

DIPLOMATARIUM
ARNA-MAGNÆANUM,
EXHIBENS
MONUMENTA
DIPLOMATICA,

QVÆ COLLEGIT
ET
UNIVERSITATI HAVNIENSI
TESTAMENTO RELIQUIT
ARNAS MAGNÆUS
HISTORIAM ATQVE JURA DANIÆ, NORVEGIÆ,
ET
VICINARUM REGIONUM
ILLUSTRANTIA

EX BIBLIOTHECA LEGATI ARNA-MAGNÆANI.

EDIDIT

GRIMUS JOHANNIS THORKELIN,

IN UNIVERSITATE HAVNIENSI PROFESSOR P. E. O. IN ARCHIVIS SECRETIORIBUS COLLEGA, SEVIRIS
LEGATI ARNA-MAGNÆANI CURATORIBUS AB EPISTOLIS. SOCIETATUM REGIARUM HAVNIENSIS
GENEALOGICO-HERALDICÆ, ET EDINBURGENS. ANTIQVARIORUM, NEC NON SOCIETAT.
ISLANDICÆ BONIS ARTIBUS PROMOVENDIS DEDITÆ SODALIS.

TOMUS SECUNDUS.

NORVEGICA COMPLEXUS AB ANNO MCLXXXIX. AD MÖRTEM ERICI MAGNI.
ANNO MCCXCIX.

CUM VII. TABULIS ÆRI INCISIS.

HAVNIÆ ET LIPSIAE MDCCLXXXVI.

IMPENSIS S. GYLDENDALII, REGI A REBUS AGENDIS, ET UNIVERSITATIS
HAVNIENS. BIBLIOTHECÆ.

LIPSIAE APUD G. PROFTIUM IN COMMISSIS.

TYPIS J. F. SCHULTZII REGIÆ UNIVERSITATIS HAVNIENSIS TYPOGRAPHI.

DIPLOMATARIUM
ARNA-MAGNÆANUM.

TOMUS SECUNDUS.
EDITUS
EX BIBLIOTHECA LEGATI ARNA-MAGNÆANI.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

Number 1000

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

1880

EVGENII Papæ III Bulla protectoria Monasterio Sti *Michaelis* Archangeli Bergis data.

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæ No. I.

Laterani 1146. die 7 Januar.

E*VGENIUS* Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ormo Abbati Monasterii sancti Michaelis Bergensis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis à provifore omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, & beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Neque enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex caritatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Oportet igitur omnes christianæ fidei amatores religionem diligere, & loca venerabilia, cum ipsis personis divino servitio mancipatis attentius confovere, ut nullis pravorum hominum inquietentur molestiis, vel angariis importunis fatigentur. Eapropter, dilecti in domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Beati Michaeli Archangeli Monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut ordinasticus secundum beati Benedicti regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Quascumque præterea possessiones, quæcumque bona in præsentiarum justè & canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate Regum largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modi

præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Monasterium ipsum Beati Michaelis, cum terris, possessionibus, decimis, pratis, nemoribus, piscariis, & aliis pertinentiis suis. Insulas quæ dicuntur Aumas, cum Ecclesia sancti Clementis. Ecclesiam sancti Nicholai de Hardla, cum insulis ad illam pertinentibus: cetera omnia quæcumque sunt ejusdem Monasterii, summi clavigeri sub protectione & nostra in ævum conserventur. Prohibemus insuper, ut nullus, post factam ibidem professionem, absque Abbatis & fratrum suorum licentia de eodem Monasterio recedere præsumat. Ad hæc adicientes, statuimus, ut quotiens vobis necesse fuerit adeundi sedem Apostolicam, facultatem liberam habeatis. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quâlibet subreptionis astutiâ seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvâ sedis Apostolicæ auctoritate, & dyocesani Episcopi canonicâ justitia & reverentiâ. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hujus nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congruâ satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen. Datum Lat. per manum Roberti, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter

byteri cardinalis & cancellarii, vii Idus Januarii, Indictione viii.
Incarnationis Dominicæ Anno M.C.XL.V. Pontificatus vero Do-
mini Eugenii Papæ. III. anno primo.

ANASTASII Papæ IV. Fundatio Archiepiscopatus Thrundhemensis
data Laterani

Ex Apographo Chartaceo. No. 2.

1154 — Decembris.

Universis ad quos præsentēs litteræ pervenerint Sweno Decanus,
Wlpho Archidiaconus, Ecclesiæ Nidrosiensis, Ingewaldus Prior
canonicorum regularium sancti Augustini in sancta sede apud Ni-
drociam, & Petrus Prior fratrum Prædicatorum ibidem, salutem
in Domino sempiternam. Noveritis nos literas infra scriptas feli-
cis recordationis Domini Anastasii Papæ Quarti, non cancellatas
non abolitas, nec in aliqua sui parte vitiatas, sub philis serici, bru-
nei coloris, & plumbeo sigillo, vidisse & diligenter perlegisse,
cum subscriptione ejusdem summi pontificis Anastasii & Cardina-
lium; Quarum tenor, unacum subscriptionibus, signis tamen
eorundem subscribentium illic appositis, hic autem omisissis, de
verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Anastasius Episcopus, Servus servorum Dei, venerabili fratri
Johanni Trwdeni Archiepiscopo ejusque successoribus, canonice
substituendis, in *) perpetuum. Licet omnibus discipulis eadem
ligandi & solvendi sit concessa potestas, licet unum præceptum ad-
omnes idemque pervenerit prædicandi Evangelium omni creatu-
ræ: velut quædam tamen inter eos habita est discretio dignitatis,
& Dominicarum ovium curam, quæ omnibus æqualiter imminebat,
unus singulariter suscepit habendam, dicente ad eum Domino:
Petre amas me? pasce oves meas. Qui etiam inter omnes Apo-
stolos principatus nomen obtinuit, & de fratrum confirmatione
singulare à Domino præceptum accepit; ut in hoc secuturæ poste-
ritati daretur intelligi, quoniam, quamvis multos ad regimen Ec-
clesiæ

A 2

*) ppm, extat in membran.

clesiae contingeret ordinari: unus tamen solummodo supremæ dignitatis locum fastigiumque teneret, & unus omnibus, & potestate judicandi, & gubernandi onere præsideret. Unde & secundum hanc formam in Ecclesia distinctio servata est dignitatum. Et sicut in humano corpore pro varietate officiorum diversa ordinata sunt membra, ita in structura Ecclesiae ad diversa ministeria exhibenda diversæ personæ in diversis sunt ordinibus constitutæ. Aliis enim ad singularum Ecclesiarum, aliis autem ad singularum urbium dispositionem ac regimen ordinatis, constituti sunt in singulis provinciis alii, quorum prima inter fratres sententia habeatur, & ad quorum examen subjectarum personarum quæstiones & negotia referantur. Super omnes autem Romanus Pontifex, tanquam Noe in arca, primum locum noscitur obtinere; qui, ex collato sibi desuper in Apostolorum principe privilegio, de universorum causis iudicat & disponit. Et per universum orbem Ecclesiae filios in Christianæ fidei firmitate non desinit confirmare; talem se curans jugiter exhibere, qui vocem Dominicam videatur audisse, quæ dicitur. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Hoc nimirum post beatum Petrum illi Apostolici viri, qui per successiones temporum ad gerendam curam sedis Apostolicæ surrexerunt, indefinenter curaverunt studio adimplere, & per universum orbem, nunc per se, nunc per legatos suos corrigenda corrigere, & statuenda statuere summopere studuerunt. Quorum quoque vestigia subsecutus felicitis memoriæ Papa Eugenius, antecessor noster, de corrigendis hiis, quæ in Regno Noruegiæ correctionem videbantur exposcere, & verbo ibi fidei seminando, juxta sui officii debitum, sollicitus extitit. Et quod per se ipsum, universalis Ecclesiae cura obsistente, non potuit, per Legatum suum, venerabilem scilicet fratrem nostrum, Nicolaum Albanensem Episcopum, executioni mandavit. Qui ad partes illas accedens, sicut à suo patre familias acceperat in mandatis, talentum sibi creditum largitus est ad usuram, &, tanquam fidelis servus & prudens, multiplicatum in fructum studuit reportare. Inter cætera vero, quæ illic ad laudem nominis Dei & ministerii sui commendationem implevit, iuxta quod prædictus antecessor noster ei præceperat, pal-
 lium

lium fraternitati tuæ indulgit. Et ne de cætero provinciæ Norvegiciæ Metropolitanæ possit cura deesse, commissam gubernationi tuæ urbem Thrudensem ejusdem provinciæ perpetuam Metropolim ordinavit; & ei Asloensem, Hammarcopriensem, Bergenensem, Stawangriensem, Insulas Orcades, Insulas Guthraie, Insulas Islandensium & Grenelandie Episcopatus, tanquam suæ Metropoli perpetuis temporibus constituit subjacere, & earum episcopatus sicut Metropolitanis suis tibi tuisque successoribus obedire. Ne igitur ad violationem constitutionis istius ulli unquam liceat aspirare, nos eam auctoritate Apostolica confirmamus, & præfenti privilegio communimus; statuentes, ut Trudensis Civitas perpetuis temporibus supradictarum urbium Metropolis habeatur, & earum Episcopi, tam tibi, quam tuis successoribus, sicut Metropolitanis obediant, & de manu vestra consecrationis gratiam fortiantur. Successores autem tui ad Romanum Pontificem tantum recepturi, domum consecrationis accedant, & ei, simili modo & Romanæ Ecclesiæ subiecti semper existant. Porro concessio tibi pallio pontificalis scilicet officii plenitudine, infra ecclesiam tantum ad sacra missarum sollempnia per universam provinciam tuam hiis solummodo diebus uti fraternitas tua debebit, qui inferius leguntur inscripti: Nativitate Domini, Epiphania, Cæna Domini, Resurrectione, Ascensione, Penthecostes; In sollempnitatibus sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, In Natalitio beatorum Apostolorum Petri & Pauli: In Nativitate sancti Johannis Baptistæ, In festo beati Johannis Evangelistæ, commemoratione omnium sanctorum, In consecrationibus Ecclesiarum vel Episcoporum, Benedictionibus Abbatum, Ordinationibus presbiterorum, In die Dedicationis Ecclesiæ tuæ, ac festis sanctæ Trinitatis & sancti Olavi, & Anniversario tuæ consecrationis die. Studeat ergo tua fraternitas, plenitudine tantæ dignitatis susceptâ, ita strenue cuncta peragere, quatinus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire. Sit vita tua subditis exemplum, ut per eam agnoscant, quid debeant appetere, & quid cogantur vitare. Esto discretionis præcipuus, cogitatione mundus, actione purus, discre-

tus in silentio, utilis in verbo. Curæ tibi sit magis hominibus prodesse quam præesse. Non in te potestatem ordinis, sed æqualitatem oportet pensare conditionis. Stude ne vita doctrinam destituat. nec rursus vitæ doctrina contradicat. Memento, quia ars est artium regimen animarum. Super omnia studium tibi sit, Apostolicæ sedis decreta firmiter observare, ei que tamquam matri & dominæ tuæ humiliter obedire. Ecce frater in Christo karissime inter multa alia hæc sunt pallii, ista sunt sacerdotii, quæ omnia facile, Christo adjuvante, adimplere poteris, si virtutum omnium magistrum, caritatem & humilitatem habueris, & quod foris habere ostenderis, intus habebis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed illabata omnia & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis Apostolicæ auctoritate. si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit potestate honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant Amen Amen

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
 Ego a) Inarus Tusculanus Episcopus.
 Ego Nicolaus Albanensis Episcopus.
 Ego Hugo Hostiensis Episcopus.
 Ego Cencius Portuen. & s. Rufinæ Episcopus.
 Ego Gregorius Sabinensis Episcopus.

Ego

Ego Guido Presbyter Card' r'r' Sancti *b)* Grisogoni
 Ego Manfredus Presbyter Card' r'r' Sanctæ *c)* Savinæ
 Ego Aribertus Presbyter Card'. r'r' Sanctæ Anastasiæ
 Ego *d)* Ascaldus Presbyter Card' r'r' Sanctæ Priscæ
 Ego Johannes Presbyter Card'. Sanctorum Joh. & [Pauli] r'r'
 Pamachii

Ego Henricus Presbyter Card' r'r' Sanctorum Nerei & Achillei
 Ego Guido, Diaconus Card'. Sanctæ Mariæ in Porticu
 Ego Johannes Diac'. Card'. Sanctorum *e)* Gergii & Bacchi
 Ego Odo Diac'. Card'. S. Nicolai in carcere Tull'.

Datum Lat. per manum Rolandi, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pres-
 byteri Cardinalis & Cancellarii [- - - Kal.] Decembris Indictione
 III. Incarnationis Dominicæ Anno M.CLIII. Pontificatus vero
 Domini Anastasii Papæ III Anno II.

Nos insuper supradicti Decanus, Archidiaconus & Priores, vidi-
 mus & alias sex literas Apostolicas, videlicet: Adriani Quarti, Cle-
 mentis Tertii, Innocentii Tertii, Gregorii Noni, Innocentii Quarti,
 & Clementis Quarti cum impendentibus plumbeis sigillis, omni
 prorsus suspicione carentes, sub eodem verborum tenore, eadem
 per omnia privilegia præfatæ Ecclesiæ Nidrosiensi concessa, cum
 similibus ipsorum summorum Pontificum & Cardinalium subscrip-
 tionibus & signis eorundem, continentes. In quorum om-
 nium fidem & testimonium præmissorum, sigilla nostra præsentibus
 duximus apponenda. Datum Nidrosiæ VI Kalendas Julii
 Anno Domini MCDXXIX.

MAGNI

b) corr. Cryfog.

c) Sabina.

d) corr. Astaldus vel Ast.

e) ita extat, corr. Sergii.

MAGNI Erlingii Litteræ, quibus Regnum Norvegiæ Sto *OLAVO* & Metropolitana Ecclesiæ Nidariosiensi offert, obligans se suosque successores illud seu fevdom accepturos & privilegia hic inserta servaturos.

Ex Apographo Cartac. manu *Arne Magnæi* No. 3.

1174.

Magnus Dei gratia Rex Norvegiæ, Augustinõ eadem gratia Throndensium Archiepiscopò, Apostolicæ sedis Legato, & universis Episcopis, clero & omni populo per Norwegiam constitutis salutem. Quoniam communicato sapientiorum consilio Dominarum & diadema Regni hujus, invocato spiritu sancto, vestræ manus impositione, reverende pater Augustine! de manu Domini suscepimus: expedit, ut quo potentatus sublimior, quo libertas imperandi maior, eo in omnibus moribus & vita cunformer humilior, & erga Deum, Dominum dominantium (per quem Reges regnant) me debiti famulatus obsequio perpetuo devoveam & a) conflam obligatus, cui servire regnare est, cuius servitus summa computanda ingenuitas. Subtilius itaque consideranti quantum sit quod suscepimus. liqvide perspiciendum occurrit, ut quanquam præcellens dignitas in nomine, nec minus ardua gravitas convincitur in pondere. In regno b) quidem nihil aliud ad mentis usum quam hic unicus fructus excrevit, ut sub regali virgâ cum virtutis præstantiâ, æquitatis servato moderamine, ei complaceat, qui suimet testimonio via, veritas & vita comprobatur. Igitur in tantis & tam arduis iam à teneris annis exequendis negotiis, quia debilis redditur humana infirmitas: cum non sit potestas, nisi à Deo; ipsum cooperatorem exposco: ut interhujusmodi timiditatis præcellas cum David (quem Dominus, cuius viæ misericordia & veritas de p̄ferantes accepit, & postmodum Regem inunxit) exultando possum canere: Dominus adjutor meus & protector meus, & in ipso speravit cor meum, & adjutus sum. Deo namque in hac diē gloriofæ Resurrectionis me cum Regno in perpetuum

a) ita scriptum est, forte consecrem.

b) intellige siquidem.

tuum & glorioso Martyri Regi Olao: cui integraliter speciali devotione secundo post Dominum Regnum assigno Norwegiæ, & huic Regno, quantum Deo placuerit, velut ejusdem gloriosi martyris possessioni hæreditariæ, sub ejus Dominio, tanquam suus vicarius & ab eo tenens præsidebo. Porro quoniam præfatus Martyr pro lege Dei sui, pro salute subjeutorum, pro præsentis regni conservatione intrepidus inimicis occurrit, & non dubitans manibus tradi nocentum, præsens regnum sui pretiosi sanguinis effusione consecravit: ejus cupiens, sicut in Regno successor, sic & in quantum vires suppetunt, adjutus quoque virtutum imitator, quæcunque me vocaverit necessitas, tribulatio sive angustia, pro Rege & justitia tenenda, pro patria, tanquam sancti Olavi possessione tuendâ divino & ejus tutus a) immunitate, ad certamen, ipso pro duce tanquam ejus miles & in suis castris pugnaturus, intrepidus accedam; & si consistent adversum me castra, non timebit cor meum.

In perpetuæ quoque subjectionis testimonium, hoc pro me & pro omnibus meis catholicis successoribus privilegium huic Metropolitanæ Ecclesiæ concedo & literis meis sigillatis confirmo, ut post vocationem meam Regale diadema & meum, quod hodiernâ die sacro altari in confirmationem offero, & omnium mihi succedentium, præsentī delegetur Ecclesiæ.

Præterea in reverentiam Beati Martyris, singulis annis præsentī Ecclesiæ unius navis vectigalia concedimus; & XXX Lest farinæ ad Islandiam transferendas, si b) hujus provinciæ patiatur ubertas: nec ab aliis eadem penitus excludatur licentiâ.

His addimus, quod quicumque petierit hanc Ecclesiam oraturus vel eleemosynam oblaturus, tam advenæ, quam indigenæ, etsi pacis integritas Regna c) non sedet sed dissensio d) distr. hii pacificè in pace suscipiantur & dimittantur. Quod si quis eis injurias

a) ita exstat. forte munimine.

b) corr. hoc.

c) corr. forte. confoederet.

d) corr. distrahat.

jurias vel opere aut consilio fraude & finandis vel aliis malignè moliatur aut rapinam arbitretur, in tali opere ante Archiepiscopum vel Canonicos sancti Olavi convictum in perpetuum exulamus. & si hoc agens, aut vulneretur aut mori detur, ei in cimiterio sepultura denegetur; nec debet pro eo vel Regi vel Parentibus magis quam pro latrone aliqua exhiberi satisfactio.

Præterea, sicut Episcopalis Ecclesia, & præcipue hæc Metropolitana, ceteras dignitate præcellit: ita decens est, ut qui in eâ vel in ejus cimiterio, vel ictu vel sanguinis effusione alteri injuriando deliquerit, majori plectatur pænâ. Unde super hoc iam determinatam vindictam & Regibus confirmatam & annuo & confirmo.

Sed quoniam Regii interest officii semet ipsum benè vivendi speculum exhibere cæteris, & non solvere legem, sed implere, parvi e) quidem est momenti hortari verbo, quod non confirmatur exemplo: ammonitu vestro, Reverende Pater Augustine, firmiter Deo uovendo promittimus, quod de terris nostris & mansionibus plenas secundum Deum amodo persolvemus decimas. Curiales quoque stipendiales, in quo Episcopatu f) circa natale conversati fuerint, de suis stipendiis Episcopo ibidem constituto decimabunt. Quorum decimæ communiter per Episcopos distribuentur. si vero ipsi vocati fuerint dum stipendialiter Regis adhærent curiæ, in Episcopali Ecclesia debita erit eis sepultura.

Præterea dignitates & privilegia, huic Ecclesiæ propter honorem pallii concessa & legibus confirmata, scilicet de augmento eqvorum; & de farina ducendâ XXX Lest; & de hæreditate advenarum clericorum, & præter hoc de electionibus faciendis & Ecclesiis disponendis, in quibus olim Regius consensus abolitus est & abjuratus scilicet Regibus inrequisitis & Episcopatus darentur & Ecclesiæ, & reliqua tunc concessa, in honorem Dei & mei met salutem his literis & annuo & confirmo. Actum MCCLXXVI, X. Kal. Aprilis. in Vestiario Ecclesiæ Nidrosiensis.

CLEMEN-

e) mallem siquidem,

f) circa,

CLEMENTIS III Bulla prohibitoria ne clerici arma in expeditione
assumant. data Laterani

Ex Autographo Membran. No. I. Fascic. III.

1189. die 27 Januarii.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis uni-
uersis clericis per Norwegiam constitutis! Salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Cum arma clericorum iuxta sacre scripture
testimonium Orationes & lacrimae iudicentur! periculosum est vo-
bis & professioni uestre penitus inimicum bellis! vos carnalibus
immiscere! qui debetis etiam a curis secularibus abstinere. Juxta
illud Apostoli. Nemo militans deo implicat se negotiis seculari-
bus &c. Inde est quod uniuersitati uestre auctoritate Apostolica
prohibemus! ne quis uestrum nisi forte ut tribuat penitentiam &
sacramenta ecclesiastica morientibus! & praua opera dissuadeat in
expeditionem ire. aliqua temeritate presumat. alioquin senten-
tiam quam propter hoc uenerabilis frater. noster. Nidrosiensis
Archiepiscopus in uos tulerit! nos Auctoritate domino ratam ha-
bebimus! & mandabimus inuiolabiliter obseruandam. Dat. *La-
terani*. V. Kalendas Februarii. Pontificatus nostri Anno
Secundo

Bulla plumbea cordâ fericeâ rubra appendet

Pauli Episcopi Bergensis Litteræ, quibus testatur se scotasse monachis
Bergensibus villam *Mor* in *Hardangria*, eos vero sibi pro illa tra-
didisse *Herdlam*, Ecclesiæ Christi perpetuo possidendam unacum di-
midia marca auri, siquidem proventum *Herdla* minorem dat, quam
villa *Mör*. Declaratque mendacium esse villam *Oo* dictam ab Ecclesia
villave *Herdlenfi* aliquando possessam fuisse.

Ex Apographo Chartac. manu *Arnæ Magnæi* No. 4.

1190.

PAAL biscop sender qvediu successoribus suis. oc lærdom mon-
nom allum oc ulærdom. oc allum gudes vinum i þvifa biscops-

riki. gudes oc fina. Ek vil yder kunt gera. at ek atta kaup nokot vid bröder at Munklifi i *Biorgwin*. at vilia alz samnungz. oc gerda ek iardaskipti vid þa. Þeir leto (oc) sköytto *Herlo* til *kristkirkiu*. med ollum þeim lunnendom er nu liggia til ok til hafva legit at forno oc at nyiu sem betra er at hafva helder en on at vera. En ek fek þeim iord i moti er *Mor* heitir. oc ligger su i *Hardangre* in. oc þeir greiddu mer halfmork gulz a ofan. þui at su er meiri at leiguburd helder en *Herdla*. Nu toko þeir skoytin af mer a þeirri iordu at loghum rettom oc landz fid. En þetta maal var gort med rade. *Æ*. *Erkibiscops* oc annara vitra manna. bæde lærðra oc ulærðra. er bæde hófdu til þess v'lia. göziko oc sanfyni at sia hvat hvarom tveggia stad var til hagrædes oc gagns i þoisæ skipti. Nu skal *Hærdla* perpetuari *kristkirkiu*. oc *Mor Munklifi*. so at þetta skal engi mader rista. En ef nokor gerer þat. þa sekkiszt han vid gud oc hælgha menn sem *perturbatores ecclesiastice pacis & contemptores tradicionum maiorum suorum*. Oc Munkar toko sköyting af mer a þeirri iordu nesta dagh post decollacionem sancti *Johannis baptiste*. En þessir varo vaattar. *Erlenger* Archidyaconus. *Arnulfer* meistare. *Munan Gauz*. s. þorder kapalein min. *Sighurder Lygnir*. *Halstein* prester. *Aflaker* prester. *Aflaks Dotter Gudrid* oc *Margretta*. *Heinreker* skutilsvein min. *Aogmunder Raudi*. rædes madr min. oc aller huskallar minir. oc margir adrir godir menn lærdir oc ulardir.

En viri mendaces & qverentes qve mundi sunt. non qve Jesu Christi. hófdu boreit fyrir mik. at iord su er *Oo* heitir. atti at liggia til *Herdlo* kirkiu. eda til *Herdlo* sialfrar. en med þui at til þes fengulzt eigi gogn ne vitni. ne engi fylgdu sannendi þvi male. þa eignadozt Munkar þa iord. sem vert er oc ret. oc æigu þeir hana heimila fyrir hverium manne. ef þeir skulu ureenter vera, valete.

COELESTINI Papæ III Bulla protectoria *Erico* Archiepiscopo Nidrosiensi eiusque successoribus data

Ex Apographo Chartac. emendato manu Arnæ Magnæ No. 5.

1194 — Junii.

CÆLESTINUS Episcopus, fervus fervorum Dei, venerabili fratri, *Heirico* Nidrosiensi Archi-Episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis, imperpetuum. Ea cura & diligentia volumus fratrum & coepiscoporum nostrorum dignitates & Jura servari ut in hiis, in quibus favorem Apostolicum prævia ratione deprecantur, illum tibi sentiant benignius suffragari. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & personam tuam atque Nidrosiensem Ecclesiam cui auctore Deo præesse dinosceris, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus; statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem Nidrosiensis Ecclesia in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione Regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant, Libertates autem & immunitates, quas de concessionibus Regum, præcipue Regis Magni Norwagiensis, Ecclesia tuo subjecta Regimini hætenus obtinuisse dinoscitur, tibi & Ecclesie ipsi auctoritate Apostolicâ confirmamus, & perpetuam habere decernimus firmitatem. Licitum quoque sit tibi & successoribus tuis in Capellis, à Regia liberalitate fundatis vel dotatis, sic ut in aliis Ecclesiis vel Capellis provincie tue, idoneas instituere sine ipsorum assensu vel præsentatione personas, secundum renunciationem, quam de jure patronatus per publica instrumenta & per privilegia sua constat eosdem Reges fecisse. Statuimus insuper ut in electionibus Episcoporum & Abbatum provincie tue nulla vis, nulla potentia, nulla auctoritas vel consensus Regis seu principis interveniat, nec favore ipsorum quisquam officium Ecclesiasticæ prælationis obtineat, nisi quem concordie electione illi ad quos electio pertinet va-

canti Ecclesiæ scientiâ & moribus judicaverint aptiorem. Clericos etiam Regni Norwagiæ debita volentes libertate gaudere præfenti paginâ districtius prohibemus, ne aliquis Episcopus Abbas seu Clericus, cum ipsi regalia non habeant, arma sumere, vel in expeditionem ire, vel ad hoc quicquam de suo impendere compellantur; nisi forte necessitas tam gravis immineat, quod id à dioecesano Episcopo & sapientioribus & discretioribus viris Ecclesiasticis communicato consilio, fieri permittatur. Si vero aliquis clericus, qui nec prælationem obtineat ecclesiæ, nec ejus sit ministerio vel officio, quod absque dispendio Ecclesiæ deferere non possit, specialiter deputatus, expeditionem sequi à suo Episcopo permittatur in eo ibi officio serviat, quod professioni suæ vel ordini competere dinoscatur. Specialiter autem presbyteros vel clericos & laicos beati Olavi martyris servitio deputatos, & Sacerdotes alios omnes, tam in rure, quam civitate morantes, iuxta Regiæ pietatis privilegium sunt exempti, ab illis angariis immunes esse omnino censemus, quæ lingua Norwagica certo & appropriato vocabulo nuncupantur Læidangir.

Præterea vobis concedimus triginta menfuras farinæ quæ Lest vocabulo appropriato dicuntur, pro emendis vestibus ad opus ministrorum Beati Olavi, mittere in Islandiam, illis præsertim temporibus, quibus id patriæ patietur ubertas. Et vectigalia quæ de unâ navi, ab Islandia venienti, annis singulis Ecclesiæ Beati Olavi debentur, eidem auctoritate Apostolicâ confirmamus omnes etiam ad ejus Ecclesiam devotionis causa & peregrinationis intuitu accedentes, tam advenas, quam indigenas, sive guerræ tempus sit, sive pacis, in eundo & redeundo, firmâ volumus & statuimus securitate gaudere, potiori, & eos qui rei de talium molestatione inventi fuerint, pænæ canonice, in eos generali deliberatione statutæ, decernimus subjacere. Illis quos interfici, tali conflictu à peregrinis pro defensione sua contigerit sepulturam censentes Ecclesiasticam denegari; clericis vero in causis, Canonico Jure prohibitis, interdiciamus penitus seculare judicium, & illos qui contra prohibitionem communem & nostram specialiter, super hoc

hoc venire tentaverint, & subire iudicium seculare, secundum arbitrium Diocesani Episcopi censemus canonicè puniendos.

Ecclesias etiam dedicatas, sine permissione diocesani Episcopi nulli omnino fas sit destruere, sive de loco ad locum aliquâ occasione transferre. Nulli etiam Regi vel Principi liceat approbatas patriæ leges & scriptas, absque consensu Episcoporum & sapientum consilio, & pecuniarias pœnas, tam in clericis, quam in laicis, contra antiquam consuetudinem in ecclesiis seu clericorum dispendium immutare vel ab aliquo Episcopo seu Abbate, regalia non habente, ante consecrationem seu benedictionem, aut post, fidelitatis eligere sacramentum. Sed & in dandis decimis de terris & mansionibus suis Reges omnino sequantur canonicas sanctiones. Nihilominus præsentium tibi auctoritate concedimus, ut secundum quod prædecessores tui obtinuisse noscuntur liceat tibi & successoribus tuis, non ad voluptatem sed ad tuum & Ecclesiæ commodum, aves, falcones scilicet & astures, & griseos emere, prout à prædecessoribus tuis est hæcenus observatum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego

a) Ego *Cælestinus* catholicæ Ecclesiæ Episcopus
 Ego *Albinus* Albanensis Episcopus
 Ego *Octavianus* Hostiensis & Velletrensis Episcopus
 Ego *Johannes* prænestinus Episcopus
 Ego *Petrus* Portuensis & sanctæ Rufinæ Episcopus
 Ego *Pandulfus* Basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis
 Ego *Petrus* Tit. sanctæ Cæcilie presbyter cardinalis
 Ego *Johannes* Tit. sancti Clementis Cardinalis Viterbiensis & Tusculanensis Episcopus
 Ego *Gwido* presbyter Cardinalis sanctæ Mariæ trans Tiberim Tit. Calixti
 Ego *Hugutio* presbyter Cardinalis sancti Martini Tit. Equit
 Ego *Johannes* Tit. sancti Stephani in Cælio monte presbyter Cardinalis
 Ego b) *Cynthius* Tit. sancti Laurenty in Lucina presbyter Cardinalis
 Ego *Soffredus* Tit. sanctæ praxedis presbyter Cardinalis
 Ego *Bernardus* sancti Petri ad vincula presbyter Cardinalis Tit. Eudoxiæ
 Ego *Johannes* Tit. sanctæ prisce presbyter Cardinalis
 Ego *Gratianus* sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconus Cardinalis
 Ego *Gregorius* sanctæ Mariæ in porticu Diaconus Cardinalis
 Ego *Gregorius* sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconus Cardinalis
 Ego *Gregorius* sancti Georgii ad velum aureum Diaconus Cardinalis
 Ego *Lotarius* sanctorum Sergii & Bacchi Diaconus Cardinalis
 Ego *Nicolaus* sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis
 Ego *Bobo* sancti Theodori Diaconus Cardinalis
 Ego *Petrus* sanctæ Mariæ in via c) latâ Diaconus Cardinalis
 Ego *Cencius* sanctæ Luciæ in d) Orchea Diaconus Cardinalis

Datum

a) membr. Et ego

b) membr. cutthus male ignorantia scribæ

c) Lateran membr. malè

d) Orthea apud Panvinum extat. Alii Orphea habent

Datum *Romæ* apud sanctum Petrum per manum *Egidij*, sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis; Decimo septimo Kalendas Julij, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo nonagesimo quarto, pontificatus vero Domini *CÆLESTINI* papæ Tertij anno quarto.

CÆLESTINI Papæ III Bulla, qua prohibet & interdicat, ne quis laicus in Dioecesi Nidrosiensi jurisdictionem ecclesiasticam exerceat.
data Laterani

Ex Autographo membran. Fascic. III. No. 2. Apograph. Chartac.
manu Arnæ Magnai No. 6.

1196 die Martii.

CÆLESTINUS Episcopus servus servorum Dei Dilectis filiis *Nidrosiensi* Capitulo salutem & Apostolicam benedictionem. Cum Ecclesiastice dignitates & spiritualis iurisdictio à Laicorum personis esse debeant aliene. mirari non sufficimus, quod post canonicas institutiones felicis recordationis *ADRIANI* pape predecessoris nostri. quibus tres Archidiaconatus in Ecclesia uestra distinxit, & Decanum duxit unicum ordinandum per laicos iurisdictiones conquerimini Ecclesiasticas exerceri, & eis in spiritualibus indebitam potestatem concedi. Volentes igitur tam detestabile vitium à Nidrosiensi Ecclesia removere. Auctoritate presentium distinctius inhibemus, ne aliquis laicus in Dioecesi uestra Ecclesiasticam iurisdictionem exerceat, uel causas audiat aut definiat, que iudicio exigunt Ecclesiastico terminari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis & constitutionis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum *Lateran.* XVI Kal. Aprilis. pontificatus nostri anno quinto

Bulla plumbea corda sericea rubra appender

HACONIS SVERI filii patriæ turbis a clero motis exhaustæ miserti compositio inita cum *Eriko* Archiepiscopo *Nidrosiensi*, qva Privilegia ecclesiæ Norvegicæ a Regibus *EYSTENO*, *SIGURDO* & *INGIO* coram Cardinalibus *Nicolao* & *Fidentio* jure jurando concessa, & a *MAGNO Erlingi* filio, *SVERO*qve litteris confirmata stabiliuntur, clero debita Regi officia promittente.

Ex Codice membran. formæ maximæ No. 309 fol. Lxiv. b. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 7.

1202.

HAKON Konungr sendir quedio *Eiriki* Erkibiskupi ok allum adrum biskupum, lærdom mönnom allum, bondom allum, ok buþegnum allum. Guds uinum ok sinum, sem þetta bref sea æða höyra quedio guds ok sina. Gud gefue mer þat at mæla til yðar biskupanna, er mer see til gagns ok till gæfo. fridar ok til farfælo. landeno ok ollum landz lydinum til laufnar. ollum ofs til faghndar ok til nytsemdar. nu ok jamfnan. Mæiri uolk ok vandræðæ ok hormuleghr bardaghe hafua, a. ofs legghet ok a voro lande vm langar stundir, en þurft vaarre myndi gieghna, ef gæfa fylgdi. ok er þui varre at. nalegha ma so sæghia at þetta land see at þrotom komet med allu nema gud med sunni hæilaghre miskun late bradlegghar böter tilkoma firer þvi at þeir ero nærsta flester allir fra falner er landzsens ok landzlaghanna villdu gæta med rettyndom, ok gud villdu ælzka ok hæilagha kirkiu en þeir lifa efter, er huartuæggia venda til sin, ohof ok ranglæte, ofund ok illuilia, ok fremia vilia jamfnan oræduende, rædazst nu huarke lærdr ne olærdr Gud ne goda men, hældr lifir nu huær efter þvi sem lystir vndir laghaloyfi skipan. þuiat lögh læghiazst, en ran rikia, ofidir vaxa en sidir tynazst. konor værda nu skemdar med skamsamleggho leghorde en kirkiur uppbrotnar ok er nu öll kristni alneer at falle komen. nema Gud ok goder menn læggi raad til at bæter værdi, en at vikia minni rödo til yðar biskupanna vm vaar maal. þa er yðr kunnikt fundr þykki þat er verit hefir, i millim konungsdomsens ok yðar biskupanna, ok er þvi vær, at marghr hefir tekit mikin ofga ok þunga af þvi fundr þykki, ok nærsta

nærsta kalla so aller. at öll þau vandræde. er. a. þetta land hafa laghist um ridir. þa hafa risid af þvifa sundrþycki. er millim ydar hēfir verit nu med þvi at þessar þröttor ok þrautir hafa stadið j millim vaar ofs til marghra valka ok mikilla vandræda. ok nærsta þeim mest er minstan lut hafa j aatt. er bonden er. er landet byg- gir. þa læggium ver nu þan j millim vaar firer guds saker ok hæi- lagrar kirkiu. ok fremium æigi lenghr kapp ne ofund millim hæilaghrrar kirkiu ok konungsdomsens. Nu vil ek at aller menn viti skil a þvi. at ek gef vpp alla þessa dæila ok þrætto er verit hēfir millim konungsdomsens ok biskupsdomsens. ok jaatta ek hæilaghre kirkiu ok lærdom monnom alt þat frælsi huarom er. a. at hafa efter þvi sem hælghar ritningar skyra millim min ok þæirra. ok hæilogh kirkia hēfir haft fra nyu ok forno. at oskoddum konungsdome minom. ok allre konunglegre rüghn efter þui sem skipade *Nikulaf* Cardinalis. ok þæir konungar jaattado ok suoro *Oystain*. *Sigurdr* ok *Ingi* ok bref *Oysteins* konungs vattar. ok *Magnus* konungr stadfesti ok so sialfr fader minn med sinu brefe ok so sem æidar þæirra vatta. er suorner uaro firer Legato *Fi- dentio* þá ær lallen hof dæilu uid *Oystain* Erkebiskup um hæi- laghrar kirkiu frelsi. en hon jattar mer þui. j. mote. ok aller lærder men at þæir skulu væita mer alla rüghn ok sömd er þæir æighu at væita loghleghom kononghi. ok hælghar ritningar skyra mer til handa ok landzlogh. Nu hēfir ek þætta jayrði gefit Gudi ok hæilaghre kirkiu. mer til fridar ok forfælo. til gaghns ok til giftu. ok ollom landzlydenom. til faghndadar. nu ok jafnan.

PHILIPPI Regis Interdictum, ne *Morsdalenses* Fratribus monasterii *HÖFUDEY*, ex capite villæ *Aspar* in agro *Follensi*, iis a Rege *IN- GIO* oblata, aliquo modo graves sint aut ædione, aut injuria eorum fundis, sepibus & clatris illata, nisi pœnas capitis & mem- brorum amputationis dare maluerint.

Ex Apogr. Chartac. No. 8.

1207.

P*hilippus* konungr fendir öllum *Morsdölom* þeim er i lydni standa

standa vilja vera við ofis qvedio guds oc sína. Vm eign þá oc
 uttvægh er *INGI* Konungr gaf til *Hauwdeyar* or bö þeim er
Aspar heita a *Follo* fer til mískunnar. þá er ofis saght at þer ha-
 ved genget a med kappe oc ágyrnd oc malghat þá eign med ran-
 gyndum ok unyta fva fyrir munkum i *Hauwdey*. Nu hava þeir
 loghuunnitt eignena, sem *Simun* Loghmadr hevur logh um
 flkyrt. Nu ef nockr madr verdr fva diarfr. at hann gerer þeim
 nokort spialvirki eda laundum þeirra a gaurdum eda grindum eda
 a því er til hevur leghit at forno eda nyiu. þa skall han engo fyrir
 koma nema livi eda limum ef ver meghum na honom.

in tergo

Bref Philippus Konungs um utveghen a *Auspum*.

HACONIS HACONIS filii Jus monetam cudendi datum *Guthormo*, Ar-
 chiepiscopo *Norvegiae* & Ecclesiae *Nidrosiensis*.

Ex Codice Membran. formæ Maximæ Legati Arnæ magnæani fol. Lxy. a.
 Apograph. Chartac. No. 9.

1220.

H*AKON* konungr son *H.* konungs sendir Qvediu *Gutthormi*
 ærkibiskupi oc ollum adrum guds vinum lendom oc lardom ve-
 random oc vidr komandom eilífiga Guds oc sína. Ver vilium
 ollum monnum kunnigt géra at sealfum ofis til salobotar ok ríki
 varo oc þegnum til gagns oc til gífto þessa heims ok annars hof-
 um ver iattat af varre hende oc þeirra er löglega uerda til lanzenz
 kosnir efter ofis. Stad hins helga *OLAFS* konungs oc *Gutthormi*
 Ærkibiskupi oc ollum er gudlega verda kosnir efter han til Ærki-
 biskups nafns oc vinir vilja vera konungdomsens æptir Guds
 loghum oc manna at hafa sylfrsláttoman þan sem þar kunni go-
 dan hatt a oc þionostoman med honom. huartsem ærkibiskupi
 syniz ser haglegra at þeir se med mynrara varam oc þionosto
 sveinum edu i garde síalfs síns at sta till þyrfta stadar hins helga
OLAFS

OLAFS konungs flykt fylfr at skyrleika oc stinleika sem var vil-
verdr till eda annara kononga at gange i *Nidarose* Hafum ver iat
tad þetta firi þvi at ver ættlum at her i man gudi afuusa avera oc
gagn megi afstanda stad hins helga *OLAFS* konungs oc enghum
godom manne til vanhags. þickiumz ver ok vift vita at fylfr
flatta su sem ver vilium at gange i lande varo stande þvi heldr
med æinord oc godom hætte er slikir Guds vinir bindaz helldr
vidr i radom med ofs. þat vilium ver ok lāta alla men vitha at
ærkibiskupsstolin oc allan hans varnad minna oc meira, ner oc
fiarre hafuum ver tekit i vart traust oc fulla vernd. skulum ver
hallda undir han odal ok æignir þær sem nu a han oc han verdr
æigande um vara dagha. ok oll rettyndi þau sem hann hefuir haft
til þessa dags ok han a at hafa bædi æftir Guds loghum oc manna.
Engom skulum ver ok lata lyda at misþyrma honom eda afdratt
veita hans sömdom þar sem ver komom varom krafft vid. Nu
gud almattugr ok hinn helgi *OLAFR* konongr se þeirra vin er
þessa skipan vara styrkia oc hallda med godvilia. En heimilir skulum
ver til vera at hegna efter magni þvi sem gud gefr ofs hverium
þeim er hana ryfr þarflausu medan gud ann ofs lifdaga. Vattar
Pall i Gizka. Gregorius Jonsson. Vagfinnr. Meistare Biarne.
Petr Bryniulfs son. Aslakr Pitlor. Meistare Aslakr. Bardr Barre
Bransteynn. Vilialmr i Torgom. Ivar i Berodale Gunnar
Grionbakr.

Biarni Episcopi Orcadum Litteræ, quibus villam *Holand* ad Sinum *Dals-*
fjörd, monasterio *Bergenst* in honorem dei & Sancti Michaelis pro
sua, parentum, fratrum & cognatorum animabus offert, tali condi-
tione, quod singulis autumnis *Agneta* Octo mensium cibaria, si
tanti elocari potuerit villa, accipiat, si minoris, minus; residuum
vero Monachi sumant, villam tueantur, elocent & *Agneta* mortua
perpetuo possideant a cuiusvis impetitione liberam.

Ex Codic. Diplom. Munkalifensi. Apograph. Chartac. No. 10.

1220.

Biarne biscop i *Orknöyom* sender quediu allum gudz vinom oc
finom

finom er þetta bref þæa edhur höyra gudz oc fina. Ek uill idhr kunnykt göra at ek heui gefuit iord þa er *Holand* heiter i dalsfirdhe til Munkliuis i biorgwin gudhi till dyrdhar oc hinom helgha Michiæle firer salu fadher mins oc modhur oc brödra oc frenda mina oc vina med þeim hætte at *Agnes* scall taka þar af vnr manada mate huart haust ef at swa myklu byggiaft. en þo at minna gange af þo se hun hennar skardh en ef at dyrra byggizst þa take þad munkar. Nu skulu þeir hafua vardueizflu oc bygningh a þessare iordhu med þenna hætte sem nw er mælt æ mædhan Agneis lifuir. En epter hennar dagha skall stadharen eigha iordhena frialsa firer hueriom manne. En ef nakor madhr uill hona vndan stadhe ryfta þa se sa i gudz bannæ oc allra heilaghra mana. valete.

Sculonis Comitis donatio duarum marcharum & undecim orarum terræ in villa *Sietnum* ad *Tildras*, & quinque orarum terræ *Flegstadis* in *Frosta*, facta Capitulo Nidrosiensi eodem autumno, quo ejus filia *MARGARETA*, *HACONI* Regi nupsit, sub conditione, ut fratres pro donatore vivo preces funderent; mortuo anniversarium campanis pulsatis per totam civitatem celebrarent; singulis in urbe sacerdotibus dimidiam libram ceræ & tres nummos ponderatos argenti annuatim solverent; ipsique die Sti Andreae, dum viveret, postea vero die anniversario quot annis in sui memoriam læti covenirent.

Ex Autographo membr. Fasc. I. No. 1.

1225.

S. Jarll broder. J. konungs sender lærdom oc lendom allom verandom oc vidr komandom Qvedio Guds oc fina. Ver vilium ydr kunniæt gera. at þat sama haust æfter er. H. Konongr havde gert brullaup sitt til drottningarennar fru *MARGRETTAR* dottor varrar. þa gerdom ver þessa skipan medal var oc korsbrödra þæirra sem þa hafdo forso firer stadenom hins hælga O. Konongs. At ver gavom til staderens. II. marka bol or þasom æignom XI aura, bol or þæim. II. gaurdom sem ver áttom i *Sietnum* vid *Tildrar*, en. v. aura bol or *Flegstodom* a *Frosto*. Skal

Skal þessar æigner stadren æfenlega æiga fer til allða odalf. enn allir bröðr skulu taka skyld af oc læggia i komun sitt. En a moti þess þa skulu þeir medan gud vill at ver livum. hava off i bona ha'ldu sinu oc bröðralage. Ok þegar gud vill at ver sem brott kallader vili hinn sami gud til fagnadar. þa skulu þeir ælifliga medan þia stadr stændr vara artid halda hværer sem uppi ero med allum fullum salotidom med vaxe oc silfri allra kirkna á millum i kaupange. Skal vax vera æigi minna en halft pund en. III peninga vegna i silfri huæriom præste. Skylt skal oc at ringia at stadenom oc um allan bö at þeirri ártid sem at þeim adrum er sua ero skipadar. Sva er oc mælt at aller bröðr skvli saman sitia oc sær skæmta af þessare varre minning a huæriom *Andresmessodegi* medan vart er lif. En Artidardag varn hvern sidan gud kallar off til sin. Ok *Mikjals* messodag þa er þetta keetz þa varo aller bröðr a þetta samsatter æfter þui sem incigli stadarens vattar oc vartt. En þessir varo bröðr. Mæistare *Aflakr*. Sira *A. Pittor*. *B. Bare*. *S. Þorborgsun*. Sira *Þorer*. *S. Tapse*. *Biörn boande*. *G. Bratte*. *J. Hviti*. *P. Krakr*.

Sigillum Capituli Nidarosiensis & Sculonis Comitum, loris membranis appendent ceræ albæ impressa

HACONIS Regis Confirmatio Privilegiorum, quæ *MAGNUS* Rex *Erlingi* filius *Sto Svituno* & Episcopis *Stavangrensis* dederat, secundum quæ *Stavangria*, Sedes Episcopi, *Sto Svituno* oblata cum tributo expeditionis atque multis in perpetuum possidenda illi permaneret, tali conditione, ut *Askelus* Episcopus, cuius petitione commotus Rex hæc concedit, curet nomina *Sveris*, avi sui, *Haconis* patris sui, suumque nomen inferri Obituariis dioecesis *Stavangrensis*, & pro iis orationes singulis diebus dominicis fundi.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 1. Apogr. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 11.

1227.

H. Konungr son *H.* Konungs sender herra *A.* biskupe i *Stavangre*. *N.* Ærkidiacne. oc ollum korsbröðrom. lærdom oc len-
dom

dom buandum oc buþægnum. verandum oc vidrcomandum ollum
guds vinum oc finum. þeim er þetta bref sia éda höyra quedi
Guds oc sína. Margfalleg scylda kræfr bæde Ríka oc oríka þa
sem vid cristni hava tekit. at soma gud. oc hans hælga kirkíu.
med allum þeim lutum er gud hever þeim lett. En allra höllzt
ber þeim allum er gud hever med Ríki oc med höfðingia namne
gofgar. at stydia hana oc styrkia til allra rettra luta en i ængum
stad af henne at drega þa luti sem goder menn oc guds vinir.
hava til hennar lagt. En elligar þa havum höyrt oc sva sett bref
MAGNUS konongs. er han leet gera til vitnisburdar um. at
han gaf gudi oc hinum hælga *Svíduno*. boen síalfan *stasangr*. oc
hever þo nu undan genger stadenum um rídir. oc em ek þo sann-
fródr at því. at han hever ranglega undan gengett. med því mote
at slier höfðingi. gaf. oc bref sitt oc Infigli setti firer. sem M.
konongr var frende min. Oc firer því; þa vil ek at aller men
viti. at firer gúds sakar. oc bonastadar. herra *A.* biscups. vinar
minf. þa hevi ek enndrnyatt þa giöf víd en hælga *S.* oc hevi ek
gevet honom boen *stauangr*. med allum lutum þem til liggia in-
nanböar oc til hava leget fra forno. oc nyu. sva lefdangr. sem
sakaröyrer éda aunur mal. oc firer því. at ver iattádom þetta
gudi til dyrdar. oc hans hinni mæto módor hælgu möy. *Marius*.
hinum hælga *S.* oc allum guds hægum til vírdingar. þa hett
herra *A.* biscop mer oc handfalape med fastyndum. at namn *S.*
konongs fadurfadur minf sva namn *H.* konongs. fadur minf. sva
hit sama mit namn þegar gud vil mic hédan kalla. þa scyldi scrá-
leittia oll. i hins hælga *S.* konongs. oc i allum kirkium i hans
Ríki. oc seal einkenlega vera bédet firer salom þeira hværn drot-
tensdag i XII. manadom. oc allra vara i þat munnd er gúd kallar
öfs til sín. þess vante ec oc at gud oc hin helgi *S.* man kunna öfs
allum þok firer. salom þeira er fram ero farner sva livi þeira er
enn liva. Til vinatto þyekiunc ek oc gortt hava vid þa er firer
stadenum ráda. oc rádande vérda. Nu þeir aller konongar. éda
hofdingiar er gud vil at til Ríkis kome epter Mec oc þessa mína
scipan hallda. þa munu taka af gúdi þocc. oc avusu af hinum
hælga. *S.* oc þeim hægum mannum er sa stádr er hægádr. En
þeir

Þeir aller. er þessa minna gíof ríuva éda Rófsmenn til fa. hvart
þeir ero meiri menn at nambotom éda minni. þa munu æiga fæta
af heilagrar kirkiu hende banne oc guds réidi. Nu late gud of
alla þetta væl hallda þessa heims til fridar oc farfældar annars
heims til æilífs fagnadar. En þesser ero vitnismen at þessare
gíof. *) *MAGRETTA* drotning. *Gautr Jóansson. Pal Vagascál-*
me. Jvar Naf. Meistare. Willialmr. Willialmr Bote kapalin ko-
nongs. *Johan bulsi* hirdperstr konongs. oc marger ádrer duganda
men. lærder oc olærdek.

Sigilli amphispthagistici fragmenta corda sericea rubri fla-
viqve coloris appendent, in adversa in viridi cera Rex throno in-
fidens; in averfa in cera rubra eqves cataphractus apparet.

GREGORII IX Bulla protectoria data Ecclesiæ & Hospitali Stæ Crucis de
Fan ab Episcopo Bergensi de novo fundatis.

Ex Apographo Chartæ, manu *Arnæ Magnæ* No. 12.

1228. die 27 Julii.

G*REGORIUS* Episcopus servus servorum dei, dilectis filiis Re-
ctori & fratribus ecclesiæ & hospitalis sancti crucis de *Fan* salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Sacro sancta Romana eccle-
sia devotos & humiles filios ex assvetæ pietatis officio propensius
diligere consuevit, ne pravorum hominum molestiis agitentur eos
tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Ex
parte siquidem venerabilis fratris Episcopi *Bergensis* fuit nobis
humiliter supplicatum ut ecclesiam & Hospitale sanctæ crucis de
Fan quæ fecit de novo fundari, cum personis domino militanti-
bus in eisdem sub beati Petri & nostra protectione fuscipere dig-
naremur. Nos igitur Episcopi memorati devotis precibus incli-
nati personas vestras & ecclesiam nominatam ac hospitale, in qui-
bus estis divino obsequio mancipati cum omnibus bonis, quæ in
præsentiarum rationabiliter possident, aut in futurum justis modis
præ-

*) corrige Margreta.

præstante domino poteritis adipisci, sub beati petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ protectionis (paginam) infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Perusii. VI. Kal. Augusti, Pontificatus nostri Anno secundo.

GREGORII IX Bulla monitoria ad *HACONEM* Regem, ut damna Episcopo Hamarenfi illata compenset & in integrum restituat.

Ex Apographo Chartac. No. 13.

1234 die 5 Octobris.

GREGORIUS Episcopus servus servorum Dei . . . Regi Norwegiæ Serenitatem regiam rogatam duximus attentius & monendam, quatenus dicto Episcopo de dampnis & injuriis debitam satisfactionem impendens, & a tuis faciens hominibus exhiberi sibi ablata prædicta restituas, ut teneris, ac relaxato interdicto præfato de cætero ab ejus molestatione desistas, & tuos homines desistere tradita tibi potestate compellas. Alioquin, quantumcunque tuam excellentiam diligamus, quantumcunque tuum affectemus commodum & honorem, quia tamen deferre non possumus homini contra Deum, venerabili fratri nostro Archiepiscopo, & dilectis filiis Archidiacono Lundensi, & Abbati de *Herivado* Lundensis diocesis nostris damus litteris in mandatis, ut te ad id monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota prævia ratione compellant, brachii secularis auxilio ad hoc, si opus fuerit nihilominus invocato. Datum *Perusii*. III. nonas Octobris pontificatus nostri Anno VIII.

INNO-

INNOCENTII IV. Bulla, qua defectus Natalium **HAQUINO** Regi Norvegiæ supplet, ejusque proli legitimæ Jus in Regnum succedendi adserit.

Ex Apographo Chartaceo No. 14.

1246. die 8 Novembris.

INNOCENTIUS Episcopus servus servorum dei Dilecto filio **TACHINO** illustri Regi *Norvegiæ* Salutem & Apostolicam benedictionem. Mira Regis eterni benignitas honore multiplici sponsam suam Reginam Ecclesiam insigniuit, sed in eo potissime in ipsam honorabilem, & felici reddidit statu fulgentem, quod illam sibi tribuit plenitudinem potestatis ut non solum personis humilibus sed quantacunque sublimitate conspicuis, in iis posset adesse magnifice, per quæ ipsi clari nominis titulum & famosæ consequantur potentiæ incrementum. Sane contemplari materia pure deuotionis & fidei quibus incliti recordationis Reges Norvegie inter Catholicos mundi principes claruerunt nobis & ecclesie producit specialium delicias gaudiorum. Inde fit quod feruens in mente nostra confurgit affectio, ut circa te Apostolice sedis charissimum, pro tuorum excellentia meritorum, sic eiusdem sedis abundet gratia penes deuotos ipsius multipliciter affluere consueta quod auctore domino tibi & heredibus tuis honoris exinde magnitudo proueniat & uotiuæ materia prosperitatis accrescat. Cum itaque clare memorie **HAQUINUS** Noruegiæ Rex pater tuus te, prout accepimus, solutus suscepit de soluta, nos tuam celsitudinem speciali benivolentia prosequentes, ut huiusmodi non obstant: defectu ad regalis folii dignitatem & omnes actus legitimos admitтары, nec non quod heredes tui legitimi tibi in dominio & honore succedant, fratrum nostrorum communicato consilio te cum auctoritate apostolica dispensamus, sperantes quod tu & iidem heredes tante gratie magnitudinem memorie signaculis taliter alligetis, ut tibi & eis in delectationem ueniat, omnium conditori, per vite
D 2 virtuose

virtuose studium & sancti ipsius ecclesie placere iugiter per finire deuotionis augmentum. Dat. Lugduni VI idus Nouemb. pontificatus nostri Anno IV.

Wilhelmi Episcopi Sabinensis Statuta, ut Jus patronatus ecclesiarum ad Episcopos pertineat, exceptis tribus Capellis, in quibus Regina Norwegiæ eiusque filii jus habeant, dum vivunt, Episcopo Stavangrensi postea cessurum; ut Causæ in Archiepiscopum motæ, coram Papa, in Episcopum coram Archiepiscopo, & cæteræ omnes ad ecclesiam ejusque personas pertinentes coram Diocesano peragantur &c. data Bergis

Ex Apographo Chartaceo manu Arnæ Magnæ No. 15.

1247. die 16 Augusti.

Wilhelmus miseratione divinâ Sabinensis Episcopus, Apostolicæ sedis legatus, universis Christi fidelibus præsentis literas inspecturis salutem in nomine Jesu Christi.

Cum in Norwegiâ legationis officio fungeremur propter verbum Dei & coronationem Regis, convocatis Archiepiscopo & suffraganeis ejus, qui vocari poterant, & aliis prælatis & clericis, nec non baronibus regni, multas habuimus prædicationes publicas & colloquia multa cum Rege & omnibus supradictis, & de multis capitulis tractatum fuit inter nos & etiam disputatum. Consideratis autem omnibus, invenimus Ecclesiam regni Norwegiæ in plena quiete & pacifica libertate iurisdictionis omnium causarum spiritualium, inter quoscunque questio verteretur & omnium clericorum, siue spiritualiter siue temporaliter ex delicto vel quasi contra ipsos questio moveretur. Similiter ius patronatus in omnibus Ecclesiis & capellis invenimus prædictam Ecclesiam regni Norwegiæ libere & integre ac pacifice possidere, exceptis tribus capellis, de quibus questio erat inter Reginam Norwegiæ & Episcopum stavangrensem, super quibus coram nobis transactum & concordatum fuit, ut Regina in vita sua & filii ejus post eam habeant

beant ius patronatus in eis, sed nullatenus transeat ad nepotes, sed ad Episcopum & Ecclesiam Stawangrensem integrè & liberè reueratur, quia & tempore transactionis erat Ecclesia & Episcopus Stawangrensis in ejus possessione liberà & quieta. Electiones quoque Episcoporum & omnium praelatorum liberè invenimus fieri nullis requisitis laicis, per solos clericos ad quos ius eligendi secundum iura canonica pertinet. Unde super hiis omnibus in prædicatione publica monuimus universum populum coram rege & Archiepiscopo & Episcopis & aliis praelatis regni, quod si quis haberet aliquid agere contra Archiepiscopum, recursum habeat ad Dominum Papam vel ejus legatum, si autem contra Episcopum, Archiepiscopo conqueratur. Si vero contra clericum, adeat dioecesanum ipsius. Si vero laico moveatur questio de spiritali causa, apud dioecesanum Episcopum conqueratur. Ceterum si de causa temporali fuerit contra laicum questio, siue laicus siue clericus conqueratur, apud Dominum Regem vel ejus iudices suam iustitiam prosequatur. Porro si quis contempto iudice & iudicio ut supradictum est alterius possessionem rei immobilis seu iuris auctoritate propria & voluntate attentaverit ingredi violenter, noverit se excommunicationis vinculo innodatum. Item excommunicamus ibidem singulos & universos qui contra Regem & Regnum Norwegiæ insurgere vel pacem regni attentaverint perturbare. Item excommunicamus, quicumque sanctimoniam interpellaverit de fornicationis peccato. Super istis autem excommunicationibus & aliis quas in regno Norwegiæ fecimus, dioecesanis perpetuo committimus vices nostras, statuentes ut quicumque incidit in eas, vel in aliquam earundem & voluerit converti ad dominum & satisfacere de peccato, dioecesanus eius ipse iuxta Ecclesiæ formam beneficium absolutionis impendat. Datum *Bergis* XVII Kal. Septembris, pontificatus Domini *INNOCENTII* Papæ quarti anno quinto.

Wilhelmi Episcopi Sabinensis Statuta de operibus diebus festis exercendis; de redditibus ecclesiarum; de Decimis; & de earundem possessionibus per Episcopos minimae minuendis, data Bergis.

Ex Apographo Chartaceo manu Arnæ Magnæ No. 16.

1247. die 17 Augusti.

Wilhelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus, Apostolicæ sedis legatus, omnibus præsentibus literas inspecturis, salutem in nomine Jesu Christi. In partibus Norwegiæ officio legationis fungentes inter alias miseras regni, quæ multæ sunt, quoniam terra tribulationis & angustiae est constituta in novissimis habitantes partibus aqvilonis, iuxta id quod scriptum est: homo natus de m. b. v. t. r. m. m. Intelleximus ibi gemitum populi, qui mirabiliter arctatur, secundum quendam librum extraordinarium, in vulgari eorum scriptum, in diebus festivis ab omni opere temporali, etiam urgentibus necessitatibus abstinere. Cum igitur sicut nos ipsi vidimus & corporali experientia distemperantiam terræ illius probavimus manifestè à dimidio mense Junii usque ferè ad exitum Augusti pluviae in partibus illis fuerint, ita quod nec arari poterant nec seminari commodè, exceptis quatuor forte vel quinque diebus, nec tamen continuis, instantia populi convicti, et ideo de consensu praelatorum statuimus & stabilimus, ut de cetero non obstante consuetudine vel supradicti libri, impunè possint capere alecia, quandocunque piscationis illius obtulerit se facultas. Fœna autem colligere & annonas atque legumina eis liceat diebus festivis, si tamen per alios dies propter intemperiem temporis operari fuerit impeditum. Ita tamen quod si de hujus (modi) intemperie vertatur in dubium utrum talis fuerit, propter quam debuerit quod supradictum est concedi nec ne, hoc diæcesani iudicio terminetur. Intelleximus præterea quod vacantibus Ecclesiis, Episcopi quandoque earum redditus in proprios usus convertunt, quod omnino fieri prohibemus, sed ponatur ibi per Episcopum yconomus seu procurator qui fructus colligat in utilitatem succedentium ministrorum vel Ecclesiæ convertendos. Quartam autem decima-

decimarum, quæ ad utilitatem Ecclesiæ singulariter pertinet, integre præcipimus conservari. Ita quod nec Episcopi ratione procurationis suæ, vel accipere vel diminuere audeant ullo modo. Intelleximus præterea quod aliqui Episcoporum possessiones Ecclesiarum accipiunt & sibi appropriant, in præiudicium Ecclesiarum & scandalum plurimorum. Quod omnino fieri in virtute obedientiæ prohibemus. Et si alicubi factum est præcipimus eisdem Ecclesiis restitui cum fructibus, deductis expensis, perceptis. Et si forte Ecclesia cuius possessio fuerat ad nihilum redacta est vel destructa, ita quod restaurari non potest, inter vicinas Ecclesias, quæ pauperiores sunt, prædictæ possessiones diocesani iudicio dividantur. Et hæc omnia auctoritate legationis quæ fungimur Apostolica præcipimus & statuimus in perpetuum observari. Datum Bergis XVI Kal. Septembris. Pontificatus Domini Innocentii Papæ Quarti, Anno quinto.

HACONIS Regis confirmatio Constitutionis *Wilhelmi* Cardinalis de operibus diebus festis, de redditibus Ecclesiæ pastore mortuo; de decimis & possessionibus ejusdem per Episcopos non minuendis.

Ex Codice membran. formæ maximæ Leg. Arna-Magnæani
No. 309. fol. Lix.

1247.

HAKON med Guds miskun Noregs konungr son *H.* konungs sændir lærdom lændom ok bupæghnum ollum þæim sam þætta bref sia æda höyra Q. G. ok sina Ver vilium ydr kunnikt gera at þessiar Rettarböter gaf herra *Vilialmer* biskup Legate Pauans fyrer iaker vars bonastadr ok almennelegrar þurftar æfter þui sem bref hans vatta er þer meghor nu höyra.

Vilialmer med guds miskun Sabinensis Biskup oc legate Paualeghs fetes. Sænder ollum monnum. þæim sam þætta bref sia eda höyra. j. *Noreks* konungs Riki hæilfu ok hamminghio j namne ihu. xpi. Þa er ver skildum ok sam openberlegar ok margfalleghar naudir
ok

ok naudsýnir folksens j Noreghe þa iattadom ver ok
 loyfdom æfter bonastad gafuurlighs Herra *HAKO-*
NAR konunghs ok annara godra manna. Þessa luti. at
 taka skal Sild a hælghum daghum sëm a foknom. j. loyfi
 huar sëm hun genger a land. höy ok korne. ok alz ko-
 nar sade skal biargha med samæ hætte huar degghi sëm er
 ef naudsýn krefuer. En biskup skal naudsýniar meta
 skynsamligha. Sua ef nockor kirkia verdær persona laus
 eda prestlaus. þa skal biskup ægi taka skyldir hennar
 eda tiunder hennar eda aunnur föngh til sin sinua. Ok
 þat firerbiodam uer huarn mun. En Radærsmen eda
 röktar skal ban fyrer sætiæ þan sëm löghlega ok trygh-
 leggha gæte ok göymi þæim til handa er til kan koma
 eda sialfri kirkiumne til nythfæmdar hin fiordæ luter
 kirkiumni er æinkader. sia skal han fyrer hæne huærgghi
 skerdæ huert sëm her til hefuer veret. huarke till
 væidzslu vphaldz fer eda annara luta. Enghi biskup skal
 ok dirfuæzt at lægghia vndir sik eda sin stad æighnir
 eda odoll annara kirkna ok þar sëm þat kan geraszt.
 eda gort hefuer veret þa skulu æighninnar æfter ganga
 til kirknanna ok þat alt uppgialda er þær hefuer af ve-
 ret tæikit. fyrer vttan þat er biskup hefuer laght til vm-
 bota æighnir. kann ok kirkian nidr at falla. þa skulu
 æighnir þær sëm hun ætte leggiazt æfter þæirri kirkna
 sëm næstar ero ok þo fatakar at uphalde med biskups
 rade ok annara godra manna. En alla þessa luti skipa-
 dom ver af þui valde sëm gud ok var herra Pauen gaf
 os ok bidium ver ok biodom at huar madr hafue ok
 halldæ alla þessi luti æfter vare skipan vm aldær ok æfue
 vbrigdhilegha. En sa ær dirfuizt þæssö mote at gangha
 þa er sa sannleggha j olydni vidær pauæn ok os. var
 þetta bref gort ok gefuit. j. *Biarghwin* fimtan nattom
 fyrer *Egidii* mössö. a. v. are Pauadoms vars herra Pauans
 Innocency hins IIIJ Paua.

HAKONIS

HACONIS Regis Constitutio 1) de Decimis iuste solvendis, ita ut pro singulis animalibus nummus numeratus tradatur annuatim optimo in singulis tribubus viro, qui Sedi Sancti *OLAVI* Nidrosiam duos trientes, reliquum Sto *Halvardo* mittat 2) de Oblationibus Sto *OLAVO* & Sto *Halvardo* faciendis.

Ex Cod. Pergam. Biblioth. Arna. M. No. 309 in Folio.

1247.

H*AKON* Konungr sonr Hakonar konungs, fændir lærdom ok vlærdom bondom ok buþeghnum, ok alre alþýdu i Vikinni qvediu guds ok sína.

Forn rek ero till þæfs ok gudlegh skipan, ok hæilaghæ mannæ fæthninghar vatta bæde þæiræ er i öndværdø hæimsens varo, ok sva þæira er æftir þa komo, at hvar kristin mader a at gera rethleggha tiund sína af allum rettom aflæ þæim sæm gud leer mannenom þæssa hæims, till þees at han skall þær med kaupæ fer hin tiund luten i himiriki er madræn var i fyrstunni till skapadær, ok sídan i fra spærdær med fiandæns æggiann, ok er sa fæll er þæt gerer med goduilia, en hin vesall er þæt vanar. Sua mæltum ver ok fýrmær i breuom uarom, ok þæt uiliom ver at enn stadfastleggha haldez, at menn ranszake bygder sínar med skynsamre æftirlæitann, at engi verdi fyrir loghen af rangum sakargiptum. En þær men er i hordomom liggia eda mandrapom, i mæinæidum, i skræc uitnum eda adrum ferleghom lutum, ok fannyndæ menn vilia æigi sværia fyrir at þær se heraszhæfir fyrir ulydni sakir, ok sva ero hardnader i syndenne med uillu ok æggian fiandæns at þær vilia æi med idran ok skripta gangh glöpe sína böta, þa skulu böndær a skirla þingum sínum. þa alla leggja namulegha uthleggha ok ogilda fyrir hveriom manne; enn ver seighium þa af se ok frialle, landi ok laufum oyri, fare þær ok læiti fer lanz annars ef þær megho því vidr koma. En ei skulu þær lenger kristnum spilla, ok varo konungs riki. eigi skulu þær ok longum sva i fridi sitia hedans a fra seem her till, at þæim se eigi reffst af vare hende er at slikum lutum edr uknytum verdæ stadder, ok skemra skall þæim till hemdra vera, en

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

E

þæim

þeim vare sealfæ. þetta var med god vilia dæmt af alra manna hende, ok under genget at æuinlegha madr æftir mann, skall gera penning talen fyrer kycqvendi hvert er bettra þykkir i bui at hava en on at vera, ok skulu hinir bastu bonder j bygdum vera vidertaku menn ok skipta sva sëm i fyrstunni var mælt, at tvær lutir fare nordær till kirkiu hans hælghæ Olafs Konungs j þrondhæimi, henne til uppgerdar. En þridiunghr till hælghæ Halvardær. Nu er þæt bon var ok sva bod at menn gere rokeleghar tiunder sinar sëm fyr var mælt. Sva ok þær men er sik vitu sanlegha storlytum standa uera, þa gange til skripta sëm skyndileghaste. böte uid gud ok biskup ok prouastæ hans er han sæter till med ser, ok ser vidær framlæidis at drygia sva likamsins girn ok hæimsæns hægoma, at hann haue af því þæssæ hæims skomm ok svivirdingh ok brat liflát, en annars hæims æinlifan vfaghnad. Sva ok þa gere menn Olafs skotet ok hins hælghæ Haluardar rökelegha sëm mælt var ok kallum a gud till hialpa ok hin hælghæ Olaf Konung hin hælghæ Haluard ok allæ guds hælghæ men till miskunnar, ok arnadar ordz, at millar gud ok miskunfamer fyrir late os faker ok fyndir mæin ok misgærdir ok late hværfa af lande varo vandæ ok uesold er langhlegha hefir aleghet, ok gefe ofs i staden ar got frid ok farfæld ok annars hæims æilifan faghnad uttann ændæ Amen! þæt se!

INNOCENTII IV Bulla confirmatoria statuti *Wilhelmi* Cardinalis de operibus festis diebus licitis.

Ex Codice membran. form. Max. legati Arna Magnæani No. 17.

1248 die

INNOCENTIUS Paue þion allra guds þiona sændir sinum wryduleghom bröðrom Erkibiskupi ok hans liodbiskupum Q. G. ok sina. pauælegha blædzfan. Almareghær Gud hærre hæims himins ok iardær hæfuer med sinne hæilagre forðio os vm fram værdlækæ. sit læn j hændær fenget hær a jordriki ok skipat ifuer allan
lyd

lyd kristinnæ mannæ at hafua gæymd ok forðio fyrer salom þæir-
 ræ ok fyrer at sia med uare stund ok starfe at þæir mætte sam-
 minst glöyma guds. edær j mote hans uiliæ gera med sinum af-
 giærdum. En var virduleghær broðær *Vilialmr* Sabinensis biskup.
 Legate Pauæleghs setærs er ver sændom till ydar þa uard han þæfs
 viss æfter þui sëm fyrer hanom uar kært. at allær lydær j Noreghs
 konungs riki hafdu optleggha naud ok skada af þui at logh þæirra
 byðær frekleggha at haldæ allæ hælghæ dagha. at ængi likn æda
 linan gerdiz a huær Naudsyn sëm at handi kunni at koma. ok þæt
 röyndi han ok sa sialfuer þa er han uar. j. ydru lande staddær. ok
 af þui at allær lydær bad at han skuldi Nokora likn, æda lausn a
 gera vm hælghæ dagha hald. þá löyfdi han ok stadfæsti med varre
 samþykt, at ef uyrkedagha mætte æigi vinnæ saker uandrar uedrat-
 to þa skuldu þæir. j. guds löyfi ok hæilaghre kirkiu. sild at taka.
 höy sinu at hialpa. ok korne a hælghum daghum. ok adrum bu-
 fanghum saktælaust. ok allu aldene. þo at lög æda landznæme
 hafe her till mote uerit. Han gerdi ok naudzleggha skypan ok
 haglegha bædi um kirkiutiunder. ok um hennar æignir. Rentor
 eda skyldir. biodande ok fyrerbiodande af Paualighu ualde er uer
 fenghom hanum at skipa sua. at lydhinom ueri gaghn. j. biodande
 Rettyndi ok fyrerbiodande Rangyndi þau er han faan. j. Landino
 æ fyrer þui sëm jnuyrdilegha uatta hans bref ær han gerdi þær
 um ok gaf þiod alre till þurfta ok hugganar. ok nu med þui at
 uer uilium ok æighum at uarkynna ok uærduligha likn at uæittæ
 naudum ok naudsynum allra kristinna manna ok sua at skipa med
 fadurlegghre ættæmd. at skapalaus (skadalaus) se hueruetna hæi-
 liogh kirkiæ. ok hænnær retter vskærdær. styrkium uer med
 pauæleggho ualde alt þæt sëm han gerdi ok gaf. löyfdi eda lofæde
 med skylduleghum bodordom ok skynileghom. ok stadfæstom
 vm allæ þa luti med vörn vars brefs obrigdilegha. En vm hælghæ
 hædagha löyui þa gerum ver þa græin a. at þæt löyui skal hallda
 ok hafa ef naudsyn stændær till ok nytisymd er j. Ok þo hinar
 hæstar hatidar vndan taka. En fyrer biðom ver huerium manne
 at briotæ þettæ hans löyui ok skipan. eda mote ganghæ siflegghre
 ofdirfd. varo stadfæstinghar brefe. En ef nokkor dixfis þæt at gera
 med

med sinu offuese ok ofbældi. þa viti þæt víst at han skal stor-
mælom fyrer suara ok gudz ræidi ok hæilaghra postola petærs ok
palls. ok allra hæilaghra mannæ a sik taka. War þætta bref gort
ok gefit j Lionsborg. Mariu mösso æftan. a. vij. are vars
Pauadoms.

HACONIS Regis Privilegia *Lubecensibus* data mercimonia libere ducendi,
& vendendi in Norvegia. data Bergis.

Ex Apogr. Chartac. No. 18.

1250. die Octobris.

Uniuersis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presen-
tes literas visuris uel auditoris. *H.* dei gratia Rex Norwagie salu-
tem in omnium saluatore. Vestre volumus vniuersitati constare
quod licet hætenus inter homines nostre Regionis & Lybicensis.
multiplex extiterit discordia & diuersarum iniuriarum illacio. Ta-
men cum Dominus dicat in Euangelio beati pacifici quum filii
dei vocabuntur. placuit nobis & nostro Consilio & Nobilibus viris
ex parte eorundem. ad nos directis ut omnes hucusque fuisse no-
scuntur precipue diuine pietatis intuitu & eorum iam deo dante
fidelis familiaritatis interuentu maxime cum ad nos suos fide dig-
nos nuncios Scilicet Commendabilem virum Dominum I. de bard-
vic. & alios destinauerunt humiliter nostre uoluntati & arbitrio
omnia supradicta committentes & modo volumus ut sedantur &
pacifice sopiantur & per nostram gratiam pure remittantur benigni-
ter eosdem in nostram gratuitam beniuolentiam suscipientes.
Et quia bonum est & utile ea que aduersa sunt in melius commu-
tare & bene inchoata firmiter stabilire necessarium uisum est nobis
ut hec firma pax sit iam inter Regnum nostrum & eorum ciuita-
tem constanter stabilita tam etiam inter homines nostros & eorum
ciuitates utcunque se interuenerint firmiter in posterum obseruetur
& mutue pacis confederacio cunctis deinceps temporibus fideliter
per dei gratiam teneatur. Ideoque statuimus ut de cetero nostrates
& eorum quocumque cum mercimoniis suis diuertere voluerint
liberam

liberam habeant veniendi & velificandi potestatem & mutuo ab inuicem benigne & amicabiliter recipiantur, & pacifice quod res & personas tractentur. Decreuimus etiam ut si alicubi homines eorum ciuitatis ab hostibus suis obpugnari contingat uel grauari homines nostri Regni si presentes fuerint eosdem teneantur quasi amicos & fratres pro posse suo tueri & adiuuare. Idemque Antidotum & simile subsidium nostris hominibus in presentis pacis statuto ab eisdem fieri fuit stabilitum. Preterea volumus & concedimus ut mercatores eorum ciuitatis in partes nostras uenientes tali gaudeant priuilegio & libertate qualem aliquo tempore in Regno nostro habuerunt meliorem. Verumptamen si peruersa aliquorum quod absit temeritas presentem inter nos pacis confederationem infringere presumpserit non debet hac de causa nostre pacis confederatio rescindi aut in irritum reuocari. sed potius illi qui hoc ausu temerario egerint, vel digna debent ulcione puniri. uel dampnum datum aut iniurias personis illatas competenter emendare. Ita quod nostrum nichilominus presens statutum stabile permaneat & inuiolatum. Ut autem presentis pacis confederatio firma permaneat & inconcussa presentem paginam sigilli nostri & Domini. H. filii nostri iuenis Regis Sigilli munimine fecimus roborari. Hiis testibus Domino H. Rege & Domicello Magno filiis nostris. Domino A. Bergenſi Episcopo. Dominoque H. Islendenſi Episcopo. Domino S. Abbate Sancti Michaelis. Domino Th. Abbate Sancti Johannis. Domino Ph. dilecto Cognato nostro. Domino G. & aliis Baronibus nostris. Domino O. bergenſi Archidiacono. Domino O. prapposito & Domino. B. Nuncio nostro & aliis quam plurimis fide dignis assistentibus. Datum apud Bergas Pridie Non. Octobris. Anno Domini M.CC.L. Coronacionis nostre Quarto Anno.

INNOCENTII IV Bulla prohibitoria ne aliquis, etiam si per litteras Apostolicas praeendam obtinuerit, in Ecclesia *Nidrosiensi*, potentia seculari, se audeat intrudere.

Ex Apographo Membran. No. 1. Fascic. IV.

1250. die 28 Novembris.

INNOCENTIUS episcopus servus servorum dei, venerabili fratri. Episcopo Bergensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Ex parte venerabilis fratris nostri, Archiepiscopi & dilectorum filiorum Capituli *Nidrosiensis*. fuit propositum coram nobis quod non nulli clerici minus ydonei super receptione ac provisione sua in *Nidrosiensi* ecclesia. litteras Apostolicas ad importunam aliquorum instantiam impetrantes, ius quod super hoc eis competit, prosequi per easdem litteras non contenti executoriam auctoritate omissa nituntur se in eadem ecclesia intrudi per potentiam secularem, ac dictos Archiepiscopum & Capitulum procurant grauib. dispendiis affici, propter quod prefata ecclesia in spiritualibus & temporalibus sepe non modicam patitur lesionem, cum autem ipsi propter hoc duxerint ad providentiam sedis Apostolicae recurrendum fraternitati tue per Apostolica scripta mandamus quatinus illos ex eisdem clericis quos in huiusmodi excessu reppereris litterarum nostrarum beneficio sicut iustum fuerit priuare auctoritate nostra procurans, memoratos Archiepiscopum & Capitulum non permittatis a personis secularibus super premissis aliquatenus molestari, Molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo non obstante si aliquibus sit indultum quod suspendi uel interdicti aut excommunicari non possint per litteras Apostolicas, que de indulgentia huiusmodi plenam & expressam non fecerint mentionem. Datum *Lugduni* III Kal. Decembris. pontificatus nostri Anno Octauo.

Serlonis Archielecti Nidrosiensis fundatio Communis mensæ Canonico-
rum, ipsis ad hoc decimis Episcopalibus ecclesiarum *sanctæ Crucis*,
Sancti *OLAVI*, Sancti *Clementis* Nidrosiæ & ecclesiæ b. Petri de
Stein concessis. data Nidrosiæ.

Ex Autographo membr. Fasc. V. No. 2.

1252.

S. dei gratia. Nidrosiensis ecclesie Archielectus Omnibus ad
quos presens scriptum aduenerit. Salutem in omnium Saluatore.
Ad honorem & decus Nidrosiensis ecclesie eiusdemque capituli
consolationem Mensam eis communem fundam & curiam nobis
uisum est prouidere. Unde Episcopales decimas ecclesiarum sancte
crucis. Sancti *Olavi* Sancti Clementis Nidrosie. & ecclesie Beati
Petri de *Stein* Nidrosiensis diocesis. Ad hoc ipsis concessimus in
perpetuum libere possidendas. Et ut hec nostra institutio maius
firmitatis robur optineat presens scriptum Nostri Sigilli munimi-
ne duximus roborandum. Datum Nidrosie. Anno domini
M.CC.LII.

Sigilli, quod loro membraneo appendet, fragmentum ceræ
albæ impressi superest.

Serlonis Archiepiscopi Nidrosiensis Confirmatio fundatæ a se communis
mensæ Canonico-*Nidrosiensium*. data Nidrosiæ.

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 3.

1253.

Uniuersis xpi fidelibus has litteras uisuris uel auditoris *Serlo*
dei gratia Nidrosiensis ecclesie Archiepiscopus Salutem in domino
IHU xpo. Cum decorem domus dei summe diligentie studio nos
fouere teneamur ex officii debito. nusquam magis conuenienter
hoc persequimur. quam cum dei ministrorum per quos omni or-
namento plus decoratur ecclesia. Nos utilitates & commoda re-
spicimus. eorundem honores in melius ampliando. Hinc est ita-
que

que quod nos considerantes de statu Nidrosiensis ecclesie, cui nunc presidemus diuina disponente gratia, prebendas ipsius inuenimus nimis tenues, que canonicis in eadem ministrantibus necessaria minus competenter sufficiunt ministrare. Verum cum ipsa Nidrosiensis ecclesia sit metropolitana totius regni Noruegie, rationi non immerito reputamus consonum ut sicut ipsa iure metropolitico ceteris suorum suffraganeorum ecclesiis dignitate dinoscitur prestantior, sic eiusdem ecclesie ministri debeant stipendiis amplioribus honorari. Canonice quoque sanctiones satis patenter innuunt dicente *Gregorio* quod ecclesiasticis utilitatibus deseruientes uel desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere ut qui uoluntarii obsequiorum necessitatibus sponte subierunt. Digne nostris prouisionibus consolentur. & alibi, qui ad honus eligitur repelli non debet a mercede, dignum enim est ut ecclesie stipendiis sustententur in qua & per quam diuinis obsequiis ascribuntur. Rationis igitur in hac parte tam sectantes iudicium quam iuris equitatem pensantes equanimiter predictę Nidrosien. ecclesie prebendarum insufficientie grato fauoris desiderio cupientes consulere, ut eiusdem Nidrosiensis ecclesie canonici de cetero mensam communem habeant constituimus, eisdem fundum largientes ad communem curiam ac ad eandem mensam dictis canonicis episcopales decimas ecclesiarum *Ste Crucis* & *Sti OLAUI* & *Sti Clementis Nidrosie* & *Sti Michaelis de Steini* Nidrosiensis diocesis concessimus in perpetuum libere possidendas, & ut hec nostre prouisionis donatio maius robur firmitatis obtineat, presentes litteras Sigilli nostri munimine duximus roborandas. Facta est autem hec dona io hiis fratribus *Nidrosiensis* ecclesie existentibus & consentientibus, Domino Archipresbitero *Ottaro*, Domino *Bernone*, Domino *Siguardo*, Domino *Kolbano*, Domino *Terico*, Domino *Johanne*, Magistro *Haquino*, Domino *Erlendo*, Domino *Bardo*, Domino *Petro*, Magistro *Finno*, Domino *Paulo*, Domino *Brynulfo*, Domino *Thorkelfo*, Domino *Erlendo*. Datum Nidrosie, Anno domini, M.CC.L.III. Pontificatus nostri Anno I.

Sigillum Cerae albae impressum loro membraneo appender.

INNO-

**INNOCENTII IIII privilegia Ecclesiæ Nidrosiensis Metropolitanæ
data Perusii**

**Ex Apographo Chartaceo defumto ex Autographo in Cancellaria Danica
manu Arnæ Magnæ No. 19.**

1253. die 25 Februarii.

I**NNOCENTIUS** Episcopus Servus servorum Dei, venerabili Fratri Nidrosiensium Archiepiscopo ejusque successoribus, canonicè substituendis In. P.P.M. (s: perpetuum). Licet omnibus discipulis eadem ligandi & solvendi sit concessa potestas. Licet unum præceptum ad omnes idemque pervenerit prædicandi Evangelium omni creaturæ, velut quædam tamen inter eos habita est discretio dignitatis. Et Dominicarum ovium curam quæ omnibus æqualiter imminebat unus singulariter suscepit habendam, dicente ad eum Domino: Petre amas me? pascere oves meas. Qui etiam inter omnes Apostolos principatus nomen obtinuit & de fratrum confirmatione singulare à Domino præceptum accepit, ut in hoc seculuræ posteritati daretur intelligi, quoniam quamvis multos ad regimen Ecclesiæ contingeret ordinari, unus tamen solummodò supremæ dignitatis locum fastigiumque teneret, & unus omnibus & potestate gubernandi & judicandi onere præsideret. Vnde & secundum hanc formam in Ecclesia distinctio servata est dignitatum, Et sicut in humano corpore pro varietate officiorum diversa ordinata sunt membra; ita in structura Ecclesiæ ad diversa ministeria exhibenda diversæ personæ in diversis sunt ordinibus constitutæ. Aliis enim ad singularum Ecclesiarum. Aliis autem ad singularum urbium dispositionem ac regimen ordinatis, constituti sunt in singulis provinciis alii quorum prima inter fratres sententia habeatur, & ad quorum examen subjectarum personarum quæstiones & negotia referantur. Super omnes autem Romanus Pontifex, tanquam Noë in Archa primum locum noscitur obtinere, qui ex collato sibi desuper in Apostolorum Principe privilegio de universorum causis judicat & disponit, & per universum orbem Ecclesiæ filios in christianæ fidei firmitate non desinit confirmare,

talem se curans jugiter exhibere qui vocem Dominicam mereatur
 audisse, quâ dicitur: & tu aliquando conversus confirma fratres
 tuos. Hoc nimirum post Beatum Petrum illi Apostoli viri, qui
 per successiones temporum ad gerendam curam sedis Apostolicæ
 surrexerunt indefinenter curaverunt studio adimplere, & per univer-
 sum nunc per se, nunc per legatos suos corrigenda corrigere, &
 statuenda statuere, summo opere studuerunt. Quorum quoque ve-
 stigia subsecutus felicis memoriæ Evgenius Papa, antecessor no-
 ster, de corrigendis hiis quæ in Regni Norwegiæ correctionem
 videbantur exposcere, & verbo ibi fidei seminando juxta sui officii
 debitum sollicitus extitit. Et quod per se ipsum universalis Eccle-
 siæ cura obsistente non potuit, per legatum suum Nicolaum tunc
 scilicet Albanensem Episcopum, qui postea in Romanum Pontifi-
 cem est assumptus executioni mandavit. Qui ad partes illas acce-
 dens, sicut à suo patrefamilias acceperat in mandatis, talentum sibi
 creditum largitus est ad usuram, & tanquam fidelis servus & pru-
 dens multiplicatum inde fructum studuit reportare. Inter caetera
 vero, quæ ad laudem illic nominis Dei & ministerii sui commen-
 dationem implevit, juxta quod prædictus prædecessor noster ei
 præceperat, pallium bonæ memoriæ Johanni, antecessori tuo, in-
 dulsit. Et ne de cætero provinciæ Norwegiæ *a)* metropolitano
 possit cura deesse *b)* commissam gubernationis suæ urbem Nidro-
 siensem eiusdem provinciæ perpetuam metropolim ordinavit, &
 ei Aslohemensem, Hamartapiensem, Bargesensem, Stavangriensem,
 Insulas Orcades, Insulas Fareie, Siterhaie, & Ilasdensensem, & Gre-
 nelandiæ Episcopatus, tanquam suæ metropoli perpetuis tempori-
 bus constituit subiacere; & eorum Episcopos sicut metropolitanis
 suis, tam sibi quam suis successoribus obedire. Ne igitur ad vio-
 lentiam constitutionis ipsius ulli unquam liceat aspirare, nos felices
 recordationis Alexandri & Gregorii, prædecessorum nostrorum,
 Romanorum pontificum vestigiis inhaerentes, eandem constitutio-
 nem auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti pri-
 vilegio

a) metropolitani

b) primo scriptum fuisse apparet commissæ, deinde ex litera e. a
 factum additumque m. commissam quomodo & esse debet.

vilegio communimus; statuentes ut Nidrosiensis civitas perpetuis temporibus supradictarum urbium metropolis habeatur, & earum Episcopi tam tibi quam tuis successoribus sicut suo c) metropolitano obediant, & de manu vestra consecrationis gratiam fortiantur. successores autem tui ad Romanum pontificem tantum percepturi donum consecrationis accedant, & ei solummodo & Romanæ Ecclesiæ subiecti semper existant. Porro concessio tibi pallio, pontificalis scilicet officii plenitudine, infra ecclesiam tantum ad sacramissarum solennia per universam provinciam tuam hiis solummodo diebus uti fraternitas tua debebit, qui inferius leguntur inscripti videlicet. Nativitate Domini, Epiphania, coena Domini, Resurrectione, Ascensione, pentecoste, In solennitatibus beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ. Natalitio beatorum Apostolorum Petri & Pauli, Inventione & exaltatione sanctæ crucis, Nativitate beati Johannis Baptistæ, festo beati Johannis Evangelistæ, commemoratione omnium sanctorum, In consecrationibus Ecclesiarum vel Episcoporum, benedictionibus Abbatum, ordinationibus presbyterorum, In die consecrationis Ecclesiæ tuæ, ac festis Sanctæ Trinitatis, & sancti Olavi, & anniversario tuæ consecrationis die. Studeat ergo tua fraternitas plenitudine tantæ d) dignitatis suscepta ita strenue cuncta peragere, quatinus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire. Sit vita tua subditi in exemplum, ut per eam cognoscant quid debeant appetere, quid cogantur vitare. Esto discretione præcipuus, cogitatione mundus, actione purus, discretus in silentio, utilis in verbo. Curæ tibi sit magis prodesse hominibus quam præesse. Non in te potestatem ordinis set æqualitatem oportet pensare conditionis. Stude ne vita doctrinam destituat, nec rursus vitæ doctrina contradicat. Memento quia est ars artium regimen animarum. Super omnia studium tibi sit Apostolicæ sedis decreta firmiter observare, & tanquam matri ac Dominae tuæ ei humiliter obedire. Ecce frater in christo carissime, inter multa alia hæc sunt pallii, hæc sacerdotii, quæ omnia facile christo adiuvante adimplere poteris si virtutum om-

F 2

nium

c) an

d) ita orig. sed leg. tis

nium magistram caritatem & humilitatem habueris, & quod foris habere ostenderis, intus habebis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; Salvâ in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Rainaldus ostiensis & velletrensis Episcopus.

Ego Jacobus portuensis & sanctæ Rufinæ Episcopus

Ego Stephanus prænestinus Episcopus

Ego Stephanus Sanctæ Mariæ trans Tiberim Tit. Calixti presbyter Cardinalis

Ego Frater Johannes miseratione divina Tit. Sancti Laur. in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Octavianus sanctæ Mariæ in via Lata Diaconus cardinalis

Ego Petrus sancti Georgii ad velum aureum Diaconus cardinalis

Ego Wilhelmus sancti Eustachii Diaconus cardinalis

Ego Ottobonus sancti Adriani Diaconus cardinalis

Datum perusii per manum Gvillelmi Magistri scholarum parmensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ vice cancellarii. V. Kal Martii Indictione XI Incarnationis Dominicæ anno M.CCLII pontificatus vero Domini Innocentii papæ III anno Decimo.

ALEXAN-

ALEXANDRI Papæ IV Confirmatio constitutionis *Serlonis* Archiepiscopi de communi mensa canonicorum Nidrosiensium.

Data *Neapoli*

Ex Apographo membraneo Fascic. IV. No. 2. vid. infra ad Ann. 1307.

1255. die 26 Februarii.

ALEXANDER episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis Archipresbitero & Capitulo Nidrosiensi Salutem & Apostolicam benedictionem Justis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere assensum & vota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Cum igitur sicut petitio uestra nobis exhibita continebat bone memorie *Serlo* Nidrosiensis Archiepiscopus diligenter attendens tenuitatem prebendarum canonicorum ecclesie uestre prouida deliberatione statuerit vestro accedente consensu ut mensam habeatis communem ac ad sustentationem eius fundum communis curie decimas episcopales Sancte Crucis, sancti *OLAUI* & sancti *Clementis* Nidrosie, ac Sancti Michaelis de *Stain* Nidrosiensis dyocesis ecclesiarum uobis concesserit perpetuo possidendas prout in ipsius Archiepiscopi litteris confectis exinde plenius dicitur contineri Nos vestris supplicationibus inclinati statutum & concessionem huiusmodi prouide facta rata & grata habentes eadem auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum Datum *Neapoli*. iij Kalendas Martii Pontificatus nostri Anno Primo.

Knuti Comitis, *Haconis* filii. Litteræ donationis, super Unius Marcæ Bol in Villa *Fiskin* in tractu *Surnadalensi Nordmeriæ*, hæreditate sibi relicta a Matre sua, oblato Ecclesiæ Christi pro parte villæ *Heggina* ad *Æggam* in *Sparabui*, quam Comes *Sculius* illi obtulerat pro Anima *Ingeridis* filiæ suæ, uxoris vero Comitis *Knuti*.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 1.

1255.

K. Jærll Sunr *Hakonar* Jærlls sænnder Allum værandum oc vidr komandum þæim sœm þætta bræf sia æda höyra. Q. G. oc Sina. Ver vilium allum mannum kunnekt gera at mæd þui mote at æign su er *Sculj* Hærtugi gaf bröðrum at *kristis kirkiu* firi Sal fru *Ingiridar* dottor sinnar huftröyiu varrar. Mærer bol or *Hæggini* vid *Ægg* ini *Sparabue* gecc unndan þæim bröðrum æpter frafall hans Jærllsens þa gafum ver þar J stad þæim bröðrum ævinnlega at eiga þar til er ver fáum þæim adra æign iamngoda oc iammycla æda löysa þærssa med fullum aurum Mærerbol or *Fiskini* i *Surnadale* a *Nordmöre* er ver tocom i ærfd æfter modor vara. Scalu þær halldæ ártid hænnar á huærium Tolfmanadum Gafu ver þærssa æign hæne til Salvhialpar oc ofs. oc þætta bref firilagdum. Anno Domini. M.CC.L.V. fyrsta vætr. Ærkibiskupsdoms herra. Æ. Ærkibiskups.

Sigillum Capituli quod loro membranæ exsecto appenderat abest, Sigillum vero Comitis loro membranæ exsecto appenderat.

ALEXANDRI IV Bulla, qua Capitulum Nidrosiense ab omnibus expensis, & provisionibus Legatorum, aliorumque immune declarat.

Ex Apographo membr. Fasc. IV. No. 1. vid. infra ad Ann. 1291.

1260 die 17 Julii.

ALEXANDER episcopus servus servorum Dei venerabili fratri . . . Archiepiscopo & dilectis filiis Capitulo ecclesie *Nidrosiensis* Salutem & Apostolicam benedictionem, Exigentibus vestre devotionis meritis, votis vestris libenter annuimus & petitiones vestras

stras quantum cum deo possumus fauorabiliter exaudimus, Hinc est quod nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate presentium indulgemus, ut ad receptionem vel prouisionem alicuius in pensionibus, seu aliis ecclesiasticis beneficiis auctoritate litterarum sedis Apostolice, uel legatorum ipsius compelli aliquatenus non possitis absque speciali mandato sedis eiusdem faciente plenam & expressam de indulto huius modi mentionem,, Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire, Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Anagnie. XVI. Kalendas Augusti Pontificatus nostri Anno sexto.

Birgeri Archipostulati Nithrosiensis confirmatio fundatæ a *Serlone* Archiepiscopo communis mensæ canonicorum Nithrosiensium restitutis eidem omnibus, quæ per *Enarum* suum prædecessorem iniuste fuerant ablata.

Ex Autographo membran. Fascic. XX. No. 1. Apographum
vid. No. 18.

1264.

Uniuersis xpi fidelibus has litteras visuris uel audituris *Birgerus* Dei gratia Nithrosiensis ecclesie postulatus. Salutem in domino IHU xpo. Cum diuina disponente prouidentia nos ad regimen uocaremur Nithrosiensis ecclesie, conquerentibus nobis eiusdem ecclesie canonicis ac euidentia facti manifeste satis docente didicimus. *Enarum* Nithrosiensem Archiepiscopum predecessorem nostrum, ipsos canonicos minus iuste, minusque rationabiliter aggrauasse. Nam idem Archiepiscopus spreto iuris ordine, dolo simul usus & potentia, episcopales decimas ecclesiarum sancte *Crucis* & sancti *OLAUI*, & sancti *Clementis* Nithrosie, & sancti Michaelis de *Stæini* Nithrosiensis diocesis, cum fundo communis curie eisdem canonicis abstulit in eorum preiudicium non modicum & grauamen. quas decimas cum dicto fundo. *Serlo* bone memorie quon-

quondam Nithrosiensis Archiepiscopus dictis fratribus ad mensam communem contulerat libere possidendas in perpetuum prout ipsius Archiepiscopi littere super hoc confecte plenius attestantur. Verum quia ecclesiasticus ordo confunditur cum unicuique sua iura non seruantur & fraus & dolus nemini patrocinari debeat. nec non & deceptis & non decipientibus iura subueniant. Nos predictas decimas omnes cum fundo prenominato prefatis Canonicis integre restituimus. renuntiantes omni iuri siquid nobis competit. uel competere poterit in predictis. & ut iusticie declinacio iusto iuris & gracie subleuetur subsidio. Nos predictam donacionem. dicti S. Archiepiscopi. & quicquid per eum actum est in hac parte gratum & ratum habentes. id per nostras litteras confirmamus. & presens scriptum sigilli nostri patrocinio communimus

Sigillum ceræ viridi impressum loro membraneo mutilum
appendet

Birgeri Archipostulati Nithrosiensis Compositio inter Canonicos &
Fratres Prædicatores Nithrosienses.

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 1.

1264.

B. med guds miskunn Ærkibiskups emni oc aller korsbrödr at kristzkirkiu i *Nidarose* Sænda allum lærdum. Mannum i ærkibiskups domenum þeim sem under þeirra rade oc forsi æigu at vera. Q. G. oc fina. Ver vilium ydr kunnikt gera um þar hark er vard medal lædra manna oc predicara. mikilli ofirersyniu. þa havum ver þat nu med guds miskunn oc allra varra samþykt nidr fætt med þessu mote at predicarar heto þui at þeir skolu hedan ifra huergi ganga a hæilagrar kirkiu rettynde e lædra manna. þeir hero oc þui at þeir skolo huervitna söma læda menn i ordum oc i verkum firer alþydo. En þessu hero ver imote at lædir menn skolu huergi ganga a þeirra rettynde æfter þui sem þeir syna sik sönn privilegia til hava. oc at læder menn skolu snua til þeirra godvilia slikt huerr sem gud gefr hanum sialfræde til. en i þessu
leggium

leggium ver ecki skaplag ne skyldu a nockorn lærðan man nema
 slikt sem huerr vill gera firer guds sakar þeim til gagns oc fer til
 falohialpar. bidium vær þess huaratveggia alla lærða menn oc pre-
 dicara at þer hallded þessa sættargerð vél i huern stad. geri huarer
 tveggia adrum gagn oc goda luti sua sem heilagre kirkiu oc al-
 lum oss se mest til sömdar. Varo þesser menn nær af allra lærðra
 manna hende. Sialfr. B. Ærkibiscups emni. G. Prior at Ælgisatre.
 Mæistare O. ærkiprestr. Mæistare. H. Sira Stefan. Sigurdr prestr
 Hall stæins. s. Olafsr prestr Bringr. En af þeirra hende Sigurdr
 Prior Amunda. s. oc broder Klemetr. Ok til vitnisburðar þa settu
 ver firer Capituli vars insigli. en Predicarar sitt insigli.

Sigillum Capituli ceræ albæ impressum loro membraneo ap-
 pendet. Sigillum Prædicatorum abest.

Hæconis Episcopi Osloensis Litteræ donationis factæ Canonicis Asloen-
 sibus Anno 1261 super IV Marcabot in *Hæggæimis* emtis a Fra-
 tribus ordinis prædicatorum; II Marcabot in *Klanastadis* acceptis
 a Sigurdo *Juari* pro exsequiis sibi persolvendis; XII Orarum Bot
 in villa *Berga* accepto ab Ecclesia Sti Nicolai pro I Marcæbot in
Birka, quam solverat *Steinar Laffauki*; & dimidiæ Marcæ Bot in
Solbergis; VI Orarum bot in eadem villa *Berga* commutato a Beino
 Sacerdote pro VI Orarum Bot in *Solbergis*; X Orarum bot in
Bergslyckia obtento ab Ecclesia Sti Clementis pro I Marcæ Bot in
Birka, & II Orarum Bot in *Solbergis*; tota insula *Bædiö*. Pro
 quibus bonis Canonici ad Stum *Halvardum* anniversarios donato-
 ris, ejusque matris singulis annis solemniter celebrent tribus
 missis, Elemosina XXX pauperibus eroganda, & oblatione cande-
 larum, quarum singulas unam marcam ponderantes singulæ Ecclesiæ
 Osloenses cum una ora argenti ponderati accipient.

Ex Autographo Membran. Fascic. XXVI. No. 1.

1264.

Ollum gudf vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia eda höyra.
 sendir H. Biscup i Oslo. Q. G. oc sína. A því are er ver forom
 til *Danmarkar* efter fru *INGILBURGH* Drottning oc lidnir varo
 fra burd drottens varf. M. oc. CC. oc. LX. vettra oc ein vetr þa
 Dipt. Arn. Magn. Vol. II. G gavom

gavom ver bröðrom varom. IIII. Marca bol off til artidar hallz. En sidan er ver kvomom heim apptr þa aukadom ver þessa giof vara vidr þa bæde firer forn fofternoytes fakir oc goz bröðralagf oc tryggrar þionof to er ver hovum iafnan af þeim röynt. gavom ver þeim. II. Marca bol i *Hæggæimum* i *Myrahvarve* er ver koyptum af Predicarum. II. Marca bol i *Klanafodum* a *Roumariki* er *Sigurdr Joarf* fun feck off firer þat at ver gerdum alla vtfærd hanf bæde med filfri oc vaxe oc ærfdum han i ollum gilldum i *Oslo* oc letom gefa filfr i kirkiu durum firer fol hanf. XII aura bol i *Bærgi* er *Nikolaf kirkia* atte. VI aura bol i þeim fama bö er fira *Beini* fek off. X. aura bol i *Bærgslykkiu* er *Clemex kirkia* atte. Alla *Oyna Bædion*. halfrar mærkur bol er ver koyptom af *Kolbeine* preste a *Akre*. ofs oc mödr varre til artidarhallz oc Commun þeirra til upphallz. Fengom ver, *Nicholof* kirkiu mote þvi XII aura bol er hon atte i *Berge*. Merkur bol i *Birki* a *Follo* er *Steinar Lassauki* feck off. oc halfrar merkr bol i *Solbergum* i *Oslofherade*. oc annat merkr bol fengom ver *Clemex* kirkiu en or *Birki* oc II aura bol en or *Solbergum*. VI aura bol fengom ver fira *Beina* en or *Solbergum* er uer köyptom af *Amunda Harallzfyni*. mote þvi VI aura bole er hann atte i *Bergi*. En brödr skulu her mote hallda artid vara a hverium XII manadum. fva at þeir skulu föda XXX. fatökra manna a hverium artidar deghi. oc fænda til hveriarkirkiu i *Oslo*. mærkr kerti oc ört veghna oc fygia falotidir allar folempniter. Sva skal oc hvær korbroyder er i er kirkiu hins hælga *Halvardar* vera fkylduger at fygia eda fygia lata a hverium XII manadom firer fol vara. III fala meffor med falotidum. En artid modor varar skulu þeir fva halda fem gud fkytr þeim i hug. Skulu þeir þetta hava oc frialf eiga oc amalgha lauft firer hverium manne. firer þvi at þessar eignir köyptom ver med varom vifum ræntum. Oc at þessa vara fkipan meghe ængi madr riuva eda rofs menn til fa þa lögdum ver bref vart oc infigli firer oc ftadar varf. Uar þesse vor fkipan gör a XVII vetre bifeupsdomf varf. a are þvi er lidnir varo fra burd drottenf varf. M.CC.LX oc IIII Vetr.

Sigillum Episcopi ceræ albæ impressum loro membraneo appendet. S. Capituli Deest.

MAGNI

MAGNI Regis *HACONIS* filii Litteræ protectoriæ datæ Capitulo Ni-
drofensi apud Stum *OLAUM*.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 4. Apograph. Chartac. No. 20.

1265.

M⁹. konongr sunr. *H.* konongr fænder lærdom mannum oc
lændom bondom oc buþægnom verandom oc vidrkomandom ol-
lom gudf vînum oc Sinum þæim þetta bref sea eda höyra. *Q. G.*
oc. *S.* Ver vilium ollum mannum kunniæt gera at ver havum
tækit hina kæro brödr vara korf brödr i Nidaröse oc allan þeirra
varnad huf þeirra oc kærbyrgi oc allt annat huart sem þat er minni
lutr eda mæiri er þeir æigu eda æigandi værda i lande oc i lau-
sum öyri under gudf hægnad oc vart konongleæt traust oc vald.
bidium ver þæss alla gudf vini oc vara at þer se vinir þeirra oc
viliamenn med fullkomlegre vinatto oc godvilia. firerbiodom ver
huarium manne þeim eda þeirra varnade i nockorom lut at mis-
þyrma eda rangt gera. En ef noccor dirvir sik til þæss at hann
gængr uppa þa eda þeira uarnad med ofriki eda ofcappe umfram
lög eda rettende ok vanvirder i því fyft gud allzvalldande oc hinn
hælga. *OLAF.* konong oc þa vart bref oc Incigli er ver havum
gevet þæim oc þeirra varnade ser til styrkf oc traustf þa viti þat
sannlega at sa man taca æfter þui sem macleæt er fyft værdulega
hæmd af gude oc hinum hælga. *OLAVE.* En sannlega skal hann
fæta af oss ræidi oc ræssing oc slicum avarcostum sëm han hæfði
misþyrmt. rænt eda rangt gört sialfra varra varnade. Sá oc huærr
er til þeirra gera væl oc vinattosamlega. oc virða i þui fyft gud
oc hinn hægga. *OLAF.* konong. oc sidan vort bod oc bönaftad
bref oc jnsigli er ver havum gefet þæim munu taca sëm macleæt
er verduglega ambun af gudi oc hinum hælga. *O.* en sannlega
sculu þeir aller af oss vild oc vinatto oc fullkomenn goduilia. þætta
bref var gört Anno. Domini. M.CC.LX.V. Annan vætr Rikis varf.

Sigillum *advers.* ceræ rubræ, *avers.* viridi impressum corda
sericea rubri viridis & flavi coloris appendet valde
læsum.

MAGNI Regis **HACONIS** filii Litteræ Commutationis super Villa *Vaan* ad *Afös* tradita Capitulo *Nidrosiensi* pro ista parte villæ *Fiskin*, quam a *Knuto* Comite acceperant Canonici.

Ex Autographo membran. Fascie. I. No. 2.

1265.

M⁹ (**AGNUS**) Konongr sunr. *H.* Konongf sänder öllum mannum í þröndalagum þeim sem þetta bref sea eda höyra. Q. G. oc S. Ver vilium ollum mannum kunnið gera at ver havum fenget korfbröðrom í *Nidarose* þat sem ver attom í æign þeirri er *Vatn* hæiterr inn í *Ase* mote mækrbole þúi er herra *K.* Jarl havde gefet þeim or *Fiskini*. er ver tocom til var Sculu þair þa æign æiga oc firer rada frialslega firer huærium manne ævenlega hæðan ifra firerbiodom ver huærium manne rikum oc orikum þessa vara scipan ristta eda riufa eda rofsmenn til fa. Enn huærr sem sik dirvir til þæst at riuva þessa vara scipan oc stadfæstu þa liggi þeim sliðt vid sem þeim a vid liggia at gudi logum oc manna er konongf scipan briota í Landeno oc þui halda med rangændom er til hæilagra stada er gevit.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, præter frustulum ceræ albæ cuius *adv.* † *Sigil. avers.* Ego, †, exhibet, desideratur

CLEMENTIS IV Bulla protectoria data Capitulo *Nidrosiensi*.

Ex Autographo membran. Fascie. IV. No. 2.

1265. die 30 Martii.

CLEMENS Episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis. Archiepiscopitero & Capitulo Nydrosiensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana ecclesia deuotos & humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consuevit & ne prauorum hominum molestiis agitentur eos tanquam pia mater sue protectionis munimine confouere. Ea propter dilecti in domino

mino filii vestris supplicationibus fauorabiliter annuentes personas uestras & *Nydrosiensem* ecclesiam in qua diuino uacatis obsequio cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis infringere uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum *Perusy* iij kl aprilis pontificatus nostri anno primo

in plica

O LAUD. eadem manu ac ipsa bulla

in dorso superne LEONARDUS

Bulla plumbea corda sericea rubri flauique coloris appender

Th. Episcopi *Stavangrensis* Litteræ Donationis factæ consilio *MAGNI* Regis, Capitulo *Stavangrensi*, super parte Decimarum. Episcopatum in *Finöya*.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 2. Apograph. Chartæ. manu Arnæ Magnæ No. 21.

1266.

T*h.* med gvds miskunn Bylskop i *Stawangre*. sender lærdom oc lendum verandom oc vidr komandom ollvm gvds vinum ok sinum þæim sem þetta bræf sia eda hoyra. Q. G. oc fina. Ver vilium ollvm monnom kunnikt gera at med rade oc hiauero varf virdulegs herra. M. konongs þa hafum ver geuet korfbröðrom vorom æuenlega til commons sins residentibus tamen þan luta tíundar er til bylskops stolsens lotnazst a hverivm. XII. manadum i *Finnöy*. skal þesse giöf standa æuenlega off oc ollum æftir off i vart sæte komandom til farsældar. en þeim til salo hialpar er or þui sæte hafa fram faret er ver sitiom vuerdugir i legiom ver vidr guds ban oc reide hins hælga *Swithuns* hverium sem i þui starfar þessa vara giöf oc skipan at rippa. Ok til þes at enge mistrunadr se a þesse giöf hafdr þa hefir var virdulegr herra M. konongr gafet bræf sitt firer oc insigli vitnande sik hia huaa verit þesso stadfesto

rade estir þue sem bræf vart oc insigli vatar. Datum *Bergis* Anno Domini M·CC·LX·VI Pontificatus nostri Anno. IX.

Sigilli ceræ glaucæ impressi fragmentum loro membraneo appendet.

CLEMENTIS IV. Bulla confirmatoria Constitutionis *Serlonis* Archiepiscopi de communi mensa Canonorum

Ex Autographo membran. Fascic. IV. No. 3

1266. die 24 Septembris.

C*LEMENS* Episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis Archipresbitero, & Capitulo ecclesie Nidrosiensis. Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officij nostrj. ad debitum perducatur effectum. Sane uestra nobis exhibita petitio continebat quod bone memorie .S. Nidrosiensis archiepiscopus diligenter attendens, tenuitatem prebendarum Canonorum ecclesie Nidrosiensis statuit ut communem mensam haberent, ad quam fundus communis curie Episcopales decimas ecclesiarum sancte *Crucis* sancti *OLAUI*, sancti *CLEMENTIS* Nidrosiensis, ac sancti *Michaelis* de *Stewy* diocesis Nidrosiensis pia & provida liberalitate concessit eisdem perpetuo possidendas prout in ipsius Archiepiscopi litteris inde confectis plenius dicitur contineri. Nos itaque uestris supplicationibus inclinati statutum & concessionem predictam ac quicquid per dictum archiepiscopum in hac parte provide factum est gratum & ratum habentes, id ad instar felicitis recordationis *Alexandri*. pape. predecessoris nostri, auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum Dat *Uitterby* viij Kal. Octobr. pontificatus nostri anno secundo

in dorso superne LEONARDUS

Bulla plumbea corda fericea rubri flavique coloris appendet

H. Ar.

Hæconis Archiepiscopi Nidrosiensis litteræ donationis factæ Capitulo Nidrosiensi, super Ecclesia beati *Andree* de *Haug* ab eodem libere possidenda, excepta Episcopalis procurationis debita portione

Ex Autographo membran. Eascici. V. No. 4.

1267. die 16 Augusti.

U niuersis X fidelibus has litteras visuris uel auditoris. *H.* dei gratia *Nidrosiensis* ecclesie Archiepiscopus Salutem in dno Ihu xpo. Vniuersitati uestre presenti pagina declaramus quod nos ex officio nostri debito statum ecclesie *Nidrosiensis* considerantes cui nunc diuina gratia presidemus prebendas ipsius inuenimus minus tenues & exiles que cononicis nostris in eadem ecclesia ministrantibus necessaria minus competenter sufficiunt ministrare quorum utilitates & commoda grato fauoris desiderio per nos cupimus ampliari rationis in hac parte tam sectantes iudicium quam iuris equitatem predictis canonicis nostris ad communem mensam ecclesiam beati *Andree* de *Haug* cum omnibus pertinentijs habitis & habendis concedimus in perpetuum libere possidendam, excepta episcopalis procurationis debita porcione, & ut hec nostra donatio maius robur firmitatis optineat presentes litteras nostri sigilli munimine duximus roborandas. facta est autem hec donatio hijs fratribus in ecclesia *Nidrosiensi* tunc existentibus & consentientibus Dno *Erlendo*. Dno *Stephano*. Dno *Vegardo*. Dno *Thorlawo*. Dno *Sigwaldo*. Dno *Roaro*. Dno *Johanne*. Dno *Eiriko*. Dno *Siguardo*. Dno *Thorbergho*. Dno *Sigvato*. hijs testibus presentibus Dno *Therico*. *Skialdulpho* *Gerlagho* canonicis *Asloensibus* & *Brynulpho* clerico. Datum *Nidrosie* Anno Dni M.CC.LX.VIJ. XVIJ. Kal. Septembris Pontificatus nostri anno primo

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet
læsum

CLEMEN-

CLEMENTIS IV Bulla protectoria data capitulo *Nidrosiensi*.
Ex Autograph. membran. Fascic. IV No. 5. Apograph. Chartac. manu
Arnæ Magnæ No. 22.

1268. die 9 Augusti.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filiis Capitulo Nidrosiensi Salutem & Apostolicam benedictionem. Persincere deuotionis obsequium ac fidei plenitudinem quibus sedem apostolicam, sicut benedictionis decet filios, reuerenter dicimini uenerari, digni officii meruistis, ut uos gratis prosequamur fauoribus, & specialis priuilegio libertatis promptis affectibus muniamus! Hinc est quod nos uestris supplicationibus beniuolum impertientes assensum, personas uestras cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possideris, sub beati petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum hanc paginam nostre protectionis liceat infringere, uel ej ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dej & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum. Dat. *Vtterby* v.
Id Augusti pontificatus nostrj Anno Quarto

sub plica

R. JAC ROMANUS

in Bulla auersa superne

LEONARDUS

Bulla plumbea corda sericea rubri flauique coloris appendet

CLEMENTIS IV Bulla confirmatoria super Ecclesia b. *Andreae* de *Haug*
oblata Capitulo *Nidrosiensi* per *Haconem* Archiepiscopum
Nidrosiensem

Ex Apographo membran. Fascic. IV. No. 6. Apogr. Chartac.
manu Arnæ Magnæ No. 23.

1268. die 10 Augusti.

Allum lærdom oc leikmonnom. þeim sem þetta bref síá æda
höyra

höyra Sænda *Arne* Abote j. *Holme* ok Conuentus þar. Q. G. ok
fina, Ver gerom allum monnom kunnigt at ver saom ok iferla-
fom opet bref herra *CLEMETZ* Paua j latinu. ofkafet ok ospel-
lat med hans hanganda ok heilu bulla. ok filki þræde, ok Norröno
þar or snuna ok af tækna ord æfter orde. a þænna haatt.

CLEMETTER paue þion þiona guds sændir ælskulæ-
gom sunum korsbröðrom Nidrosskirkiu heilsu ok paua-
lega blæzan, vm verduglegleck ydars goduilla. leid-
dunzek ver til, at þæssa luti sem þer beiddunzt skyn-
samlæga hoyrim ver gærna ok latem þa fullkomazt god-
uillæga. En hatar beizslu ydarar. oss fyndr var sua at
Hakon godrar a minningar *Nidross* Ærkibiskup, sko-
dande at ræntor ok prouentor Communis bords ydars
voro miök litlar ok fatökar. gaf han ævenlega med
skynugri vmiskodan ydr frialslæga til nytia communis-
borde ydru. kirkiu hins hælga *Andres* a. *Haugi*. *Ni-*
dross biskups dömes med allum lutum ok lunnendum
er til hennar hoyra sæm fullkomlæga vatta bref þar um
gor ok jnsiglad med hans jnsigli, Ver at þui þæckilega
alitande ydrar beijdzlur samþyckium ver, hafande þat
fastlæga allt vm þætta firer aluaru er hann hæfer sua
forfiolæga giort, ok stadfæstum þæssa giof ok hans gerd
med paualegu valde, ok styrkium med hiolp þæssa var-
nadar brefs, ok þui at ver saam hans bref her til letom
ver rita af ord æfter orde, ok hær i sætia. a þænna
haatt . . . *) . . . Engom manne see at þui löft
ne lofat at brigda ne briota þætta bref varar stadfæstu
æda mote gera þui ne ganga med nockori huatfkyte-
lægre dirfd æda onada vm þætta þa sem æigu, en huerr
sem dirfiz at freista þæss þa viti sik ifalla reidi alz uall-
danda gudz ok hins hælga Petrs ok hins hælga Pals
hans Postola Var þætta bref gort. j. *Urbe veth*. a mii
Idus dægi Augusti Manadar. a. mii are vars pauadömes

Ok

*) Litteræ donationis superius impressæ sunt.

Ok at þæfflor Norröna. tale fua sem latinaan vatar sættóm ver til vitnisburdar her firer vor Infigli

Sigilla, quæ loris membranæ excisis appenderant, defunt

Tb. Episcopi Stavangrensis Fundatio Nolocomii ad Ecclesiam Sti Petri in usus Civium *Stavangrensum*, Datis in hunc finem, præter Ecclesiam Sti Petri, Regis *MAGNI* hæreditariam, prædiis, *Ingiallz-vag* ab omnibus oneribus Regio juri debitis liberum; *Scialgsnæs* parte ad ecclesiam non pertinente; insula *Földöy* dimidia; *Oganæs*; *Vidarack*; *Solbiargir*; *Saxland*; agro ab utroque latere viæ ad rivum ducentis; silva necessaria & duobus pratis.

Ex Apograph. Chartac. No. 24.

1270.

Th. med guds miskunn Biskop i *Stavangre* sendir lærdóm oc ulærdóm verandom oc vidrkomandom ollum guds vinóm oc finóm þeim sem þetta bref sia eda höyra Q. G. oc S. En ver vilium ollum monnum kunnigt gera at a eno XV are Ríkis vars þa tedom ver Varum herra. M. konunge oc korsbröðrom varóm ætlan vara þa sem nu mego fleire menn sia at ver vildum gera lata almóso hus nokor austr vid *Petrskirkiu* sem stadrenn atte þa akr. at leggia þar in þa fatöka menn er syktest i bönom at bida þar annat rveggia bot eda bana hældr en þeir være borner siuker eda farer eda næsta dauder garda i mædal sem adr var gort. Sva skyldim ver oc lata gera þar sva morg hus sem prestir sa er þar sæte mætte vel lata vid oc þeir menn sem honóm þionade. En var Herra *MAGNUS* konongr lagdi þa til þeirra sömu husa *Petrskirkiu* Odals kirkiu sina sem bref hans vattar. En ver lögdum þar til hufanna þa þessar iarder a mot sva mykyt sem konongdomrenn atte i *Ingiallz vag* er scattalau er vid konongdomen sem bref vars herra *HAKONAR* konongs vattar *Skialgsnæs* alt þat er eigi a kirkian *Földöyaröy* halva, *Oganæs* alt, *Vidarack* i *Sirudali* *Solbiargir*, *Saxland* i *Æikudali*. scolo þessom iordum fylgia II konor . . . oc *Ulvildr* Frendkona var oc þorom dottor hennar þa lagdom

lagdom ver enn hær til hufanna vid rade oc samþyckt korfbröðra varra *Akrenn* tvæim vegium gotunni sem austr gangr til *Bækkia-rens* þar sem nu standa hufin a annam veg oc myrar engin garden vid oc Scog heimilan i lyfi heima fer til þarfanda oc fva til hufanar a iordom þæim er til liggia. þa logdum ver hær enn til II Engiugarda annan þan er ver köyptum af *Einari Dunnu* en annan þann er ver köyptum af *Thomase Jonssyne*. Vorð þæssare varre skipan samþyckiande oc radande aller korsbrædir varer *Andres* Ærchidiakn, *Eirekr Unge* Bardarfun korsbroder. *Jon Blakolli* korsbroder. *Eirikr* Meistari. E a *Hylu*, *Arne* Kapalin oc aller adrer korfbrödr.

Askatini Episcopi Bergensis Litteræ donationis factæ Communi mensæ Canonorum Bergensium super *Ecclesia sanctæ Trinitatis*, minori, & medietate *Ecclesiæ sanctæ Crucis*

Ex Apographo Cartac. No. 25.

1271. die 27 Februarii.

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, Patris & Filii & spiritus sancti. Universis sanctæ Matris Ecclesiæ filiis tam Prælati quam subditis ad quos præsentis litteræ pervenerint *Askatinus* Dei gratia Episcopus *Bergensis* salutem in vero salutari. Cum ex pastoralis sollicitudine nobis commissa singulorum necessitatibus nostræ dyocesis teneamur subuenire illi tamen præ ceteris obligamur specialius. qui nobis familiarius adhærent, & pro domo domini pondus diei & æstus sustinent. Hinc est quod universitati vestræ in Christo dilectæ notificare dignum ducimus, nos fratrum nostrorum & Ecclesiæ Nostræ Canonorum penuriæ compatientes, qui propter præbendarum paupertatem multo tempore in multis multiplicem sortiti sunt defectum, *Ecclesiam sanctæ Trinitatis* minorem sitam in cimiterio sanctæ *Sunnivæ* Bergensis Civitatis & medietatem *Ecclesiæ sanctæ Crucis*. ejusdem loci, ad eorum inopiam sublevandam canonicè contulisse cum omnibus pertinentiis justè adqvisitis vel in posterum adqvirendis. Donationem insuper,

quam uenerabilis Pater, Dominus P. Dei gratia Episcopus Prædecessor noster inclitæ recordationis, benivola provisione fecerat in conferendo eisdem Canonicis supradictæ Ecclesiæ medietatem ratificamus, ac eandem Ecclesiam ad jus plenum totaliter, perpetua volumus subsistere firmitate subnixa. Et ut hæc nostra donatio ac confirmatio sit rata & inconcussa, & eorum usibus perpetuo profutura, præsentis litteras Sigilli nostri munimine fecimus roborari. Si qua vero Ecclesiastica secularisue persona præfatam donationem seu confirmationem ausu temerario infringere vel eisdem Canonicos super hiis iniuste vexare præsumpserit omnipotentis dei indignationem & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & omnium sanctorum & nostram incurrat. Hujus autem donationis nostræ ac confirmationis testes sunt *Grimus* Persona sanctæ *Mariæ* Virginis, *Erlingus* suus confocius, *Symon* Capellanus noster, *Ericus* persona S^{ti} *Nicholai*. *Ogmundus* persona beati *Halvardi*, *Hastidus* persona de *Harfrslo*; *Johannes* Pincerna noster, *Arno* Dapifer noster & multi alii clerici quam laici. Datum Bergis Anno ab incarnatione Domini M.CC.LXXI. tertio Kalendas Maji. Pontificatus nostri Anno Primo.

Th. Stavangrensis Episcopi Litteræ donationis super Ecclesia de *Sola*, oblata communi mensæ Capituli *Stavangrensis*.

Ex Autograph. Membran. Fascic. XXVI. No. 3. Apograph. Chartac. Manu Arnæ Magnæ No. 26.

1273.

Vniuersis ste matris ecclesie filiis has litteras uisuris uel audituris *Th.* diuina miseratione Stawangrensis ecclesie episcopus salutem gratiam & benedictionem. Discretionis pastoralis sollicitudinis est non immerito intuendum ut qui ad diuine laudis obsequium per sacri ordinis susceptionem assumuntur, & ecclesiasticis negotiis suum reperiuntur pro tempore commodare subsidium, ecclesiasticarum rerum remuneratione liberaliter consolentur. Nos igitur considerata tenuitate prebendarum dilectorum filiorum nostrorum
cano-

canonicorum cupientes ecclesie nostre honores benigne prosequi
eiusque ministrorum utilitatibus & commodis providere. ecclesiam
de *Sola* ad nostram donationem spectantem cum omnibus perti-
nentiis & pertinendis & suis obuentionibus ad eam de jure spectan-
tibus ad communem mensam eorundem. auctoritate pontificali
contulimus in perpetuum libere possidendam & ne memorata colla-
tio a quocunque in posterum reuocetur. ipsam literarum nostra-
rum sigillique nostri munimine. duximus roborandam. Datum
apud *Brna*. anno domini. M. CC. LXXIII. Pontificatus nostri.
Anno. XVIII. hiis uero testibus presentibus. *Dagfinno* capellano.
Johanne Albo

Sigillum deest

MAGNI Regis Litteræ Foundationis Ecclesiæ Duodecim Apostolorum
Bergis.

Ex Apographo Chartaceo No. 27.

1274.

U niuersis Christi fidelibus *M.* Dei gratia Rex Norvegiæ Salutem
in Domino sempiternam Necessarium sapientia Dei pa-
tris, ut quia fragiles cotidie labimur, cotidie pro nobis mystice
missarum solemnibus immoletur & commemorationem ipsius
sanctissimæ passionis per quam in nobis deterfit medicina delicto-
rum, sacro Altaris misterio cotidie iterato sui misericordia relaxe-
tur. Neque negandum est, defunctorum animas pietate suorum
viventium relevari cum pro illis in Ecclesia sacrificium mediatoris
offertur. & hunc morem sancta tenet Ecclesia, ut missarum solemp-
nibus & aliis sanctis precibus spiritus quiescentium domino com-
mendantur dicente beato Augustino: Non sunt prætermittendæ
supplicationes pro spiritibus mortuorum. Ex quibus pium acumen
colligere possumus evidenter, quod inter alias sollicitudines hujus
vitæ hæc in Cristi fidelibus præcipue debet esse, ut frequenter,
vel si possit assidue in ecclesia pro vivis & defunctis celebretur
mysterium tam salubre. Et ex hac insolubili ratione pulsante do-

mino hoc augeri misterium solemnius & frequentius iteraro prout nobis est necessarium, aspirantes congrua consideratione prospeximus hoc per certas personas plures in numero ad hoc opus perpetuo collegio deputatas in sacris ordinibus constitutas fieri decen-
tius & solemnius quam per unam quod exposcit tanti ministerii
celstudo. Eapropter invocato nomine Jesu Christi, qui cunctis dat
affluentiam animi virorum venerabilium nostrorum in Cristo di-
lectorum

Johannis, Archiepiscopi *Nidrosiensis* Indulgentiæ xl. dierum datæ iis,
qui Ecclesiæ Sti *Swituni* Stavangrensis noviter combustæ manus
porrexerint adiutrices

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 5.

1275 die 17 Augusti.

U niuersis xpi fidelibus has litteras uisuris uel auditoris. *Johan-*
nes dei gratia *Nidrosiensis* Archiepiscopus Salutem in eo qui salus
est omnium fidelium animarum. Cum loca sanctorum omnium
pia deuotione a xpi fidelibus sunt ueneranda & humana deuocio
p. affectu debet honorare-ut quod possibilitas nostra
non obtinet. eorum nobis intercessione donetur. Cum igitur eccle-
sia sancti *Swithuni* cathedralis Stawangrensis diocesis nouiter sit
combusta. nos quidem cupientes ut ipsa ecclesia ampliori uenera-
tione & elemosinarum largicione consoletur & congruis honori-
bus frequentetur. omnibus uere penitentibus & confessis qui di-
ctam ecclesiam in omnibus summis festiuitatibus & in festo sancti
Vincentii martiris singulis annis deuotionis causa uisitauerint uel
manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint. de omnipotentis dei
misericordia. & beatorum Petri & Pauli eorum auctoritate confisi.
xl. dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. In
cuius testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponen-
dum. Datum *Nidrosie* Anno Dni. M.CC.LXX.V. XVI Kalendas
Septembris. Pontificatus nostri Anno. VII.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deest

MAGNI

*MAGNI Regis, HACONIS filii Fundatio Hospitalium ad Vagsbotnum
Bergis Dedicatorum Omnibus sanctis & Ste Catharinae*

Ex Apographo Charta No. 28.

1277. die 11 Aprilis.

M*MAGNUS* konongr son Hakonar konongs oc *Askatinn* Biskup
fænda allum guds vinum oc sinum verandum oc vidr komandum
þæim sæm þetta bref se æda höyra Q. G. oc sina. Ver vilium al-
lum monnom kunniæt gera um skipan þa er ver gerdum med rade
herra *Eiriks* Abota att *Munkalifi*, oc korfbrödra at *Christhirkinn*
oc annara lærdra oc olærdra er námunda os varo um spitala i *Vags-*
botne i *Biörghvin* oc *Allra hælighra kirkinn* oc *Katrinar kirkinn* at
ver laghdum saman æighnir þæirra, oc alla luti adra ær þæim
værda gæfnar, fænghna oc okomna med hverium hættæ sæm þat
kann under þau hufs at koma rethlæga, hvart þat uerdr af kononga
æda annara hofdingia giöf æda godra manna olmosogiptum, þa skulu
allir lutir sæm i æinn stad se gefner, þo at med adru skilorde se af
hænde sænt þviat þeir skulu, i þærsum stadum, adrum hialpa sæm
bæther mæghu, þviat aller hafva af æinum hiolp, sealfum Jesu
Cristo oc þvi godo sæm vaar herra konongrinn fader vaar oc ver
ok fru Drotninghin Moder vaar hafum tillagt med godra manna
hiolp þa skal att *Allra hælighra kirkinn* vera XXX fænghia, oc
karlmenn i allum, enn at *Katrinar kirkinn* XX fængher, oc qvænn-
menn i allum. Skulu þærfirhvarer tvægghia olmosamen hvars-
daghlæga æin budarvörd hava oc justu mungatz, æn a fastudagh-
um halfbolla oc tvirettes budarvörd þvilikan sæm værdr hialp.
klæda værdr fa þæim efter fönghom æda þo hverium æfter þvi
sæm þurftum gæghnir. Skal oc ofundarlaust i millum þæirra vera
þo at sumum se mæira fængit en sumum. Ver hafum oc skipat iij
presta til þær fara guds husa, andlægho ambetti uppi at halda. sku-
lu. ij. vera at *Allra hælighra kirkinn*, æn æinn at *Katrinar kirkinn*.
Skal kirkupresttrinn vera att borde stadarens. en salo prester fa
sæm þar skal vera firer saall fru Drotningharennar modor varar
skal hafva. X. merker i læighu sina oc offer þat sæm kæmr til al-
teris

teris hans nema þat se gripir æda gull. þa skal þat stadrinn hafva. Enn sa prester sœm bord hefvir att *Allra hœilaghra kirkiu* skal hafva iij merker i læighu sina oc. iij. yltur hvers daghlega i maaldrickiu sina enn fœstudagha oc hœlgha daga bolla oc offer þat sem kemr til alteris hans, nema þat se gripir æda gull. þa skal þat stadrinn hafva. Anniversarium oc sliet sœm verdr skulu þœir hafva alt oc oblationes þær sem spitals Prestum verda gefnar þa skulu þœir hafva, enn texta sylver skal stadrinn hafva, enn þœir adrer Maldryckiu menn sem þar ero hafva jafnan halvan bolla. þat hafvam ver oc firerbodet fullkomlægha, at nockor madr se i þœma spitale med provendo tekin hverke karl ne kona, en þœir menn sœm i þœrla spitala ero tekner oc þar andazst þa skal stadrinn ærfva þa ær efter læifvizst, vttan alls undandrottar. Syster oc þær sœm nu æro inni. þa viti þær þat fullkomligha er þær gera nockora braadærni æda bioda skapraun radsmanne, hvart sœm þær vanda þæghilægha attvinnu æda gefva þær hanom osæmilegh ord, at ver hafvom bodit af varre halfvo, oc tilskipat þœim, sœm þœim skal or þœma stad visa þvitat þær hafdu lenghi provendo sina nenta Med sama hætti hafum ver oc skipat um alla þa menn er inn uerda teknir i þetta guds huus, oc vilia æighi audvellælagha þiggia þa hiolp, sœm þœim er þar vœit, þa skal þœim brott visa oc æigha þengat alldri voon. Su vœnia oc sœm upp hefvir verit tekin uttan vaars raads at vinnumenn skulu hafa budarvœrd oc maldryckiu, þa skipum ver slikan hatt hær hœimamonnom, sœm ær at Munkalifi, bord oc læighu so at rædis madr sa sœm firer er stadenom, viti sik skyldughan at fara efter landskyldinni oc sea gloghlæga att, at æighi annidizst huus æda undan se dreghnar æighnir æda aunnur lunnændi þau sœm þœim æighu at fylghia af landzskyldum oc gardhlæighum, þa skal þvifa folke sa attvinnu matar oc dryckiar oc þær hialper sem gud lofvar at til vinnizst. Veri radzmadr jafnan gaten um gudz folk, oc allt annat þat sœm þærfa gudes hufi vardar, oc hann hefvir seer a hendr rekit. Værezst hann oc at vera buinn þægar skynsæmd at gera þœim firer sœm hanum hæfvir þetta starf i hændr fængett af varre halfu, hvart sœm hann ær krafdr att misseris moram æda jamlængdar skipti firer

firer þessam stad skal fa rædes madr vara sam skipadr verdr af
 hændi kongdomsens oc rade þærs biskups sam i Biorghvin er.
 Enn allmosor þær sam gefvaz oc mæira ær þenn halvmork þa
 skulu þær snuazst til jarda kaups æda hufa umbota i gardom þæirra.
 Ænn halv mörk oc þat sam minna ær, skal þæim snuazst til bord.
 Þviat af miskunn munu þær af þvi hiolp fa a langh framan enn
 þæim verdr nu till hialpar snuit efter þvi sam vitt læggium raad a.
 Skal oc þvi at æins auka mannmærgi i þær som husum, at sva
 snuizst siarmeghin þær fara spitala æda tilloghur vaxa med konongs
 raade oc biskups oc radzinanz. en at þær si vor skipan oc stad-
 fæsta stande obrigdlægha þa sættom ver her firer vart insigli oc
 Fru J. Drottningh sitt. sva sætti oc herra *Askatium* biskop sitt in-
 sigle firer oc Herra *Eriker* Abbote sitt Insigli att *Munkalifi*, oc
 korsbrödur att Cristkirkiu stadarens Incigli, þær firer at þetta
 þurfvi ængin madr at tortryggia. Var þetta bref gört i Biörgh-
 vin halfum manade efter Paskir þa er lidnir varo fra burdar tid
 vaars herra Ihesu Christi, M. CC. vættra. LXXghi Vættra oc sex
 Væter a XIIJ are Rikis vaars. En *Ormer* Merkismadr vaar In-
 siglade þat.

*Johannis Archiepiscopi Nidrosiensis Litteræ donationis super Ecclesia Sæ
 Mariæ & Mæren oblata Cummuni mensæ Canoniorum
 Nidrosiensium.*

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 5. Apograph. Chartac. No. 29.

1277. die 10 Julii.

U niuersis Sæ matris ecclesie filijs has litteras visuris vel audi-
 turis *Johannes* diuina miseratione Nidrosiensis ecclesie Archiepi-
 scopus Salutem vite presentis & eterne. Licet ministerium cure
 pastoralis nobis quamuis immeritis domino disponente commis-
 sum nos compellat omnium commoditatibus benigne intendere
 illorum tamen amplius statuimur debitores quorum nobis ex solli-
 citudine cura committitur quibus de iure tenemur ad effectus oportunos

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

I

tunos

tunos prouidere. Nouerint igitur uniuersi quod nos considerantes statum ecclesie *Nidrosiensis* cui nunc diuina gratia presidemus prebendas ipsius inuenimus nimis tenues & exiles que canonicis in eadem ministrantibus necessaria minus competenter sufficiunt ministrare quorum utilitates & commoda grato fauoris desiderio per nos cupimus ampliari rationis in hac parte tam sectantes iudicium quam iuris equitatem predictis canonicis nostris ad communem mensam ecclesiam *Sce Margarethe de Mæren* cum omnibus pertinencijs habitis & habendis contulimus in perpetuum libere possidendam excepta episcopalis procurationis debita porcione. & ut hec nostra donatio maius robur firmitatis optineat presentes litteras nostri Sigilli munimine duximus roborandas. Datum apud *Tunsbærg*. VI idus Julij. Anno ab incarnatione Dni. M.CC.LXX. VIJ. Consecrationis nostre anno decimo

Sigillum ceræ viridi impressum loro membraneo appendet læsum.

Compositio inita super dissidijs inter Regem *MAGNUM* & *Johannem* Archiepiscopum de varijs Capitibus Juris Civilis & Canonici; præsertim de Electione Regum, eorumque Vassallagio Patrono Regni minus iuste adserto.

Ex Autographo membræ 1, Fascic. V. No. 6,
Apograph. Cartæ. No. 30.

1277. die 9 Augusti.

Nomine patris & filij & spiritus sancti amen. ut certitudo presentium det veram in perpetuum & euidentem memoriam preteritorum nouerint uniuersi tam presentes quam futuri quod cum nuper inter illustrem principem *MAGNUM* dei gratia regem Noruegie & uenerabilem patrem. *Johannem* eadem gratia archiepiscopum *Nidrosiensem* materia questionis esset suborta super eo quod idem archiepiscopus asseruit ut aliquæ causæ que ad forum ecclesiasticum canonice pertinebant usque ad tempora dicti regis ex consuetudine antiqua & ab ecclesia quodam modo propter discordie

scordie periculum & pacis discidium eccitandum per paciētiā
 tollerata coram secularibus *) tractabantur Insuper quod priuilegiis
 ecclesie sue quibusdam & specialiter priuilegio. *Magni* cuiusdam
 ut dicebatur regis *Norwegie* derogatum fuerat ut creditur non
 utendo maxime in ea parte priuilegii quo continebatur quod pre-
 fatus *Magnus* deuouit se & regnum suum beato *OLAVO* regi &
 martiri & in signum subiectionis precepit coronam per decessum
 suum & omnium in regnum sibi succedentium offerri prefato
 martiri in ecclesia cathedrali nec non & cuidam constitutioni p . .
 per eundem forte *Magnum* edite que innuit regem *Norwegie* de-
 bere eligi & in electione Archiepiscopum & episcopos inter cete-
 ros electores uoces precipuas optinere que omnia predicta uene-
 rabilis pater archiepiscopus tanquam sponse xpi in parte sollici-
 tudinis procurator fidelis petiit ut in usum & in ecclesie sue utili-
 tatem dominus rex predictus in posterum duceret admittenda.
 Ad respondendum uero articulis supradictis ac contra petitionem
 archiepiscopi supradictus dominus rex illustris sufficienter asseruit
 se habere rationes si super hiis coram iusto iudice duceret contē-
 dendum & maxime contra electionem subiectionem & oblationem
 corone de quibus uix uel nunquam posset probari ecclesiam Nidro-
 siensem possessione habuisse quod nouum genus exactionis uideri
 poterat illud ab eo exigī quod non fuerat actenus attemptatum uel
 consuetum. Considerans itaque prefatus pater archiepiscopus &
 ex una parte se non posse supra memorata absque scrupulo con-
 scientie uel conniencie pertransire. ex altera si super hiis moue-
 ret questionem posset perturbatio & discordia magna inter reg-
 num & ecclesiam suscitari multorum animabus & corporibus no-
 citura presertim cum non solum in tollendis consuetudinibus con-
 tra populum uerum & in aliis directe contra ipsum regem & ro-
 cius regni potenciam agi uideretur pacem & concordiam uolens
 eligere ad dicti domini regis *MAGNI* dei gracia illustris clemen-
 ciam tam ecclesie quam regno sepius ac manifestius exhibitam &
 ostensam se conuertit. Supplicans ut inter se de predictis omni-
 bus taliter ordinarent quod cederet ad honorem dei omnipoten-
 tis & utilitatem ecclesie maiorem animarum ipsorum & totius sibi

*) tractabantur legend.

commissi populi ad Salutem. Prefatus autem dominus rex exsol-
 lute benignitatis affectu quem ad honesta queque & maxime circa
 matrem Nidrosiensem ecclesiam habuit & habere dinoscitur. vo-
 lens eam amplioribus libertatibus & priuilegiis suis temporibus
 decorari tanquam pacis amator & cultor iusticie post multos tracta-
 tus hinc inde habitos super predictis interueniente consilio & as-
 sensu episcoporum baronum & canonicorum Nidrosiensis & capi-
 tulum aliarum ecclesiarum cathedralium in *Norwegia* existen-
 cium cum dicto patre Archiepiscopo. Anno domini. M.CC.LXX.
 VIJ. in uigilia beati Laurencii apud castrum *Tunbergense* in ec-
 clesia fratrum minorum duxit amicabiliter componendum in hunc
 modum. Videlicet quod predictus pater archiepiscopus pro bono
 pacis & maiori ecclesie commodo & animarum procuranda salute
 renunciauit cum consilio & assensu capituli Sui nomine Nidrosien-
 sis ecclesie pro se & successoribus suis canonice intrantibus in per-
 petuum omni iuri si quod in predicta electione regum subiectione
 seu oblacione corone habebat uel habere poterat tam in petitione
 quam in possessorio ratione dicti priuilegii seu aliarum litterarum
 seu legis uel quocunque alio modo sibi competere videretur om-
 nibus aliis iuribus ad ecclesiam spectantibus que in legibus patrie
 continentur & ecclesiarum priuilegiis alijs semper saluis, dummodo
 supersit aliquis qui legitime possit & debeat iure hereditario suc-
 cedere. Si uero nullus inueniatur successor iure hereditario archie-
 piscopus & episcopi inter ceteros nobiliores & discreciores regni
 electores in electione tantummodo uoces primas & potissimas op-
 tineant prestando secundum suas conscientias quod scinceriter ad
 illius electionem laborabunt quem regno & regnum inhabitanti-
 bus iudicauerint aptiorem. Prefatus autem dominus rex renun-
 ciauit pro se & heredibus & successoribus suis in perpetuum omni
 iuri si quod in auditione examinatione & determinatione causarum
 ad ecclesiam spectantium actenus habuerat inhibens firmiter uni-
 uersis exactoribus & legiferis regiis tam propinquis quam remo-
 tis tam presentibus quam futuris per totum regnum ne de ipsis
 causis presumant iudicare nec pretextu alicuius consuetudinis quam
 retroactis temporibus reges habuerant uel habere uisi fuerant se
 aliqua-

aliquatinus intromittant sed per iudices ecclesiasticos tales cause de cetero libere dirimantur. vt sunt hec omnes cause clericorum quando inter se litigant uel a laicis impetuntur. matrimoniorum natalium iurisdictionatus. decimarum. votorum. testimoniorum. maxime quando agitur de legatis ecclesijs & pijs locis & religiosis. Tuicio peregrinorum uisitancium limina beati *OLAUI* & aliarum ecclesiarum cathedralium in Norwagia & eorum cause. Item cause possessionum ecclesiarum. sacrilegij. periurij. usurarum. simonie. heresis. fornicacionis. adulterij. & incestus. & alie consimiles que ad ecclesiam spectant mero iure saluo semper regio iure in hijs causis ubicunque debetur ex consuetudine approbata uel legibus regni multa pene pecuniarie persoluenda. Item denuo concessit dominus rex & firmiter obseruari precipit ut semper licitum sit archiepiscopo & episcopis in capellis a regibus fundatis uel dotatis. sicut & in alijs ecclesijs & capellis sue prouincie instituere ydoneos sine ipsorum & aliorum laicorum assensu uel presentatione personas. Item concessit quod in electionibus episcoporum & abbatum Nidrosiensis prouincie nullum ius. nulla potentia. nulla auctoritas regis uel principis interueniat. sed ille preficiatur quem ipsi ad quos electio pertinet vacanti ecclesia scientia & moribus iudicauerint apciorem. denunciante ante confirmationem electionem factam domino regi qui pro tempore fuerit per canonicos eiusdem ecclesie vel decens nuncium & honestum si presens fuerit vel in via per quam fuerit ad confirmationem transiturus ut tunc prout moris est regio aspectui personaliter se presentet. Item concessit quod episcopi & abbates seu clerici in expeditione ire cum rege uel ad hoc quicquam de suo impendere minime teneantur nisi forte necessitas tam grauis & euident immineat quod id a dyocesano episcopo & sapientioribus ecclesiasticis uiris fieri permittatur. Item denuo concessit quod regibus non liceat approbatas patrie leges & scriptas ac penas pecuniarias siue in clericis siue in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiarum seu clericorum dispendium immutare. Item concessit quod liceat Archiepiscopo & eius successoribus emere aues gerofalcones griseos & austures sicut ab antecessoribus suis est actenus obseruatum.

Item annuit & concessit quod in dandis decimis de terris & mansionibus suis reges omnino sequantur canonicas sanctiones. Item concessit quod. XXX. lester farine mittantur ad *Islandiam* ex parte domini archiepiscopi quando sibi uisum fuerit illis preteritum temporibus quibus id proprie paciatur ubertas. propter hoc in alijs rebus portandis licencia non negata. Item concessit domino Archiepiscopo vectigalia de una naui singulis annis de *Islandia* ad suam dyocesin ueniente. Item concessit denuo & mandauit omnes peregrinos limina beati *OLAUI* & dictarum ecclesiarum cathedralium in Norwegia visitantes deuotionis causa tam aduenas quam indigenas siue guerre tempus sit siue pacis in eundo & redeundo firma securitate potiri. Qui uero inuenti fuerint ipsos indebite molestare nisi forte aliquis uel aliqui exploratores esse presumantur & propter hoc ipsos ad probationem capi contingat iuxta quod culpa requirit per iudicem ecclesiasticum pena debita castigentur, & ad parendum iudici ecclesiastico per regem & eius balliuos ut exactores si necesse fuerit compellantur. Volens autem insuper predictus dominus rex ecclesiam Nidrosiensem adhuc amplioribus beneficiis quam huc usque habuerat suis temporibus honorare domino archiepiscopo & suis successoribus pro se & suis heredibus inperpetuum centum homines ab expeditionibus regijs & uocationibus & a tractione nauium & specialiter de tributo quod uulgariter *leidangr* appellatur concessit liberos & immunes ita quod quidam ex hijs Centum qui *Scutisueinar* appellantur a predictis sint immunes eo modo quo homines regis esse solent & tempore compositionis facte habebant cum duobus alijs personis quas ipsi ad hoc de sua familia eligendas duxerint. Ceteri uero cum secunda persona predicta gaudeant libertate. Item cuilibet episcoporum uidelicet Asloensi. Bergenfi. Stafangrenfi. Hamarenfi secundum modum predictum concessit homines XL. nisi forte domino regi archiepiscopo & episcopis propter grauem reipublice necessitatem uel regni defensionem uisum fuerit aliter expedire ad tempus. ita quod cessante necessitate seu defensione predicti homines tam episcoporum quam archiepiscopi eo ipso predicta gaudeant libertate. Cuilibet etiam plebano dictorum episcopatum

siue

siue in rure siue in ciuitatibus morentur concessit quod cum dua-
 bus personis de sua familia a dicto tributo quod uulgariter dicitur
leidangr sint liberi & unus familiarium quam sibi plebanus magis
 nouerit necessarium ab expeditionibus regijs sit quietus. Item
 concessit quod si homines archiepiscopi centum predicti iniuriati
 fuerint sibi ad inuicem uel in curia uel in nauibus scilicet propria
 cum duobus alijs uel comitatu dicti archiepiscopi existentes tunc
 iudicio ipsius archiepiscopi debent stare ab eo secundum quod cul-
 pa poposcerit & sibi uidebitur puniendi & ad ipsum in talibus ca-
 sibus multa secundum leges patrie pro transgressoribus debita
 pertinebit. nisi mortem uel membrorum mutilacionem inuicem
 sibi uel alijs quod absit inflixerint in quibus casibus ad domini regis
 iudicium uel eius exactorum cum multa pertinebunt. Salua do-
 mino archiepiscopo in hoc casu competenti satisfactione ob sue
 presencie reuerenciam & honorem. Si uero dicti centum homi-
 nes archiepiscopi alibi quam in prenomina-^{ti} locis deliquerint tunc
 potest lesus reum non obstante fori exceptione sub quo maluerit
 regis uel prefati patris iudicio conuenire & multa pro talibus ex-
 torte medietas ad Regem & medietas ad archiepiscopum pertine-
 bit. Item concessit quod sub prohibitione a se uel suis successori-
 bus aut eorum exactoribus seu balliuis facta uel facienda super
 emptionibus uenditacionibus uel rebus de loco ad locum trans-
 ferendis non intelligantur episcopi & clerici uel eorum laici in
 eorum negocijs agendis specialiter constituti sine archiepiscopi &
 episcoporum assensu. Dummodo regno uel necessitati reipublice
 mora super requisitione episcoporum dispendium siue periculum
 euidens non generet in premissis. Item concessit quod liceat do-
 mino archiepiscopo habere unum hominem qui cudat denarios
 prout littera sua super hoc confecta testatur. Si autem super aliquo
 articulorum in eadem compositione contentorum contigerit dubi-
 tacionem aliquam suboriri ad declaracionem illius due persone
 ydonee una a rege prefato alia uero ab archiepiscopo uel suis
 successoribus eligantur que si demum super hoc nequuerint con-
 cordare tertiam aduocandi ad id personam liberam habeant pote-
 statem & ualeat quod ab eis uel duabus earum fuerit declaratum.

Hanc

Hanc autem compositionem amicabilem inierunt sepenominati dominus rex illustris & reuerendus pater dominus archiepiscopus presentibus venerabilibus patribus. Episcopis. *Andrea Osloensi. Arnone Stafangrensi.* & istis baronibus regni domino *Erlingo* domino *Rognaldo* Domino *Andrea Plyt.* & domino *Gautone de Tolgo.* Domino *Bernone Erlingi.* domino *Thoria Haquini.* domino *Audeno Hogleiki* & domino *Vigleiko Odoeni.* & Canonicis Nidrosiensis eiusdem capituli tunc procuratoribus dominis. *Siguato. Erlendo. Thorphino. Odoeno.* & aliorum capitulorum iuris prudentibus & discretis qui presentem compositionem ut perpetuum robur optineat firmitatis hinc inde iuramento uallauerunt renuntiantes in hoc facto omni exceptione doli mali fraudis actioni in futurum & specialiter restitutioni in integrum & omnibus litteris inter ipsos uel predecessores suos actenus quo ad renuntiata supra dicta habitis & obtentis & omnibus indulgentijs & priuilegijs apostolicis impetratis & impetrandis & omni alio remedio iuris canonici & ciuilis per que predicta compositio & finalis concordia posset impediri seu in aliquo irritari. Forma autem iuramenti prestiti ex parte domini regis & regni principum talis est. Ego ponens manum meam super sacro sancta Ewangelia hoc iuro per deum quod omnia que dominus meus rex *MAGNUS* sancte ecclesie concessit que in presenti compositione sunt nominata dominus *MAGNUS* seruabit & omnes sui successores & ego seruabo & omnes in statu meo successuri in perpetuum secundum discrecionem & scienciam a deo datam & seruari faciam & adiutor ero pro uiribus meis ut presens compositio ad commodum ecclesie obseruetur. Presto hoc iuramentum in animam domini mei regis *MAGNI* & omnium sibi succedentium tam ducum & comitum quam regum in animam meam & omnium in statu meo succedentium sic me deus adiuuet & hec sancta ewangelia. Forma autem iuramenti prestiti ex parte prelatorum & procuratorum Capitulorum talis est. Ego ponens manum meam super sacro sancta ewangelia hoc iuro per deum quod omnia quibus dominus meus *Johannes* archiepiscopus & episcopi sui ex parte ecclesie renunciauerunt pro se & suis successoribus obseruabit

ruabit & obseruabunt & ea que in hac compositione nominatim renuntiata sunt regie dignitati. ego pro uiribus meis secundum Scientiam & discrecionem mihi a deo datam obseruabo & omnes mei successores obseruabunt & adiutor ero ut presens compositio obseruetur & in perpetuum duret. Presto hoc iuramentum in animam domini mei Johannis archiepiscopi & omnium sibi succedentium in animas episcoporum suorum succedentium in animam meam & successorum meorum. Sic me deus adiuuet & hec sancta ewangelia. In cuius rei testimonium unacum sigillis domini Regis & archiepiscopi prenominati episcopi barones & capitula sigilla sua duxerunt presentibus apponenda. Datum apud predictum castrum anno & die predictis regni uero domini *MAGNI* dei gracia illustris regis *Noruegie*. X.IIIJ. consecrationis uero uenerabilis patris *Johannis* Nidrosiensis Archiepiscopi anno. X.

Ex XXI Sigillis, quæ cordis sericeis versicoloribus appenderant, sola supersunt fragmenta Sigil. Episcopi Bergensis, cera viridi impressi, quod ordine est quintum.

Johannis Archiepiscopi *Nidrosiensis* Confirmatio contractus commutationis factæ inter Rectores *Ecclesie Crucis* & *Arnem Blikasolum*, qui pro prædio *Blikar* in tractu *Strindensi* iis partes villarum *Skardings scaidia*, *Vidum* in *Skaun*, & *Ase* libere possidendas tradit, data simul uenia incolis villæ *Leira* siluam *Blikensem* in usus necessarios vertendi

Ex Autographo membr. Fascic. V. No. 7. Apograph. Chartac. No. 31.

1277. die 30 Aprilis.

Jon med guds miskun ærkibiskup af *Nidarose* sendir lærdom ok olærdom allum guds vinum ok sínum þeim sem þetta bref sia eda hæyra Q. G. ok sína þa er lidnir varo burd vars herra þufhundrad vetra ok CC·LXX vetra ok VII veter vinn varet. a fridagun firer krossmessio a IX are vars ærkibiskupsdömes var þetta kaup ok æigna skifti gort med varo rade ok Samþyci millim

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

K

korf-

korsbrodra. sira *Arna* ok *Viljalms* er þa atto krosskirkiu ok
Arna Blika Fola at. A. *Blikafole* skal æiga *Blikar* er liggia a
Strindu efter þi sem han bad er þa gengo a at læiguburd VII
 Veter mals ok VI aurar sylfrs ok korsbröder varer atto þa i til
 commons. IJ Vetta læigu ok öyrisbol. Enn krosskirkia. V. vetta
 læigu ok. V. aura bol. Enn *Arne* lagde til commons brödra or
Skardings Scaidiu. IIJ vetta læigu ok III aura bol mote þeirri
 IJ vetta læigu ok æyris bole er þeir atto i *Blikum*. Jatade þar med
Arne firer sik ok alla sina eftirkomande. at þeir sem bua a *Læiru*
 þuiat sva var adr skulu hafva alla næyslu til þarfynða gards ok
 grindar. hufa ok annars vidar. or *Blikum* sua haimiliga sem ha-
 num er a *Blikum* byr. En til krosskirkiu lagde han VIII Spanna
 læigu ok X aura bol. Or *Vidum* i *Skaun* ut VI spanna læigu ok
 VII aura bol. ok or *Ase* II Spanna læigu ok III aura bol. mote
 þeirri. V. Vetta læigu ok fim aura bole er krosskirkia atte þa i
Blikum þo sua at sira *Arne* ok *Viljalms* græiddu til *Arna Blika-*
fola. VIII merker. Var þæssum æignum skipt ok skærtt vedeslau-
 sum ok vardslu. huarom tvæggia ser til allða odalls. Enn ef no-
 kot vædr ofrialt æinim hverri þæssara æigna eda halldast æigi
 þesser lutir sem nu ero mæltir þa skulu þegar frialslega hver hava
 sina æign ok til ganga. Sva sem til sins allða odals. var þætta bref
 gort i *Nidrose* i malstofu varre firer ofs nærverandom korbro-
 drom varom. Sira *Arna* ok *Viljalms* ok *Arna Blikafola* ok at
 þetta mege ængi mistrua settum ver her firer vart insigli ok brö-
 der varer. ok *Arna Blikafola* sin insigli ok sva firer þan hælming
 sem brödr hava

Sigilla 1 & 2. cera albæ impressa loris membraneis valde

lefa appendent. 3. deest.

MAGNI

MAGNI Regis Litteræ, quæis usuras pecuniæ & rerum inanimatarum interdicit, sub poena amissionis rerum tali modo elocatarum, dividendarum inter Regem & episcopum.

Ex Cod. pergameno Legati Arna Magn. No 309.

1277.

M*MAGNUS* Konungher son *HAKONAR* konungs, sendir al-
lum mannum þeim sãm þætta bref sia eder höyra j *Vikenne*, qve-
diu guds ok sina. Flestom er kunnikt at þa er Ver hafðum þingh
vider *Ælfina* ok sua a *Haughæ* þinghi, j *Tunsberghi*, þa taladum
ver um þan ufid er mæir er her i varo lande en engu adru kristnu
lande, þvi sãm her er namundæ os, um læiguse at men læighiæ
[byggia] daut fe, ok þykkir os þæt rædeleçt at vart land se i
meiri abyrgð fyrir þa sok en vera skyldi, af þui at Pavenn bann-
zættir alla a hvarum tolfmanadom þa sãm med þi faræ. Nu af
þui at ver vilium þæt med ænge mote langer, at sa hættir dreg-
hest langer fram i landeno, þa hafuum ver med rade *Hakonar* bi-
skups ok annara biskupa þæt vandlega aftæikit ok fyrirbiodum
ver hverium manne hedan af at byggia daut fe. En hvar sãm
bygger, þa skal sa hafva fyrirgort istodanom, skulum ver ok
biskup þæt taka. En um korn ok kyr, þa skal hæræ biskup þær
ad fyrir gera æfter þvi ver hauum samt ader var a millum med
hinna bæltæ manna rade i landeno

MAGNI Regis Litteræ, quibus *Johanni* Archiepiscopo sui que successo-
ribus concessit.

- 1) Jus sumendi totam mulctam, quam sui famuli pro vulneribus, & plagis sibi invicem illatis soluerint, nisi delictum fuerit commissum in præsentia Regis; quo casu Rex dimidiam mulctam capiet, omnem vero si vitæ membrive jacturam inter eos quis fecerit, etiam absente Rege.
- 2) Jus eos, qui citati eoram Archiepiscopo & Capitulo apparere noluerint; eadem, quam Jus civile statuit multa pecuniaria placendi.
- 3) Jus monetandi *Nidarosia* tantam pecuniæ bonæ & dativæ summam, quantam unus monetarius cum famulo cudere potuerit.

- 4) Privilegium, quo singuli lapidicidæ, lignarii, & operarii quadra Archiepiscopi victitantes, & qui ecclesiæ Sti *OLAVI* & Sedi Archiepiscopali quotidianas operas collocant, ab expeditionibus, & tractatione navium eximuntur.
- 5) liberam possessionem communis fundi in campis *Iluvolum*, ubi Archiepiscopus extrui fecerat Hospitale in usus pauperorum, nec non ædium lateritiarum citra ripam amnis *Nidensis*, quas *Johannes Tinskafein* quæstor Regius *Einaro* Archiepiscopo olim collocaverat

Ex Cod. pergamen. Legat. No. 309.

1277. die 13 Septembris.

M*MAGNUS* konungr son *HAKONAR* konungs sendir andleg-
hom fædr oc virduleghom herra *Joni* med guds miskun ærkibi-
skupi i *Nidar-os* ok ollum adrum guds vinum oc finum veran-
dom, oc uidr komandom þæim sem þetta bref sia edr höyra Ei-
lislegha kvediu guds oc sina. Blessadr se Jesus Chrístr fridar gud,
ok samchristileghar astfemdar er med knoleik sinnar mildi oc mi-
skunnar, læyfdi oss med meirum fridi oc nadum fyri at sea stíorn
Noregs konungs rikis æftir fadur varn en nokorom varom forell-
drom þæim sem fyrir os hafva noregs konungar verit. Sidan
hefvir hann veitt oss margfallighar sins mildleiks ok miskunar
giafvir i mikilli lydni alþýðinnar ok æftirlæti bædi lerdra oc leik-
manna. Oc af því at allir men i landeno hafva till var snuizt
med mikilli kostgæfni astar oc hollostu oc æinkanlegha virduleg-
her fadir *Jon* med guds myskun ærkibiskup i *Nidaros*, oss oc
vart konunglegt valld i morghom godom lorum styrkiandi oc i
hvers daglegu bænahaldi til guds, er hann hefvir med fadur-
legghom gæðvillu tilþoygt alla men at hafva fyrir oss oc Rikino,
Drotninginn oc barnum varom, oc idulegri tillagu heilsamlegra
rada, oc opt myskun kunnadi oc bændi er hann oc hans bródr
sumir biskopar innan landa hafa haft fyrir os herralega, oc en æt-
lum ver at þeir munu hafva, viljum ver ollum monnum kunnikt
gera, at fyrir sakir guds dýrleghrar astar, ok hans helga *OLAFS*
konungs frenda vars, ok hans kirkju er os er æinkanlega hiart-
folgin med kærleikslambandi guds dýrleghrar astar, hofvum
ver

ver iattat Herra *IONN* ærkibiskupi, oc hans loglegdom æftirko-
mandom, at þo at bref sættargerðar okorar uatti konongi halfa
fækt en halfa ærkibiskupi ef men hans skill a fini i millum i frid-
broti i frauero herra ærkibiskups, þa skal ærkibiskup nu hafva
alla þa sekt æinsoman æftir akvæðum lanlagha um mykilleik
fear gialldz, hvart sem þeir misgera i hiavero eda fravero ærki-
biskups, uttan so þungleggha berizt till, sem gud lati aldrigi verða,
at þær gere þætt i sialfs konongs gardi eda skipi, eda hiavero,
þa a konongr halfva sekt, en halfva ærchibiskup, oc standi mall
þeirra oc fridbrot i konongs valdi oc löglegom dom æftir mala-
voxtum um þeirra misgerdir fyrir sakir hiavero konongs ok vir-
dingar: En ef mandrap eda limalaat verdr millum þeirra þa a
konongr æinsoman dom yfvir, oc fearsekt, hvar sem þett gerizt
nema þætt verdi i sialfs ærkibiskups gardi oc hiavist, þa skal ge-
razt honom vidrkæmilegh isvirbott fyrir æro hans hiavistar oc
vyrdingar. Sva oc ef men þessara biskupa, biskups af *Oslo*,
Biskups af *Biorgvin*, Biskups af *Stafuangle*, Biskups af *Hamre*,
briote i hiavero biskups sins, þa höfvum veriattat hverium þeirra
hans sekt vid os. En honom er fyrir uluta verdr, rade hvers
dome konungs eda biskups er hann vil kiosa um ret sinn; vttan
sva þungleggha kunni till bera, sem gud lati alldrighi verða at man-
drap eda limalat kunni verða med þeim, eda þeir gere fridbrot i
adrum stadum en i hiavero biskups sins, þa a konongr þar einn
saman dom ok sekt isvir sem adrum þægnum sinum. Sva iattom
ver oc herra ærkibiskupi, oc fyrnesndum biskupum at ef þær
stæfna monnum till sin um reett, oc soknar kirkiunnar, ok ero
menn sva olydmir oc þriozkofullir, at æiglu vilja fara æftir þeirra
kallan eda stæfnu kalladir til þeirra eda þeirra korsbrødra, eda
profalta loghlegar, þa skulu þær æiglu þar a slika fearsekt, sem
loghbok sæghir, um stæfnu fall oc takfall i kaupstadum. En æigi-
vilium ver at þegnar varer se takfættir eda stemfdir fyrir seprettu
sakir eda nokora klengi saka. Sva oc um stedia varn at þo at
bref fadurs vars eda vart þau sam vid fædgar hafum þar um gortt
med minnum akvæðum ok skilldaga, þa vilium ver at ærkibiskup
hafi æin man oc æin svæin þan sem mesta nyt semd meggi gera

med honom til Sylfrs flatto; ok at hann skal slá lata slikt Sylfr sem ver latum ganga i *Nidarosi*, hvart sem ofs likar at lata ganga smat Sylfr eda stórt bædi at stinleika veet oc skyrleika. Sva iatsum ver oc herra ærkibiskupi, at griotsmidir oc tresmidir ok hvers dags folk hans er a borde er i sialfs hans garde, oc þær sem vinna till kirkiu hins helga *OLAFS*, oc gards ærkibiskups, se frialfer af læidangs gerd, fyrir æitt nef ok skipdrattum, uttan ofs oc ærkibiskupi synizt full naudsyn till at kræfia þa till land varnar ef herr gengr a land vart. Sva gafum ver oc up fyrir guds sakir oc salu fadur vars ok vara oc vara forellra akall þætt sem ver attom med rettóm orðkurd landslaganna um almennings tuftir þær a *Ilavöllum* er *Jon* ærkibiskup leet upp a gera fatökra manna *Spital* ok þær tuftir stadfestum ver æfinlegha sva vidar langar oc breidar sem þa varo þær upbygdar, at husum oc gerdinghum er þetta bref vart var gort, þæim guds vinum sém þar ero, eda verda askipadir till hialpar ok hugganar. Sva gefvom ver ok hinum Helga *OLAFVE* tyglhustuftir þær fyri handan *Nidarbakka* er *Jon Tinskasuin* fordom dagha var umbods madr ledi hera *Einare* ærkibiskupi till þurftar stadarens med þæim vidlæika er þar var þa gerr um. Ok at þessi gerd var halldest æfuenlega vid helga *Nidaros* kirkiu fyrir ofs ok varom ollum æftirkomandom, þa stadfestom ver hana med þesso varo brefe oc insigli. Æggiandi oc aminnandi alla vara æftirkomandi oc halldaz late þænna varn godvilia er gor er af vare kende gudi til dyrdar ok hinum helga Olafve frenda varom: Heilagre *Nidaros* kirkiu til gangs oc nytsemdar: Salo vare oc allra þeirra sém ofs ero naner till hialpar oc til myskunnar. Þetta bref var gort i Biorgvin þa er lidnir varo fra burd vars Herra Jesu Christi M. vettra cc. vettra lxx vettra, ok viij. vettr, a krossmesso æftan um haustit, a xiiij. are rikis vars.

MAGNI Regis Litteræ, quæis Cives Borgarthingensis secundum Compositionem *Tunsbergensem* decimas soluere iubentur.

Ex Cod. pergam. Leg. Arn. Magn. No. 309.

1277. die 22 Septembris.

M*MAGNUS* með guds mylskun Noregs konungr son *HAKO-*
NAR konungs, Sæmdir herra *Eiriki* frænda sinum *Alfs syni*.
Hera ch biskups syni, Herra A *Hugleiks syni* lög-
mannom oc öllum fyllumönnom sinom, ok handgengnom mon-
nom ollum. *Borgharþings* mönnom ok ollum adrum guds vinum
ok sinum þeim sem þetta bref sia eda höyra qvediu guds ok sina
Gud þakke ydr *Vikvarium* ok *Uplendinghum* ast ok æftirlæte ok
godvilja, er þær hafir vidr ofs bæde nu ok fyr, þa er ver haf-
vum hia ydr værett. Ventom ver at þer munid því hallda fram-
læidis. Man ofs ok þætt till hvetia optare at vitia ydar, ok sua at
foma ær með guds miskun ef hæilu helldr. En af því at ver þot-
tomzt finna her sem annarsstadar græiner millum lærdra manna
ok læikmanna, um tiundir gerdir, oc adra luti: Sva hafvum ver
ok nokorar græinir vid ærchibiskup, þa var þætt þo samt i *Tuns-*
berghi æftir því sem ver ventom, at hvartveggia lærdom, ok læik-
monnom mætte verda till gangs ok til greida framleidis ef þett er
hallditt sam þer mundit nu höyra mægha i því brefe er ver sen-
dom þegat, oc settar gerden mun a vera. Fanz ofs sva i, at leik-
mennernir halda þeim tiundum sumum, fyrir biskupi ok lær-
dom mönnom, er bæde vatta þeim bref virdulegs herra fa-
dur vars oc sva logh. En hinar varo hæimtar oc hafdar [al-
krafdar] af mörgum er ængi lög eda rettyndi stodo till: oc
hafvum ver sva samþykt, at af öllu því skal tiundir geraz
sem logh ero till, oc bref fadur vars oc var vatta. En herra
biskup iattade ofs því mote, at hofvudtiundir allar skulu nidr
falla slett oc þær sem vlögleghar ero, ef hinar ero með godvilja
græiddar. Radom ver at þer færir þetta sva i nytt rad, at gudi
se till hæids, ydr till gangs oc mæira samþyckis með lerdom oc
læikmonnom, en um ridir hefvir verett &c. þetta bref var gortt
i *Biorg*.

i *Biorguin*, In festo Sancti *Mauricii* Anno Domini M. CC. [LXX] VII. a XVIII [XVIII] are rikis vars G Gyduſon inſiglade þett. þorðr preſtr ritade.

Jobannis Archiepiſcopi *Nidroſienſis* Litteræ, quibus incolas ſuperioris partis territorii *Sparbuenſis* Eccleſiæ de *Mæren*, cujus turris præterita hieme collapſa, haud modicis ſumptibus exſtruenda, erat, ſolvere jubet dimidiam partem oblationum ſingulis eccleſiis in eodem territorio debitarum, ut olim factum eſt; etiamſi per aliquod tempus iſthoc jure ſuo dicta eccleſia non uſa ſit.

Ex Apographo Chartæ, manu Arnæ Magnæi No.

1278. die 24 Januarii.

Jon med guds miſkunn Erkibiſcop af *Nidarøſe* ſendir lærdom oc læikmannum ok allum kyrkne umbodsmannum i öfre halfu *Sparbyggia fylkis* þeim ſem þetta bref ſea æda hoyra Q. G. oc ſina Fleſtom mannum man kunnigt vera um atburð þan er varð i fyrri vaar i Nærſalle ſtapulſens a *Mærene*. oc at þar ſtændr til mykils koſtnadar ef ſkiotlæga ſkal til rada annars æiftir þui ſem til höyrir oc hæilagra kyrkiu wyrdi til ſömdar þui at æigi höuer ſua at vera længi ſem nu er, Skildi ok hæil ſnidlegre med guds miſkunn nu upphæifazt ok æigi ſua millim verda gerdarennrr at ſpilliſt oc onyt verdi ſæm fyrr var æiftir ſæm gerezt. ok af þui at hon hæifer ſua mykla naufsyn til ſem nu haſe þer höyrt ok allum er auðſynt. vilium ver at halſtyti þat kyrknanna i öfre halfu, ſem fyrr laa til *Mærens* kyrkiu. þo at hun haſe nu nockora rid æigi ræckit. haſe hun hedan af ofkert, æifter þui ſem þa tok hon. Biodande faſt ſlæga allum ydr iamsaman at þer ſeed i þeſſo henni ok hennar umbodsmannum þeim ſem bröðr varer vilia vm haſa bodet ſaman at taka græidir oc godviliader ok läter val at komast þeſſo ok allu adru þui ſem þer æigud gudi ok hæilagre kyrkiu med ſkylldu at gera. Var þetta bref gört i *Nidraøſe* um vætrin i annare viku æifter Jol. þa er lidnir varo fra burð vars herra þuſhundrad vetra. CC. ak LXX. vættra ok VIII væter a XI are vars erkibiſcops domes.

MAGNI

MAGNI Regis Privilegia Civitatibus Hanseaticis, præsertim vero
Lubicenſibus data.

Ex Apograph. Chartac. defuncto ex Autographo Archivi
Lubicenſis. No. 33.

1278. die 18 Julii.

M*MAGNUS* Dei gratia Rex Norvegie Universis Christi fidelibus
ad quos presentes pervenerint literæ salutem in domino sempi-
ternam Decet Regiam Majestatem illos precipuis beneficiis hono-
rare quorum fiducia longo experimento probata Regum hono-
rem & utilitatem subiectorum cum summa intentione desiderat &
procurat. Ad instanciam itaque ac petitionem prudentum virorum.
Consulum & communitatum multarum ciuitatum maritimarum
Teutonice & precipue ad supplicationes specialium amicorum no-
strorum. Advocati Consulum & communitatis Civitatis *Lybe-*
centis nobis per viros prouidos & honestos dominos *Hinricum*
Steneken & *Alexandrum*. Consules prefate ciuitatis. *Tunsbergis*
porrectas, pro hoc etiam ex parte eiusdem ciuitatis. *Lybetensis*
specialiter destinatas dignum duximus quasdam immunitates mer-
catoribus Lingue teutonice hospitibus & aduenis Regnum nostrum
cum mercimoniis frequentantibus ad Dei honorem & eorum utili-
tatem ex nostra munificentia elargiri. In primis igitur ex speciali
gratia indulgimus de consilio discretorum regni nostri quod pre-
dicti mercatores hospites & aduene qui non conducunt hospicia
ad annum vel dimidium ad excubias nocturnas non cogantur. Item
annuimus & multum approbamus, quod periuri & infames per-
sone contra eos in causis nullatenus in causis producantur. Pre-
terea in signum uberioris gratie & fauoris concessimus, quod li-
bere possint emere in portubus, plateis & batellis omnes minutas
res qui vulgariter *smowaringr* nuncupantur. Coria etiam cuius-
libet generis, dummodo simul reperta non constituent decadem,
& butirum! si nouem cophinos non excedat toto tempore a festo
beati *Halwardi* usque ad festum assumptionis virginis gloriose.
Concessimus etiam, quod predicti mercatores hospites & aduene

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

L

sint

sint liberi a tractione nauium nisi fuerint adeo magne ut ipsorum
 & aliorum commune auxilium merito exigatur quo casu amicabi-
 liter & sine ulla exactione requirantur. Tribuimus etiam et be-
 nigne concessimus quod Baliui nostri & ceteri officiales non possint
 interdicare mercatoribus ultra tres dies vendere res suas quibus
 velint dictos tres dies ab illo tempore computandos quo dicti
 mercatores nunciauerint Baliuis nostris & officialibus se tales res
 habere venales. infra quos etiam eosdem mercatores certificent
 que ad opus regium pro certo pretio voluerint retinere. Et hec
 locum habeant nisi fiat prohibicio generalis super rebus de loco ad
 locum deportandis vel non deducendis. concessimus etiam quod
 & firmiter obseruari precipimus quod omnes Teutonici naufra-
 gium patientes libere fruantur rebus suis quas dei auxilio & suis
 laboribus obtinere possunt & saluare. Nec aliquis eosdem ausu
 temerario inuadere presumat, quousque ab eis pro derelictis ha-
 beantur. concessimus etiam quod nullus ipsorum offerens seu ex-
 hibens idoneos fideiussores deueniendo ad iudicium & parendo
 pro quocunque debito vel delicto in carcerem vel vincula detrada-
 tur nisi tale fuerit ut secundum iusticiam debeat capite plecti vel
 manus sibi amputari. Ceterum karitas docet pluribus subiectos pe-
 riculis ampliori gracia ceteris releuandos, decreuimus in signum
 specialis compassionis & amoris omnes naufragium patientes si
 propriis viribus non sufficiant. habere licenciam euocandi, quos
 tantum viderint oportunos infra territorium quod vulgariter
Schipraid dicitur constitutos. Venientibus quidem & auxilium pre-
 bentibus pro pondere cuiuslibet. Leste labore eorundem saluate
 sex oras *Noricanas* tantum habituris, qui etiam teneantur si com-
 mode possint. ad nauis saluationem & sui apparatus pro emolu-
 mento a discretis quos non tangit negocium statuendo. Non ve-
 nientem aut legitime tamen vocatum pena legali coherendum.
 Volentes igitur hec omnia firma permanere & a nemine infringi
 quamdiu nobis & nostris consueta fides & amicitia conseruatur.
 Precipimus vniuersalibus Baliuis nostris & officialibus quatenus
 predictas libertates a nobis pie concessas temere violare non pre-
 sumant, sicut nostram indignacionem voluerint euitare. Insuper
 ut

ut a subditis nostris honestius & maiori sollicitudine foueantur quos affectione specialiori amplectimur. Iussimus vniuersis iudicibus Regni nostri & stricte mandamus ut ciues *Lybiceses* & res eorum ad Regnum Norwegie declinantes quadam amoris prerogatiua pertractent & honorent, eisdem conquerentibus sine difficultate iusticiam exhibendo. Oppressores eorum aspere corrigendo, & omnem fauorem & gratiam ubicunque licite poterint & honeste. Ut autem hec amicabile nostra concessio & munificencia firmitatem & robur perpetuum obtineat, duximus presentem paginam sigilli nostri munimine roborandam. Datum *Tunsbergis* anno domini Millesimo. ducentesimo. septuagesimo. octavo. quinto decimo kalendas Augusti Anno Regni nostri Quinto decimo

In tergo

Mercatoribus parum placet hoc priuilegium 1278

Regis Magni priuilegium

en preuelegium to bergen in Norwegen van vele vry-
heyden der dem Kopmannen dar vorlent

Petri Episcopi *Orchadensis* Indulgentiæ XL dierum, datæ iis, qui *Ecclesiæ*
Sancti Swithuni noviter combustæ elemosinis subvenerint

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 6. Apograph. Chartac.
manu Arnæ Magnæ No. 34.

1278 die 3 Septembris.

U niuersis xpi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris *Petrus* diuina permissione *Orchadensis* Episcopus Salutem in domino ihu xpo, Cum loca sanctorum omnium pia deuotione a xpi fidelibus sunt ueneranda & humana deuocio prompto affectu debet honorare, ut quod possibilitas nostra non optinet, eorum nobis intercessione donetur. Cum igitur ecclesia sancti *Swithunij* Cathedralis *Stauangrensis* dyocesis nouiter sit combusta, nos quidem cupientes ut ipsa ecclesia ampliori ueneratione, & elemosinarum largitione consoletur, & congruis honoribus frequentetur, omnibus uere peni-

rentibus & confessis qui dictam ecclesiam in omnibus summis festiuitatibus, & in utroque festo sancti *Swithuni*, & cotidie infra octauas, in die dedicationis, & cotidie infra octauas, in quatuor festiuitatibus beate virginis, in festo sancti Michaelis, in festo sancti Andree Apostoli, in festo sancti *OLAUI*, & Sancti *Nicolai*, in festo sancti *Vincentii*, & sancti *Asgary*, in festo sancti *Marcy* Euangeliste, & tribus diebus rogacionum, in die cinerum, in dominica palmarum, & in die cene annuatim venerabiliter uisitauerint, & deuote XL dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Dat. *Tunsbergis* Anno Dni M.CC.LXX.VIII IIJ Nonas Septembris Pontificatus nostri anno IX

Sigilli cere alba impressi fragmenta, loro membraneo appendent

Andreas Episcopi *Osloensis* Indulgentia XX dierum data iis, qui Ecclesiam *Sce Trinitatis* *Stavangrensis* uisitauerint

Ex Autographo membran. Fascie, XXVI, No. 7. Apograph. Chartae manu Arnæ Magnæ No. 35.

1278 die 7 Septembris.

Uniuerfis xpi fidelibus presens scriptum visuris uel auditoris, *Andreas* diuina permissione episcopus *Osloensis* Salutem in domino Ihu xpo. Cum sit dignum ut in festiuitatibus suis sancta mater ecclesia debita ueneratione fidelium frequentetur Nos ad eandem uenerationem in populo Domini uberiores excitandam de omnipotentis dei & beate Marie atque beatorum Apostolorum petri & pauli & omnium sanctorum misericordia considerantes omnibus uero contritis & confessis qui ecclesiam sancte ciuitatis *Stavangrensis* in omnibus summis festiuitatibus in utroque festo *Sti Swithuni* & cotidie infra octauas in die dedicationis & cotidie infra octauas in quatuor festiuitatibus beate Virginis in festo sancti Michaelis in festo sancti *Andree* Apostoli In festo sancti *Olau* & sancti *Nicholai* In festo sancti *Vincentii* & sancti *Asgarij* In festo

festis sancti *Marcij* Ewangeliste & tribus diebus rogationum In die cinerum In die dominica Palmarum & in die Cene annuatim venerabiliter uisitaauerint & deuote. XX. Dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus In cuius rei testimonium. Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Dat. *Tunsbergis* anno domini M.CC.LXX.VIIJ. VIJ. Idus Septembris Consecrationis nostre anno. XIJ.

Sigillum, quod loro membranæ appenderat, deest.

MAGNI Regis Litteræ, quæ se suosque successores obligat, Præpositum Ecclesiæ Apostolorum Bergis, Episcopo & Capitulo ecclesiæ cathedralis præsentare ab iisdem confirmandum.

Ex Apographo Cartac. No. 36.

1278.

MAGNUS Dei gratia Rex Norvegiæ Non est dignum nec nostræ intentionis exitit, ut per privilegia concessa Ecclesiæ Apostolorum & præposito subtrahatur reverentia debita Episcopo & Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, sed volumus eisdem hanc reverentiam exhibere, quod personam, cui nos & successores nostri dictam præposituram pro tempore duxerimus concedenda eidem episcopo præsentemus, quam a nobis ipsa Episcopo præsentatam, ab ea præstito iuramento canonico quod suum officium laudabiliter exequatur, & proinde quod ei incumbit ex officio peraget & perfecte, ipsam recipiat ad eandem, & in ipsa instituat, facta sibi obedientia manuali, qui præpositus, cum sic fuerit institutus, alias personas, quas ad præbendas alias ipsi præposito pro tempore duxerimus præstandas, præstito ab eis tali Canonico, quale canonicum Episcopo præstitit iuramentum, recipiat & receptas instituat in eisdem qui Canonici, cum sic fuerint instituti, omnes tam præpositus quam alii, ipsi Episcopo obedientiam, reverentiam & honorificentiam omnem exhibeant, sicut decet, ejus observent salubria monita & mandata, & correctionem ipsius patienter sustineant, si

pana decete eos corrigat in delictis cum jure dyocesani ipsi Episcopo, sicut ceteri sue dyocesis Clerici sint subiecti, & sit pro eis idem Episcopus redditurus in districti examinis iudicio rationem.

Capituli Nidrosiensis testimonium de immunitate bonorum Ecclesie Cathedralis intra *Thrandhemiam*, a tributis, tallis & quibuscunque collationibus, ita ut, neque Regi, neque alicui alteri, quam Ecclesie, ejus coloni aliquid unquam soluant.

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 11. Apograph. Chartac.
manu Arnæ Magnæ

1280. die 14 Martii.

Omnibus presentes litteras uisuris uel auditoris Capitulum ecclesie Nidrosiensis. *Thorias* de *Tuta* insula Cisterciensis ordinis. *Hacquinus* de *Holm* Cluniacensis ordinis diuina dispositione Abbates. *Thronodus* prior sancte Sedis de ordine Canonorum. Salutem in domino sempiternam. Quia prudentis opus est in futura prospectum intendere & ne peruerse acceptacionis contra se cuiquam tribuatur oportunitas prouisione congrua precauere. Venerabilis pater noster & dominus *Johannes* diuina clemencia Nidrosiensis ecclesie Archiepiscopus uolens futuris casibus auxiliante deo prouidenter occurrere & ne ecclesiastica libertas per multa tempora inconcussa & pacifice habita & possessa eorum obreptione qui in eius dispendium improuide prosiliunt subito euanescat cupiens prospicere. Nos prememoratos scilicet Capitulum Nidrosiense. Nos. Th. Abbatem de *Tuta* insula qui ad inuestigandam ueritatem de ea re quam idem dominus nobis mandauerat diligenter tractatum habuimus nuper in Capitulo nostro cum duobus fratribus nostre domus constitutis Nos *Thronodum* priorem Sancte Sedis & duos fratres de nostro monasterio habentes mandatum procuratorium eiusdem conuentus qui noticiam inquisitionis quam in capitulo nostro fratribus presentibus morosa & diligenti discussione perficimus pridie idus Martii in prefati patris auditorium ad eiusdem uocaci-

uocationem conuenientes una cum uenerabilibus uiris & religiosis uidelicet Magistro *Petro* & fratre *Boetio* de ordine Predicatorum, nec non plebanis & rectoribus ecclesiarum *Nidrosiensis* ciuitatis diligenter requisit. si in cuiusquam memoria foret ante hec tempora predia & possessiones ecclesiarum sue dyocesis saltem earum que sunt infra *Throndemiam* constitute & nobis uiciniores sunt tributis, talliis uel aliis exactionibus oneratas fuisse uel aliquid iuris laicos in eis habuisse. aut si quas possessiones ad easdem ecclesias, donacionis, uendicionis siue institucionis titulo uel alio quocunque modo peruencientes, ordinariis extraordinariis, tributis, uel quibuscunque oneribus aggrauatas unquam meminimus, in medium petiit proferre, postulans instans & per nomen domini nostri Ihu xpi omnes & singulos obsecrans ut nullius secularis potestatis metu ueritatis testimonium subtraheremus, sed puram & simplicem attestacionis assercionem explicaremus quam in pagina in presentia omnium conscripta nostrorum sigillorum appensione muniremus. Sane tunc possessiones & predia ecclesiarum & quorumcunque clericorum uidelicet & laicorum infra *Throndemiam* existencia, a tributis & a quibuscunque collacionibus usque nunc libera & immunia fuisse, nemini ibidem commoranti existat incognitum. Superuacuum forte uidebitur super ea re paucorum exquisiuisse testimonium quam diuulgat consona exclamatio & concors assercio plurimorum. Verum ne nostram taciturnitatem ecclesie libertati obesse contingat placuit omnibus dicti patris petitionem tanquam rationabilem & prouidam admittere, & quod de ea re nouimus palam & lucide explanare. Itaque super hoc aliquamdiu colloquio habito assercione eorum qui honoris dignitate & etatis maturitate ceteros excellebant, primum audita ut decuit reuerenter deinde quam plurimorum aliorum discretorum uirorum quo uelut etate prouectiores, uite honestas, morum gratitas, & preteritorum noticia commendabat dictis diligenter auscultatis omnium uox consona fuit & eadem attestacio scilicet possessiones ecclesiarum infra *Throndemiam* existentes, liberas & immunes a tributis, talliis & a quibuscunque collacionibus a tempore a quo exstat memoria usque in presentem annum fuisse & omni onere

onere ad ecclesias transiisse ita quippe ut coloni ratione prediorum neque Regi neque alicui erant in aliquo astricti nisi hiis tantum modo annuam pensionem a quibus eadem predia conducebant quod & presencium tenore perhibemus. Nec unquam huius contrarium ab aliquo unquam didicimus. sed predictas possessiones liberas & sine omni onere esse sicut prediximus nouimus & sic per plurima tempora fuisse accepimus ab hiis qui nos etate uel tempore precesserunt. In cuius rei euidenciam huius nostre assercionis siue testificacionis pagine nos capitulum Nidrosiense. Nos abbas *Tute* insule. Nos Abbas monasterii de *Holm*. Nos *Thronus* Prior sancte sedis sigilla nostra. Nos *Petrus* de *Dacia*. *Gunnerus*. *Sigwardus*. *Boetius* fratres ordinis predicatorum sigillum conuentus nostri de assensu & licencia eiusdem. Nos *Gyrdo* & *Arno* monachi & procuratores conuentus cenobij *Holmensis* Sigillum nostri Capituli. Nos *Bardus* & *Sigwardus* canonici regulares monasterii Sancte sedis Sigillum conuentus nostri cuius procuratores sumus unacum sigillis plebanorum & rectorum ecclesiarum predictae ciuitatis appendi fecimus quorum nomina subscribuntur. Actum Nidrosie in auditorio domini archiepiscopi. Anno domini. M.CC.LXXX. die predicto. Hii erant presentes. *Hallo* rector ecclesie Sancti *Clementis* in ciuitate *Osloensi* & *Hugo* clericus nuncii Venerabilis patris domini *Andree* episcopi *Osloensis*. *Karus* sacrista. Magister *Thorger* rector ecclesie sancte Crucis. *Thordus* rector ecclesie Sancti *OLAUI*. *Erlendus* rector ecclesie Sancti *Andree*. dominus *Arno* Senescallus persona ecclesie Sancte *Marie*. *Vigfus* plebanus ecclesie Sancti *Clementis*. *Lodoenus* persona ecclesie *Omnium Sanctorum*. *Johannes Ouidius* persona ecclesie de *Aluishaug*. *Euindus* uicarius ecclesie Sancte *Marie*. *Erlendus* rector ecclesie Sancti *Michaelis*. *Ewindus* presbyter Capelle Sancti *Martini*. *Sigwardus* de Hospitali infirmorum. *Renaldus* uicarius ecclesie Sancti *OLAUI*. *Asgerus* uicarius ecclesie *Omnium Sanctorum*. *Sigwardus Digri*. *Skiggo*. *Ericus Bast*. *Johannes Uplendensis*. *Thorfinnus Huorri*. *Enarus Kmus*. *Juarus Katrinu Kollr*. Vicarii maioris ecclesie. *Simon Hiake*. *Erlen-*

Erlendus Lando, Thorfinnus Disa, Andreas Mercenarius, Endridus Kepe qui in sabbato proximo, IIIJ. temporum fuerant in presbiteros ordinati.

Sigilla 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. 10. 11. 12. ceræ rubræ filis cannabinis appendent, sed valde fracta, desunt vero. 6. 8. 13. 14. 15.

Nerva Episcopi Bergensis testimonium de concordia ab Archiepiscopo frustra tentata inter ecclesiam & imperium super nova lege tributa & tallias clericis & eorum prædiis imponenti.

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 10.

1280. die 17 Martii.

Omnibus presentes litteras visuris vel audituris Capitulum ecclesie Nithrosiensis, Salutem in domino sempiternam. Notum facimus vniuersis quod nos vidimus & perlectas audiimus litteras que inferius subscribuntur sigillatas cum sigillo autentico non abolitas non cancellatas nec in aliqua parte sua vitiatas uel suspectas. quas ad petitionem venerabilis patris nostri domini Johannis eiusdem *Nithrosiensis* ecclesie Archiepiscopi in presens redigi fecimus munimentum. Tenor autem talis est.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Frater *Nervo* diuina miseratione Bergensis episcopus salutem in domino sempiternam Vniuersitati vestre premissis intimamus nos *Bergis* presentes fuisse. & audiuisse quod venerabilis pater & dominus *Johannes* diuina clementia Nithrosiensis Archiepiscopus anno domini M.CC.LXXX. estate qua illustris dominus *Eiricus* dei gratia rex *Norwegie* coronatus fuit post multa colloquia cum eodem domino Rege Regina & consiliariis eorundem habita luculenter eisdem ostendit quasdam nouas leges, in preiudicium ecclesie & contra formam compositionis, inter regnum & ecclesiam

factam, esse editas, quas rogauit humiliter emendari, sicut ante dicti domini Regis coronationem firmiter promiserunt. Ostendens oillis sententiam excommunicationis incurrere qui tallias uexationes & grauamina insolita clericis, vel illorum predijs inferunt violenter. Illis vero illatam iniuriam potius defendentibus quam corrigentibus petiuit idem dominus Archiepiscopus, ut vel dictas leges contra libertatem ecclesie editas, per litteras patentes sigillis prefati domini Regis & suis signatas vel per vnum capitulum in codice legis super hijs digestum decerneretur effectum non habere, vsque dum memoratus dominus Rex, ad annos perueniret discretionis, ut tunc discretorum consilio sicut iuramento in die coronationis sue se astrinxerat de hijs salubrius ordinaret, vel etiam certos nuntios cum memoratis legibus, ex parte vtriusque, ad curiam mitterent gratum & ratum habentes quicquid papa exinde finaliter ordinaret. Sed memorati domini suum in hijs assensum prebere minime voluerunt, preterea perierunt idem domini copiam statutorum in concilio prouinciali editorum, quod sepedictus Archiepiscopus eodem tempore cum suis suffraganeis concelebrabat & nobis presentibus acceperunt. In cuius testimonii euidentiam sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum *Bergis*. XVI. Kal. Aprilis Anno supradicto.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus apposuimus.
Dat. Nithrosie Anno domini M.CC.LXXX.J. pridie nonas Aprilis.

Sigilli ceree albae impressi fragmenta loro membraneo appendent.

Thorfinni Episcopi Hamarensis Indulgentia data iis, qui ecclesie Sti *Swi-*
thuni Stauangrensis Cathedrali manus porrexerint
 adiutrices.

Ex Autographo membr. Fascic. XXVI. No. 10. Apograph.
 Chartac. No. 38.

1280. die 14 Julii.

Uniuersis xpi fidelibus presens scriptum visuris uel audituris
Thorfinnus diuina miseratione Hamarensis episcopus salutem in eo
 qui salus est omnium fidelium animarum. Cum loca sanctorum
 omnium pia deuotione a xpi fidelibus sunt veneranda & humana
 deuotio prompto affectu debet honorare ut quod possibilitas nostra
 non obtinet eorum nobis intercessione donetur. Cum igitur eccle-
 sia sancti *Swithuni* cathedralis *Stauangrensis* diocesis nouiter sit
 combusta, nos quidem cupientes ut ipsa ecclesia ampliori uenera-
 tione & elemosinarum largitione consoletur & congruis honori-
 bus frequentetur omnibus vere penitentibus & confessis qui dictam
 ecclesiam in omnibus summis festiuitatibus, & in utroque festo
 sancti *Swithuni* & cotidie infra octauas prioris festi. In die dedica-
 tionis ipsius ecclesie, In quatuor festiuitatibus beate virginis, In festo
 sancti *Michaelis*, In festo sancti *Andree* Apostoli, In festo sancti
OLAUI, & sancti *Nichalai*, In festo sancti *Vincentii* martiris, In
 festo sancti *Katherine*, singulis annis deuotionis causa visitauerint
 uel manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint, xl. dies de iniuncta
 sibi penitentia ad ratihabitionem diocesanoꝝ suorum misericor-
 diter relaxamus, In cuius rei testimonium sigillum nostrum pre-
 sentibus duximus apponendum Dat. Bergis. Anno domini, M, CC,
 LXXX, pridie Idus Julii. Pontificatus nostri Anno. (numerus nun-
 quam fuit adscriptus.)

Sigillum, quod loro membraneco appenderat, deest

Forundi Episcopi *Holenfis* Indulgentia data iis qui *Ecclesia Sti*
Swithuni *Stavangrensis* Cathedralis manus
 porrexerint adjutrices

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 8. Apograph.
 Chartac. No. 39.

1280. die 14 Julii.

Vniuersis xpi fidelibus presens scriptum visuris vel auditoris *For-*
rundus diuina miseratione *Holenfis* episcopus, Salutem in eo qui
 salus est &c.

Sequentia eadem sunt ac in precedenti
 xl dies de iniuncta sibi penitentia ad ratihabitionem diocesano-
 rum suorum misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium
 sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum Bergis
 Anno domini M.CC.LXXX, pridie Idus Julij, Pontificatus nostri
 Anno (numerus deest)

Sigillum cere alba impressum loro membraneo appendet,
 sed defum.

Septem Episcoporum testimonia de Juramento *ERICI* Regis, *Ecclesie* &
 Archiepiscopo, 1280, in festo *Sti Swithuni*, inter sacra
 Caronationis Bergis, prastito

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 8. Apograph. Charta.
 manu Arnæ Magnæ No. 40.

1280. die 25 Julii.

Pateat vniuersis tam clericis quam laicis per Regnum Norwegie
 constitutis presens scriptum visuris vel auditoris quod anno do-
 mini M.CC.LXXX in festo sancti *Swithuni* Bergis in ecclesia cathe-
 drali magnificus princeps & nobilis dominus *ERICUS* dei gratia
 Rex Norwegie illustris filius domini *MAGNI* quondam Regis
 coram Reuerendo patre & venerabili domino *Johanne* secundo
 diuina miseratione, Nidrosiensi Archiepiscopo qui eum coronando
 in Regem coronam capiti eius imposuit, ipsiusque suffraganeis &
 multis

multis clericis & laicis. qui presentes fuerant. tactis ewangelis iuramentum prestitit in hunc modum. Profiteor & promitto coram deo & sanctis eius a modo pacem & iusticiam ecclesie dei. populoque mihi subiecto obseruare. pontificibus & clero prout teneor condignum honorem exhibere. secundum discretionem mihi a deo datam. atque ea que a regibus ecclesiis collata ac reddita sunt. sicut compositum est inter ecclesiam & regnum inuiolabiliter conseruare. malasque leges & consuetudines peruersas precipue contra ecclesiasticam libertatem facientes abolere & bonas condere prout de consilio fidelium nostrorum melius inuenire poterimus. Þetta jatta ek gudi oc hans helgum mannum at ek skal vardvæita frid oc rettyndi hæilagre kirkiu oc þui folki sem ek er overdugr i virskipadr. Byscopum oc lardom monnum skal ek væita vidrkvamelega sömd eftir þui sem ek er skyldugr oc gud gefinn er skynsemd til. oc þa luti halda obrigdilega. sem af konungum ero kirkium gefner. oc aftr fegner sua sem samþykkt er millum kirkunnar oc ríkissins. Rong log oc illar siduenir einkanlega þar sem more ero hæilagre kirkiu frælsi aftaka oc betr skipa eftir þui sem framæzt faam ver raad til af varom tryggastu mannum. Cum igitur ante coronationem dicti Regis dubitacio fuerit. de regio iuramento. volens predictus pater ne huiusmodi dubitacio rediua foret in posterum precauere. vñle quippe erenim est eam rem cognitam esse quum ignorata. vel dubia possit occasionem litigii ministrare. iuramentum seu professionem factam a domino Rege ad perpetuam memoriam presentibus litteris duximus inferendam. & ad plenioram rei euidenciam sigillum suum apposuit vna cum sigillis venerabilium patrum. domini Andree. Osloensis. Forundi Holensis. Erlendi Bergenensis. Arnonis Skaloensis. Arnonis Stawangrensis. Nerue Bergenensis. Thorfinni Hamarensis suffraganeorum Nidrosensis Ecclesie. Actum VIII. Kal. Augusti. loco & anno supradictis.

Sigillum primum abest. cetera septem cera alba impressa loris membranis valde laesa appendent.

Capituli Nidrosiensis testimonium de monitione Dominis *Hallkelo* & *Johanni* Baronibus atque *Erlendo* Ballivo facta ab *Johanne* Archiepiscopo, ne ecclesiam ejusve possessiones & personas talliis, aliisve oneribus gravarent

Ex Autographo membran. Fascic. V. No. 9.

1280 die 5 Octobris.

Uniuersis presentes litteras inspecturis uel auditoris, Capitulum Nidrosiense. *Thorias* de Tuta insula Cisteriensis. *Haquinus* de *Holm* Cluniacensis Ordinum Abbat & *Thronus* Sancte sedis de ordine Canonorum Prior Salutem in domino Nouerint uniuersi quod anno Domini MCCLXXX. III. Nonas Octobris presentes eramus & audiuius vocati ad hoc a uenerabili patre nostro Domino *Johanne* dei gratia Nidrosiensi Archiepiscopo. Cum idem reuerendus pater, dominos *Hallkelum* & *Johannem* Barones & *Erlendum* balliui, ad se accersit in consistorium suum amonuerit consulendo eis amicabilem & leniter ne aliquid libertatis ecclesiastice diminuerent neque ecclesiam uel ecclesiasticas personas grauarerent neque earundem possessiones uel bona subtraherent Ne in sententias domini pape in eos latis incurrerent qui ei suas libertates & iura in se uel suis diminueret moliantur protestando se non posse nec uelle aliquatenus uel unquam consentire quod terre uel possessiones ecclesiarum Nidrosiensis dyocesis subiciantur contra constitutionem pape GREGORII in *) consilio Lugdunensi editam, talliis uel tributis in dampnum ecclesie uel maius preiudicium quam actenus fuerit consuetum quoniam laicis non licet aliquid statuere super clericos uel res illorum prefertim cum compositio inter ecclesiam & regnum in ita & iuramento hinc inde firmata sit testetur, quum dicit quod non liceat regibus approbatas patrie leges conscriptas ac penas pecuniarias siue in clericis siue in laicis contra antiquam consuetudinem in ecclesiis siue clericorum dispendium immutare. addidit etiam prenomminatus dominus Archiepiscopus quod contradixerat cum primo percepisset hoc in libro positum esse, coram domino MAGNO. Rege Qui respondit Si uobis melius

*) legend. concilio.

lius placet sit ut prius. Dixitque dominus Anchiepiscopus ideo Nolumus quod aliud modus reddendi tributum imponatur terris ecclesiarum clericis uel hominibus ecclesie quam consuetus sit ab antiquo Quia igitur predictus pater ideo premissis nos presentes constituit Quatenus hecce monitio manifestari queat si necessitas id exposcat presentibus testificamur quod supradictis interfuimus & premissa audiuius. In cuius rei testimonium huic nostre adtestationis carte Sigilla nostra duximus apponenda Actum Anno die & loco supradictis.

Sigillum 1 deest. adfunt 2 & 4 laesa. 3 integrum, loris membraneis appender.

Audeni Hugleiki filii Littera donationis Monasterio Munkalifensi Bergis, super. V. manadamata bol villa Vnharfenni in Stafneso ad Sunfjorðas, in gloriam dei, parentum & uxoris sue Gyridis facta.

Ex Codice Diplomati, Munkalifensi membr. Apograph. chartae. No. 41.

1281 die 27 Septembris.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bres fia eða höyra sender *Audum Hugleiksson* Q. G. oc sina ek gerir allum monnum kunnykt at ek gefuer ok afhendi ek mer heill ok ósiukr gudi til lofs. fader minum ok mer ok *Gyridhi* husproiu minne ok mino foreldri ok affspringe til falohialpar ok eumlegha íkorte ek firer mik ok mina erfingia alna ok oborna an allra afterkalla heilagra kirkiu lagha eða landzens vnder stadhinn at *Munkliu* i *Bergvin* er mer ok minom foreldroni hefaer iafnan veri oc en a uera scall kiar ok hugþeckr i gudhre aft. V. manada mata bol i *Vnharfenni* a *Stafnesnaesi* i *Sunfjorðum* Scall þessi eigha er mið hefuer vareth adhal her til uerdha hæðan adhall af firer sagdz stadar firer huc-riom manne Bida ek ok aminne alla mina frender ok tinni at þeir halde ok halda lare þessu mina heimsamligha giof oc skipan obrygdhelegha uidh stadh hins hælgha *Mikials* vtan sa er sek dyrfuir til anars vili swara slikom sakom firer gudhi sem logh seghia þeim a hendr

a hendr ær ræna heilagha kyrkiu en þetta bref var gort ok mit incigle firer feth anno domini M.CC.LXXXJ. in festo sanctorum Cosme & Damiani Martirum.

Erlingi, Petri Episcopi e fratre nepotis, personæ ecclesiæ beatæ Mariæ, Litteræ, quibus Erico Abbati & monasterio Munkalifensi prædium Rossanæs pro III marcis argenti puri, unacum parte prædii þornsey dicti, vendit atque scotat.

Ex Codice Diplomati. Munkalif. membran. Apograph. Chartac. No. 42.

1282.

Ollum guds vinum oc sinom verandom oc vidherkomandom þeim sem þetta bref sia edhr höyra sender *Erlinger* brodher son *Petr*s Biscops person af *Mariu kyrkiu* Q. G. oc sina Pater noster. Ver gerom ydhr kunnykt at ver seldom *Eriki* Abota at *Munkalif*ui eign þa er *Rossanæs* heiter. IIJ marka boll firer, IIJ. merker brændar med ollum lunnendom oc tillaghom vtan gards oc innan. Sköytu ver þessa iordh vnder sthadden i Munklau til alda odhals svo seem een frials kaupande enn annar seliande. Gerdho ver honom þessa iord heimola sem hann ofs aura. Seldu ver honom en fyrineir halfs manads mata boll i eign þeirri er þornsey heiter. ok at þetta þurfi engi madr þortryggia þa gerdo ver her firer vart bref med varo incigle anno domini M.CC.LXXX. secundo þessom monnom hia verandom *Sighurde* i *Myklagardhe*, *Endridhe*, *Klerk Gunnar Raud Eiriki Jonssyni Gudrunu Eilifs kono Steimoro* döttur hennar.

ERICI Regis & Haconis Ducis Noruegie Litteræ protectionis datæ Ecclesiæ & Capitulo Nidrosiensis.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 5.

1283.

ERIKR med gudf miskunæ Noregf konongr ok *Hakon* Hærtogi

togi synir *MAGNUS* konungs. Sænda öllum gudf vinum oc
 sinum j ærchibiscupsdöme af *Nidaross* þeim sem þetta bref sia
 æda höyra Quædio gudf oc sina. Mædr þui at oss höyrir at styrkia
 alla menn j landeno. til fridar oc frialzis ok sinna rettynda. ok
 æinnkannlega hælga kirkju ok hennar þionosto menn þa viljum
 ver ollum monnum kunniæt gera. at ver haufum tekit hælga Ni-
 daros kirkju. oc hennar korsbröðor. gard himf hælga *OLAFS*
 konungs. æignir stadarens ok tivndir. oc allt annar fee. þat sem
 hann a j landi oc i lausum öyri loglega j vart ualld oc konong-
 legt traust. firerbiodom ver nockorom manne at gripdöilldum
 hafua. æda undir sik at draga. afloglega æignir æda odal stadarens.
 tiundir. æda adra fearluti himf hælga *OLAFS*. vttap vilia æda fki-
 panar korsbröðra af *Nidarosi*. er þar æiga rad firer gera. þar til
 gud gefr þeim forstiora firer hælga kirkju. þat biodom ver oc
 ollom monnom at þer ser vægnir oc goduiliadir til lædra manna.
 oc later þa væl atkomast tiundum sinum oc adrum rettendum
 þeim sem forn kristinn retter vattar. Ok giæte þetta huær efter
 þui sem ambun vil af gudi haua. oc oss ænga oþyct. þetta bref
 uar gort i *Barguin* þa er lidnir varo fra burdar tid varf herra ihu
 xpi. þusund vættra LXXX. vættra oc III. Vetter. a fiorda áre
 rikis uars. Herra *Gudlaikr Vilialmsun* stallari var jnsigladi þat
 en *Amundr* prestur sun *Agmundar Swada* ritadi

Sigillum Regis ceræ albæ impressum loro membranæ exciso
 appender valde læsum.

Arnonis Episcopi *Stavangrensis* litteræ donationis super terra *Faxstad* in
 parochia de *Sand*, factæ communi mentæ Canonîcorum
 Capituli *Stavangrensis*

Ex chirographo dentato membran. Fascic. XXVI. No. 11.

Apogr. Chartac. No. 43.

1283. die 14 Septembris.

U niuersis sancte matris ecclesie filiis presentes litteras visuris uel
 audituris. *Arno* diuina miseratione ecclesie *Stavangrensis* episco-
 Dipl. Arn. Magn. Vol. II, N. pus

pus Salutem in domino sempiternam. Noueritis nos pro proprie salutis remedio quandam terram dictam *Faxfladr* sitam in parochia de *Sand* cum omnibus suis pertinentiis communitati kanonicorum Capituli *Stavangerensis* concessisse perpetuis temporibus libere possidendam. Hac conditione, a nobis interposita ut uidelicet predicti kanonici die nostri obitus ac anniuersarii omni sollempnitate adhibita prout ecclesie exigit consuetudo perpetue celebrent & obseruent. & ut dimidiam marcham usualis monete pro anima nostra nunquam pretermittentes sine diminutione qualibet offerri faciant ad altare. & presertim eodem die pre foribus ecclesie aliam erogent pauperibus annuatim. porro si a condicione prescripta deuiare contingat eisdem dicte terre reddituum hoc anno careant beneficiis. & in usus pauperum episcopi tunc superstitis prouidentia disponatur. & ut hec nostra concessio perpetue robur optineat firmitatis huius litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Datum M.CC.LXXXIII. In exaltatione sancte Crucis consecrationis nostre anno VII apud *Stavangriam*. Anno domini

Sigilli ceree albæ impressi fragmentum loro membranæ appendet

Olaf Erlendi filii, Ingeburgis Johannis, & Ingeburgis Amundi, testimonia, super donatione II manadamatæ bol prædii *Vilreidhi, Langakir* dicti in Præfectura navali *Gemlastadensi* ad *Nordfiordas*, facta Monasterio *Munkalifensi* a *Steinvora Osteni* filia

Ex Codice Diplomatico *Munkalifensi* membran. Apograph. Chartæ. No. 44.

7. No. 1283. die 20 Octobris.

Ollum monnom þeim sem þetta bref sia edhr höyra sender *Olafer Erlenzson Ingibiörg Jonsdotter* oc *Ingebiörg Amundadotter* Q. G. oc sinu kunnuk gerande at þar varum weri hia saom oc hoyrdhom a a *Þstra Ejde* sem ligger i *Midstriona* skipreido i *Nordfiordhum* manadaghin nelta efter allra heilagra meflo at *steinwör Ostensdotter* gaf klauftreno at *Munkalifui* i *Berguin* til euinlighrar

lighrar eignar ruggia manada mata boll iardhar i *Vilreidhe* oc *Langa-*
kir heiter sem ligger i *Gemlastaða* Skipreidho i *Nordfjordhom* friallt
 oc ledhugt firer hueriom manne oc ollom minom loghlighom er-
 fingiom oc efterkomandom oc til sanninda her om setta ek mitt
 incigle firer þetta bref scrifuat i *Kirkiueidhe* nesta dagh firer fe-
 stum vndecim milium Virginum a IIIJ are rikis vars virdhulegs
 herra *EIRIKS* med guds nad Noregs konungs. Oc til sannenda
 setti ek *Haukr* prestr *Karlsson* mit incigle firer þetta Vitnisburdar
 bref skrifuat daghi oc are sem fir seghir.

Aflaci Johannis Tuiskauei filii Testamentum, quo relinquitur *Eiliso* legi-
 fero culcitra sua maxima, securis, gladius, tresque clipei; illius vero
 conjugis *Ferdundi* tapetes & tentoria adis inferiora, culcitra sim-
 plici velamine obducta, aliaque minor Ecclesie cathedrali, ad quam
 sepeliri voluit, cista & rosa duæ argenteæ inauratæ, quibus redi-
 mantur in usus clericorum & adituorum funeri obviam euntium
 libra ceræ & quatuor marchæ argenti; Canonicis pro anniversario
 celebrando I marchæ bol prædii *Krokstadorum* in *Skauna* et dimidiæ
 Marchæ bol prædii *Salnesi*; Sto *OLAVO* & ecclesie Cathedrali
 uncia argenti; Ecclesie Sti *Olavi Nidrosie* IV Ortuga bol prædii
Strönd pro pice, qua obducatur, coimenda; Altari Sti *OLAVI* in
 eadem ecclesia peristroma & frontale sericeum. *Augmundo* ad eccle-
 siam Sti *Clementis*, crux & tunica; Domino *Erlingo Hildæfilio* Jus
 fibulam auream, sceptrum & cornu pro XIII marchis retinendi.
ERICO Regi & *Audeno Hugleiki* filio Jus & cura patrimonium
 suum, hereditatem & donationem sibi a sorore lege relictam pe-
 tendi & dividendi, ut & obligatio, debita & æs alienum, in even-
 tum, si Rex sibi successerit, solvendi. Regi, si non successerit unius
 Marchæ bol prædii *Salnesi*; & Domino *Audeno Hestakorn* alterum
 ejusdem loci marchæ bol.

Ex Autographo membran. Fascic. XX. No. 7.

circa 1284. þeim monnum milli
 Þat se allum mannum kunniet at ek *Aflakr Jon* Sunen *Tuiska-*
uans. hæill i hug þo at soker i likham gerer skipan ok testa-
 ment mitt j þenna haatt. Fyft firer mikin goduilia ok kostnad er
Ælifer logmadr hefer haft firer mer nu oc fyr fær ek honom
 högende

högende mitt mesta, öxi oc fuerd oc skioldu þria en huspræy hanf
Ferdrudi ræfla forna med vndirtialldum oc högende æinuæiriat oc
 annat litit högende. En legstadi kys ek mer vppi at *kristkirhiu* oc
 til vtferdar skiper ek kistu æina oc roser minar er þormodr hefer
 adra gylta oc hun vantar allz i. half annat spun smörs af mer. oc
 adra er *Haralldr* heuir huar er ek a at græida i XII aura. skulu
 þær vera til vtferdar minnar oc korsbrödr mega badar vtlæyfa.
 villdi ek hafa pund vax oc IIIJ merker syluarf til ofrs klerkom
 oc klokkarom oc mote gangu en firer altid mina æuenlega at hall-
 da gaf ek korsbrodrom merkerbol or *Krokstadum* i *Skaun* vt. en
 halft merker bol or *Saltnefe* syluer æyri gef hinum helga *Olase* oc
Kristkirkiu. til *Olafskirkiu* i *Nidarose*. IIII ertoga bol or *Strönd*
 henni til bradar. en til *Olafs* Alteris i *Olafskirkiu* forfald oc filki-
 brun. Ögmundi Presti at *klemetzkirkiu* gefe ek gardekors oc kyrtil
 minn. see hann firer salo mello þar þeirri fyrr vaxe oc ofre.
 Herra *Ellingr Hilddu Sunr* heuir gullfylgiu mina spiru oc horn.
 mitt firer XIII. merker. bid ek minn herra *EIRIK* konong oc
 fær ek honom oc herra. *Auduni Huglæiks* syni vm þetta bref vm-
 bod mitt fullt. fokn oc akall oc allan logmalfstad er ek hafa ætte
 um fadrarf minn oc Systrarf oc loggiof er hun gaf mer oc þetta
 æi sidr alt haa oc hallda er ek heuir nu skipat. Oc til stadfestu vm
 þetta fekk ek handlag herra *Nikulase Hnsaby*. oc ef minn herra
 konongrinn verdr erfingi minn bid ek at hann geri mik af skul-
 dum frialfan oc saal mina oc at þau kaup öll haldezt vid vini
 mina sem ek hefir gort fande honom i valld allt mit efni veralld-
 ligrá luta, sem nu er sagt en saal mina gudi sialfum. En ef hann
 verdr ey minn erfingi gefe ek honom merkr bol or *Saltnefi* oc
 annat merkr bol Herra *Auduni Hestakorni* þui at hann heuir firer
 mer haft mikin kostnad. var þetta bref gort med godre Græin oc
 skilríki. nerferandum Herra *Nikulase a Hnsaby*. sira *Siguarte* sira
Ellende oc sira *Auduni* korsbrodrom i *Nidarose*. *Eilifi* Lögmanne
Eilifi Hvit

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet

Ferundi

Terundi Archiepiscopi Nidrosiensis Litteræ, quibus Arna Episcopo & Ecclesiæ Cathedrali Stavangrensi prædium Sunnana in Vikadale, illis a Domino Sigurdo consensu sororis suæ Ingeburgis oblatum adjudicat, illudque ab Ingemundo & Osmundo ejusdem ecclesiæ Canonicis restitui jubet, pecunia, qua prædium emerant, ab ecclesiæ accepta.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 14.

1284. die 2 Junii.

Jer. medr guds miskunn Erkibiskup af Nidarose sendir ollum gudes vinum oc sinum þeim sem þetta bref sea æda hoyra Q. G. oc sina. Ver gerom ydr kunniæt at a þui are sem ver komom til *Stawangars* vitiande hæilaga kirkiu kærde firer oss herra *Arne* Biskup at þeir brödr sira *Ingimundr* oc *Osmundr* heldo iordu þæiri firer kirkiuni sem *Sunnana* hæiter i *Vikadale* saker doms þess sem *Haldor* logmadr hafde þar vmdömt æfter Hærtuga brefe, en af þui at, IJ, skilrik vitni barost firer oss a þorsdagen firer Huita sunnudag, at Herra *Sigurdr* hafde gefet adr iordena *Sunnana* til stadar hins hælga *Swithuns* med ollum lunnendum oc var þa i æig-
nenne sem hann gaf þa settom ver stemnudag sira *Ingimundi* oc *Osmundi* hin efsta a þorsdagen firer Trinitatis messodag at proua firer oss ef þeir hæfði nockor vitni til þess at *Sigurdr* hæfde þeim sua sælda iordena at han mætti æigi aftr löysa dæmde, logmadr hanom aftr lausn a sem bref hans vattar oc komo æingi fram þui dömo ver iordena kirkiu sua sem *Sigurdr* gaf en *Ingimundr* oc *Osmundr* taki sua marga peninga oc iamgilda efter mete skilrikra manna sem þeir logdu i iordena firerbiodom ver hueriom manne á at ganga æda talma hedan af þæssa æign i nockorom lutum firer kirkiu þuiat *Ingibjorg* tylder Herra *Sigurdar* sem logligr er hans arfe iade oc samþycti firer oss þæssare skipan oc gjöf Herra *Sigurdar* i alla stade, oc til sanz vitnisburdar gafom ver her firer vart bref oc insigli var þetta bref gört i *Stawangre* friadagen firer Trinitatis messodag a fiorda are vars erkibiskupsdömes.

Sigillum ceræ viridi impressum loro membraneo appender

Amundi Haraldi filii & N. Sacerdotis, Regis Norvegiae Nuntiorum Literarum, quibus Petrum de Ordine fratrum Minorum in Horsnaes & Advocatos Regis Norvegiae in Noriucia monent, ut bona in Rolde, Skandthorp, Thrywad, Byrsting, Flö, Hyldislöf, Methalby, Rostveth & Agisthorp, Domicellis Jutte & Agneti, ERICI Regis filiabus loco patrimonii adserta, his, earumve nuntiis libere resignent, nec in posterum de eis aliquatenus se intromittant.

Ex Apograph. Chartac. No. 45.

1284.

Dilecto in Christo fratri *Petro* de Ordine fratrum Minorum in *Horsnaes* & advocatis domini Regis Noruegie in *Noriucia* constitutis *Amundus* filius *Haraldi*, N. Sacerdos eiusdem Regis nuncii salutem in Domino. Quum in divisione bonorum Patrimonialium, filiarum illustris *ERICI* quondam Regis Dacie per nos una cum nunciis Domini Regis *Swethie* & domicellarum *Jutte* & *Agnetis* facta, in partem dictarum domicellarum cesserunt *Rolde* *Skandthorp*, *Thrywad*, *Byrsting*, *Flö*, *Hyldislöf* *Methalby*, *Rostveth*, *Agistorp*, Volumus & rogamus ex parte domini nostri Regis, quatinus dicta bona integra procuratori dictarum Domicellarum uel eius nuncio libere resignetis, cum ab eo fueritis requisiti, nec uos de dictis bonis in posterum aliquatenus intromittatis. Et quia sigillum proprium ad presens non habuimus, sigillis Dominorum *Karuli Ingulburgsun* & *Benedicti* Clerici presentem literam fecimus sigillari.

Ex Codici Diplomati Munkali. membran.
Apograph. Chartac. No. 46.

1285. die 14. Maii.

Nervæ

Nerva Episcopi *Bergensis* Confirmatio Commutationis bonorum inter
 Claustrum monialium *Bergense* & monasterium *Sii Michaelis* ibi-
 dem, qua *Ericus* Abbas *Munkalifi* quartam partem prædii *Skeidi*
 in *Carmra* (cuius reliquum prius tenuit,) ab *Asa* *Edliff* filia Soro-
 ribus datam, accepit, pro V manada mata leigu prædii *Lodbutbueitt*,
 & V marchis argenti *Norvegici* defæcati

Ex Codicis diplomat. *Munkalifensi* membran.
 Apograph. Chartac. No. 47.

1285. die 19 Martii.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edhr höyra
 lenda N. med guds miskun biskop i *Bergwin* Q. G. oc fina. Ver
 gerom idhr kunnykt at stadren at *Nunnfætte* skipti eignom iudh
Munkliu rok herra *Eiriker* Abote at *Munkliu* fiordhug þan i
Skeidi i *Kornt* er syster *Asa* *Edliff* dotter gaf til *Nunnfættir* af þui
 at *Munkalif* atre þriadluthi adhr i þeirri samr eign. Er hann feck
 i mothi. V manada mata leigho iardhar i *Lodbutbueitt* oc þar til
 V merker brendar i norröno sylfri kunni oc nokor bright her a
 verdha þa skulu hvarer þueggia ganga after til fins godz. Oc til
 sanz vitnisburdar at þesse var skipan oc samþykt scall vbrygde-
 ligba haldast gafuob ver hvarom tueggia stadenom bref vart med
 varo incigle. Var þetta bref gort þa er lidner varo fra burd vars
 herra M.CC.LXXX. oc V. væter manadaghin i dymbildagha uiku

Magistri *Erici* Præpositi territorii *Listensis* Litteræ, quibus *Erico* Abbati
 Monasterii *Munkalifensis*, *Bergis*, prædium *Auriabodal*, emptum
 ab *Amundo* de *Fættanom* & *Roari* filiis, pro XV Marcis argenti
 puri, quas se accepisse profitetur, vendit

Ex Codici Diplomati. *Munkalif.* membran.
 Apograph. Chartac. No. 46.

1285. die 14 Maii.

Værandom oc vidhrkomandom ollum gudz vinom oc sinom þeim
 sem þetta bref sia ædhr höyra sender *Eirikker* Mæistare oc pro-
 woster a *Lista* Q. G. oc fina. Ek görir idhr kunnykt at ek feldi
 herra

herra *Erikki* abota at *Munkalifi* j *Bergvin* iörd þa er *Auridha* dalr heiter oc ek kaupiti af *Amundi* i *Fattenom* oc þeim *Roar* sonom firer XV merker brendar mædher ollom þeim lunnendom sem þar hafa tillighat bedi fra forno oc nyiu Lauk herra abote mer firer iardhena. XV. merker brendar i nyiom enskom pænningom einom. En imoti þui geri ek honom iafnheimola iordh sem hann gorir mer aura oc akallalaufa firer mer oc minom frendom af þessom dæghi. varo þesser vattar her hia *Guthormer Gase*, *Pall Hialtr*, *Erlandr Maghe*. *Andress* Röyðhar sweiner herra Abota *Simon* oc *Kolbein* oc margt annara godhra manna. Til sanz vithnisburhar setti ek incigle mitt firer þessu bresi oc korfbrödr at Postula kirkju incigle sit oc sira *Erlandr* prouastir sit incigle var þetta bref gort þa er lidner varo fra burðhar ríðh vars herra ihu xpi M.CC.LXXX. oc v. vatr. Hallvards mello aftan.

Ingeburga Regina *Norvegie*, *Erici* Abbatis de *Munkalife* & *Erici* *Dagalli* filij *Litteræ*, quibus *Nerva* Episcopo *Bergensi* & domino *Bernom Erlingi*, filio *Nuntiis* Regis *Norvegie* in *Sveciam* euntibus in mandatis dant. I) Si litteræ, quas secum ferunt, non adprobentur, compositionem quomodo velint, dummodo de milite conducto mentio non fiat, cum Rege *Suecie* ineant, & tempus foederis utrinque sancienti ad festum *Johannis Baptiste* constituent. II) Regem *Daniæ* adeant, mutui foederis sutores, illicque *Ordstam*, cum *Tiora* si necessitas uiserit, pro sex mille marchis, quarum tamen pars *Norvegis* damna passis cedat, oppignorent, caverentes, ne Rex *Daniæ* ante, quam termini pecuniæ solvenda, sine tot anni, quot sunt milia marcharum, præterlapfi fuerint, dictis terris suos sufficiat homines: dieque *Stri Canuti* ad *Galbergsheidam* foedus pangi postuleat. III) *Salvum Conductum* *Hanseaticis* pacem postulanti bus nomine Regis polliceantur. IV) Regi *Daniæ* foedus proponant mutua defensionis, quo caveatur ne alteri sine alterius consensu cum *Hanseaticis* pacem pungere liceat.

Ex Apographo Chartaceo desumpto ex Autographo in Curia *Bergensi*, emendato manu *Archie Magnai*. No. 48.

1285.

INGIBORG medr guds mißskunn Drottning j Noreghe ok
Erikr

Erikr Abote at *Munkliui* i *Berguin* ok *Erikr Duggulsson* senda ollum mannum þeim sem þetta bref sia eda höyra Q. G. ok sina. Ver vilium ydr kunnikr gera at virðuligr herra ok andlegr fader *Narve* medr guds miskunn biskup i *Berguin* ok herra *Biarne Erlingson* fara þessara erenda varf virðulega herra *E.* konungf hins koronada a setta are rikis hans ok at lidnum fra burdar tíma varf herra ihu xpi þus hundraþe ok tueim hunþradam LXXXV vetra til *Syarkis* at ef bref þat ma fæzt er nu sendizt þangat til, þa skulu þeir þess fræista. En ef þat fæzt æi þa gere þeir compositionem alla vega epter þui sem hon er uppkastad vtan ei skal ikoma vm stipendiarios þeir skulu ok dag vidr *Sya* konung at lonfvaku. En þessor ero þaira ærende til Dana konungf at ranzaca ok höyra oc a lykt at koma sakum þeim ok kærflom er fara melom riknanna Noregf oc Danmarkr. ok at binda vidr Dana konong ok fa land *Ordost* en ef eige gengnzt þat þa skolo þeir til lata þiorn. þeir skulu ok taka dag vidr Dana konong sidazt at *) kuntz mösso ok vidr *Guldbergsheide*. Ei skolo þeir ok binda meiri skuld a varn herra konongen af *Norege* en at messso lage. sex þus hundrod marka. med þui mote at sua mikit minkizt ok nidr falle af þessare skuldu sem **) raknast nordmanna skade sa er þeir kæra a Dane. En fyrfogd lond stande at veidi Dana kononge sua þo at ei skal han fyr j sæjta sina menn en vti ero aller þeir termini er akuadder uerda. En sua morg veter stada se mælt ok stodd til upplyktingar sem morg verda þus hundrod marka vtia-
tod ok lukizt vppi *Tunsbergi* eda j konongahellu. koma ok þydeskir menn til Dana konungf medan varf herra Noregf konungf fyrnemdir sendibodar ero þar ok vilia sætazt þa se sua samt vidr þa at þeir sendi skilrika sendiboda til sætærgerdar vidr Noregf konong en hans adr nemdir sendibodar iate þeim yruggu leidarbrefe. Sua skulu ok varf herra *E.* konungf ærende þesse einkanlega syflazt ef fast mego at huar ge þeirra kononganna af Norege eda af Danmarku skal sætazt eda fater vera vid þa hina þydesko æ medan þeir vilia mote standa ok vfatter vera mote adrum huar-
om

*) forte knutz.

**) reiknast legend.

om þessara fyrslagðra kononga ok til vitnisburðar at var hinn vir-
dulege herra *E.* konongr fek þesse ærende, sem er nu ero ritad
Herra *N.* Biscop ok herra *B.* at sylla vidr *Danakonong* ok *sya*
konong þa gerdom uerr þetta bref ok vor insigli firir settom ok
þesser menn af hans heimilego rade er ner varo ok samþyktu
þessare sendiferð ok ærendom medr sialfum honom ok oss Sira
Erlendr Profaster at postola kyriu. Herra *Gudleikr.* ok herra
Lodin merkismadr, herra *Siugurdr* lögmadr, herra *Hakon Rög-*
naldsson. Herra *Vidkunnr.* herra *Niculas.* herra *Juar Gudlaugsson*
Sigilla XII appensa fuere.

MAGNI Regis Suecie testimonium, mutuum in commerciis libertatem
Norvegos inter, & Civitates Slavicas foedere Anno Dni 1285
vigilia omnium Storum Calmarie pacto initam fuisse

Ex Apograph. Charataceo No. 49.

1285 die 31 Octobris.

Omnibus presens scriptum uisuris *Magnus* dei gratia Suecorum
Gottorumque Rex Salutem in omnium saluatore. Recognoscimus
per presentes, cum inter partes, videlicet illustrem Regem domi-
nam *ERICUM* Regem Norvegie & civitates *Slavie, Lubec, Rostoc,*
Wisnar, Stralsund, Grypsuolt, nec non civitates *Riga & Wisbu*
& incolas earundem, ex promisso inter nos facto, arbitrium in
vigilia omnium sanctorum pertulerimus Anno domini. M.CC.
LXXXV. in hoc arbitrio articulus, qui subsequitur inter ceteros
articulos ibi positos est inferus in hunc modum. Item ex consensu
procuratorum utriusque partis arbitrati sumus, quod incolæ dicta-
rum civitatum ad Noruegiam, & *Normannii* ad ipsas civitates uen-
dendi & emendi gratia venientes possint temere res quascunque
venales, sicut incolæ loci ad quem veniunt non solum a Burgen-
sibus & civitatensibus, sed ab hospitibus etiam atque rusticis, & ea
que emerint, libere deferendi licentiam habeant, nisi generalis
facta fuerit prohibitio etiam loci illius incolis de aliquibus non de-
ferendis & non obstante prohibitione. Quin incolæ dictarum civi-
tatum

tatum in Noruegia, & Norici in dictis ciuitatibus, in qualibet hora diei possint emere res quascunque uenales ipsis congruas, sicut loci incole a mane scilicet usque sero. In quo articulo sup-
plendo declaramus & interpretamur dictum articulum esse genera-
liter obseruandum. Eo tamen excepto, quod Norici ad dictas ciui-
tates venientes non possunt emere uenalia in curribus & predicta-
rum ciuitatum incole non possunt emere uenalia in nauibus in
Noruegia constitutis. In cuius rei testimonium, nostrum sigillum
presentibus duximus apponendum. Actum Calmarie Anno & die
predictis.

(Auscultata & collationata circa 1552 per *Lambertum Becker* &
Joachimum Nienhusen. inter Apographa Privilegiorum
Hanseaticorum Archivi Cancellariæ Germanicæ)

Honorii IV Bulla, qua Regem Noruegiæ rogat, legem Sterlingos argen-
tumve clericis vendi caventem abolet cum ea in rerum terræ Sanctæ
dispendium vergeret

Ex Apographo Chartac. No. 49.

1286. die 5 Januarii.

HONORIUS, Charissimo in Christo filio Regi Noruegiæ illu-
stri. Intelleximus, quod felicitis recordationis Martinus Papa IV.
Prædecessor noster, perpenso, quod de curia regia generalis pro-
hibitio emanarât, ne quivis laicus regni tui sterlingos, vel argen-
tum aliud prædicti regni clericis uendere quomodolibet attentaret,
& si fecus presumeret, certa poena pecuniaria puniretur. Sereni-
tatem tuam per suas literas rogandam duxit attentius & hortandam,
ut pro divina & apostolica sedis reverentia prohibitionem huius
modi, cum in negotii Terræ sanctæ dispendium redundaret, sub-
lata difficultate qualibet revocares. Cum igitur ad ipsius promo-
tionem negotii solliciti intendentes, ejus quælibet studeamus ob-
stacula submovere, Celsitudinem Regiam rogamus & hortamur at-
tente, quatinus ob divinam & sedis reverentiam supradictæ, pro-
hibitionem prædictam, quæ si diligenter attenditur, in tui cedit

derogationem honoris, non differas revocare, ita quod proinde a domino præmium consequi merearis Nosque Regiæ devotionis promptitudinem, non immerito commendamus. Datum Romæ apud S. Sabinam Nonis Januar. (Pontif. nostri) Anno I.

Brinjulfi Episcopi *Skarensis* Indulgentiæ datæ iis, qui Ecclesiæ *Sti Svitbuni*, *Stavangriæ* noviter combustæ manus porrexerint adiutrices.

Ex Autographo membr. Fascic. XXVI. No. 12. Apograph.

Chartac. No. 50.

1286 die 10 Julii.

Universis xpi fidelibus has litteras visuris uel auditoris *Brinjulphus* diuina miseratione *Skarensis* episcopus Salutem in eo qui est salus omnium fidelium animarum cum loca sanctorum omnium pia deuotione. a xpi fidelibus sint veneranda & humana deuocio prompto affectu &c.

cum igitur ecclesia sancti *Svitbuni* cathedralis *Stavangrensis* dyocesis nouiter sit combusta. nos quidem cupientes. &c.

In festo sancti Vincentii. & *Sti Asgarii* in festo sancti *Marcii* Ewangeliste. & tribus diebus rogacionum. In die Cinerum In dominica Palmarum. & in die cene singulis annis deuocionis causa visitaerint uel manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint. de omnipotentis dei misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli eorum auctoritate confisi. XL. dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Datum apud *Liudusiam*. Anno Domini. M.CC.LXXX.VI. VI. idus iulij.

Sigillum loro membranæ exciso appensum deest.

*Gautonis Junioris, Baronis ERICI Regis Norvegiæ, Litteræ, quibus
Domino ERICO Abbati de Munkalif scotasse testatur XX manada
matabol prædii Hørgalandi, cuius partem dimidiam olim monasterio
vendiderat Vlsuila Gautonis soror*

Ex Codice Diplomat. Munkalifensi membr.

Apograph. chartæ No. 51.

1287. die 12 Aprilis.

Ollum gudz vinom oc sinom lifuandom oc uidhrkomandum
þeim sem þetta bref sea edhr höyra sender *Gauter Vngi* Barun
Herra *EIRIKS* Konungs Q. G. oc sina. Wer gerom idhir kun-
nykt at a þui are er lidhner varo fra burdhar tidh vars herra ihu
xpi M. Vettera. CC. vettera. LXXX. vettera oc VIJ vater a þuat
dæighenom i Pasca viko þa sköttom ver herra *Eiriki* Abota at
Munkalifue odhall vart rutugha manada mata læigu i *Horghalande*.
tiiu manada mata boll þat er hann koypti af *Uluilde* systur varre
oc þat annat tiiu manada mata boll er uer selldom honom. þa scall
þetta esuinleggha liggia vndir *Munklifui* firer of oc varom erfin-
giom ollnom oc vbornom til alda odhals med ollum þeim lunn-
dom er þar hafua til lighar fra forno oc nyin vttan gards oc in-
nan oc bættu er at hafua en onn at væra. Firer biodom wer
huorion manne þetta at riufua edha rofsmenn til fa swa sem þeir
vilja ottazst af gudi hæmd oc af rettom landz höfðhingiom harda
ræfsing. Till sanz vitnisburdhar gafum wer wart incigle firer
þetta bref oc cyrographo varo þesser kaupmættar her i hia *Helgi*
Prior brodhr *Þorgils* brodhr *Peter* broder *Olafr* *Gutthormer*
Gafe, *Pall Hjalte*, *Arne* Griotmættar *Semald* Abota frende, *Ranne*
Griotsmidher oc *Kolbeinn* kalfur oc margt annat godra manna.

*ERICI Regis & Haconis Ducis Litteræ protectoriæ datæ Stigoto Andrea,
Nicolao Knuti, Nicolao Hallandsfar, Petro Jacobi, Petro Pors,
Stigoto Nicolai, Aghoni Cake & Ranoni Johannis*

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæi, qui illud ex autographo
exscripserat. No. 525821

1287. die 25 Junii.

Omnibus præsentibus litteras inspecturis *ERICUS* Dei gratia Rex
Norwegiæ, & *Haquinus* eadem gratia Dux *Norwegiæ* Salutem in
domino sempiternam. Tenore præsentium notum facimus uniuersis
quod Nos ad devota servitia quæ progenitores exhibitorum
præsentium Dominorum *Stigoti Andraeson, Nicolai Knutson, Nicolai
Hallandesfar, Petri Jacobson, Petri Pors & Stigothi Nicholason* Militum, *Aghonis Cake, Ranonis Joneson* Armigerorum,
nostris progenitoribus illustribus Regni *Daciæ* Regibus fideliter
impenderunt, nostræ mentis aciem dirigentes, suprascriptos milites
& armigeros in homines nostros duximus assumendos, ipsosque
cum tota eorum familia & bonis omnibus, sub pace & protectione
nostra suscipientes specialiter defendendos, promittimus eisdem,
quod eos in dilectione & reverentia tenere volumus, & honeste
pertractare prout fidelis dominus suis fidelibus hominibus facere
tenetur, ipsisque in prosequendis causis eorum & injuriis propulsandis
fideliter assistere consiliis & auxiliis opportunis. nec sine ipsis vel
eorum hæredibus cum Domino Rege *Daciæ* vel aliis eorum æmulis quibuscunque
concordiam faciemus. Et ut præmissa ex parte nostra firmiter
obseruentur, domini *Gotho de Tolge, Bernardus de Bertereige, Thorias
Haquini, Odoenus Hugulaci, Johannes Brunolfson, Gothormus Guritheson,
Isaac Gotheson, Barones, Guthlacus Willameson, Lothen Lappe, Totulfus
Thoreson, & Nicholas Jute* milites nostri, una nobiscum fide media
promiserunt, quorum sigilla una cum nostris litteris præsentibus
apponi fecimus in testimonium & evidentiam plenioram. Actum
& datum *Tonsberg* Anno Domini Millesimo Ducentesimo Octogesimo
septimo. in Crastino Natiuitatis beati *Johannis Baptistæ*
præsentibus *Bartholomeo & Erlendo* Cancellariis nostris.

Haconis

*Haconis Ducis Noruegiæ Privilegium Lubicensibus, aliisque Civitatibus
Slavicis commercia in suo ducatu libere exercendi, datum*

Ex Apographo Chartæ. No. 53.

1287. die 25 Augusti.

Haquinus dei gratia Dux Noruegiæ, Aduocatis, Consulibus, totique communitati Ciuitatis Lubicensis, salutem in Domino sempiternam In nomine domini residentibus nobis feliciter in ducatu, quem nobis reliquit pie recordationis pater noster Dominus **MAGNUS** Rex Noruegiæ illustris, sedula nostre mentis intentione illud occurrit pensandum, quod sepius qualiter ipsius in Christo dilectissimi patris nostri tam presens uirtutum exercitiis conformari detentius ualeamus, que, ut ueraciter credimus apud Deum preclara luce fulgebunt ac in orbe terrarum apud homines iugi memoria recitantur ut per eadem uestigia eius, utpote presentis temporis eursum quo diuina dictante clementia regimen dicti Ducatus nostri suscepimus iusticie zelo mediante nobis & omnibus una nobiscum in eodem Ducatu commorantibus gressus dirigamus salubrius, modum & formam honeste uiuendi debitam ostendendo. Nos igitur hanc consideracionem talem attentius animo reuoluentes elaborandum aliter non prospicimus, quam in partibus regni Noruegiæ redintegre pacis plantacio succisis funditus quorumlibet hominum Deum & homines non uerentium hostilitatis radicibus in aliam protinus succrescat uirgulam directionis, moderaminis & equitatis precludatur, itaque solerter rebellium improuida temeritas deo semper & iustis hominibus inimica que ibidem a quibusdam meritis ueritatis & iusticie emulis ad faciendum malum prona extitit & parata, sed succedat in posterum omnibus deo deuotis fidelibus, regnum Noruegiæ frequentare pacifice uolentibus, quies, pax uere dilectionis concordia ac nostre protectionis gracia specialis, & quia uere pacis & unionis est fortitudo non fallax ad salutem, que quod uerbo finit ante finem optate perfectionis, non desinuit imperfectum. Presenti scripto notum facimus, singulis & uniuersis, quod quandocunque extranei mercatores,

catores, cum suis mercimoniis, seu quibuscunque aliis iustis negociacionibus uel alii cuiuscunque bone condicionis homines de partibus quibuscunque, ad aliquam ciuitatum nostrarum *Astoie* uel alibi in ducatu nostro existencium accedere decreuerint, ob nostre promissionis & securitatis titulum confidenter ueniant, morentur, pro libito & ad propria declinent, sine uexacione qualibet & difficultate bonorum aut personarum hoc certe dumtaxat adiecto, quod omnibus eandem & consimilem concedimus gratiam in uniuersis consuetudinibus, laudabilibus iuribus, & legibus qualem habuerunt a retroactis temporibus, & in diebus gloriosi patris nostri nullis omnino interuenientibus nouis siue illegalibus adinventionibus uel statutis, sed cum uniuersaliter omnibus huiusmodi libertatis priuilegium paretur, & gratia a nobis indifferenter debeatur, istis tamen ciuitatibus maritimis, *Lubecensi* uidelicet *Rostock*, *Stralsund*, *Wismar*, & *Gripsuold*, speciali quadam prerogatiua affectuosius hoc indulgemus, excitante nos ad hoc dilectionis perseverancia, qua pie memorie progenitorum nostrorum ipsarum ciuitatum discreciores homines laudabili longanimitate preuenerunt. In cuius rei testimonium presentibus litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Dat. *Astoie*. Anno Domini M.CC.LXXXVII. *tercia feria infra Octauas assumptionis sancte Marie Uirginis*

(Auscultata & collationata per Lambertum Becker & Joachimum Nienhusen. 1552.)

Johannis Abbatis de *Lyfa*, totiusque conventus Litteræ, quibus *Erico* Abbati de *Munkaliue*, prædium *Haughaland* in *Framneso* sibi suisque fratribus a Dno *Finno Gautonis filio* pro sustentatione filii sui Dni *Johannis* datum, tradit, pro *Nedrebus* & præstanda ab hoc seruitute, eodem modo, quo illud a Dno *Gautone Unga* coëmerunt.

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.

1288. die 20 Januarii.

Lifuandom oc vidhr komandom ollum gudz vinom sendir *Joon* Abote i *Lyfa* oc oll Conuent Q. G. oc sinar Pater Noster. Vergerom

gerom ollum monnom kunykt at ver gerdhom iordha skifte vid-
her herra *Eirik* Abota at *Munkalifui* i *Biörgwin* oc bröðher hans
i iordhu þeirri a *Framnæs* ær *Haughaland* heiter oc herra *Finnr*
Gautson gaf til var i Prouento firer Herra *Joon* son sin i Öfra
bönom en þeir fengo ofs i mothi *Nædhre hufss* þat manz uerk er
þeir köypto af herra *Gauta Vnga*. Scall þetta kaup oc skipte
ubrigdiliga standa stadhanna imellom um aldir oc æfvi þui at herra
Gaut hefuer sköyt oc trygkt twau manzuerk æuinligha vndir
Munkalif sua sem bref hans vattar en ef her kunna nakor brigd i
at verdha þau sem nu vaha men eggi von til þa sculu hwar after
at snuazst til sinnar eighnar Var þetta bref gört þa er lidhner
voru fra burdhartid vars herra ihu xpi M CC LXXX oc VIII
vætir Till sanz vitnisburdhar settum ver vart incigle firer þetta
cirograso Fabiani & Sebastiani mello dagh.

Magnilda Halkelis filia Litteræ, quibus *Erico* Abbati & monasterio *Mun-*
kalifensi Bergis, X manadamatabol in prædio *Seme* in *Sognia* pro
XLV marcis argenti Norvegici, quarum tres una marca argenti
puri valent, vendit & scotat lege reuisionis, post quinque annos
facienda, ita tamen, ut Abbati ante noctem sanctam reuicio de-
claretur.

Ex Codice diplomati Munkalifensi membran.

1288. die 5 Februarii.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sin edha höyra
sender *Magnild Halkelsdotter* Q. G. oc sin. Ek vill at allir menn
vithe at ek feldi Herra *Eiriki* Abota at *Munkalifui* X. manada
mata leighu i *Seme* i *Soghne* firer half fimta tighi marka i *Noreno*
fylfri gengo þa þriar merker fire mork brenda. Skal ek edha
mine erfuingia iamgoda pæninga uppluka til brendz filfrs vurdha.
Skal hann fylgia þesse iardhu sin væter oc abirgiaft at hufi se þa
iamgodh sem nu er hann teker med En þa er þesse time er lidhin
þa skal ek eda mine erfingiar hona aftr lausa oc seia honom firer
iardhu firer nott hina helghu Varo þesser men her i hia þiodolfuer

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

P

Ajölfs-

Asolfsson Pall Halter Andres Raudr Arne griotsmidhr sueinar abota *Geualdr oc Kolben* oc til sanz vitnisburdar setta ek incigle *Olofs* mins firer þetta bref a freadaghin firer jgangsfoitu Anno dni M.CC.LXXXVIIJ.

Haconis Ducis Norvegiæ Privilegium datum Septem Civitatibus Slavicis, Lubeck, Rostock, Stralsund, Wismar, Gripeswold, Rige & Wisby, quo a telonii solutione, quæ in captura halecium fieri solet, eximuntur, donec pecunia a *Norvegis* dictis ciuitatibus secundum foedus *Calmaria* factum debita, numerata fuerit.

Ex Apograph. Chartac. No. 54.

1288. die 8 Septembris.

Omnibus presens scriptum cernentibus. *Hagvinus* Dei gratia Dux Norwegie salutem in domino sempiternam. Quia nos Dominis *Vromoldo* de quinque domibus, de *Lubeck*, *Hinrico* dicto Monacho de *Rostock*, & *Johanni Steken* de *Stralesund* Consulibus & predictarum Civitatum *Wismar*, *Gripeswaldt*, *Rige* & *Wisby*, in festo nativitatis beate virginis sub anno Domini. M.CC.LXXVIII. *Dunnersbork* exsoluimus, duo millia marcharum & octoginta ac septuaginta marchas denariorum monete Norice nunc currentis, quinquies viginti marcis denariorum semper pro quolibet centenario computatis, de sex millibus marcharum argenti Norici, in quibus Normanni tenebantur obligati tunc temporis ad solvendum ciuitatibus supradictis & supradicti Procuratores earundem ciuitatum, super residui debiti solutione, dederunt insducias ad soluendum usque ad festum nativitatis beate virginis anni proxime subsequens. Nos attendentes, ut qui gravatur in uno debet in alio non immerito relevari, permittimus nomine procuratorio charissimi fratris domini *ERICI* Regis Norwegie illustris de consensu & assensu dilecti consanguinei nostri Domini *Jacobi* Comitis *Hollandie*, *Burnonis* de *Berkeri* Baronis, necnon & aliorum fidelium regni *Norwegie* nobiscum existentium, illa vice quod incole predi-

predictarum septem civitatum debent esse liberi immunes & exempti penitus hac hieme, ab omni solutione theloniorum, quod in captura allecium solui solet, hoc adjecto, quod si debitum anno futuro soluendum non fuerit dictarum civitatum procuratori *Tunsberge* vel procuratoribus in eodem festo natiuitatis beate virginis *Tunsberge* integraliter exsolutum, incole civitatum earundem habere debent eandem libertatem hieme tunc futura. Quotquot etiam annis postmodum in soluendo defectus erit per *Noricos* memoratos in loco & festo superscriptis, semper eandem habere debeant libertatem. Sed ne per fraudem possent aliqui, qui de predictis civitatibus non existerent huiusmodi libertatis gratiam usurpare, deferat quilibet gubernator navis, litteras civitatis sue patentes, in quibus testimonium ferant consules, quod talis cum naui sua sit Civitatibus existens, hoc anno tales litteras non habens, fidem faciat super hoc, juramento fidelium & fidedignorum, quos de prefatis Civitatibus veraciter constat esse. Ratificamus etiam tenore presentium, & confirmamus nomine procuratorio placitationem per inclitum Principem Dominum *MAGNUM* Regem Suecorum illustrem inter Normannos & predictas Civitates apud Calmariam ordinatam & alia singula que ex parte dicti domini Regis Norwegie fratris nostri cum prelibatis Civitatibus & earum procuratoribus usque in hodiernum diem placitata fuerunt & condita. In cuius rei testimonium sigilla dictorum comitis & Baronis unacum nostro presentibus duximus opponenda. Actum & datum Anno die & loco superscriptis multis presentibus testibus fidedignis.

Ewindi Episcopi *Astoenfis* Indulgentiæ datæ iis, qui Ecclesiam *Sti Swithuni Stofangrensis* cathedralem devotionis causa annuatim visitaverint.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVI. No. 13.

1289. die 16 April.

Omnibus xpi fidelibus presentes litteras inspecturis uel audituris.

turif. *Ewindus*. miseratione diuina episcopus *Asloensis*. Salutem in domino sempiternam. Obsequium altissimo gratum totiens opinamur prestare quotiens mentes fidelium ad pias & deuotas operationes excitamus. ad eorum igitur excitandam deuotionem nos de omnipotentis dei gratia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi omnibus uere penitentibus & confessis qui ecclesiam sancti *Swithuni Stawangrie* annuatim deuotionis causa visitauerint in utroque festo ipsius sancti *Swithuni*. in utroque festo sancte crucis. In festo sancti *Johannis Baptiste*. In festo sancti *Johannis Ewangeliste*. In festo beatorum Apostolorum *Petri & Pauli*. In festo sancti *Michaelis*. In festo sancti *Andree* & in omnibus summis festis uel qui ad dicte ecclesie fabricam manus porrexerint adiutrices. XL. dies de iniuncta sibi penitentia ad ratihabitionem tamen dyocesani misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium hiis litteris patentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum. Asloie. Anno domini M.CC.LXXX.IX. XVI. Kalendas May.

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet sed læsum.

Haconis Ducis Norwegiæ Litteræ, quibus *Vidaro*, suo hospiti, & *Ragnbilde*, uxori *Thoralfi* aream *Oslo* ad *Lidas* boream versus sitam, perpetuo possidendam confert

Ex Apograph. Chartac. No. 55.

1289. die 22 May.

H*akon* medr guds miskunn Noregs hertoge son *MAGNUS* konongs hins koronada. sændir ollum mannum i *Oslo* þæim sem þetta bref síá eda höyra guediv guds oc sína. Ver vilium at þer vitid at ver hafum vait *Vidare* geste varom oc *Ragnillde* þoralfs kono tupptir nordr nidr Lidv. nest nedan at *Brandz* garde. VI. tigi allna langa oc IIII tigi allna bræida sydra vægen en nordra vægen III allnom fat. j. Skulv þav þæssa tupt hafa frialslega. oc arfar þæira æptir þav komande. oc til vitnisburdar at ver vilium at

at þæssor vættslvgiof vor stānde. vruglega þā gafom ver þæim þætta vart bref oc jnsigli firer er gort var j. *Oslo* þā er lidit var. j. fra burd varf herra ihu xpi þushundrad vettra tuav hundrud vettra VIII tigi vettra oc IX ueter VII nattam firer huita funnu a X are vars hertogadömes. herra *Erlendr* Kanceler var jnsiglade *Gabriel* Klærcker ritade

Hæconis Ducis Norvegiæ litteræ. quibus *Arne Gasse*. II. orarum bol prædii *Greinarud* in *Folla* siti, tamdiu locat, quamdiu censum a *Qvæstore* petitum erogare valuerit; datque veniam conductori terræ desertæ ad Ducem pertinentis partem, quantam potuerit maximam culturæ subijciendi, conditione adjecta, ut pars dimidia Duci, quando voluerit elocanda assignetur, alteram vero *Arnas*, sui que hæredes retineant offerendam Duci quando eandem abalienare voluerint

Ex Apograph. Chartaceo. No. 56.

1289. die 3 Octobris.

H. medr guds miskun Noregs Hertoge sun *MAGNUSAR* Konungs hins koronada. sendir ollum monnum þeim sem þetta bref sea eda höyra Q. G. oc sina. Ver vilium at þer vitit. at ver hafum bygt þeima manne er bref vart hefer oc *Arne Gasse* heitir. II. Aurabol j eign þeirri er *Greinarud* heiter a *Follo*, efter þeirri Landskyld ok abud sem vorer umbodæssmen gera rad firer. Skal hann þessa eign vara haua ok abua. æmedan hann orkar skilum upp at hallda. þat hafum ver ok louat hanum. at hann skall rydia utan gards sem mest j þeim luta sem oss höyrir til sialfum ser til nyttsæmdar. en halft oss ok þā var luti til leigu koma. er ver ok varer umbodæss men gera rad firer. kan hans luti ok fal verda. þā skal hann engum manne fyr biota en oss. Ok til vitnisburdar þessa vars godvilja. þā gavom ver honom þetta vart opet bref ok jnsigli firer. Var þetta bref gort j *Oslo* Manadaghen nestā efter Michials mösso dag. a X. are vars hertoga dömes. Herra *Ellendr* Kanzeler var jnsiglade. *Alfer Hallvarsz sun* ritade

Magnildæ Halkelis filiæ litteræ quibus *Erico* Abbati de *Munkalive* XIV manada makabol prædii *Sæimr* in *Vikia* ad *Sogniam* siti, pro XII oris argenti defæcati singula vendit tali conditione, ut dictum prædium Abbati per quinque hiemes tenere liceat, post id uero tempus *Magnildæ* illud ante noctem sanctam reluere integrum sit pecunia æque bona, cuius tres marchæ Noruegicæ unam defæcatam valeant.

Ex Codicie Diplomat. Munkalif. membran.

1290.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edr höyra sender *Magnilder Halkelsdotter*. Q. G. oc fina. Ek vill at þer virith at ek feldi iordh mina i *Sogkne* i *Viik* er *Sæimr* heiter. XIII manada mata boll Herra *Eirike* Abota at *Munkliui* firer XII aura brenda huart manada mata boll. Skall stadrenn at Munklifi eiga þessa somu æign. V. vætir akallada laust. oc þa er gud gefr *Magnildi* edher hennar loghligom ærftwm þessom vætrom lidnom vth at löyfa þa skal seia firer iordhenne nottenā helghu at loghom oc med iamgodhum peningum aftr löyfa sva at. IIJ. merker brenndar gange firer eina mörk brenda Scal herra abote oc hans vmbodsmenn frialsliga byggia oc bæla huerom manne at firfaghdom tima oc landfkyld af lata taka. skal herra Abote lata vyrda hufen a iordhenne för en han uidh take oc ef þau vesna edha bætre uerdhe vnder hans hendi þa skal fram fara after retto fiartale var þetta kaup köypt oc bref gort Anno domini M.CC.XC. er her til vitnis herra *Aflakr* Magher min oc herra *Villialmr* oc fru *Brynildr* dotter min

Hakonis Ducis Norwegiæ Lex operaria, jubens

- 1) Viris plena mercede operas elocantibus in *Heidmarkia & Hadelandia* solvi dimidiam *Hæfsældam* butiri pro II oris; V. ulnas lintei aut XII ulnas panni cannabei pro I ora, unacum tribus oris argenti; in *Raumarkia* vero, III oras panno domestico, linteove secundum consuetudinem antiquam, & III oras argenti, numerari; atque in *Gudbrandsdalia* XII ulnas panni domestici, & III oras argenti, dari
- 2) Eos, qui ædes hominibus operi subeundo aptis locant, I Marcæ argenti multam Regi pendere
- 3) pacem agrariam ad quatuordecim post festum Sti Halvardi extendi debere

Ex Cod. membr. Legati Arna Magnæani Fol. 309.

1290. die 9 Februarii.

Hakon mæd guds miskun Noregs hærtoge son *MAGNUS* konongs hins koronada sendir ollum monnom. i Æidzsiua þings loghum Q. G. oc sina. En af þui at ver hofum hört akærflor almu-ghans oc gudi er þatt kunnikt at ver uilum gærna gott rad a leg-gia med ydr sëm ver erom skyldugher till. þa hofuum ver þa skipan a gort vm þær naudsyniar ydrar vm Verkmenn oc vinnu landsens at a *Heidnorkinne* oc *Hadaþylki* skulu taka uerkmenn er fulla orku vinna i læighu sina halfua hæfældu smörs firer II. aura. oc. V. alnar lerepts firer Oyri. eda XII. alnar striga firer öyri. oc. IIJ. aura S. En a *Raumariki*. IIJ. aura lag uadmals eda lereptz. epter ferno kaupi oc. IIJ. aura S. En þær sëm æigi æfla fullri orko taki læigo æfter þui sëm forn uande hefuer a ueret. Af *Gudbranzdalum* XII alnar uadmals oc. IIJ. aura S. En þær menn sëm byggia hus sin þæim monnom er til orko ero förer huart sëm þat ere helldr kallar edr konor þa sækizt sã Mork Silfrs vid konungh. Sua hofuum ver oc þa skipan agert at Anfridr skal standa halfuuan manadhe æfter Haluarcz mello. sua myklu ok lengher skal standa soknen æfter þrida vöku En um adra luti þa sëm þær hafuet bæizt þa skulum ver hugleida mæd rade varo æfter þui sëm bæizt ber oc ydr mætte uerda sëm hagleghast a langframa. Var þetta bref gort i Oslo. VIJ. nattom æfter kyn-dils mello. a XI. are vars hærtogha dömes.

Jerundi

Ferundi Hølenfis & *Arne* Skalhøttenfis Episcoporum Litteræ quibus perhibent se variorum testimonia audiisse, dicentium, Archiepiscoporum procuratores pacem Julensem die Sti Thomæ in foro Temper, nunquam vero officiales Regios, Nidrosiæ proclamavisse.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 2. Apograph. Chartac. manu *Arne* Magnæ No. 57.

1290. inter 13 & 19 Febr.

Allum guds vinum oc sinum lærdom oc læikmannum þeim sem þetta bref sia eda hoyra sændir *Fer.* med (guds) miskun biskup af *Holom* oc *Arne* med þeirre samre biskup af *Skalahollte* Q. G. oc sina. þat see allum kunniæt at vit varum þer i hia oc hoyrdum a er þeir sira *Styrkar* oc sira *Kaar* broder *Arne* i *Borgund* oc *Jon* Prestur a *Stade* baro vitnesburd um gridsætning mot jolom hver vænia a hæfði verit fra forno med bokaræidi a þænna hatt Sira *Styrkaar* suarenn oc spurdr huar er hann vissi vm gridsætning a *Thomas* messlo dag mott jolom huærer sættu sagde sua. þat hæuer ek iamnan höyrt sagde han fra forno at saa sætti grid a *Thomas* messlo dag a mote i *Nidarose* sem hæilagrar kirkiu starf hæfði oc ærkibiskups. i *Nidarose*. sua længi sem ek maa muna oc adra fra sægia. oc þui var ek hia oc hoyrda ek a. þa er menn motto ærkibiskups vmbodsmanne a stræte. sagdu þeir til hans a *Thomas* messlo dag. lat þu hoyra þik i dag huærso sniallr þu ert. þui at þa uar mott styndum æfter mat oc grid sætt Sira *Vegardr* hafde oc prouastdæmi um II. vætr oc sætti sialfr. annan tima grid. Item *Petr* i kinka sætti þa er hann hafde starf. Item *Arndor* *Ostr* sætti oc grid þa er hann hafde starf. Sira *Kaar* suarenn vm spurdr vm gridsætning mot jolom sagde sua þat hoyrda ek fadur minn sægia sagde hann oc marga adra at *Lodenn* *Skraper* oc *Halluardr* *Skruf* sættu grid a *Thomas* messlo dag af kirkiunnar halfu þa er þeir hafdu starf. oc þat höyrda ek iamnan veret hafa at af hæilagrar kirkiu halfu varo grid sætt a motte a *Thomas* messlo dag. þar til ær *Ærlendr* *Amonda* *sun* (lacuna duarum vocum) Broder *Arne* i *Holme* suarenn sagde sua vm gridsætning a *Thomas* messlo dag huær sætti vppa æid sinn. at vm daga *Ærkibiscups*

Einars

Einars. var leens madr saa *Einars* ærkibiscups i bönom er *Lodenn* *Skræper* het. oc hoyrda ek a sagde hann oc marger clarkar oftlega er *Lodenn* sætti grid a Thomas mello dag a mote af Ærkibiskops halfu oc var þa mot æfter mat. oc sua höyrda ek sagt at fra forno var. Item *Jon* Presti a *stade* svarenn sagde sva vm gridsætning mote *Jolom* þat hoyrda ek sagde han oc vissla ek oc var ek hia er *Lodenn* *Skræper* er atte suardagan vm daga Ærkibiskops *Einars.* oc starf hans hafde þa af kirkiunnar halfu j *Nidarose* at hann sætti grid a Thomas mello a mote af kirkiunnar halfu. oc ængi madr talmade þat þa. oc var mykill fioldi manna a moteno bæde handgængna oc annara. oc þat vissla ek han iafnan gera medan hann hafde starf ærkibiskops. Enn æfter hann vissla ek oc hoyrda ek *Thorsteinn* i *Tunæimi* sætia stundum a mote grid af kirkiunnar halfu þa ær hann hafde Ærkibiskops Armenning. oc ængi mæinadi honom þat. oc var ek þa i garde hans i *Tunæimi* oc ræddom adr vm oftlega at hann skildi gera sik sniallann. æcki hoyrda ek oc þa þess a millum tala a mote. hoyrda ek oc sagt i fra at *Hallvardr skrufr* sætti grid firer *Lodne* *Skræpe*. þa er hann hafde starf. oc at af kirkiunnar halfu var iafnan sætt. aldri man ek oc at konongs menn lete grid sættia þann tima a mote a Thomas mello dag. oc at vit varum þæsso ner er þeir suoro sem nu er sagt oc varo prouader fer hvar sundrungu oc skilriklegazst. oc til vitnisburdar at þætta see satt. sættum vit her firer ockor insigli Actum j *Nedarose* vm varet i fyrstu viku fastu. þa er lidnir varu fra burd vaars herra. þushundrad uættra. CC. oc. XC vatra

Sigillum Arnonis Scalothensis Episcopi ceræ albæ impressum loro membraneo appender ordine secundum.
Sigillum i abest

ERICI Regis, & *Haconis* Ducis Norvegiae Edictum, quo Jus Ecclesiasticum vetus, circa decimas & poenas episcopis cleroque a laicis debitas solummodo observari jubetur, posthabita compositione Tunsbergensi (pag. 66.) cui in his articulis, pactum cum *Forundo* Archiepiscopo ejusque suffraganeis omnibus initum vim deesse sanxit.

Ex Codice membran. Leg. Arna Magnæani Fol. 309.

1290. die 14 May.

E*RIKR MAGNUS* med Guds miskun Noregs konongr, ok *Hakon* med þeirri samri miskun Noregs hertoge synir *MAGNUS* konongs hins koronada senda landom monnom ok sylu monnom ok loghmonnom oc ollum monnom. i. *Æidz* *sua* þings loghum Q. G. oc Sina. Idulegha hefuer ueret getet firer off oc kært af Almugans hende hedan oc vidar huar sidan ver tokom uid Rikisftiorn æfter varn fadur vuerdhughir, at profaster oc adrir lærdir menn hafua þynkt þæim mæir. i. riundar gerdum, fear fektum, oc adrum nymælum heldr en hann hefuir van veret undir at bua, oc bad off læggia rad a sem ver erom skyldughir millum lædra manna oc læikmanna, at þæim mætte æigi verda til of mikilla þyngsla ok af þui at ver kennom off skylduga at hugfa um allra manna Naudsyniar þæirra sem undir vart vald oc værnd ero skipader. þa vilium ver at þer uithir, at uer hofum sua samþykt vid herra *Forund* Ærkibiskup oc adra biskupa vara. i. landeno, at forn kristindoms bolkr skal standa vm riundirgerdir fear saktir oc vm alla adra luti er lærdir men æigu at hafa med þessum ollum er menn ero vaner vidr at bua æfter fornorn vanda, adr en sætter gærd var gor. i. Tunsberghi milium virdulegs Herra *MAGNUSS* konongs fadur vars oc herra Jons Ærkibiskups Biodom ver ollum mannom iamsaman i huerri stert oc tignu huerr ydar er at þer gerit heilagre kyrkiu oc hennar lærdom monnom greidilega alla sina lydskyldu þa sem þer æighu at hafua einkanlega sem nu er skipat oc samþykt, sua sem þer vilir hafua anbun af gudi oc afuusu af off. en ollum handgengnom monnom varom biodom ver æftir at sia oc at göyma at ængi verdi framar lagt a almugan en nu hafim ver oc biskoparner samþykt, oc sua at huar ge

missi-

missi sinna rettynda. þuiat þer oc allir adrer vithir off iamskyl-
dugha til at fylgia heilagre kyrkiu oc hennar lerdoni monnom till
sins rettar, sem leikmonnom til sins. þetta bref var gort .i.
Biorgwin VIJ nattom firer huita sunnu a XI are rikis vars

*Hæconis Ducis Norvegiæ Litteræ, quibus Andree, hospiti suo aream
Osloæ in Lyckium sitam donat.*

Ex Apographo Chartaceo, No. 58.

1290. die 28 Maii.

H. medr guds. miskunn. Noregs hertoge son *MAGNUS* ko-
nongf hins koronada. sændir ollum mönnvm þeim sem þetta bref
sia eda höyra Q. G. oc fina. Ver uilium at þer uitid at ver hafum
gefet þessom manne er bref vart hefir. ok *Andres* hæitir. gester
var tupt. j. Oslo auster a *Lyckium*. nest nordan Tilghusum varom
fimtigi allna langa ok XXX allna bræida. Skal hann þessa tupt hafa
frialleggha firer huærium manne æuenleggha ok hans aruar æpter
hann komande. ok til vitnisburdar þa gafom Ver hanom þetta
vart bref oc jnsigli her firer er gort var j *Tunsbergi* þa er lidit
var. j. fra burd varf herra ihu xpi þus hundrad uettra. II hundrad
uettra ok IX tigi vetra Trinitatis mæfso æptan a XI Are varf her-
togadömes. herra *Erlendr Guldbrandsson* kanceler var. jnsiglade
Gabriel klærcker ritade

Terundi Archiepiscopi Nidrosiensis Litteræ, quibus notum facit se, iussisse dominum *Beronem* de *Gizka*, per Dominum *Lodinum* de *Vigr* & Dominum *Johannem Birkebeinum* *Nidrosia* ad festum *Sti Petri* in Cathedra, comparere; ut vero non venerit, fecisse tamen ejus in ecclesiam crimina variorum testimoniis juramento confirmatis extra dubium poni. Quod scilicet

- 1) Privilegium a *MAGNO* Rege Ecclesiæ super jure monetarum eundem, Bergis datum revocaverit
- 2) In Comitibus *Brudarbergæ* ad *Vagas* celebratis, prohibuerit Ecclesiæ decimas de lucro, de premio vaccarum elocatarum, de caseis, & de phocis solvi, nec de rebus cæteris, ante, quam expensæ fuerint subtractæ.
- 3) Usum libri *Vagensis* civibus interdixit, affirmans Regem velle unum Jus per totum Regnum observari.
- 4) Jus Ecclesiasticum Vetus tempore *HACONIS* Regis & *Sigvardi* Archiepiscopi usu receptum jussit solum vim habere, præpositos, & decimas, quas illud nescit abrogando.
- 5) Causas fori ecclesiastici judicio seculari subesse sanxerit, & multas Archiepiscopo debitas extorserit.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 1. Apograph.
Chartac. No. 59.

1290. die inter 1 & 7 Novembris.

I. med guds miskunn archibiscop i *Nidarose* sændir lærdom oc læikmannum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia æda hoyra. Q. G. oc sina. þat see allum kunniæt at vm vetrenn þa er lidnir varo fra burd vaars herra, M. vetr. oc CC. oc XC vættra i vikunni æfter allra hæilagra mæsto. eiteradom ver oc kalladom med brefe varo herra. *Biarna* i *Gizka* til vaar at hann være komenn norðr til *Nidaros* innan þriggia manada fra þeim dægi sem hann hæfdi seet eda hoyrt þat bref vaart at ansuara þæin lutum sem hann hæfdi gortu mott hæilagré kirkiu þa er hann var i konongs garde kallande æfter stædia brefet oc takande af henni sua hennar frælsi allt er þar var i mott retto. oc a *Halogalande* tiunder afrakande oc þat flæira sem þar prouazst gort. oc til ivirbota vm þa luti sem sannazst vm þetta allt. Budum ver vm þæim tuæimr sira *Lodne* i *Vigr* oc sira *Jone Birkibæini* þætta at syna honom

nom oc minna hann a loglega at hann kome i þann tíma sem hann var stæmdr. Ritado þeir sidan after til vaar bref opet vnder sinum insiglum at þeir syndu honom citationem vaara. oc minntu hann a norðr at koma sem ver budom. skilrikum mannum nerverandum þessu allo oc citerado hann in festo clementis at hann veri norðr komenn ad cathedram Petri læid sa tími oc kom hann æcki. En at sannleikr þo birtizst a *) lendar oc prouar göymizst um hans framfærdir. sidan ver hafðum bedet hans længi vm fram tíman þan forom ver fram i þessu ærende a fria dag. III. nattom firer Gregorii messlo oc kalladum til vaar virðugliga brödr vara Herra Jörund biskop af Holm oc Herra Arna biskop af Skalaholte oc korsbrödr vaara oc Priorem Eoden oc predicara lif nær- værandam æi sidr margum lærdum mannum adrum i malstofu vare oc tokom vitne vm þetta allt. æigi motstandande hans fra- uæro. oc ransfakadum invirdlega æfter hvarir skil vassu a þui sem herra. B. hafde gort mott kirkjunni. oc æftir þat svoro þeir. V. sira Siguater. sira Ærlændr oc sira Audun korbroder. oc broder Arne i Holme oc Gunner Presti a Medalhúsum at þeir sagdu sann- nyndi vm þessa luti slik er þeir vissu. æigi gerande þat firer hatr saker vid nockorn eda vinatto oc æigi firer adru vtan firer saker sialfra sannynnda. oc var hvar firer sik examineradr sidan ser sun- drungu Sira Siguater suarenn sagde sua. at han var i hia oc hoyrði þa er Biarne i Gizska kallade aftir stædia bref med þui fleira sem þar var i. j herberge herra konongs vm dagen er herra Ærchi- biskop Jon for or Bergvin. Sidan þeir hafdu appellerad til Paua af konongs halfu. Item hoyrda ek a sagde hann i Vagum vm su- maret er Biarne hafde mot a Brudarborgi firerbaud hann Vaga- bok at lesazst upp af þui oc sagde at konongrinn villdi æigi hafa fleiri lögbokir i landinu enn æina. Item hoyrda ek a sagde hann at Biarne firerbaud baka Tiand Ærlændr suarenn. oc spurdr vm mal. Biarna a Gizska sagde sua. þui var ek i hia oc vissi ek sagde hann at minn herra ærkibiskup Jon bodade B. i Gizska i banne vera med brefe firer þess saker at hann kallade after bref þat sem Magnus konongr gaf sidazst i Bergvin hailagri kirkiu vm stædia. Item hoyrda ek sagde hann þa er Biarne hafde mot a

Brudarbærge i *Vagum* firerbaud hann bata tiund kirlæigu tiund oc Osta tiund er hann kallade nyar. oc at stadrinn misti þæssara tiunda. sidan vm. V. vettr víst. Item at hann dömde upp a *Sigvat* oc *Audunn* fear pinur. Sira *Audunn* suarenn oc spurdr vm gerd *Biarna* i *Gizska* mot hælagre kirkiu sagde han þa er ek var i *Vaagom* oc. B. hafde mot a *Brudarbærge* höyrda ek a at hann firerbaud bata tiunder oc tok af *Vagabok*. oc at kristinn rettr sá forne skilldi ganga er var vm daga *Sigurdar* *Ærkibiskups* oc *Hakonar* konongs. oc at profastar skilldu ængi vara. Item at konongs lögmadr skilldi sua döma jver kristnum rette sem jver adrum landslagum oc at i klefa fæstning skildi ængi halldazst. Item at ængar skilldu nyar tiunder gerazst. vtan sua sem var vm daga *Ærchibiskups* *Sigurdar* var. Item firerbaud hann *Gudmundi* at græida sæl tiund af sioar öyar læigum af. IX. tigum Sela. oc at læigati skilldi ofskærd takazst. Bröder *Arne* i Holme. suarenn oc spurdr vm mal *Biarna* i *Gizska*. sagde sua. þat höyrda ek sagde hann. vm sumaret i *Vaagom*. þa er *Biarne* i *Gizska* hafde mot a *Brudarbærge* at hann firerbaud bata tiundir oc tok af *Vagabok*. Item at hann baud at menn skilldu taka af kostnad sinn af skræidar tiund oc tiunda sidan. Item at hann kuazst oc hoyra sidan af almuga at *Biarne* hafde firerbodet nyiar tiunder oc at ængi gerdizst framar æn vm daga *Ærkibiskups* *Sigurdar* var. Item at hann dömde fear pinu upp a *Sigvat*. *Gudbrande* at giælda oc kono æinni ser i lage. oc en brvni æina adrum manna *Arna* a *Arnastadum*. Item dömde hann oc fear pinu uppa *Audun* a *Þrondar-nese*. oc baud honom aftr at græida sæctir þær sem hann hafde tækit firer hordom. oc sua var gört. Jon prestur a *Stade* suarenn oc spurdr. huat er hann myndi til vm maal. B. i *Gizska* sagde hann sua. Ek var a mote a *Brudarbærge* sagde hann oc höyrda ek á þa er. B. *Gizska* tok af bata tiund oc talade vm *Vagabok* oc at salt oc vax skilldi ængi bendi til faa med bornom. þat firerbidr ek sagde hann. Oc vit varom þui ner er þetta var skilríkliga Prouat til vitnisburdar a lengdar at þetta see satt sem nu er sagt sætium vit her firer ockar Insigli

Sigillum 1. abest. 2. & 3. ceræ albæ impressa loris membranis fed læsa appendent

ERICI

ERICI MAGNI Regis & *Haconis* Ducis Litteræ Protectoriæ datæ Monasterio Sti *Michaelis* Bergis, sub nomine *Munkalif* ab *EYSTENO* Rege primum instituto, quibus multa a familia monasterii Regi solvendæ, illi remittuntur

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.

1290.

E*RIKR. MAGNUS* með gudz miskund Noreghs konunghar ok *Hacon* með þessi samre miskund Noreghs Hertoghe synir Maghnus konongs hins koronadha senda ollom monnum verandom ok vidhrkomandom þeim sem þetta bref þea eda höyra Q. G. ok sina. þat er flestom godhum monnom kunnykt um þan hin mykla kærleika ok ælsku er uart forældre hafua haft til *Munklifuis* i *Bergwin* þar sem vurdheleghr herra *Oystein* konongr efldi þan hin helga stad at upphau ok gaf þar til odholl konungdomsens. at reinlifuismen skildu þar reenligha guði þiona ok honom dyrd ueita. elskade oc fadher uar ok fadhr fadher mykelegha þenna helga klaustr. i margfallegre aftsemd til guds tignar. Ok af þui. at uer uilium i ollu þui sem gudz vurdng ok sömd er mest með þeim mætte sem gud lofuar ok stadfastlegha fylghia þeirra godhum efterdömom af mildleika uars herra Ihu xpi ok böna stadh herra *Eriks* Abota er uar forn þionosto madhr fadhr ok fadhr fadhr vars ok okkar brödranna hollr ok heimelegar þionosto klerkr Tokom uith stadh hins helgha *Mikials* at *Munkaliui* ok herra Abota ok alla hans bröðhr ok hans efterkomendr ok þeirra ok alla þa men er þar ero heimilis faster ok þeim helgha stadh þiona huart sem þeir æro helldr i ærandom stadharens ædha herra Abota ædha heima ok allan stadharens varnadh odholl ok eighnir skogha ok skipp hwalluagha ok fiski stadhi ok oll þau lunnendi sem þar hafua till lighit fra forno ok nyu. ok till kunnü at leggiazit. vnder gudz ualld ok okkart höfdingialægt traust ok uernd. þar með firerbiodhum wer ollum monnum ok eenkanlegha uarom monnom nokorskyns Afdrat edha aleitni at ueita þeim hinom helgha stadh edha hans uarnadhe monnum edha þui gozi er hann aa umfram log edha rettinde, en hueruitna sem askilradher uærdher

her þeirra manna sem heimiliffaster æro at stadhenom uidh adhra
menn þa skulu þeir böita uidh þa sem þeir hua brotidh uidh
efter loghum. en enghum manne suara faktum til konungdom-
sens nema sialfom ois þar til sem wer uilium after kalla þetta
uart bref: Stadfestom uith þau konungha bref ok annara godhra
manna sem retligha æro gifuin stadhenom at *Munkalifue* Biodhum
wer fullkómligha allom uarom ombudzmonnom at þeer seet veg-
ner ok miskunfamer landsetum stadharens swa sem þer wilit hua
ambwn af gudhi ok awfu af oss. En ef nokkor madr dyruizt
þenna okarn bodhscap i nakrom luth at talma þa seall han sæta af
oss ok uarom efterkomandom resting. swa sem þeir hafdo þat
widh sialfa oss ok uarn uarnad gort. Datum Anno Dni M.CC.XC.
i *Bergwin* a XI. Are okkors rikis herra *Bardhr* kanzaker uar ok
herra *Erlendr*. Gudhbrandzson incigladhe. en *Olafr* ritadhe.

ibid. 1. ibid. 1. ibid. 1. ibid. 1.

ERICI Regis Litteræ protectoriæ datæ monasterio *Munkalif*, quibus cap-
turam phocatum & piscium, ovorumque collectionem in fundis
monasterii, præsertim in prædiis *Laghöy* & *Fæöy*, omnibus aliis
interdicit.

Ex Codicie Diplomæ, *Munkalif*, membran.

1291. die 16 April.

E. MAGNUS medguds Miskunn Noregs Konongr son **MAG-
NUS** konongs hins koronadha sender ollom gudz vinum oc si-
num verandum oc vidhr komandom þeim sem þetta bref sia edha
höyra Q. G. oc sina Wer hafum idhuligha hört kerth firer oss at
margher memfara deller vspakligha um þo þan er *Laghoy* heiter
oc addra þa iordhær *Fæoy* heiter. oc gera bondonom ær þar
abua margha luti med myklom auarkostom bædi om sæluer otir
rodrer Ægver oc addra ueidhistadhar þær sem þer hafit tillleghat
fra fornu oc nyiu ædha annara þeirra iardha er stadharen a at
Munklini i Solandom. Vilium Ver at aller men viti at ver hofuom
tækit stadhin oc alt þet godz er han a huat þet er laust edha fast

nar

nær edha færrer sem han a edha eghande vardhir loghligha vndir Gudz vald oc vart kunglekt traust þeim til styrks oc heilaghre kirkju til sömdar. En hwer sem swa fær om at mistyrmer kappellona er gudhi er gor edhr þui sem hon hefuir at vardueita. fer oc þer alt godz sem þeir bönder egha sem a firesagdhum iardhum bua i huerium lutum sem þat er at þeim se i enghum luth misþyrmt vtan at sielfra sinna vilia þeir menn sem dyrfast at briota þetta vart bref seulo sæta af oss reidhi oc ræssingum oc hordom auarkostom i huarre tighund er hwar er swa sem þeir hafua sialfra varra varnadhe misþyrmt. Biodhum ver ollum varum monnom at þer styrkit þessa vara gæf þeim hæilagha stadh till uppehældis oc frellis swa sem þer vilith hafua godha ombwn af gudhi ok afwso af oss hwar efter sinom verdleika var þetta vart bref gefuith a XI are rikis uars i Pascha uiku Herra *Bardkir* kanslær var incighladi P. ritadhi

Nicolai IV Bulla indulgentias I. anni & XL dierum iis concedens, qui Ecclesiam Monasterii Sti Johannis Bergis Ordinis Sti Augustini visitaverint, eiqve manus adjunctrices porrexerint.

Ex Autographo membran. Fascic. XXI. No. 1.

1291. die 17 Septembris.

NICOLAUS episcopus seruus seruorum dei. Uniuersis xpi fidelibus presentes literas inspecturis, Salutem & apostolicam benedictionem. Uite perennis gloria qua mira benignitas conditoris omnium beatam coronat auens Ciuium supernorum a redemptis pretio sanguinis fusi de pretioso corpore redemptoris meritum debet acquiri uirtute inter que illud esse pregrande dinoscitur quod ubique sed precipue in sanctorum ecclesiis maiestas altissimi collaudetur, Rogamus itaque uniuersitatem uestram & hortamur in domino in remissionem uobis peccaminuri iniungentes quatinus ad ecclesiam monasterii sancti *Johannis* *Bergensis* ordinis sancti *Augustini* imploratum a domino ueniam delictorum in humilitate spiritus accedatis. Nos enim xpi fideles quasi per
Dipl. Arn. Magn. Vol. II. R premis

premia salubriter ad merita inuitemus de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus uere penitentibus & confessis qui ecclesiam ipsam in festo eiusdem sancti deuote uisitauerint annuatim vnum annum & quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Dat. apud Urbem ueterem, XV. Kal. Octobris pontificatus nostri Anno Tertio

Bulla deest.

Hakonis Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis Ecclesiæ Strangrensis, quibus eosdem, a tributis, & expeditionibus, iis exceptis, quas summa patriæ necessitas exegerit, immunes esse iubet.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 1.

1292. die 12 May.

Hakon medr guds miskunn Noregs Hertoge son M. Konongs hins koronada sændir allum mannum þeim sem þetta bref. sia eda hoyra Q. G. ok sína. Uer uilium at þer vitid at ver hafum rækit korsbrödr. j. *stafangre* kára vini vara, ok hæmiliga klærka, suæina þeirra alla þa sem til komusens hoyra hærfdagslega ok allt þat goz sem þær æiga eda æigande verda. j. lannde eda lausum öyri vitan gardz oc jnnan, loghlega. j. hærnu sem hært er tiundir garda. æignir æingia garda akra ok allt þat sem þeirra kanna læikr a j. guds wald oc vart fullkome traust til allra rettra mala. Firirbiodom ver huerium manne þeim at tortima eda þeirra varnade afloglega. En bïodom ver allum varom monnom at styrkia þa til laga ok röttynda vm alla þa luti sem þeim varda. Nu þær menn sem a þa ganga ok mispyrma þeim suæinum þeirra, eda goz, fram logh eda röttyndi þa uti sannlega at þær skulu seta af off ræidi ok refsingum ok hardum afarkostom. En hinir sem til þeirra gera væl, ok vinattofamlegha, skulu odlazt af off ast ok vinatto med: sannum goduilla. Þat bodom ver ok æinkannligha allvm varom vmbodis monnom at þer halldit þa þui allu frammar til allra rettra mala bæde vm loghlegar skullda hæim-

hæimtingar þeirra ok sua vm adra luti huart sem þeir skipta þæt
vidr uara hangægna menn eda adra at þeir hava þætta vart bref
oc latet þæim sua þess niota sem þer vilit hava vara vinatto. þat
firer biodom ver oc fullkomlega huærium manne nockora agaun-
gu at væita þæim eda af þæim at hafa þæt sem þeirra kanna er
a. fyrer en þæt uerdr firer off eda þæim sem ver skipum til, logh-
lega af þæim dömpt. Sua gerom ver ok þa suæina þeirra er þæim
höyra allum til jamsaman liduga firer allum tollom ok alaugum
suslumanna ok j. ængum nefningum ne læidangers færdum. skulu
þeir ok uera nema þui at æins at ver latem sialfir kræfia þeirra
til æinna huæria varra eda landzenf naudsynia. Skal þætta bref
duga korfbröðronom ok fullkomlegha stannðar æ medan er þeir.
roynazst. j. godre hollostv oc fullum trulæika til var Var þætta
bref gort i *Stafangre*. þa er lidnir varo j. fra. burðar tid vars herra.
ihu. xpi þushundrad vetra tuau hundrad vettra. IX. tigi vettra oc
IJ. verr. manodagen firer *Haluardz* möllo. a. XIII Are Varf Her-
togadömes ok insiglat sialfum off hiauerandom. en *Gabriel* klærck
var ritade

Sigilli ceræ rubræ impressi fragmenta appendent filis sericeis
flavi, rubri, viridisque coloris

ERICI Regis Norvegiæ litteræ protectoriæ datæ Civibus *Bremensibus*, qui-
bus theloneum quinque denariorum Sterling. pro singulis
allectium lastis solvi iubet

Ex Apograph. Chartaceo No. 60.

1292 die 15 Julii.

Vniuersis presentes literas inspecturis *ERICVS* Dei gracia Rex
Norwegie, salutem in domino sempiternam. Ne gestarum rerum
series processu temporum elabatur, scripto vel testimonio bono-
rum solet perhennari. Nouerint igitur vniuersi quod nos ob spe-
cialem fauorem & sempiternam dilectionem, quam erga ciues
Bremenses habemus, qui nobis & progenitoribus nostris semper
beneuoli & obsequiosi exstiterunt, ipsos ciues vniuersos & singu-

los, cum bonis suis omnibus & familiis sibi attrinentibus ad regnum nostrum velificantes sub nostra protectione & gracia speciali suscipimus defendendos rogantes omnes & singulos ad quos illos contingit declinare, quod ipsos amore nostri benigne recipiant & honeste pertractent nec eosdem ab aliquibus in rebus seu personis sibi attrinentibus permittant indebite molestari. Sed potius ipsos in suis negotiis & agendis causa nostri promoveant requisiti, quod apud omnes & singulos hoc facientes vice nostra libenter volumus promereri. Concedimus insuper tenore presencium ex gracia speciali omnibus & singulis ciuibus supradictis ad regnum nostrum in piscatura allecium venientibus, qui pro qualibet lesta allecium quinque denarios novorum & legalium sterlingorum pro theloneo solummodo persoluant ubi alii mercatores ad arbitrium balliuorum nostrorum thelonea consueta exsoluunt in piscatura supradicta. Quocirca inhibemus firmiter & districte omnibus balliuis nostris ad eadem thelonea recipienda deputatis ac singulis aliis quibuscunque sub potestate nostra constitutis, ne quis de cetero aliquod maius theloneum seu gravius vel aliam exactionem indebitam in piscatura allecium memorata vltra id quod permittitur, ab eisdem ciuibus ausu temerario presumat aliquantum exigere vel etiam extorquere, sicut gravem nostre maiestatis offensam voluerit evitare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum literis presentibus duximus apponendum. Datum in Ciuitate Bergenli. Anno Dni M.CC. Nonagesimo secundo, ydus Julii. Anno vero regni nostri tertio decimo.

ERICI Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ privilegium *Lubecensibus* datum, quo mercatoribus per castrum *Hunals* & *Hialm* transeuntibus securitatem promittunt, officialibusque injungunt providere, ut pretia rerum a *Lubecensibus* venditarum, venditoribus prompte solvantur.

Ex Autogr. membr. in Arch. Lubic. Apograph. Chart. No. 61.

1292. die 11 Augusti.

Ericus dei gratia Rex Norvegie & *Haquinus* eadem gratia Dux Norvegie. Aduocato Consulis & communi Civitatis *Lubec* salutem in Domino sempiternam. Volentes ut incole civitatis vestre per castra nostra *Hunals* in *Hallandia* & *Hialm* transitum facientes securitatem habeant plenariam in rebus suis pariter & personis prefectis & aduocatis ac aliis in eisdem castris existentibus per literas nostras precipiendo mandavimus firmiter & districte ac illud idem quod sequitur dilecto Consanguineo nostro Domino *Jacobo* Comiti *Hallandie* necnon & *Stigoto* *Mariscalo* diximus & iniunximus viva voce quod si qui sint ibidem qui cuiquam de vestris incolis tenentur in aliquibus debitis obligati debent illa sine difficultate & dilacione aliqua solvere requisiti. Quod si pro loco & tempore aliqua ibidem duxerint venalia predicti castrenses non debent ab ipsis aliqua violenter recipere sed emere prout habere poterunt de beneplacito venditoris & expedite solvere prout conventionum fuit inter eos. Sed si forte vestris non placeret res suas & merces ibidem vendere licentiam habens & potestatem liberam ipsas quocumque eis placuit deferendi. Dictis igitur castrensibus sub obtentu gratie nostre precipimus firmiter per presentes, ut ea que prediximus diligenter obseruentur sicut gratiam nostram diligunt & favorem. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa Datum *Tunsberg* anno Domini M.CC. Nonagesimo secundo in Crastino *Laurentii* Martyris.

Haquini Ducis Norvegiæ privilegia Civibus de Gripsvold data, quæis

- 1) eximuntur a necessitate homines capite plectendos ad supplicium educendi
- 2) libertate donantur, merces in terram exponendi venia a Ballivis non petita, ut &
- 3) hereditatem in Norvegia relictam, per procuratorem auferendi
- 4) Crimen falsi ex capite farinæ aliarumve mercium juramento eluendi
- 5) Foederis Calmaria arbitrio **MAGNI** Svecorum Regis iusti, participes declarantur.

Ex Apogr. Chartac. No. 62.

1292. die 15 Augusti.

H*aquinus* dei gracia Dux Norwegie viris prouidis & honestis, sibi in Christo dilectis Consulibus & communi Ciuitatis *Gripsvold*, salutem in domino sempiternam. Cupientes vestre Ciuitatis incolæ, ad Ducatum nostrum venientes, sicut fecerunt progenitores nostri, fauorabiliter pertractare, ac immunitates & libertates augere potius, quam minuire, quamdiu circa nos & nostros uestre deuotionis beneuolentiam experimur. Vniuersitati vestre notum facimus per presentes, quod nos od petitionem & instantiam discreti & honesti viri *Johannis de Bue* nuntii vestri, rigorem legis nostre seruare debent indigene, quod ad homines vestros dominium nostrum visitantes, ut hospites temperantes, ipsis de speciali gratia duximus indulgendum, quod cum aliquis pro delicto ad ultimum supplicium sit ducendus, ipsi eum sequi minime teneantur. Item cum ad capturam allecium venerint, licite possunt merces suas in terris nostris deponere, Balliui licentia non petita. Idem si decedat aliquis in dominio nostro cuius heres est in ciuitate vestra predicta, illius conditionis, quod pro petenda hereditate huiusmodi non potest personaliter aduenire, licitum est ei ad optinendum hereditatem talem procuratorem destinare legitimum infra annum, ita quod, tam super illo quare personaliter venire nequeat, quam & quod *) nullus sit procurator veri heredis & legitimi, testimoniales habeat litteras ciuitatis. Quod si fiat, non debet super illa hereditate per quemquam de nostris officialibus uel

*) ille.

uel aliis impediri. Declaramus &, quod si aliquis inuentus fuerit habere farinam falsam vel alias falsas res consimiles, debet excusare se iuramento suo, quod illud falsum non commisit nec fuit illius conscius falsitatis. Postquam autem iuramentum tale presterit, debet emptori pecunia sua restitui & falsum huiusmodi destrui non imposita pena alia venditori. Ad preces insuper nuncii vestri predicti articulos vobis ex parte dilectissimi fratris nostri domini Regis Norwegie concessos per arbitrium Domini **MAGNI** quondam Regis Sweorum illustris apud *Calmarniam* vestris incolis ad dominium nostrum venientibus de speciali gratia decrevimus concedendos, rogantes, ut homines dilectissimi fratris nostri & nostros, ad vos declinantes, recipiatis fauorabiliter & honeste. In supradictorum autem testimonium Sigillum nostrum presentibus est appensum. Dat. *Tunsbergis*, Anno Dni M.CC. Nonagesimo secundo, in die Assumptionis Marie Virginis gloriose

Johannis Nicolai dicti Birkebein testimonium 1) *Johannem* Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo medietatem Ecclesie Sti **OLAVI** obtulisse. 2) Capitulum decimas ac proventus Ecclesie b. **MARIE** de *Merin* per aliquot annos libere recepisse. 3) Canonicos a tempore immemoriali pactum in curia Archiepiscopali in summis anni festiuitatibus habuisse, & in coena domini eorundem quicvis XX sterlingos & de *majori altari* Nidrosie in Ecclesia cathedrali unam marcham argenti puri talentumque cera accepisse. 4) Archiepiscopum Jurisdictionem Ecclesiasticam in sua diocesi nunquam sine consilio capituli exercuisse, officio aliquo contulisse. 5) Canonicos auctoritate propria clericos in ciuitate delinquentes, saepius & vinculis puniri, & de his poenas sumi curauisse.

Ex Autographo membran. Faskic. VI. No. 3. Apograph. Chart. manu Arne Magnai No. 63.

1293. die 20 Februarii.

In nomine domini Amen - Vniuersis & singulis presentes litteras visuris- vel auditoris. Ego *Johannes Nicolai* dictus *Birkebein*- Nidrosiensis dyocesis significo & annuo fide media per presentes sub

sub bona & sincera conscientia quod oculata fide vidi, audiui ac interfui dum eram Nidrosiensis ecclesie Canonicus-quum Reuerendus in xpo pater dominus meus *Johannes* Bone memorie Nidrosiensis Archiepiscopus contulit Canonicis Nidrosiensibus medietatem ecclesie beati *OLAWI Nidrosie* libere & absolute cum omnibus pertinentiis habitis & habendis ad dictam medietatem spectantibus perpetuis temporibus libere possidendam. Item scio veraciter ac interfui quum canonici memorati receperunt per aliquot annos ac in libera ac pacifica possessione fuerunt decimarum ac prouentuum ecclesie beate *Margarette de Merin* prout in litteris supradicti Archiepiscopi super ipsa collatione per ipsum confectis plenius ac serius est expressum. Item hoc tenore presentium notifico vniuersis quod memorati Canonici habuerunt a tempore cuius non exstat memoria ex debito prout liber Censualis & ordinarius chori testantur & ego habui & libere absque contradictione qualibet Recepi dum eram canonicus in ecclesia supradicta- siue Archiepiscopus domi fuerat siue non. Pastum in Curia Archiepiscopali per XIII- dies in Natiuitate domini. ac per Pascha III- dies. in die pentecostes & in festo Trinitatis in utroque festo beati *OLAWI* & in octauis eiusdem. qui autem ex canonicis supradictis infirmi erant Receperunt portionem suam de curia ex debito hiis diebus- in cena autem domini. habuit quilibet canonicus -XX- sterlingos tam absentes quam presentes. Item insinuacione presentium liqueat vniuersis quod dicti Canonici libere receperunt & omni anno vsque ad tempora Reuerendi patris domini *Jerundi* nunc temporis Nidrosiensis Archiepiscopi absque omni contradictione habuit quilibet eorum vnam marcham puri de maiori altari *Nidrosie* in ecclesia cathedrali ut nunc & quilibet ipsorum Talentum cere ac alias communes distributiones in anniuersariis omnium archiepiscoporum & quorundam Regum ac omnia supradicta ego libere percepi. vsque ad tempora dni *Jerundi* nunc Archiepiscopi *Nidrosiensis* quam diu canonicus fui in ecclesia prelibata, item vniuersitati vestre significo per presentes quod dominus meus *Johannes* bone memorie nidrosiensis Archiepiscopus personas ecclesiasticas in Ciuitate ac dyocesi instituebat ac destituebat, & puniuit easdem cum consilio sui Capituli & consensu, & con-

& confirmabat Electos in Episcopos vel abbates seu abbatissas cum consensu & consilio eorundem seu ipsorum procuratore & non aliter, & sic audiui fecisse omnes predecessores Archiepiscopi sepefati. Item nouerint vniuersi quod senescallum seu procuratorem curie episcopalis qui ordinationem ac dispensationem habere teneatur omnium prouentuum curie Archiepiscopalis Scholasticum & thesaurarium ecclesie, penitentiarium, & sacristam, nec non & omnia alia officia infra ecclesiam gerenda constituit dominus Archiepiscopus requisito consensu sui Capituli & obtehtio. Evidenter novi etiam quod Canonici memorati fecerunt sepius clericos ribbaldos capi qui in ciuitate deliquerunt ac eosdem ad sue voluntatis arbitrium castigabant. Et in evidens documentum quod vera sint omnia ac singula supradicta. Sigillum meum presentibus est appensum. Actum *Nidrosie*, X. Kal. Martii. Anno domini, M.CC.XC. Indictione Septima.

Sigillum oblongum cere viridi impressum loro membraneo appender.

Erici Abbatis de *Munkalife* totiusque Conventus littere, quibus suos in *Hvitings eyis* fundos locant sc. *Reidaros*, *Midlyngh* pro VII Pund, *Thoraldos*, & *Auduno*, *Norstabo* pro XI Pund; *Havardo*, *Haland*, pro dimid; *Iesta* minus I Vatta, & *Erico Ystabo* pro I Vatta & Pund; *Bernoni Rossfeyam* pro III & dimidio pund, ea conditione 1) ut monachorum domibio ædes omnes reliquantur inquilinorum impensis, in eodem quo tunc erant statu semper conservanda 2) fundi filio aut filiis nepotibusque dictorum virorum, quos Conventus aptos esse duxerit, futuris temporibus successive elocentur 3) Lumina ecclesie singuli pro rata fundorum offerant. 4) Insula *Haggeitill* prædiis *Midlung* & *Haland* pascui vice fungens cedat.

Ex Codice diplomat. Munkalifensi membran.

1293. die 24 Februarii.

Lifuandom oc uidhrkomandom ollom gudz vinom oc sinom þeim sem þetta bref sia edher höyra sender *Eiríkr* Abote at *Munkalifui* i *Bergwin* oc oll conuent Q. G. oc fina Pater noster Ver viliom

Dipl. Arn. Magn. Vol. II. S

viliom ollom monnom kunnykt gera at uer bygdhom þessom monnom eigner vara i *Hutings öyom*, *Reidhare Midliungh* firer VIIJ. pund. þoralde oc *Audune nördsta böö* firer XI pund. Hauardi *Haland* firer væth minna en halfa lest *Eirike ystabo* firer væt oc V. pund. *Birni Rossöy* firer halft fiordha Pudh med þui skilordhe at *Munkliui* eignæzt oll hvss i öynne i firer sagdnom eignom bædhi sma. oc stoor oc engi dyruizst hedan af seer at kanna. Sculu þeir allri abud upphalda a sinom koste oc at hvss se þa eige ver- re ær þeir skiliast uidher er nw æro iattadhom ver oc ef þeir eghu efter sek skilgerna sonu þa scall sa af þeim ein edha tveir er Abota synizst oc brodhröm bæzt tilfalleth taka abudh efter fadher sin ef þeir æro eighe oræghre Scula þeir oc halda uppe alla lysingh at kyrkiune efther iordhar maghni leggiom ver oc Holma þan er *Hæggeitill* heiter at grase til Midlings oc Halandz Var þesse var allra samþykkt gor a þui are er lidner varo fra burdh vars herra M. uettra. CC.XC væter oc þrir væter þirsdaghen firer midfostu oc til sanz vitnisburdhar settom ver incigle firer þetta cyrographo varo þesser men heri hia herra *Clæmith* i *Heröyom*, Herra *Pater* a *Æidi* Sira *Symon* at postula kyrkiu *Pater* a *Sandom Amund der Krökidans*. *Bardh Birghison Styrkar Asbiarnarsonr Daghr i Bö* oc margt annat godhra manna.

Oddi Forunna filii & ejus conjugis Ulfuilda, Littera, quibus se suaque bona monasterio *Munkalifi* offerunt: scilicet I manada mata leigu prædii *Saltum*: II & dimid. manadamata laigu prædii *Milliofstunni*: IX manadamata laigu prædii *Krangöyen*: IIIJ manada mata laigu prædii *Neslöyen*.

Ex Codice diplomat. *Munkalifensi membran.*

1293 die 26 Februarii.

Ollum gudhes viuum oc sinum þeim sem þetta bref sea edher höyra sendir *Oddir Forunnarson* oc *Ulfuildir* husproyia hans Q. G. oc sina with gafuom okr oc prouentor okrar vndir stadh hins helgha *Michials* i *Biörgwin* oc i fullkomit brödhralagh oc böna- hald

hald at *Munkliui* med þy skilordhe at vith gafuom XX manadha Matboll i fwa heitandhe iordhom i *Sæltum* manada mata leigha i *Milli ofturni* halves IIJ manads mata leigha i *Krangöyem*. IX. manada-mata leigha. i *Næstöyni*. IIIJ. manadamata leigha oc þar med till. X. marka brenda Sculo vith taka af XV manadha mata bole Land skyllena þar er vith gangom i prouentona okro Afhenda uith okir allar þessar eigner oc vndir stad hins helgha *Michials* þoat gudh kalli annat huart okart til sin adher ædha bædhi uith komum til för prouentu. oc af þy uith eghom eighe incigle þa badho uith herra *Bard* Abota at *Fonskyrkiiu* oc Meistara *Eirik* setia sin incigle firer þetta bref oker till sanz vithnisburdhar var þetta bref gort þa er lidnir varo fra burdh vars herra ihu Xpi M.CC.XC. uæter oc IIJ uæter. þorsdaghen firer midfastu setti oc þiödulfr i *Engla-gardhe* okor husbonde fith incigle firer þetta bref

Johannis Notarii, Ormi Kaste & Svenonis Beronis filii testimonia se vidisse Sigurdi legiferi Sententiam, qua prædium Birkiar fratribus Oddo de Ragne, Holrodo de Ringæimi & Enaro Pinning, seu ejusdem allodii dominis adjudicaverat, confirmatam litteris Eriki Magni Regis & Haquini Ducis Norvegiæ.

Ex Autographo membran. Fascie. XXI. No. 2. Apographi. Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 64.

1293. inter 1 & 7 Martii.

Allum mannum þæim sām þætta bref sia æda hoyra sendir Jon Notarius Ormi Kaste oc Suaein Biarnasun Q. G. oc sina Ver vilium at þer vitid. at ver sām bref herra Sigurðar lögmadr þat ær sua vattar ord æfter ord.

Allum Guds vinum oc sinum þæim sām þætta bref sia æda höyra sender Sigurðar lögmadr Q. G. oc sina. Ek vil ydr kunnikt gera at þer brödr Oddr á Ragne oc Holrodr a Ringæimi oc Æinar Pinnigr komo til min i Aga oc baro þar fram soknum Birkiar oc af þui at æc sa æi annat sannare ok profadezt fyrer mer. vttan þeir brödr vare fulluliga odalsmenn til þæssarar æignar oc sua höfdu þeir hana logliga sotta oc ser

odalsuitni vmlated bera. þá dömnðe æk þæim bröðrom fyr-
 sagda iörd. æn *Æinare* af at lata. Fyrer bydr æk huærium
 manni þænan min orskurd at riufa. æn sá er þat gærer. þa
 liggi slikt vid. sem þeim a vidr at liggia æfter logom ær
 ryfer logmanzdom oc orskurd þan sem hann stadfæstir med
 sinu bresi oc incigli þetta bres var gert i *Berguin* i annare
 viku lánga föstu a XIII are virduligha herra *ÆIRIKS* No-
 ræghs konongs oc *Hakonar* Noreghs Hertogha brodor hans.
 Sua sam ver oc stadfæstu bres *EIRIKS* konongs oc *Hakonar* Her-
 togha þat er sua vattar ord efter ord

EIRIKR MAGNUS mæd guds miskunn *Norægs* konunger oc
Hakon mæd þeirri samre miskunn *Noræghs* Hertoghi synir
MAGNUS Konongs senda allum mannum þæim sem þetta
 bres sia æða höyra Q. G. oc sina. Ver vilium at þer vitit
 at ver sam bres herra *Sigurdar* Logmannz ær hann hæfir
 laght fyrer laga orskurdi sinum millum *Odz* a *Rogni* oc
Hallrodar a *Ringaimi* brodor hans oc *Æinars* *Pinnungs* um
 æignina *Birkjar* at þæt ær þæirra odal bröðra oc þær æigu
 þessare æigu at fylgia. oc af þui at ofs virtizt þetta logligha
 gört vera. þa stadfæstum vær mæd þuifa varo brese oc in-
 sigli þænnan hans laga orskurd. fyrer biodandi nockorom
 manne þetta at riufa æða rofs menn til fa. æn sa ær þat
 görir rangliga. þa viti sannliga at hann skal sliku fyrer sua-
 ra sem log natta þæim a hændr ær þryter vatt bres oc ryfr
 logmanz orskurd. þetta bres var gert i *Berguin* Tysdaginn i
 þridiu viku lánga föstu a XIII are rikis vars.

Sigilla 2 & 3 ceræ glaucæ impressa loris membraneis
 appendent.

Erici Abbatis de Munkalife Litteræ, quibus profitetur se ab Guthormo Hallvardi Bollæ filio, vigilia Sti Thomæ emisse II manada mata leigu prædii Odrin in Lista siti, pro IX marchis argenti currentis, quæis victum festo Natalitiorum adhibendum redimeret; die vero Valentis subsequente reliquam ejusdem prædii partem sc: IX & dimid. manada mata bol, singula pro IV. & dimid. marchis: tali conditione, ut allodii dominis dictum prædium quando placuerit, jus retrahendi esset

Ex Codicie Diplomat. Munkalif. membran.

1293. die 14 April.

Lifvandom oc vidherkomandom ollum gudz vinom oc sinom sender *Eiriker* Abote at *Munkalifui* Q. G. oc sina Wer gerom ollum mannum kunnikt at a þui are er lidnir varu fra burdh var herra M. vætra. CC.XC oc þrir vater köyptom wer af *Guthormo* syni *Halwards Bolla* firer *Bönastadh* meistara *Eiriks* oc sialfs hans mikillrar naudsyniar II manuda mata leighu a bö þeim sem *Odrin* heiter a *Lista* firer IX merker gangs fylfrs a *Thomas messo* astan af þui at han hafde ser egghi Jola kost. oc *Valentini* messodagh efter jolen köyptom ver af honom þat halft. X. manada mataboll er hann atti þar meira j firer halfa V mork huert manada mata boll oc lukom ver honom þa upp hwerian pening hæilan oc halfuan ok er þetta halft XII manada mata boll Varo þesse vitni þar i hia at ver köyptom þessa iordh efter rettom landzloghom att rættir odhals men sculu after löysa af oss þui at hon var kaupi iordh fadhr hans *Olafr* Prestir Ærchibiscops sweinn *Rappis Brodher* *Austein Raudhir* *Arne Brattr* [Nattfare, *Arne Galuita* *Sigurdhr* *Stuttupp* oc margt annat godhra manna. þessu sama iattadi *Guthormer* i bana fott finne firer herra *Arna* i *Grasgardhe* *Eirike* *Loghmanne* *Jon Krok* þorbirne klapp oc odhrom godhum monnom Oc til sanz vitnisburdhar setto þeir stadharens incigle oc sialfra sinna firer þetta bref a firer sagdhu are *Tiburti* oc *Ualeriani* messo dagh.

*Haquini Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis Vibergen-
sibus in Læsø existentibus.*

*Ex Apographo Chartac. desumpto ex Autographo
in Scriniis Dioceseos Viburgensis.*

1293. die 24 Augusti.

Omnibus presens scriptum cernentibus *Haquinus* Dei gratia Dux Norwegie salutem in domino sempiternam. Noueritis quod nos Canonicos Wibergenses in *Læsø* existentes, vna cum omnibus bonis ad ipsos ibidem spectantibus ipsam insulam cum omnibus inhabitatoribus suis ac bonis ipsorum quibuscunque sub speciali protectione nostra suscipimus defendendos, saluum & securum conductum pro nobis & nostris, ac ceteris omnibus, quicquam causa nostri facere volentibus, tenore presentium eisdem concedentes. Quocirca vobis omnibus & singulis sub districtus nostri potestate constitutis sub indignacionis nostre pena quam grauis sequetur vindicta firmiter & districte precipiendo mandamus, ne premissis Canonicis, ipsorumue procuratoribus siue ipsius insule de *Læsø* inquilinis in personis familia seu rebus quibuscunque in ipsa insula commorantibus seu per vos transeuntibus grauamen molestiam dampnum vel impedimentum aliquod inferatis, seu quantum in vobis est inferri permittatis. Datum *Wathal* Anno Dni M. CC, nonagesimo tercio, in die beati Bartholomei Apostoli.

Sigillum aberat.

ERICI Regis Norvegiæ Treugæ cum ciuitatibus Vandalicis.

Ex Autogr. Membran. in archiuo Lubecensi. Apogr. Chartac. No. 65.

1293. die 9 Junii.

ERICUS Dei gratia Rex Norwegie viris prouidis & honestis, Aduocatis, Consulibus & Communitatibus Ciuitatum, *Lubec. Wis-
mar, Rosstoe, Strallesund & Griepeswold*, salutem in Domino sem-
piternam. Noueritis, quod suborta, post compositionem inter nos,
&

& Ciuitates vestras *Calmarne* factam super diuersis articulis inter subditos nostros & Ciuitatum vestrarum incolas materia questionum. Nos, quia compositionem eandem firmiter obseruare volumus, cum discretis viris Ciuitatum vestrarum Consulibus & Nunciis, *Johanne de Bolway. de Lubek. Hassene de Crukowe de Wismaria, Reinerio de Lawghe de Rosstoc. Johanne de Bard, de Strallesund, & Gerardo de Calmarn de Griepswöld*, apud Nos, *Bergis* existentibus, proxima sexta feria ante festum Beatorum Viti & Modesti martirum, sub Anno Domini. M.CC. Nonagesimo, tercio, placitauimus in hunc modum, quod procuratores Ciuitatum vestrarum debent in festo pentecostes proximo futuro, ad nostram venire presenciam, *Bergis*, qui ex parte vestra mandatum habeant sufficiens ad faciendum & Recipiendum complementum iusticie de singulis causis & querimoniis iam motis inter Nos & nostros, & vos & vestros, aut etiam tunc mouendis, verum si tunc temporis per viam iuris aut compositionis amicabilis cum procuratoribus vestris super causis & querimoniis huiusmodi forsitan concordare non possemus, quod absit, debet nihilominus a tempore date presentis vsque ad festum beati Johannis baptiste proximum post festum pentecostes supranominatum inter Nos & fautores nostros singulos ab vna parte, ac vos & fautores vestros singulos ab altera, bona pax & amicitia stabilis obseruari firmiter & inuiolabiliter, & subditi nostri, ciuesque *Bremenses* ac fautores alii ad ciuitates vestras, & incole ciuitatum vestrarum, ac illi de Campen & Grosren (ceterique fautores vestri ad Regnum nostrum interim velificare poterunt libere, Et debet utraqve partium hinc & inde frui libertatibus & iuribus quoad omnia que per compositione. n. inter Nos ordinata declarantur, illis personis duntaxat, exceptis, quorum nomina nunciis vestris in scriptis fecimus assignari, In cuius Rei testimonium sigillum nostrum vna cum sigillo Domini Haquini Ducis Norwegie illustris, fratris nostri karissimi, literis presentibus duximus apponendum, Datum in ciuitate *Bergen*, Die & anno supradictis, Anno vero Regni nostri quartodecimo
Sigillum *Haquini* Ducis adest.

Einari Abbatis de *Munkalife*, Literæ, quibus profitetur, se suumque conventum a *Johanne Kar*, prædium *Rydsæter*, ea conditione argento Norvegico emisse, ut venditor per sex hiemes illud inhabitaret, mercedem monasterio solveret, ædesque suis sumtibus fartas tectas conservaret: isto uero tempore elapso, intra tres proximas hiemes propria pecunia dictum prædium relueret, omni secus in posterum illud redimendi spe resecta. Ut vero hæc eo certiora essent, *Johannes*, monasterii oconomus, Abbati, V. orarum Bol prædii *Mooms* vadimonio dedit.

Ex Codice Diplomatico Munkalifensi membran.

1293. die 25 Novembris.

Ollum monnom þeim sem þetta bref sea edher höyra sendir *Einari* Abote at *Munkalifue* Q. G. oc fina ver vilium at þer vitidh at ver köyptom af *Jone Kar* fim aura boll i *Rydsæter* firer . . . Marka fylfrs Norræna med þui mote at þessi iordh scall liggia vnder *Munklifue* fim væter oc scall *Jon* edha hans erfingia ef hans missir vidh firer landscyld vera i husom oc allum vmbotom uppi hallda a þeim VI vætrom en a IIIJ vætrom nestom þar efter þa scall *Jon* vtlausa þessa iord med sealfs fins pæningom med logleigre forersokn En ef þa verdher eighe vtrlaust þa scall *Rydsæter* euenligha akallalaust liggia vnder *Munkalifue* ok at þetta kaupp se med þui meire stadfesti oc falslaust þa setti *Jon* vmbodz madhr var oss til fulla vardzlu V aura boll sitt i *Moom* at uer sculom þar til ganga ef hiit brægdhist med hinu sama skilordhe oc til sanz vitnisburdhar setto þeir *Bardher Laghe* oc *Sighurdher* a *Alluadnæsi* er hia varo þesso kaupi fin incigle firer þetta Cyrographo anno Gracie M.CC.XC tertio in die Katherine Virginis.

1294. die 17 Martii.

ERICI

ERICI Regis Jura Bergenfibus data, quibus

- 1) Clerici auliciqve pro suis in urbe ædibus expeditiones faciant, aliaqve onera postulati subeant, a quæstore, modo secus fecerint, cogendi, pignus ædi, citatione quinque noctium, imponendo. Contumaces tribus marcis, & ejectione ex domo per concives facienda puniantur.
- 2) Tam extranei quam indigenæ sub poena exilii, honorumqve conventus aut factiones non ineant, legesve aut statuta condant, scientes in Rege solo esse jus ferendi leges.
- 3) Computationes, & Gildæ Nuntiis, Aurifabris, *Angliam* frequentantibus, famulis, testibus, quæstoris emissariis, omnesqve id generis prohibentur.
- 4) Tabernæ publicæ, ubi collatitia pecunia bibitur, jure fruantur veteri.
- 5) Arma præter quæstorem, eius mandatarios, horumqve famulos, quibus cura urbis publicæqve securitatis incumbit, nemo portet, sub poena III marchar. & amissione armorum.
- 6) In littore, foris, aliisve locis publicis præter veniam a Rege impetrandam ædes nemo educat.
- 7) Unde examini Jus eorum, qui domos ad littus posuerint, diplomate regio carentes, subjiciatur: quorum, pro re nata, alii ædibus litteris Regiis munitis fruantur, alii ædes amittere jubeantur.
- 8) Qui loca publica aliaqve jura Regis hæreditaria aliis contulerit, reus læsæ majestatis habeatur.
- 9) Consules juri dicundo majorem, idqve magis seriam, quam antea operam navent, cujus fidem juramento electi præstent, velint nempe Jus civibus sine ullo discrimine dicere, quæstorique & legifero petentibus ope & consilio semper adesse.
- 10) Magistratus ab expeditionibus exemptus sit, ut officio eo maiori cura vacent.
- 11) Civium consilio magistratum alternari, desides amoveri & novos eligi Quæstor & legifer faciant, Rege non præsentē.

Ex Codice membranaceo Tunsbergensi.

1294. die 17 Martii.

EIRIKUR MAGNUS med guds miskun Noregs Konungr son **MAGNUS** Konongs sender allom mönnom i *Biörgvin* kvedio guds oc sina. Þat er gudi kunnikt oc þeim godhum mönnom sem hvars dagliga hafua hia ofs varit at ver hafuum meira god-

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

T

uilla

uilia haft til ydar enn til nokkora annara kaupstada i landeno. Enn þo at þer hafuit sua titt þar a mote mæiri vlydni enn ofs verdi i mörgum lutom viliom ver þat þo eigi kenna allum monnom vttan þeim einom sem þar ero framaster i oc af þui viliom ver at þeer vitit at þeer skulit hafua fromleides þesser retterböter som hær fylghia. Er þat fyrst at ver viliom oc biðdom at lærder menn oc handgengner menn aller giöre læidangr af gardom sinum timaligha þeghar kraft verdr oc halde ut öllum skilum stadarens sem aller adrer hufböndr ellægar se fimtat or gordum þæirra. enn hvar er slitr fimtina se sakadr III. mörkom oc verde færdr or med motmönnum. þat fyre biðdom ver oc fullkomligha bæde utlandskum oc innlandskum at þeir take seer nokot samhälde edr gere nokot samhlaup edr dicta seer nokor lögh edr sætningar þi at þetta syniz ofs at engin meggi gera nema kongr med godhra manna radhe. enn hvar sem æin sëm þat gerir se landrada madr oc hafue fire gört öllu þvi sem hann a oc fare wtflæghr. Sua fire biðdom ver oc fylliligha samdrykkior edr gildi leidfagha manna, gulsmeter som smidie, *Englandzfarer*, swenæ, vitnom mannæ, heitum manaræ edr andre samdrikkier. Skytningar viliom ver at halldiz efter fornom seedvanæ &c. So viliom ver oc med engo mote at nokor madr bere vonp utan gialkyre oc hans vmbodsmen oc þeirra sveinar þeir þo sem böarens skulu goyma, en hvar annara sem ber se sakadr IIJ morkum oc late vapnen. þat fire biðdom ver oc at nokor madr huusi a strönd ifuer edr ödrom stad i almæningum varum vttan ver slalfuer lofum med brefue varom oc halde skilum slikum fire sem Biaröyiar rettr vattar. Swa oc þeir menn aller sem eige hafua bref wart firer husum a strönd ifuer þa randzfake hvorso þeir hafua atkomezt oc take þeir aller bref af ofs sem retleggha hafua atkomezt en hiner missi. þann sem sæl edr gefuer edr gefuit hefuer almenninga vara a strönd ifuer edr i ödrom stad oc sua vil drega undan ofs födr læifd vara þa köllum ver hann sannan landrada mann vidr ofs. Swa biðdom ver oc radzmönnum at þeir legge meiri rækt a möll manna oc stadarens rett enn þeir hafua firre giört. No skulo þeir suæria eidh med þeim hætti þa er þeir verda kosner at þeir skulu styrkia lögh

lögð oc stadarins rett med ollu mæghni oc engum manne þyrfa
mote löghum fire nokora luta saker oc at þeir skulu koma þegar
til stefnu sem gælkyre oc lögmadr læta kalla þa naudsyniar laust
oc at þeir skulu styrkia oc fylghia til allra rettinda varom umbods-
mönnum oc at þeir fare engann stad or bö medan þeir ero raadz-
men nema lögmadr oc gælkyre lofue þæim. Gefuom ver þæim
sem raadzmenn ero þessar rettarböter fyrst at þeir skulu i engum
nefningum vera oc at þær skulu engann læidangr gera at þær
læggi því mæiri hugh a oc ahyggiu enn adr a þa lute sem bönum
varda. Skal oc gælkyre oc lögmadr um skippta radz mönnum med
godra manna radhe ef einhvar edr fleiri vilia eigi rökr a leggja
oc annan i stadenn kiösa oc æf einhvar fellr fra, þo at ver seum ei
sealfir hia. Nu föritt ydr sva i nyttsæmd þenna varn godvilja
at ver thognemst þui hældr at gefua ydr fleiri rettar bötur
þann tima sem ver komom sealfuer til enn ef þer gorit en nu
sem fyr þa vitit til fantz at þer skulut sea mislyte a. war þetta
bref gört i Biörgwin midvikhu daghinn nestæ firer midföstu a
XIIIJ are rikis wars. Herra Bardr Sambislon Kanceler waar incig-
lade. Jon Klærkr ritade.

*ERICI Regis & Haqvini Ducis Norvegiæ Privilegia data Civitatibus
Hanseaticis.*

Ex Apograph. Charlac. No. 66. desumpto. Ex Autogr. Archiv. Lubicens.

1294. die 7 Julii.

IN NOMINE DOMINI Amen. NOS ERICVS Dei gratia
Rex Norwegie, HAQVINVS eadem gratia Dux, Notum facimus
Vniuersis, quod venientibus ad nostram presentiam apud *Tuns-
berg* circa festum Pentecostes sub anno Domini MCC Nonagesimo
quarto discretis Viris & honestis *Johanne de Runeze*, de Lubek,
pro Riga & Theutonicis in Wysbi, *Waltero de Clute* de Wysmar,
Reynkino filio Roberti de Rostok, *Goschalco de Stralezund*, *Wal-
dowino de Gripeswold*, & pro Tantglen *Hartwico de Nagle*, de

Campen, *Hiddone de Stowere*, & *Alberto de Bremis* de Styttin, nunciis & procuratoribus ipsarum ciuitatum inter nos & subditos nostros, nec non & dilectos nobis *Ciues Bremen.* ex parte una ac predictas ciuitates & earum incolas ex altera taliter extitit placitatum, quod cause contra nos & subditos nostros mote, que propter aliquorum absenciam actorum videlicet vel reorum ad presens decideri non poterant, iusto modo apud predictam villam Tunsbergen quo ad illos, qui sunt ex parte australi Lydendenes ac Berg: quo ad illos qui ex parte alia commorantur circa festum beati Johannis Baptiste proximo futurum tractari debent & legitime diffiniri, promiserunt nobis insuper supra scripti Procuratores & nuncij nomine procuratorio Ciuitatum predictarum, quod nobis & subditis nostris ac *Ciuiibus Bremen.* debet iusticie complementum fieri super causis & querimoniis quas habemus, contra dictas ciuitates vel earum aliquas aut aliquam, seu incolas earundem quando-cumque Consules Ciuitatis contra quam aut contra cuius incolas mouebitur querimonia, fuerint requisiti. Debet insuper inter predictarum Ciuitatum ac *Bremenfis* ciuitatis incolas sicut inter nos & ipsas ciuitates esse vera concordia & stabilis amicitia, ubicunque conuenerint, fruique debent hinc & inde libertatibus & immunitatibus, quas hactenus ullo tempore liberius habuerunt ad hec compositionem Kalmarnie factam inter *) & supra scriptas Ciuitates firmiter obseruare volentes & inuiolabiliter eandem tenore presencium confirmamus.

Volentes insuper dictarum ciuitatum incolas uniuersos, qui regnum nostrum mercandi causa tanquam hospites duxerint frequentandum amplioribus priuilegiis munire de gracia speciali, ut cognoscant se ad nostra beneficia eo fortius obligatos. Eisdem infra scriptas gracias decreuimus liberaliter concedendas. Inprimis quod cum ad ciuitates vel villas forenses regni peruenerint licite poterunt ad pontem applicare balliui licencia non petita debent tamen eadem die vel sequenti proxima, postquam ad pontem applicauerint insinuare Balliuo nostro, quas & quales res aportauerint, et res easdem transferendi de nauibus infra domos licenciam petere, que non debet eis aliquialiter denegari. Hoc adiecto, quod

*) nos omissum esse constat.

Balliuis noster res illas, quas nobis credit necessarias, primitus emat infra triduum iusto precio & soluat premium tempore debito pro eisdem. Quod si Balliuis non fecerit infra dictum terminum vendant postea libere cuicumque, postquam autem infra Ciuitatem vel ville foren, Districtum, qui *Takmark* dicitur, peruenerint, debent res suas venales ibidem vendere, alioquin easdem ducere poterunt, quocumque voluerint extra regnum & infra, non tamen ultra Bergas versus partes boreales, nisi hoc alicui de speciali gracia concedatur. Item de qualibet naue deferente annonam ad ciuitates vel villas foren, veniente dabitur unum melius talentum annone in eadem existentis quod procurator noster eligendum duxerit, excepto *störe* tritici, quod flur in Norico appellatur.

Debent etiam esse liberi a trahendis nauibus nisi nostris. si quis autem infra Regnum Norwegie decesserit, bona sua debent heredi vel eius procuratori legitimo restitui, super hoc testimoniales patentes ciuitatis literas deferenti, de qua fuerat, qui decessit, infra annum & dimidium, post diem obitus decedentis. Item ad ostendendum arma sua vel ad sequendum fures ad patibulum vel alios dampnatos ad mortem non tenentur. Item pro solucione, que dicitur *Ledangr* immunes debent esse, qui ante festum natiuitatis dominice cum nauibus suis sunt expositi ad viam & de suis mercimoniis penitus expediti, quod si postea vi tempestatis compulsi fuerint, moram trahere in aliqua ciuitate vel villa regni, nihilominus immunes debent esse a tributo, dum modo mercaciam suam emendo non exerceant, vel vendendo. Item merces suas in domibus ciuitatum vel villarum forensium reponere valent ubi eis videbitur oportunum, dummodo non alienent easdem alibi, quam in locis ad hoc specialiter deputatis.

Item naues proprias locare poterunt aliis ad loca licita, sicut premititur, nauigandas. Nec ad conducendum naues aliorum compellantur. Item si quis ab aliquo super causa pecuniaria vel leui crimine, pro quo certa pecunia solet solui, per modum illum inpetitur, qui *Tacksetning* in Norico nuncupatur, prout illud *Tak ferre* cum proprio domestico & duobus suis compatriotis nauem propriam habentibus juxta pontem ad recedendum minime

preparatam, que ad caucionem sufficit pro quantitate petita vel emenda secundum qualitatem criminis exhibenda. Item ad excubias & nocturnas vigilias non tenentur, nec in cista cuiuspiam debet fieri scrutinium, nisi contra eum de falso probabilis oriatur suspicio, vel de furto.

Preterea volumus quod appellatum *Pundare* in publico loco sub fida custodia ponatur, ut ad illud eis libere pateat aditus, si aliqua voluerint ponderare, at in eadem haberi debet grauitate sicut ab antiquo fuerat, & in legibus continetur. Item si naufragium passi fuerint infra terminos regni nostri, res suas per se vel per alios colligere valeant, & rebus ipsis & nauibus uti pro libito voluntatis, donec easdem res & naues abdicauerint voluntarie vel habuerint pro derelicto.

Item si quis nautarum delinquit, puniatur ipse legitime, sed non innocentes, nisi quatenus puniendi sunt illi secundum legem *) proprie vel loci consuetudinem, in quo delictum comprobatur esse commissum, qui iudicio scienter subtraxerint delinquentem vel defensauerint violenter, nec priuate persone delictum alicui ciuitati imputabitur, nisi iusticiam facere neglexerit requisita. Quisquis etiam pro causa aliqua fuerit accusatus, que contra ipsum legitime nequeat probari, debet si poterit cum personis ydoneis consimilibus, quo ad statum & condicionem inculati, qui veritatem rei de qua queritur magis creduntur agnoscere, secundum arbitrium legiferi, pro ut delicti qualitas exegerit se legaliter expurgare. Alioquin in purgacione deficienti pena conscripta legibus infligatur.

Item in ciuili vel terminali, quando actor intencionem suam fundare voluerit, & testes producere, non nisi bone fame & ydonee persone in testimonium admittantur. Preterea si quis Mercatorum in Norwegia merces emptas a Theutonicis datis aris, quas vulgariter vocant *Festepening*, secum eodem die, quo euicerit, non asportat, licitum est ei, cuius ille merces fuerant, eas vendere postea cuicunque, exceptis his, que ad vsus nostros necessaria sunt emenda. Hec itaque omnia & singula superius expressa taliter duximus concedenda, si libertates omnes ab eisdem

*) nonne propriam?

ciuitatibus concessisse hominibus nostris, nec non & compositiones inter nos & dictas ciuitates facte ab eisdem firmiter obseruentur. Et quatenus de injuriis dampnis nobis & subditis nostris ceterisque nostris fautoribus ab incolis dictarum ciuitatum illatis, cum requisiti fuerint, satisfactum fuerit cum effectu. Quibus omnibus libertatibus & graciis superius declaratis vos precipue & incolas vestros gaudere volumus & concedimus per presentes. In cuius rei testimonium & euidenciam pleniorum sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum anno & loco superscriptis *in octava beatorum Petri & Pauli Apostolorum* anno vero regni nostri quinto decimo.

ERICI Regis Edicta Islandis data

Ex Apograph. Chartaceo. No. 67.

1294. die 14 Julii.

ERIKR MAGNUS med guds myskun Noregs Konungr sender ollum monnum a *Islande* kuediu guds oc sina. Þorlacr logmadr kom til vor oc redi oss bænar stad ydvare um nockora luti þa sem þer beidduzt at til skyllði leggiaz bok ydrar edr or takaz. þa fyndi han oss þa lute er hann beiddez af ydri halfu. oc honom oc þeim fleirum godum monnom sem af ydru lande eru oc þa voru hia oss þyckia ydr hardla nytfamleger vera oc af því at ver vilium giarnan sia ydar nöðsyn þo at þer seut i fiarska um þa lute er þer beiddizt skynsamlega sem þeirra þegna varra er nerri oss bua. þa gerum uer kunnikt, at ver samþyckum aller þessar ydar beizler sem her fylgia. Medr uottum oc handsolum skal iarder byggia ok sua i borgan ganga. Svo skal leigulide hion hafa at hann fae unnit engiar allar ella bete hann landz drottne skada þann allann sem menn meta at iord spilliz af því. utann þeir skile odruviz. Umm kalldakol forfallalaust þat sem femett er epter utann *) bufe. þa eigniz fa er iord a. Umm brott ferðu tada tvingillde fyrer

*) kvikfe Cod. membr. klevenfeldii

fyrer þat sem ufært er, þa er hann fer af iordu, þann kostnat sem sem hann þarf til brottfærslu er til kemr iardar. Full skadabot skal greidaz fyrir beit. todu akra ok engia þo at eige se log gardr umm landnams laust, fyrir þeirra manna se er beit eigu i orskotz helge, enn ella *) frelse fullt landnam med. Skyllt er at hafa loggard hvort sem ladi er korne edr todu umm gelldfiar rekstr a var til afreitar, ok shallgongr a haustum hvern tima vera skal. þa gere epter þvi sem reppstiörnarmenn gera rad fyrir, ok hveriu bygdar lage hæfer. þviat þat hæfer eige einn veg ollum til, elligar vare slik sekt sem logbok vottar ef eige gerer svo. Allt þat bufe er golldit er edr gefit utann rofs, eigniz fa er mark a ef eige er af brugdit, innann halfs manadar sidann hann bannade logliga med vottum. Ef madr leggir sitt mark a annars manns se med leynd ok viller hann svo heimilldar at, þa er hann þiofr ef svo mikit er se at þiofs sok nemr. Þat er rett at lata virda þat se sex granna sina, þeir skulu svo virda sem þeim þicker þa vert er þeir virda. Standa skal logleiga epter bok, enn skynsamer menn mete hvort hann er leigde hafe til fodr edr snior enn ef eige er til gialde iafnvirdann annann mat ef hann þarf eige ute at kaupa, ella leyse hann xij alnum vadmals, Nu kreft madr mann fiar i rettann gialddaga þess er vitne vitu edr vidgengit er, þa er vel ef hann gelldr, elligar stefne honum hann a fiortan natta freste, ok kreft þar enn fiar fins, nu vill hann eige greida, stefne honum þing, ok kreft hann enn skulldar, nu vill hann eige greida, sekiz hann ij aurum fyrir hveria krosu enn þadann af þingenu skal sekjande nefna svo marga menn sem hann þickiz þurfa, ok fare sidann epter bok. Ef verk madr liggr þrim natum lengr umm heyanner enn halfann manad utann heyanner, mete skynsamer menn hvers leigu fall er. Su klausa er or rekenn bokenne er fyrir bydr at hafa diikfe. Ok fa Kapitle at þeir menn reise bunat er minna se eigu enn v. hundrat. Nu ferr madr med roffe ok þo at þriu se ok stendr hey nær gotu enn bær eige allnær þa take þeir at usekiuf ef þeir þurfa þat sem rofs þeirra þurfa at eta, þar sem naufsyn gengr til. þat skal standa umm

*) frelse omitt, Cod. membr. klevens.

umm melracka veidar sem logrettu menn skipa ok alldri meire
 sekt enn vi alner fyrer hvern. Eige skal omaga telia framar enn
 a þess fe hiona sem umagenn er skyldr ok hverfe af fenu þegar
 hann er xvj vetra gamall ef hann er heill ok verk fær. Ef mæ-
 edr kona utann eckia giptiz utann rad fodur sins edr brodr edr
 modur edr þess er giptingar madr er fyrer rade hennar hafe fyrer-
 gört arfe sinum epter giptingar mann þann sem hun stod til utann
 hann vile meire miskunn agera nema giptingar madr vile fyrra
 hana iafnrede. Erfinge a kost at hallda umaga eyre. þo at hann
 eige minna fe enn umagenn ef skynfomum monnum virdiz hann
 uhettiskulldunautr. Bonde a vigsbetor halfar epter huffreyiu
 sina. Eige skal bonde selia eigner konu sinnar ok þat er þau
 eiga bæde samann utann samþycke hennar, nema full naudsyn
 gange til ok þo med skynsamra manna rade. Ef rutr kemr i fe
 edr hafr til geita, bæte skada allann ef hann er heimtr adr. Nu er
 madr stolenn fe sinu þa a fa er stolenn er full giolld fiar sins af fe
 hins sekia. ok kostnat þann sem hann þurste til epterfarar ok rett
 sinn epter lagadome sem hann se logrænt iafnmiklu. Eige er umm
 bod fullt at logum utann med vitnum ok handsolum. Umm
 Skrudkleda burd sekr ij aurum fyrer hvert er hann ber framar
 enn log votta utann konum se gefenn. Umm elde þingmanna sekr
 ij aurum fyrer hvern mann er eige er alenn epter logum forfalla
 laust. Ef madr rangfærer umaga giallde þeim kostnat fullann er
 til var færdr þann sem hann hafde fyrer. Sex alnir morendar i
 Oyri. Umm Skullder kaupmanna sekr halfre mörk fyrer hvert hun-
 drat er eige er golldit at Olafs messu forfalla laust. half konunge
 enn half þeim er skulld a, þar sem madr seger sik or dome for-
 fallalaust logliga til kvaddr af rettaranum sekr halfre mörk half ko-
 nunge enn half þeim er mal a utann svo mikit vandamal se at
 dæma at þeir fae eige yferteikit þa legge til alþingis edr til log-
 mannz. Sex eru morendar alnar til eyris. Ecke eru melracka bel-
 ger mellter i logaura. Sa capitule er or tekenn bokenne er vottar
 umm tveggia missera vinnu menn. Ef madr færer mann bindr
 edr ber edr skemmer fullrettis ordum edr verkum ok vitu þat
 vitne ok krefr sa laga festu ok rettar sins er fyrer vanvirding vard

enn hinn niter. þá sekiz hann halfre mörk. halft konunge enn halft þeim er mal a. Hvar sem ungum manne tæmiz land i erfd edr at giof i vigs bætr edr rettarfar ok felr fjarhalldz madr hans a brott. þá a hann brigð þess landz. Ef madr feller bod þat er stefnt er þing at heyra konungs bref edr stefnt manndraps þing, manntals þing til iafnadar edr reppstiornar þing a hauft. sekr ij aurum fyrer hvert þing. Ef madr miolkar stelande hende bu annars mannz. bete fyrer stuld sa er fe herfer til, ella late hud sina epter laga dome ok reffing rettarans. Skyllter bondum at gera vëgu fara umm þver herod ok endelong þar sem mest er almanna vegr epter rade fylsumanna ok logmanna. sekr eyre hver er eige vill gera ok leggiz þat til vegabota. Ef gradungr ellter fang or kum sa er heima er med bue svo at skade virdiz bæte fiordunge bota ef sannprofat er, enn ongu ef hann lær ef madr vill eige vardveita hann edr reka i afrett. bæte skada þann allann er hann gerer epter því sem menn meta. Eige skal her a lande gefaz mey edr konu meire tilgiof enn lx hundrada. þo at menn se rikare. enn hverge meira enn fiordung or fe hans. enn ef hann gefr i beztu eign sinne. þá skulu erfingiar hans leyfa til sin ef þeir vilia. Ef madr færer bunad sinn reppa a medal þá skal hann segia til einkennu sinnar i þeim repp sem hann hefer bu fært. ok lata skra med einkonnum þeirra manna er þar hafa buit adr. Stefnu skal leggja til kaupa vid skip fyrer heyanner ok epter ok sele hond hende. Sektalaust er manne at kiosa undann fer mala land sitr. þeim monnum skal eige lgefaz olmusa er ganga hufa a medal ok bera vapn. þessor ord eru ortekenn bokenne at ecke skal at skalldskapar male rada. Umm kalfa ok lomb. kid ok grife sekiz madr eige þo at umarkat se medann i sialfs lande gengr. Endr nyia ma madr ummbod at lidnum þrimr vetrum hvart sem hann er utann landz edr innann. þingvite skulu leggiaz til þinghufs gerdar. svo lenge sem þarf. Landnam ok skadabætr skal giallda sa er þau svin a er skada gera svo sem fyrer annann fenat. Ecke a iord i vide þeim er fluttr er or almenningu nema hann ligge lengr enn log votta. Sa skal skatt giallda er bunat reiser. enn hinn eige er bregdr bue. ef hann hefer minna. fe enn tiu hundrat skullda-
laust.

laust. Þat Capitulum skal vera í bok ydvarre er vottar umm bygging a konungs iordum. Eige vilium ver at skreid mikil flytiz hedann medan hallere er a landenu. Eru nockorer hluter þeir her ritader er þeim vitruztum mönnum sem a eru landeno synazt meir ofharder edr ofrliner þa biodum ver lögmonnem varom at þeir riti til var þat sem þeir beidazt aller samt. Skulum Ver þa sanliga skipan a gera med godra manna rade at ver ventum at ydr ollum se hentazt samt. Þessi skipan var giord i *Tunfbergi* þa lidit var fra burd vars herra Jesu Christi. M.CC. niu riger uetra oc þrir ueter. a Suftuns Vauku dag. a fimtanda are rikis vors. Herra *Biarne Serksun* Canseller var infiglade. *Jon* klerkr ritadi

ERICI Regis Privilegia Bremenſibus data, quibus 1) eos in familiariffimos & ſpeciales amicos recipit, & pro cunctis mercatoribus Anglie & Teutonie familiaritatis ſuæ conſortio aggregat. 2) telonium trium ſolummodo denariorum pro ſingulis allecium laſtis eos ſolvere jubet

Ex Apographo Chartaceo. No. 68.

1294. die 21 Julii.

ERICUS Dei gratia Rex Norwegie vniuerſis & ſingulis fidelibus ceterisque probis hominibus regni ſui preſentes litteras viſuris uel audituris ſuam gratiam & ſalutem. Ordo rationis depoſcit ut hi, qui pre aliis merentur, pre aliis etiam dignis fauoribus honorentur. Notum igitur facimus tenore preſentium vniuerſitati uestre, quod dilectos nobis ciues Bremenſes & mercatores ac incolas eiusdem Ciuitatis vniuerſos, quorum fidelitatis ſinceritas meruit noſtris fauoribus ſpecialiter pertractari & obſequioſa deuotio ipſorum ſe reddidit idoneam pre ceteris ad noſtram beneuolentiam conſequendam ex nunc in familiariffimos & ſpeciales noſtros amicos recipimus, & familiaritatis noſtre conſortio pre cunctis mercatoribus Anglie & Theutonie fauorabilius aggregamus. Quare uobis vniuerſis & ſingulis ſub pena indignationis noſtre iniungimus,

U 2

firmi-

firmiter precipientes, quatenus dictos amicos nostros & fautores,
 quandocunque & ubicunque eos vobiscum contigerit conuenire,
 tanquam dilectos nostros & regni speciales, vt dictum est, fautores,
 habeatis apud quoslibet propensius commendatos & a vobismet
 ipsis, quantum potestis promoueatis & honoretis, ac in omnibus
 honorabiliter pertractetis, nec non & in omnibus suis agendis con-
 templatione nostri & precipue contra omnes injuriantes eis inde-
 bite nostris auxiliis assistatis & consiliis oportunis, cum ab eis fue-
 ritis requisiti, per vosmet ipsos, siquidem in corpore, rebus &
 personis eis attinentibus, nullum grauamen damnum, iniuriam,
 seu molestiam aliquam eisdem vllatenus inferatis vel quantum in
 vobis fuerit inferri ab aliis permittatis, prout Regie Majestatis
 nostre indignationem & vltionem volueritis euitare. Volentes in-
 super in signum specialis dilectionis & fauoris dicte ciuitatis Bre-
 menfis Ciuibus mercatoribus & incolis in solucione telonii in pi-
 scatura allecium ampliolem facere gratiam, quam aliquibus aliis
 mercatoribus regnorum superscriptorum, vt eo fortius nostris
 assistant obsequiis, quo se amplius per nos in hac parte senserint
 supportatos. Volumus & presentium tenore concedimus ex gra-
 tia speciali, vt omnes & singuli mercatores premisse ciuitatis Bre-
 menfis tempore quo nobiscum allecia capiuntur ad regnum no-
 strum uelificantes pro nauibus suis ibidem sarcinandis pro qualibet
 lesta allecium soluant nomine telonii tres denarios nouorum &
 legalium sterlingorum tantum ad dies nostros, ita tamen quod su-
 per numero lestarum sarcinatarum credatur & stetur sacramento
 domini nauis & gubernatoris & aliorum duorum virorum eiusdem
 nauis, quos thelonarius noster duxerit acceptandos. Inhibemus
 itaque omnibus balliuis & exactoribus nostris, ac ministris ipso-
 rum quibuscunque, ne quis a premisis mercatoribus Bremenfis
 quecunque dona vel seruitia seu quicquam sub colore thelonei
 preter superscriptum thelonium exigere uel extorquere quomodo
 libet audeat uel presumat, sicut gratiam nostram diligit & fauo-
 rem. In cuius rei testimonium presens priuilegium dicte ciuitati
 Bremenfi concessimus nostri sigilli munimine roboratum Datum
 Tunsbergis XII Kalend. Augusti Anno Dni M.CC. nonagesimo
 quarto Anno regni nostri XV.

Aruonis

Arnonis Episcopi Stavangrensis Apostoli dati suis Canonicis super appellatione ab sua sententia super decimis in *Finöy* per *Thorgillum* Episcopum, a Cathedra abalienatis

Ex Apographo membr. Fascic. XXVII. No. 1. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 69.

1295. die 11 Januarii.

Omnibus xpi fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit *Ericus* dei gratia Abbas Monasterij scti *Michaelis* Bergensis Ciuitatis, Salutem in domino sempiternam, Nouerint vniuersi quod nos Anno domini M,CC,XC, quinto, IIJ. idus Martij commisimus in presentia fratris nostri *Petri*, & *Bergthori* clerici nostri & aliorum fidedignorum apostolos, non cancellatos neque abolitos neque in quacunque parte sue forme viciatos cum integro sigillo pendentis domini *Arnonis* Episcopi Stavangrensis roboratos *Nicholao* dicto *Albo* nuncio Canonorum *Stavangrensi* ad curiam Romanam ex parte eorum deferendos, & ipsorum procuratori, videlicet *Gautoni*. concanónico eorundem ibidem existenti committendos quorum tenor talis est, Sanctissimo in xpo patri ac domino suo domino *Celestino* diuina prouidentia sacrosancte Romane ecclesie summo Pontifici suus deuotus & obediens filius, *Arno* Stavangrensis episcopus licet indignus, cum summa reuerentia pedum oscula beatorum. Nouerit Sanctitas uestra discretos viros ecclesie mee canonicos a sententia quam tuli contra ipsos super alienatione cuiusdam decime melioris & valde necessarie ad mensam meam & cathedram ecclesie mee specialiter pertinentis, per bone memorie *Thorgillum* quondam Episcopum *Stavangrensem* predecessorem meum in graue dampnum curie mee siue mensæ ac futurorum Episcoporum preiudicium & grauamen improuide attemptata & per consilium seculare contra sacrorum canonum instituta prout ex forma alienationis apparere poterit euidenter uestram sub hac forma audientiam appellasse. In nomine Patris, filii, & spiritus sancti, Amen, A sententia si sententia poterit dici qua vos uenerabilis Pater & domine *Arno* dei gratia Stavangrensis Ecclesie Episcopo, anno domini M,CC,XC,IIII, quarto Idus Decembris eiusdem ecclesie

tulistis super priuatione decime nostre de *Finöy*, tamquam ab iniusta in hijs scriptis sedem Apostolicam appellamus & apostolos instanter petimus nobis dari supponentes nos & bona nostra mobilia & immobilia seu iura defensionis & protectioni sedis eiusdem, prefigimus in super nobis terminum concessum a iure ad predictam appellationem proseguendam. Interposita fuit preliens appellatio, anno domini quo supra, XVII Kalend, Januarij, hijs testibus presentibus &c. Cui appellationi pater sancte ob reuerentiam sedi apostolice deferens eos ad vestram presentiam cum hijs litteris siue apostolis patentibus meo sigillo munitis remitto, statuens eis annum non minus ne causa huiusmodi plus debito pro-rogetur pro termino peremptorio, in quo se per ydoneum procuratorem cum omnibus munimentis ad causam spectantibus uestro conspectui representent. Datum *Stawangrie* Anno domini, M, CC, XC, quinto, tercio Idus Januarij, in cuius rei testimonium Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum, Datum, *Bergis*, XV; Kal, Februarii, anno domini, M, CC, XC, VII.

Sigillum, quod loro membranæ exciso appenderat, deest.

Erici Abbatis de Munkalife Sententia, qua, auctoritate *Haconis Ducis Norvegie* fungens, Ecclesiæ de *Sande* piscationem in amne inter *Sande* & *Faxstados*, Litteris Domini *Haltboris* Jlegiferi *Suldali* colonis minus iuste adjudicatam restituit.

Ex Autographo membran. Fascic. XXI. No. 3.

1295. die 24 Maii.

Varandom oc vidr komandom ollum guds uinum oc sinum þeim sem þetta bref sia æda höira sendir *Eiriki* med guds miskun. Abote. at *Munklifi* j *Biörgvin* Q. G. oc sina. En þa er lidnir voro fra burd vards herra ihu xpi- M. vatra- CC. vatra- XC vatra oc. V. uatr voro uær j *Rygia fylki* eptir vilia oc bodskap vars uirdulægx herra *Hakonar* Noregs hertoga at sia oc retleida af hans halwo þa luti sem leidrettingar þyrftu æftir þairri skynsemd oc viti sem gud heuir let

let off. . Komo ver j *Suladall* til aar þeirar sem liggr millom *Sanz* oc *Faxstada* oc höirdom oc saam askilnad. þan sem var j millom *Sira Bardar* sem syngir a *Sande* af einni haluo oc bondanna af *Suladale* af annare. vm fiskina sem liggr till *Sanskirkju* oc skildu ver at kirkian heuir mykill rangænde haft oc þolt af *Suldölom* langa stund. saker þess brefs einkanliga sem herra *Haldor Logmadr* fæk þeim. oc af þui at þat bref syndizt off huarki loglæga ne skynsamlæga gort vara. at meina Prestinom fiskina. fyrer sino lande. þar sem hann nytr þui sidr til midrar aar. at hans land gængr oc uttan at kermv. sua at þurt ær jamnan næma snönam seæda stosto vatnauæstir. oc maa fiskr ganga bæde upp oc ut sem off syndizt oc vitnad var fyrer herra *Haldori* kollodo ver þat bref aftr. oc dömom med þessu varo breue af halwo vars herra Hertogans oc þui valde sem hann heuir off fengit oc gott orlof til gæuom *Sira Barde* a *Sande* at nyta fiskina hædan af fyrerkirkjunar lande frialslæga bæde kær oc kassa oc oll fiski uell sua langt utt sem logbok vattar. Fyrerbiodom ver huerium manne. hædan af at meia æda talma fyrer honom fiskina. þar till sem vor herra Hertoginn ser sialfur oc hann uill adra skipan a gæra. En huer annara sem þetta uart bref brytr þa uiti sannlæga at hann skall sliku fyrer suara sem han bryti æda ryfi dom oc bref sialfs vars herra hertogans. oc til sans vittnisburdar fengo uer her fyrer uart bref oc infigli. Var þetta bref gort j *Stauangri* a fyrfagdom tima IX. nattom æptir *Halwardar* mello. a XVI. are Hærtogadoms vars virdulægs herra *Hakonar* Noregs Hærtoga

Sigilli ceræ albæ impressi fragmentum loro membranæ exciso
appendet.

Nicolai de Husabö, Vilhelmi de Torgis, & Elifi Legiferi testimonia, se a Canonicis Nidrosiensibus rogatos Archiepiscopo obtulisse compositionem actarum inter eos litium, sed nihil profecisse Archiepiscopo a Canonicis mille marchas & perfectam obedientiam postulante.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 4. Apograph. Chart.
manu Arnæ Magnæ No. 70.

1295. die 4 Junii.

Þat se allum kunnikt at þa er lidnir varo fra burð vars herra. M. Vetrar oc CC.XC. Vittra oc V. væter a laugardag. VII. nattum fyrer festum Barnabe i *Nidarose*. Gengom ver *Nikulaf* i *Husabö*. *Vilialmer* j *Torgom* oc *Eilifer* Logmadr af halfu korsbrödra sem þeir bado oss fram til ærkibiskups med þeirra ærindum ok ek *Vilialmr* bar fram a þenna hatt fyrer Ærkibiskupi. Med þi herra at þer budud korsbröðrom eda þeirra vmbodsmanne koma til ydar a *Halogaland* at skipa þa luti med ydr sem settargerð ydur ok þeirra vattar oc þeim þotte þat omattelegt vera at fara sua langt oc þyngiazt miök ef þeir före moti vanda oc þo ei vift hvar þeir fyndi ydr þar sem þer settud þeim engan vísan. Stad ne tima. þikkir þeim vidrkömelekt at sia nu fyrer prouendom oc adrom beneficiis er lauf ero oc skipa med þeim allom eda þeirra vmbodsmanne sira *Jone* eda sira *Askeli* oc Ærkibiskop suarade of seint er nu þui at ver hafum skipat i vaar margt medan lifdi sira *Helgi* korsbrodir er vmbodsmadr var Capituli. En sidan kalladom uer vmbodsmann þessara at hann hefði komit innan. XV. daga til vaar oc *Vilialmer* suarade ydrir vmbodsmenn sua sem herra Abote oc herra Prior her settu a lengra stefnu dag festum *Barnabe* j *Vagom* oc bröðr segia at nu megu þeir gera allt er vantar. Nei sagdi Ærkibiskop þeir ero engi korsbröðr oc j banne ero þeir oc ecki viliom ver med þeim gera komom uer þui þo a bidiande Ærkibiskop oc bröðrena at þeir taladez vidr oc sua sem hvarir tueggia iatado þessu komo fram um morgonin efter a drottens dag. V. korsbroder sira *Ellendr* meistare *Oblandr* Sira *Audun* Sira *Jon* oc Sira *Askell* oc ver med þeim oc taladozt þeir þa vid væl oc

oc viterlega oc millom annara luta margra er þa foro fram budu
brödr sin vmbods mann sua sem þeir budu laungu i væter sem
herra Prior a *Ælgisatre* oc predikarar vitu, sira *Askel* med þui
mote þo at ek sagde *Jon* kennir mik i engum lut talniadan at ek
mege æi vera. En þetta gerom ver bröder saker fridarens oc *Ær-*
kibiskop sagde offeint er nu þuiat ver hafom skipat alt med *Helga*
oc med þui takum uer *Askel* at haldizt þat sem adr er gert. oc
broder sagdu *Helga* köllom ver engan korsbrodor verit af off
nenockot Capituli vars vmbod haft oc þat vitum ver allt onytt
sem þer hafer med honom gert i vætr oc i vaar. oc alt annat þat
sem þer hafit skipat vtan vara samþykt oc ver æigom rada med
ydr Sagde *Ærkibiskop* vm sidir at honom likade væl at sira *Askell*
være vmbodsmadr Capituli. Sidan var sagt af halfu Capituli. þer
herra sendud off at sinni bref ok kalled off ihafa fallet þinn. M.
marka oc ver appelleradom fyrer ydrum vmbodsmannom þegar
af þeim þyngslum oc synum hana ydr oc var hon lesen þar oc
fengen honom i hendr sem ver saam. sagdi *ærkibiskop* ekki matto
þeir döma i haust mote samuisku vare oc at þeir se æi i banne
sem ver hafom i sett oc suarat var af halfu brödranna ver hafum
kallat til herra *Pauans* oc þui bindr ekki bann þat oc ef þer vilid
niota doms þeirra fyrer ydr latid off oc niota þar sem fyrer off
gerir her um oc *Ærkibiskop* sagde ekki latum ver yndir menn
vara döma ivir off oc þui hafe þer fallit i þinn at þer komed æi
kallader. Hugdum ver at ver mættem kalla klerka vara. oc ef
þer kome æi ne greiddi þat sem ver bydim taka þa þegar lagdu
læckmenn her gott til oc bado at þeir sialfer mætte balt settazt
sin a milli. Oc at þetta se satt oc sua fram farer sem nu er lagt
settum ver fyrer þatta bref vor iusigli.

Sigilla defunt.

Arnfinni Abbatis de *Ursten*, *Johannis* Abbatis de *Hofno*, *Sigurdi* Archidiaconi de *Hetlandia*, testimonium se affuisse, dum *Ericus* Abbas monasteri de *Munkalife* ab *Ingeleifa Arnberni* filia consensu *Thyostolfi* mariti sui emebat VI manada matbol prædii *Straumabuerue*. III manadamatleigu prædii *Vædhræse*, & III manadamataleigu prædii *Sigridhusætre*, pro XXX marchis argenti currentis, quæ tunc VI marchas defæctas valebant.

Ex Codice Diplomati. Munkalifensi. Apogr. Chartac. No. 71.

1295. die 26 Julii.

Ollum guds vinum oc finum þeim sem þetta bref sia edhr höyra fenda *Arnfin* Abote i *Witstein*, *Jon* Abote i *Hofno* *Sighurder* Archidiakn a *Hietlande* Q. G. oc sin. Ver gerom ydhr kunnykt gera at a þi are er lidhit var fra burd vars herra M. vettra CC.XC oc sin væter. varo ver þar i þia oc margher adrir godher menn at herra *Eiríkr* Abote at *Munkliue* i *Bergwin* köpte af *Ingeleisue Anbiarnar* dotter VI manada mata boll i *Straumabuerue*. III manada mata leigho i *Vædhræse* oc annara þriggia i *Sigridhusætre* medh samþykkt *Piastolfs* bonda hennar firer XXX marka gangs sylfurs er þa gengr firer VI merker brendar Scall hon gera Abota iamheimola iordh sem han gerdi henni aura med ollum finum lunnendum oc lausa efter after med sialf sins þæninga ok til sanz vitnisburðhar. seittom ver var incigle firer þetta bref in crastino *Sci Jacobi* anno supradicto.

PHILIPPI (Pulchri) Francorum Regis Foedus initum cum *ERICO* Rege Norvegiæ, cui subnexæ sunt *ERICI* Regis Litteræ procuratoriæ datæ *Auduno Huglaci* filio, in Galliam ablegato.

Ex Autographo membraneo Archivi Regii. Apogr. Chartac. No. 72.

1295. die 23 Octobris.

Ph. Dei gratia Francorum Rex. Vniuersis presentes litteras inspecturis Salutem, Inter alia per que regnantium & Regnorum exaltatio

exaltatio procuratur, acquiritur pacis & tranquille quietis amenitas, ac felici & prospero statu consulitur subditorum, Illud videtur attenta consideratione precipuum quod inter Reges & Regna solide caritatis vnitas & fidelis amicitie federa nutriantur: Sic que Reges & Principes ad propulsandas iniurias & demandas insolentias peruerforum, ac reprimendas impugnationes hostiles pro *) executione iusticie mutua sese cum causa deposcit, relatione coadiuuent, quod alter, alteri libenter assistat in prosperis & non deficiat in aduersis ut saltem defensionis armate remedio pacem odientium repressis salubriter iniuriolis impulsibus pacis optate dulcedo proueniat in cuius pulcritudine deuoti pacis filij pacis auctori eo deuotius quo tranquillius famulentur. Sane Inclito Principe, E. dei gratia Norwegie Rege illustri speciali amico nostro premissas utilitates & commoda prudenter ac sollicite attendente nobisque consideratione simul prouocatis laudabilibus votis eius grato concurrentibus libenter assensu, inter nos & nobilem virum *Aud. Huglaci* consanguineum & procuratorem suum ad hoc specialiter constitutum prout in quibusdam procuratoriis litteris inde confectis ipsius Regis sigillo munitis quorum tenor de verbo ad verbum inferius est conscriptus plenius continetur, contracta sunt amicitie & confederationes, ac inire & concordate conuentiones, pactiones, & stipulationes inferius annotate que tales sunt. Actum in primis conuentum & concordatum exitit inter nos & procuratorem predictum procuratorio nomine dicti Regis, quod nos & idem Rex ac nostri & eius heredes nobis & sibi in Regnis nostris successuri erimus ad inuicem perpetuis temporibus veri & fideles amici & inter Regna predicta vnitaris concordie & amicitie perpetue federa seruabuntur. Quodque si persona quecumque fidelitatis nobis debito hodie non adstricta nobis nostre iurisdictioni subiecta vel que dicte persone huiusmodi debito sic astricta aut nostre ut premittitur iurisdictioni subiecte in fidelitate aut subiectioni huiusmodi in posterum non succeder princeps aut potens cuiuscunque conditionis existat contra ipsum Norwegie Regem heredes aut successores suos Norwegie Reges guerram mouere aut ipsos mole-

*) executione legend.

stare seu ipsis alias iniuriari presumpsit hactenus vel presumpserit in futurum. Idem & Norwegie Rex & successores sui nobis & nostris de sua iusticia fidem facient. Nosque ac successores nostri postquam Regem ipsum uel successores suos stabit, mouentem guerram molestatorem seu iniuriatorem predictum attentius requiramus ut a predicti *Norwegie* Regis qui pro tempore fuerit iniuriosa debeat molestatione cessare, sibi que ad nostrum uel successorum nostrorum arbitrium restituere ac pacifice dimittere sua jura ac de dampnis illatis & iniurijs irrogatis ad idem arbitrium satisfactionem debitam impartiri. Qui si acquiescere noluerit nostris requisitionibus in hac parte Nos & successores nostri Francorum Reges dicta *Norwegie* regi & successoribus suis *Norwegie* Regibus in guerra huiusmodi tanquam veri & fideles amici prestabimus conueniens consilium & auxilium opportunum. Ad hec contra, Regem Anglie, & successores eiusdem quem suis demeritis exigentibus fidelem nostrum fore hodie nullatenus reputamus etiam si eum uel successores suos fideles uel subiectos nostros uel successorum nostrorum in posterum esse contigerit, quia dictus *Norwegie* Rex certum subsidium per conuentiones inter nos & procuratorem predictorum nomine quo supra initas in presenti guerra quam contra ipsum Anglie Regem fautores confederatos & valitores eius habemus prestare tenetur Nos & successores nostros teneri volumus ad confederationes & conuentiones huiusmodi obseruandas. Idemque *Norwegie* (Rex) ac successores eiusdem erga Nos ac nostros in guerris & molestationibus quas nos & successores nostros contra quoscunque etiam dictum Regem Anglie uel alios futuris temporibus habere contigerit, in omnibus & per omnia simili modo se gerere tenebuntur. Porro de Magnifico Principe Scotorum Rege illustri qui pro hijs que tenet a nobis in Regno nostro fidelitatis debito nobis hodie est astrictus inter Nos & procuratorem predictum nomine quo supra specialiter est conuentum, quod dicto Regi *Norwegie* uel successoribus suis in guerris quas faceret contra ipsum Regem Scotorum uel successores suos nullum nos uel successores nostri prestare tenebimur auxilium aut iuamen.

men. Et si Rex ipse scocie uel successores sui nobis aut successoribus nostris in posterum, guerram facerent, dictus Norwegie Rex uel successores sui auxilium uel fauorem nobis prestare pari modo nullatenus tenerentur. Nec predicto Regi Scocie uel successoribus suis nos aut nostri in guerris quas contra memoratum Regem Norwegie uel successores suos haberet auxilium prestabimus aut iuuamen nisi Rex ipse scocie aut successores sui nostro aut successorum nostrorum paratus esse stare arbitrio uel iudicio de questionibus & causis pro quibus fieri contingeret dictas guerras. Si uero Idem Rex Scocie de omnibus questionibus & querelis quas Norwegie Rex predictus usque in diem presentem habet uel habere potest contra ipsum nostro se uellet arbitrio uel iudicio submittere hinc ad annum actum est inter nos & procuratorem predictum nomine quo supra quod dictus Rex Norwegie. & successores sui in casum huiusmodi generalem confederationem inter nos & ipsum procuratorem, nomine quo supra initam etiam quantum ad ipsum Regem Scocie & successores suos tenebuntur nobis & successoribus nostris in omnibus obseruare. Et nos similiter eidem Regi Norwegie & suis seruata tamen forma confederationis eiusdem. Actum est etiam expresse inter nos & procuratorem predictum nomine quo supra, quod quia sepefatus scocie Rex in c predicta quam contra prefatum *Anglie* Regem habemus nobis debet assistere ope consilij auxilij efficacis & guerram facere contra eum ne ab hijs distrahi valeat uel etiam impediri sepredictus *Norwegie* Rex uel successores sui prelibito Scocie Regi uel suis occasione aliquarum questionum uel dissensionum ortarum preteritis temporibus inter eos predicta guerra nostra durante guerram facere non poterunt aut alias eis molestaciones inferre nec nouas causas fingere uel occasionem prestare fraudem dolum uel machinationem aliquam adhibere propter quas guerram aliquam guerra nostra predicta durante fieri oporteat in ipsos, immo bona fide pro viribus id uitabunt. De guerris quoque in quibus Rex ipse uel successores sui nobis aut nostris presterint iuxta premissam formam consilium & iuuamen postquam

X 3

guer.

guerram inde ad requisitionem nostram fecerint Nos uel successores nostri concordare componere, aut pacem uel treugam inire nequibimus ipso Rege suisue successoribus predictis exclusis dummodo rationabiliter obseruare rationabili & conuenienter acceptabili compositioni vel paci uoluerint assentire. Sed eos in compositione & tractatu pacis predictae & treuga includere tenebimur specialiter & expresse. Quod & ipse & successores eiusdem erga nos & nostros de guerris quibus nos immiscuerimus pro eisdem tenebuntur similiter obseruare. De personis autem nobis debito fidelitatis adstrictis vel nostre iurisdictioni subiectis sepedicto Regi Norwegie & successoribus suis de hijs que tenebunt a nobis vel super quibus nostrum subire iudicium tenebuntur faciemus mature iusticie complimentum. Et idem Norwegie Rex ac successores sui de suis fidelibus & subiectis idem nobis facere tenebuntur. Tractatus autem conuentiones, pactiones & stipulationes, predictas, Memoratus Rex in presentia nunciorum nostrorum quos ad eum destinamus ratificare & approbare teneretur, ac suo nomine innouare ac super ratificatione approbatione oc innouatione predictis suas nobis per eosdem nuncios mittere patentes litteras sigilli sui munimine roboratas. Tenor autem litterarum procuratorum de quibus in superioribus facta est mentio sequitur per ordinem in hec verba *ERICUS* Dei gratia Rex *Norwegie* vniuersis litteras visuris vel audituris, Salutem in domino Nouerit uniuersitas uestra, nos *Audenum Huglati* dominum de *Hegranes* carum consanguineum & Secretarium nostrum exhibitorum presencium, nostrum facimus constituimus & ordinamus verum & legitimum procuratorem & nuntium specialem ad tractandum & conueniendum pro nobis & nostro nomine cum Serenissimo Principe Dno. Ph. Rege Francorum illustri, ad cuius presenciam ipsum super hoc specialiter destinamus de confederationibus mutuis & amicitie federibus inter eundem Regem & Nos, ac nostros & eius heredes, sibi & nobis in regnis nostris successuros ac eadem regna contrahendis & perpetuis temporibus duraturis, concordandi, firmandi & quauis firmitate uallandi tractatus & conuentiones huiusmodi, ac promitt-

mittendi pro nobis & successoribus nostris Norwegie Regibus, eidem Regi pro se & successoribus Francorum Regibus subventiones & subsidia quecumque tam generalia quam specialia perpetua & ad tempus contra quascunque personas, cuiuscunque ordinis existant, etiam si imperiali vel regali fulgeant dignitate & specialiter contra Regem Anglorum & valitores eius tam Regem Allemanorum quam alios quoscunque transigendi nomini nostro paciscendi, componendi, compromittendi compromissum quacunque firmitate vallandi & submittendi nos iudicio vel arbitrio cuiuscunque principis vel potentis mutuum semel vel pluries quocienscunque & quandocunque viderit expedire pro nobis & nostro nomine contrahendi & suscipiendi in quantitate quacunque & etiam quantacunque stipulandi promittendi, obligandi nos successores nostros & incolas Regni nostri ac nostras & ipsorum terras & bona omnia mobilia & immobilia presentia & futura & iurisdictioni cuiuslibet principis vel potentis aut iudicis subponendum, prestandi quoque in animam nostram cuiuslibet generis sacramentum, & omnia faciendi que circa premissa fuerint oportuna. Dantes dicto Procuratori nostro liberam & generalem potestatem & speciale mandatum omnia & singula supradicta nomine nostro & quecumque alia in iudicio & extra iudicium faciendi, que nos faceremus si presentes essemus, & que potest facere quilibet verus & legitimus procurator, etiam si mandatum requiritur speciale. Volentes omnia & singula que mandatum nostrum exigerent speciale sub predicta generali & libera potestate a nobis sibi tradita comprehendendi, ac si omnia & singula singulariter & nominatim expressa forent in presenti procuratorio & inferia. Promittentes sub hypotheca bonorum & rerum nostrarum si necesse fuerit iudicio sisti & iudicatum solui nosque ratum habituros & gratum quicquid per dictum procuratorem nostrum in predictis omnibus & singulis, & ea qualicunque tangentibus actum fuerit siue etiam ordinatum. In cuius rei testimonium presentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum. Datum. VIIJ. Kalendas Julij Anno Domini, Millesimo, CC. Nonagesimo quinto. In quorum omnium testimonium. &
muni-

munimen presentes litteras sigilli nostri fecimus appensione muniri. Actum Parisius sabbato post festum beati Luce euangeliste. Anno domini Millesimo ducentesimo nonagesimo quinto

Sigillum ceræ viridi impressum corda sericea viridis rubrique coloris appender
adv. Rex in Majestate throno insidens coronatus dextra
lilium sinistra sceptrum liliatum superne gerit, singula
throni latera duo leonum capita hiantia præ se ferunt.
cum circumferentiali inscript. *PHILIPPUS FRAN-*
CORUM REX. Avers. multo minus Scutum X lilia, pri-
mum IV, secund. III, tertio II, quart. I.

Hallonis Abbatis de *Howodöy* confirmatio terminorum inter villam *Mar-*
kam, & monasterii prædium *Aspa*, qui communi utriusque posses-
soris consensu describebantur a lapide ad marginem viæ occiden-
talem apud *Röys* sito, austrum versus usque ad colliculum, qui
femita per *Raudakleisam* ducenti ab oriente altat, inde vero deor-
sum in rimas apud *Myragard*

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ No. 7.

1295. die 9 Augusti.

Ollum gudl vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia eða höyra
sendir *Halle* Abote i *Howdöy*. Q. G. oc fina. Ver gerom ydr kun-
niæt. at *Arbjaru* bonde a *Marku* oc *Hallkæll* sun hans komu til
uar a *Lafranz vaku* dagh oc sagdu at ændimerki þau sem standa
skulu ævelagha millim *Markar* oc *Aspa* sem uer hafðum adr samt
aller iðman varo gengen bæde af þæirra halwu oc vare halwu a
þænna haat sua fyrsta ændemerkit hæuir i steininum er liggr vidr
vestra gatú armen a *Röys* oc sudr i knattan er liggr firer austen
stighen a *Rauda Klæif* þedan oc i *Klovona* nidr i *Kalsmyra Gard*.
samþætum uer firir sagdum ændimerkium at þau skulu standa
æulegha

æuilegha hedan af þui at *Arnbiörn* bonde er i þæsse ændimerki
samþyckti medr off er vm var oc brodr til klausterlens

hedan af oll annur ændimærki bædi þau sem *Olauer Kalf-
baitingr* gæk ok annur hedan af ecki standa oc til Vitnis-
burdar at firerfoghð ændimerki skulu æuelagha standa þa ger-
dom uer þetta bref oc cyrographum oc sættum firer vart jnsigli-
heuer *Arnbiörn* bonde annam lutan en annan skal liggia i Klau-
strinu. Varu i hia þæssere samþyckyu oc höyrdu vilia varn oc
Arnbiarnar bonda oc *Halkiælf* sunar hans. Dan *Audun* Prior.
Dan *Gils ælæce*. Dan *Bardr*. Brodr *Askiell*. brodr *Arnfinnr*. Brodr
Halluardr. *Thiofstolfuer* bonde *Aslæf* sun. Abote Klærker þorstein
smidr. *Eiríkr* Kertisuein. *Halkiæll* smidr. *Oluur* Bakfuæin. *Sæ-
biörn* Klærkr oc margt annara godra manna. Actum Anno Dni
M.CC.XC.V. die quo supra.

Sigilli Abbatis ceræ rubræ impressi fragmentum superest
loro membraneo appensum.

BONIFACII VIII Bulla ad Episcopos *Asloensem* & *Hamarensen*, Abba-
temque Monasterii *Homedey*, qua Judices delegati constituuntur in
causis pecuniariis, inter Episcopum *Stavangrensem*, ejusdemque
ecclesiæ canonicos, obortis.

Ex Autographo membran. Fascic. IV. No. 9. Apograph. Chart.
manu Arnæ Magnæi No. 73.

1296. die 20 Januarii.

BONIFACIUS Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus
fratribus. *Asloensi* & *Hamarensi* Episcopis ac dilecto filio. .
Abbati monasterij de *Hauawöy* *Asloensis* dyocesis salutem & Apo-
stolicam benedictionem Conquesti sunt nobis dilecti filii Capitulum
ecclesie *Stawangrensis* quod venerabilis frater noster *Arno* *Stawan-
grensis* Episcopus super quibusdam pecuniarum summis terris
possessionibus & rebus alijs eisdem Capitulo in elemosinam eroga-
tis iniuriatur eisdem. Ideoque discretionis uestre de utriusque
partis procuratorum assensu per apostolica scripta mandamus qua-
tinus apud Ciuitatem *Asloensem* partibus conuocatis audiat causam
Dipl. Arn. Magn. Vol. II. Y ac

ac appellatione remota sine debito decidatis facientes quod decreueritis auctoritate nostra firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam appellatione remota cessante compellatis ueritati testimonium perhibere, Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse duo uestrum ea nichilominus exequantur. Datum *Rome* apud sanctum *Petrum* XIII. Kalend. Februarii Pontificatus nostri Anno secundo.

Bulla deest

Olavi de *Sto Olavo* aliorumque Rectorum ecclesiarum Civitatis *Nidrosien-* sis litteræ ad dominum *Johannem Elg*, Canonicum *Nidrosiensem* a dno Papa Judicem delegatum in causis inter Archiepiscopum & Capitulum *Nidrosiense*, quibus eum certiores faciunt, se nescire, quid facere debeant in negotio excommunicationis in dnum *Paulum Bierz* plebanum Ecclesie *Sti Petri de Olvisbog* denuntianda, sibi ab illo dato *Nidrosie* 1296 die 21 Febr. cum Archiepiscopus id severe interdixerit die 24 Februarii.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 5.

1296. die 1 Martii.

Reuerendo uiro dno *Johanni* dicto *Elg* canonico *Nidrosiensi* a Sede apostolica iudici delegato. *Olavs* de *Sto Olawo*. *Arno* de *Sancta Cruce*. *Agmundus* de *Seo Clemente*. *Erlendus* de *Sancto Andrea*. *Thorias* de *Sancta Maria*. *Endridus* de *Ospitali*. *Augustinus* de *Sancto Gregorio*. *Petrus* de *Sto Martino*. *Thorfinnus* de *Sancto Michael* rectores ecclesiarum ciuitatis *Nidrosiensis* Salutem in domino. Nouerit prudentia uestra nos recepisse mandatum uestrum anno & die ut in ipso mandato patet in modum qui sequitur. *Johannes* dictus *Elg* canonicus *Nidrosiensis* domini Pape Judex delegatus discretis uiris dominis. *Olawo* de *Sancto OLAWO*. *Arnoni* de *Sancta Cruce* *Agmundo* de *Sancto Clemente*. *Erlendo* de *Sancto Andrea*. *Thorie* de *Sancta MARIA*. *Endrido* de *Ospitali*. *Augustino* de *Sancto Gregorio*. *Petro* de *Sancto Martino*. *Thor-*
finno

finno de Sancto Michael rectoribus ecclesiarum ciuitatis Nidrosiensis Salutem in domino, Nouerit prudentia uestra nos in *Paulum* dictum *Biert* presbiterum Nidrosiensis dyocesis excommunicationis sententiam promulgasse ipsius exigente contumacia & contemptu. Quare uos primo secundo & tertio peremptorie moneamus ut nichilominus sub excommunicationis pena districte precipiendo mandamus quatinus predictum *Paulum* denunciatis excommunicatum in ecclesiis uestris in missarum solemniis coram populo campanis pulsatis & candelis extinctis diebus singulis dominicis & festiuis donec suam purgauerit contumaciam & nostris ac ecclesie uenerit parere mandatis. Rescribentes nobis per uestras patentes litteras uestris sigillis munitas harum seriem continentes quicquid exinde duxeritis faciendum Datum Nidrosie IX. Kalendas Martii. Anno. a. natiuitate domini MCCXC. VII. Quo perlecto accessimus ad presentiam reuerendi Patris ac domini nostri *Jerundi* dei gratia Nidrosiensis Archiepiscopi suum supra hoc consilium requirentes qui nobis per suas patentes litteras in iis expresse mandauit ne predicto mandato nostro tanquam de iure nullo penitus parere deberemus quarum litterarum tenor talis est

Jerundus dei gratia Archiepiscopus Nidrosiensis dilectis in xpo filiis *Olauo* de sancto *OLAWO*. *Arnoni* de sancta *Cruce*. *Agmundo* de sancto *Clemente*. *Erlendo* de sancto *Andrea* *Thorie* de Sancta *MARIA*. *Endrido* de Ospitali. *Augustino* de sancto *Gregorio*. *Petro* de sancto *Martino*. *Thorfinno* de sancto *Michael* rectoribus ecclesiarum ciuitatis nidrosiensis Salutem in domino. Ex relatione uestra didicimus quod dominus *Johannes* dictus *Ela* Canonicus Nidrosiensis tanquam domini pape delegatus auctoritate quarundam litterarum sanctissimi patris nostri summi pontificis *BONIFACII* octauis sententiam excommunicationis uobis est comminatus nisi *Paulum* presbiterum dictum *Biert* plebanum ecclesie beati *Petri* de *Oluirshaug*. in ecclesiis uestris in missarum sollempniis coram populo campanis pulsatis & candelis accensis, ad mandatum suum denuntiaueritis esse ligatum, Verumtamen predictarum litterarum tenore diligenter inspecto

plenius intellexerimus quod per veri suppressionem & falsi suggestionem sunt impetrata & ideo processum habitum virtute penitus carere credimus robore firmitatis maxime cum rescriptum contineat memoratum quod predictus *Paulus Biertus*. *Johannem* sacerdotem dictum *Ovidium* ecclesia sua spoliaverit, omni iuris ordine pretermisso, cum sepedictus *Paulus* a nobis fuerit canonice institutus, & alius suis culpis exigentibus eadem merito destitutus, & cum memoratus *Paulus* uirtute predictae commissionis sentiens se indebite a. sepedicto *Johanne Elg* pregrauari ad remedium iuris confugiens, se & bona sua mobilia & immobilia protectioni sedis apostolice subiecit. Quare vobis vniuersis & singulis in hiis scriptis demandamus ne contra ipsum in aliquo procedere attemptetis. Datum Nidrosie Anno domini M.CC.XC. Sexto. VI. Kls Martij.

Nos igitur tanquam simplices & iuris ignari quid in tanta perplexitate facturi simus nescii prorsus effecti videntesque nos penam aut periculum ex alterutra parte tunc euitare posse vestrum mandatum prefens sub spe tamen apud uos facilius uenie tutius fore reputauimus omittendum. Quare cum ordinarii iudicis nostri prohibitio. nec non & comminata per ipsum indignatio nobis tanquam simplicibus & iuris notitiam non habentibus ad superse- dendum mandato uestro iustam excusationis causam prestitisse uideantur. Discretionem uestram humiliter supplicamus quatinus infecti mandati uestri causam mitius inuentes simplicitati nostre compati parcendo uellitis. Datum anno ut supra kalend. Martij. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa.

Sigillum. 1. 5. 6. 7. 8. loris membraneis, laesa appendent,
desunt Sigilla. 2. 3. 4. 9.

Petri Gudlaiki filii, Erici legiferi, Rydgairi de Sveinsgarde, Heinzi Grai. vii & Heinzi Sartoris Littera, quibus pro Teutonicis, ob denegatas Canonicis Nidrosiensibus decimas, excommunicatis spondent, & in se suscipiunt solutionem decimarum, si ad festum Omnium Sanctorum dictis Canonicis non satisfactum fuerit.

Ex Apographo Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 74.

1296. die 10 Maii.

Allum gudl vinum oc sinum sendir *Petr Gudlaikson. Eiríkr logmadr, Rydgair j suæinsgarde. Heinzi Graiði oc Heinzi skrad-dare Q G. oc sina.* Ver gerum allum mönnum kunnigt at uer gangum við þui oc iattom at uer hofum borgar korsbrodrom at krltzkirkiu. j. *Bergwin.* at þeir þyðeskr menn sem bannsettir varo fyrer tiundargard sina oc her Aero nefndir j þessu brefe *Gæiruin oc Jon Drotning. j. Lepenum. Lodwir. Arnaldr vifi. Engilbriktr. Tidman Lybik. Gæthardr Blakman. Konradr j. Brattenum.* skulu koma til *Bergwinar* þeir æda þeirra umbodssmenn logleger. at allra hælagra mello. j. haust yttan fullra forfalla. at luka tiund sina. nema þui at einf at þeir affake sik med loglegre oc skynsamlegre vænd fyrer kirkiunnar domara (med) annara godra manna tillogu. En ef þeir koma ægi æda þeirra umbodsmenn. iattom uer at luka. efter þui sem skynsamligt þykir kirkiunnar formonnom. koma þeir oc salfuer æda þeirra umbodsmenn. megom mer loglega sægiazst or þessu umbodi. var þetta bref gort. j. *Biörgvæn* þorsdagan nesda fyrer Huita sunnu. þa sem lidnir varo fra burd varðsherri Jhesu X. M. vetra. CC. vetra XC. vetra oc VI. verna oc til sanz runisburdar. setom ver var insigli fyrer þetta bref.

*Sigillum. i. 8. 7. d. 7. i. nulligi2
detur sigilla. 2. 4. 3.*

ERICI Regis & *Haqvini* Ducis Noruegiae Litterae Confirmatoriae datae Sororibus *Sta Clara*, *Roskildis*, super bonis in *Buchthorp*, quae *Dominica Agnes*, eorum matertera dictis sororibus obtulerat.

Ex Autographo membran. Fascic. LIII. No. 26.

1296. die 24 Julii.

Omnibus presentes litteras inspecturis *ERICUS* dei gratia Rex Norwegie, & *Haquinus* eadem gratia Dux Norwegie, salutem in Domino sempiternam. Ne religiosis dominabus, sororibus sancte *Clare*, *Roskildis*, aut earum Monasterio, super bonis in *Buchthorp* sitis in *Syalandia*, quae matertera nostra, Domicella *Agnes*, Domini *ERICI* Regis Danorum clare memorie filia. ipsis sororibus & earum Monasterio, pro anime sue, suorumque progenitorum, remedio contulit & per scotationem assignavit, iure perpetuo possidenda, possit aliqua calumpnia per nostros heredes, successu temporis suboriri, tenore presentium notum esse volumus presentibus & futuris, nos, omni iuri quod nobis in eisdem bonis posset forsitan competere, renunciasse perpetuo per presentes. Gratum & Ratum habentes, quicquid eadem domicella, fecerat in premissis, in cuius rei testimonium, presentes litteras, sigillorum nostrorum munimine, fecimus roborari. Datum *Bergis* in Vigilia beati *Jacobi* apostoli Anno Dni MCC Nonagesimo sexto.

Sigilla defant.

Attestatio Dominorum *ERICI* Regis & *Haqvini* Ducis Noruegiae, quod Dominus *Ericus* Dux *Langlandia* & domina *Sophia* eiusdem condole Vapprobantur collationem bonorum in *Bukthorp* factam sororibus sanctae *Clare*, *Roskildis* a Domicella *Agnete*, & quod eadem bona nunquam impetant.

Ex Autographo membran. Fascic. LIII. No. 27. inter Danica.

1296. die 24 Julii.

Omnibus presentes litteras, inspecturis *ERICUS* dei gratia Rex Norwegie, & *Haquinus* eadem gratia Dux Norwegie in domino salutem. Notum esse volumus presentibus & futuris, nos presen-

res fuisse Bergis in Claustro *Fratrium Minorum* in vigilia beati Jacobi Apostoli Anno Domini M.CC. nonagesimo sexto, Quum dominus *Ericus* consanguineus & gener noster, Dominus *Langland*, promisit quantum in eo est, quod ipse sorores & Monasterium sancte Clare Roskildis in Selandia super bonis fitis in *Buckathorp* in *Selandia* ad dies suos non impetet aliqua ratione, Que quidam bona Domicella *Agnes* filia Clare memorie *ERICI* Regis Danorum illustris pro remedio anime sue suorumque progenitorum dicto monasterio sancte Clare Roskildis contulit & per skotationem tradidit perpetuo possidenda, In Cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda, Actum & datum anno, die, & loco prenotatis. Anno uero Regni nostri XVI.

Sigillum Regis cere albae impressum loro membraneo appender valde laesum. Sigillum Ducis abest.

Privilegium *Erici II.* Norwegie Regis, datum *Hamburgensibus*

E libro copialium Hamburg.

1296. die 31 Julii.

ERICUS, Dei Gratia Rex Norwegie universis Christi fidelibus presentia visuris vel audituris, Salutem & omne bonum. Cum burgenses de Hamborch ad meliorandam terram nostram cum mercaturis eorum regnum nostrum hactenus frequentare consueverunt, & incolas nostros in districtibus eorum dicti burgenses de Hamborch promouerunt in eorum negotiis & agendis, Volentes obinde facere gratiam specialem videlicet quod dicti burgenses exempti sint a laboribus faciendis circa extractionem alicuius naus, quod vulgo Schipdracht nuncupatur. Conferimus etiam quod si aliquis pro crimine suo educitur, ad mortis supplicium predicti burgenses minime sequentur eundem. Item conferimus predictis burgensibus per totum regnum nostrum naues suas ad pontes apponere & deponere sine excessu quolibet vel emenda. Item conferimus predictis de Hamborch, quod licite possint res suas per nostrum

nostrum regnum in nauibus suis vendere & emere quantumcunque voluerint, quascunque res in nauibus alienis. Item hanc libertatem conferimus eisdem, qui veniunt ad regnum nostrum cum suis nauibus & rebus expectabunt nostrum nuntium per duos dies & non ultra, qui si aliqua ab ipsis emerit, persolvet hec infra quatuordecim dies continuos, sicut res suas alias vendiderunt. Item si quispiam de familia nostra ab ipsis burgensibus res aliquas emerit ad proprios usus suos, illas emet de voluntate venditoris sine coactione qualibet. Et cum venditor pro rebus venditis petit pretium dabit illud idem infra octo dies computandos a tempore monitionis. Quod si non fecerit ex tunc venditor significabit hoc iudici, qui compellet emptorem ut in continenti pignus det Venditori, pro rebus emptis illud redimere debet, quod si non fecerit, tunc venditor significabit ei presentibus probis viris, quo facto recedere debet, quod si non fecerit tunc venditor significabit ei presentibus probis viris quo facto recedere potest is sine excessu & deferre suum pignus illud. Item si aliqua navis ipsorum de Hamborch ad regnum nostrum pervenerit portans grave pondus, illa dabit pro theoloneo talentum farine, quo facto emet ligna & quascunque res alias & deducat ubicunque sibi visum fuerit expedire.

Item si navis aliquorum dictorum burgensium venerit in captura allecis illa dabit pro theoloneo de qualibet lasta tres denarios sterlingorum, & hy qui in eadem fuerint naui licite secare poterunt cremabilia & alia ligna ad naues suas spectantia quibus indiguerint sine vara. Item donamus predictis de Hamborch si navis eorum aliqua ad regnum nostrum hiemali tempore venerit illa manere poterit per totam hiemem sine decima aliqua vel exactione. Sed tantummodo talentum farine ratione rheolonii dabitur pro eadem. Item omnes Iudices & officiales promovebunt predictos burgeneses de Hamborch in eorum negotiis omnibus, tametsi incolas regni nostri. Item si burgensis aliquis de Hamborch citatus fuerit ad iudicium quod Tais dicitur, expurgabit se de omni causa per duos viros iure suo non privatos, siue fuerint teutonici siue normanni. Item si aliquis de Hamborch fuerit in suis negotiis vel laboribus ante pulsationem campane celebratam, in labori-

laboribus suis vel negotiis inceptis perdurare poterit absque delicto. Si vero expletis laboribus huiusmodi vel negotiis excuerit tenebitur ad penam unius hore. Item si navis aliqua de Hamborch in regnum nostrum pervenerit, quascunque res appor-taverit, dabit pro theolonio talentum farine. Quo facto hy qui in eadem naui fuerint, lignis & quibuscunque rebus aliis onerare licite poterunt nauem suam. Item si dicti burgenses de Hamborch in regno naufragium patiantur, licite tunc sine aliquo impedimento saluare res suas quas de mari suis laboribus extraxerint. Et si in tali necessitate aliquos vocauerint adiutores illis dabunt pro pondere cuiuslibet laste labore eorundem saluate sex oras noricanas. Ut autem hec predicta prefatis burgensibus de Hamborch in nostro Dominio inuiolabiliter in perpetuum obseruentur, presentem paginam duximus Sigilli nostri munimine roborandam. Huius autem rei testes sunt frater noster dilectus Dnus: Haquinus dux Norwegie. Ericus filius Dni: Erici Ducis Lucie. Bernardus noster Cancellarius. Iohannes filius Yneri. Balwardus Bock. Detleuus de Bockwolde, Helericus de Sigersdorpp milites & alii quamplures fide digni. Datum Berge Anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo sexto pridie Kalendas Augusti Anno vero regni nostri Decimo septimo.

Arnbjörni Gyrdi filii & Ingrida Thorsteini filia Litteræ, quibus Erico Ab-bati de Munkalife, VIII manada matabol, prædii Osposater pro XI Marchis argenti currentis vendunt, tali conditione, ut sibi integrum sit quandoque voluerint, dictum fundum propria pecunia minime vero iniuncto accepta, reuocare.

Ex Codice Diplomatico Munkalifensi membrum.

1296. die 8 Augusti.

Ollum þeim monnom sem þetta bref sia edhr höyra sendir *As-björn Gyrdisson* oc *Ingrid Þorsteinsdotter* Q. G. oc sina vith gerom idhr kunnykt at uith seldom herra *Eirike* Abota at *Munkalife* iordh okra þa er *Osposater* heitir sua mikit sem vith attom þar

Dipl. Arn. Magn. Vol. II. Z vth

vth i VIIJ manada mata bol. . . huart manada' mara boll firer
 halfa XI mork gangs fylfers. gengo þa . . . merker firer mork
 brenda skal han eigha forfagda iordh oc landskyld aftaka. med
 ollum þeim lutom oc lunnendom sem þar liggia til oc bettra þyk-
 ker at hafa enn at missa. En þegar gudh gifuir okr sua fa ok
 þeninga at eighu en eighi at lane at uith maghom after at löysa
 þessa iord. þa sculo vith luka herra Aþora iafn margha aura edha
 þat sem þa uyrðhif iangot þui likom aurom sem uith tokom af
 honom. sculo uith oc honom firer iordhu seghia firer nottena helg-
 hu varo þesser menn vattar hia þello kaupi. kolbein bonde at
Munkalife þorgils Blanda Eiriki son hans þoralder Smider. Jon
Suartr oc mart annara godra manna. oc till sanz vitniþ burdhar. at
 þetta uar okart beggia kaupp oc iakquædi firer Herra Aþora þa
 fengom vith honom þetta bref infiglat med okrom inciglum. var
 þetta bref gort a Lafranz veku afran Anno dni MCC.XC. sexto

BONIFACII VIII. Bulla, qva Episcopi *Asloensis & Hamarensis*, Abbasqve
 Monasterij *Hovedes* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum
Stavangrensem & Ingemuudum de Skaganom, delegantur.

Ex Transsumto *manbrau*. Fascic. XXVII. No. 9.

1296. die II Novembris.

BONIFACIUS, episcopus, servus servorum dei, venerabili-
 bus fratribus, *Asloensis & Hamarensis* episcopis, ac dilecto filio, ab-
 bati Monasterij de *Hovedes* *Asloensis* diocesis, Salutem & Apo-
 stolicam benedictionem. Sum nobis dilectus filius *Ingimundus* di-
 ctus de *Skaganom*, canonicus ecclesie *Stavangrensis* petitione mon-
 stravit, quod venerabilis frater noster *Arno Stavangrensis* episco-
 pus, huius veraciter assertens, quod dictus *Ingimundus* se negocijs
 secularibus immiscebat, & quod nonnullos excessus enormes com-
 miserat, que in dicte ecclesie *Stavangrensis* preiudicium, & ordi-
 nis clericalis opprobrium, redundabant, & quod de hiis erat eciam
 publice diffamatus. ad inquirendum super hoc contra ipsum, or-
 dinaria

dinaria auctoritate descendit, & tandem in huiusmodi negocio in-
quisitionis procedens, dictum *Ingemundum*, occasione predicta,
officio & beneficio per diffinitivam sententiam privavit iniquam.
Propter quod idem *Ingemundus* ad sedem Apostolicam appellavit.
Quocirca discretionis vestre, de utriusque partis procuratorum as-
sensu, per apostolica scripta mandamus, quatinus in appellationis
causa, apud Civitatem *Asloensem* legitime procedentes, sententiam
ipsam confirmare, vel infirmare, appellatione remota, curetis,
sicut de jure fuerit faciendum, Quod si non omnes hijs exequen-
dis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur.
Datum *Rome* apud sanctum Petrum. II^{us} Idus Novembris, Ponti-
ficatus nostri anno secundo.

BONIFACII VIII Bulla, qua Episcopi *Asloensis* & *Hamarensis* cum Ab-
bate monasterii de *Hovedey* Judices in causis inter *Arnonem* Epi-
scopum *Stavangrensem* & Canonicos ejusdem ecclesie obortis, de-
legantur.

Ex Transunto membr. Fascic. XXVII. No. 9.

1296. die 11 Novembris.

BONIFACIUS episcopus servus servorum dei, Venerabi-
libus fratribus, *Asloensi* & *Hamarensi* Episcopis, ac dilecto filio
Abbati monasterij de *Hovedey* *Asloensis* diocesis, salutem & Apo-
stolicam benedictionem. Conquesti sunt nobis Capitulum *Stawan-*
grensis ecclesie, quod venerabilis frater noster, *Arno* *Stavangren-*
sis episcopus super quibusdam decimis, & rebus alijs iniuriatur
eisdem, ideoque discretionis vestre, de utriusque partis procurato-
rum assensu per apostolica scripta mandamus quatinus apud Cui-
tatem *Asloensem* partibus convocatis audiatis causam, & appellatione
remota, sine debito decidatis, facientes quod decurreritis, auctori-
tate nostra firmiter observari, Testes autem qui fuerint nominati,
si se gratia, odio, vel timore subtraxerint per censuram ecclesiasti-
cam appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere.

Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse, duo ue-
strum ea nichilo minus exequantur, Datum Rome apud Sanctum
Petrum IIJ ydus Nouembris Pontificatus nostri anno secundo.

Maria Comitissa de Ingniaci Littera procuratoria data Magistro *Johanni*
de *Forestis* Clerico, & sociis, Abligatis Regis Franciæ ad Regem
Norvegia, ad tractandum super Matrimonio *Isabelle* filia sua
ineundo cum *Haquino* Duce *Norvegia*, dotalitiisque ab eodem illi
conferendis.

Ex Apograph. Chart. No. 75.

1296. die 18 Nouembris.

Universis presentes litteras inspecturis *Maria* Comitissa *Ingniaci*
salutem. Nouerit Uniuersitas uestra, quod nos Magistro *Johanni*
de *Forestis* Clerico ac *Petro* de *Canaberis*, & *Johanni* dicto *Foy-*
non Militibus, nuntiis excellentissimi Principis Domini Nostri
PHILIPPI Dei gratia Francorum Regis illustris, & eidem Cle-
rico una cum altero dictorum militum in solidum presentium com-
mittimus quod ipsi tractent, conueniant & concordent de sponsali-
bus & matrimonio inter nobilem virum *Hotuinum* Ducem *Nor-*
wegia germanum incliti Principis Domini, E. *Norwegia* Regis
illustris & *Isabellam* filiam nostram contrahendis tractatus & con-
uentiones huiusmodi perficere, firmare & quavis firmitate vallare
valeant, ac promittere, stipulari dotem, & acceptare pro ipsa filia
nostra dotalicium seu donationem propter nuptias & omnia alia
& singula facere, quæ circa præmissa fuerint opportuna. Actum
Parisi in octauo festi Sancti Martini hiemalis Anno Domini
M.CC.XCVI.

Haconis

Hacoris Ducis Norvegiæ Confirmatio lata ab Acone Cancellario sententia super controversis inter Arnonem Episcopum Stavangrensem & Capitulum Decimis in Finnøy, quas Canonicis solummodo solvi jubet sub poena dupli & XIII marcharum pro violatione edicti; Dno Basso & Dno Amundo Sigurdi filio, aulicisque omnibus iungit, Canonicos promoveant, & ab iniuriis Episcopi tueantur; & exilii reum esse declarat, qui damna Clero intulerit, pace & patria, exuendum, donec multa, qua lex rapinam sancit & Duci & laicis numerata fuerit.

Ex Autographo membran. Fascic. XEVII. No. 4. Apograph. Chartac. No. 76.

1296. die 24 Novembris.

Hakon med guds miskun Noregs Hertuge, sun M. konongs hins koronada, Sender allum mannom þeim sem þetta bref sea eda höyra, Q. G. oc fina. Ver vilium at þer vitid at ver saam doms bref Herra Aka Cancellers vars sem til var skipadr af Pafalego valde at höyra skipa oc nidr at setia þau mal oc akæror sem korsbrödr i Stawangre, hafa mote herra Arna biscop i Stawangre dömda hann firsagðum korsbröðrum Tyundana i Finnøy þa er þeir hafa lengi þrætt ym, ok af þui at off synizt sa domr logleggar, hins oc annars at ver vitum off skylduga til at styrkia oc stadfesta alla þa lute sem loghligga værda goruer oc æinkanlega þa sem geræzt af pafalegho valde, vilium ver oc biodom i virðnengh uid Pafan oc hans tygn at aller menn i Finnøy kirkju soka i huerre stett oc tign sem huer stendr luknadr memda tyund korsbröðrum i Stawangre med godom græidskap ester þui sem þer vilid hafa þak oc afusu af off med sannum godnitha oc huer sem adrum lykr en þeim eda þeirra umbods manne þa skal sa gjallda tæa peningæ fyrer ein oc off VIII. ortoger oc XII. merker! firer brefe brot, Biodom uer Idr Herra Basse oc Herra Amunder Sigurdr sun handgengnum mannum oc allum adrum at þer uerir oc styrkir korsbrödr till at hallda þetta tyund sem nu er sagt oc oll annur sin rettyndi sua oc æigfidr þa bönder sem tiundena luka þeim ef herra biskup vil þeim inockorom lutum þyngia firer þæt, sua framt sem þer vilid eig missa varar vinattu. En huar sem tekr firer þeim þessa

þessa tiund æda nokora adra luti með rane eða valde, þuuerre stett
sem huer er æda nokorom adrum lærdum manne þ varum hertug-
hadöme- þa er han vtlæghr oc skal æigh ferd fa ne landsvilt fyr
en han hafer off ret gort oc þæim. sua sem logbok vattar a hendr
þæim sem anan rener. Var þetta bref gort i *Stawangre, Katherine*
messu aftan a söytianda are vars Hertugadömes — — Herra *Ake*
Canceler var inciglade — — *Biörn af Marker* kuttade.

Sigilli ceræ albæ impressi fragmentum loro membranæ
excilo appender.

Akonis Cancellarii Ducis Norvegiæ Litteræ monitoriæ ad Episcopum
Stavangrensem, ut abstineat a petendis seu extorqvendis a Capi-
tulo Decimis in *Finöy*, quas auctoritate Apostolica illi adjudi-
caverat.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVII. No. 3.

1296. die 25 Novembris.

Omnibus presentes litteras inspecturis *Ako* Cancellarius Dni
Ducis Norwegie illustris, Canonicus sanctorum Apostolorum *Ber-
gis*. Salutem in domino sempiternam Dudum ex auctoritate apo-
stolica super quibusdam decimis in *Finöy* de quibus inter domi-
num *Arnonem* Stavangrensem Episcopum & discretos viros capi-
tulum eiusdem ecclesie vertebatur questio, diffinitiva sententia per
me lata monui primo secundo & tertio dictum Episcopum & quos-
cunque alios ne prefatum capitulum contra formam dicte sententie
perturbarent in aliquo per se vel per alios publice vel occulte
nichilominus in contrarietas si esset episcopus interdicti quo ad
ingressum ecclesie si alius inferioris ordinis sue status excommu-
nicationis sententiam in scriptis proferens, sicut ex inspectione
sententie fatis liquet. Verum quia dictus episcopus statim post
prolationem sententie predictæ misit apud *Finöy* famulos & litte-
ras pro dictis decimis capiendis, ac etiam multis presentibus fide-
dignis dixit publice & expresse se nolle dictam sententiam obser-
uare, Clare patet memoratum episcopum prefatam interdicti sen-
tentiam

sententiam incurrisse, Quam ob rem ipsum adhuc ex superabundanti moneo pro secundo, & tertio per presentes ne sepefatos Capitulum contra formam prelibate sententie molestare presumat in aliquo sicut premititur. Alioquin ipsum auctoritate, qua supra suspendo ab Episcopali officio per hec scripta Si vero dictam suspensionis sententiam per octo dies immediate sequentes animo sustinuerit indurato Cum iure cautum sit, ita magnum iudicabis ut paruum nec quantum ad hoc apud te sit acceptio personarum atque crescente contumacia crescere debet & pena. in dictum episcopum auctoritate qua supra extunc prout exnunc excommunicationis sententiam profero in hiis scriptis, sententias interdicti, suspensionis, vel excommunicationis si quas memoratus Episcopus in aliquos de Capitulo uel quoscunque alios aut laycos, occasione predicta, tulerit, eadem auctoritate qua supra tenore presentium nunciens, cassas nullas irritas & inanes, In cuius Rei Testimonium sigillum meum presentibus est appensum Actum Stawangrie in ecclesia beati *Martini* in die beate *Katerine* virginis summo mane, presentibus multis testibus Clericis & laycis. fide dignis Anno dni, M.CC.XC. sexto.

Sigillum cere rubre inpressum corda linea appendet.

BONIFACII VIII. Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii de Nidarholm, ut litem inter Canonicos Nidrosienses & Nicolaum Goliam Presbiterum ejusdem Diocesis super Ecclesia sancte *Margarete* de *Merene* ad Canonicos pertinente, ortam examinet & decidat.

Ex Autographo membrani Fasciculus No. 7.

1296. die 16 Decembris.

BONIFATIUS episcopus servus servorum dei. Dilecto filio Abbati Monasterii de *Nidarholm* Nidrosiensis diocesis salutem & apostolicam benedictionem. Conquesti sunt nobis dilecti filii Capitulum ecclesie Nidrosiensis, quod *Nicolaus* dictus *Golia*, presbiter Nidrosiensis diocesis super ecclesia sancte *Margarete* de *Merene* predictae diocesis quam dicti Capitulum in proprios usus canonice

nonice obtinent iniuriantur eisdem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus conuocatis audias causam & appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia, odio, uel timore subtraxerint censura simili appellatione cessante compellas ueritati testimonium perhibere. prouiso ne aliquis auctoritate presentium, extra suam Ciuitatem & diocesim ad iudicium euocetur, nec procedatur in aliquo contra eum. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum XVIJ. Kalend. Januarii Pontificatus nostri Anno secundo.

Bulla plumbea corda cannabina appendet.

BONIFACII VIII Bulla mandatoria ad Episcopos *Asloensem* & *Hamarensem*, Abbatemque de *Hawdøy*, ut actionem *Spolii* a *Canonicis Stawangrensis ecclesie* in suum Episcopum motam, auctoritate apostolica audiant, & appellatione remota debito fine decident.

Ex transsumto membran. Fascic. XXVII. No. 9. Apograph.

Chartac. No. 77.

1296. die 18 Decembris.

BONEFACTUS episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus *Asloensi* & *Hamarensi* episcopis, & dilecto filio Abbat *Monasterij de Hawdøy*, *Asloensis diocesis*, Salutem & Apostolicam benedictionem. Sua nobis dilecti filij, Capitulum ecclesie *Stawangrensis*, conuestione monastrarunt, quod venerabilis frater noster, *Arno Stawangrensis* episcopus, ipsos quibusdam decimis, ac rebus aliis, contra iusticiam spoliavit. Ideoque discretioni vestre, de vtriusque partis procuratorum assensu, per Apostolica scripta mandamus quatinus apud ciuitatem *Asloensem* partibus conuocatis, audiatis causam, & appellatione remota, fine debito decidatis facientes quod decreueritis auctoritate nostra firmiter obseruari, Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, uel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante,

cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse. duo vestrum ea nichilo minus exequantur. Datum Rome, apud Sanctum Petrum, XV. Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno secundo.

Ægidii Archiepiscopi Buturicensis aliorumque Prælatorum Indulgentia, data iis, qui in præsentia *Haquini* Ducis Norvegiæ, conjugisve missam audierint, & pro iisdem vivis atque mortuis, prolisque salute orationem dominicam cum *salutatione Angelica* mente pia dixerint.

Ex Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 78. defuncto ex Autogr. Chartophylacii Rosenkrantziani.

1296.

Uniuersis sanctæ Matris Ecclesiæ filiis præsentis litteras inspecturis Frater *Egidius* Buturicensis, *Basilus* Ierosolimitanus, *Bonauentura* Ragusinus, *Philippus* Salernitanus, *Henricus* Lugdunensis Archiepiscopi, *Johannes* Capuduaquensis, *Basilus* Caluensis, *Hubertus* Feretranus, *Jacobus* Acernensis, *Andreas* Liddensis, *Aymardus* Luceriæ, *Franciscus* Senogaliensis, *Stephanus* Opidensis *Sabbas* Militensis, *Petrus* Pistoriensis, *Richardus* Esulanus, *Paulus* Melfetanus Salutem in domino. Alma mater ecclesia de animarum salute sollicita deuotionem fidelium quasi allectiuis muneribus indulgentiis uidelicet & peccatorum remissionibus, inuitare consuevit ad debiri famulatus honorum deo & sacris ædibus impendendum. Consideratis itaque generis nobilitate uirtutum decentia, conspicuæ famæ maturitate, quibus nobilis uir Dominus *Haquinus* Noruagiæ Dux illustris redditur insignitus & præsertim immensæ Karitatis affectione quam erga Deum & sanctam Ecclesiam gerere dinoscitur aliisque piis meritis suis digna consideratione pensatis, non indigne *) ducimur ipsum fauore prosequi gratiose ut eo sedulius & deuotius diuinis obsequiis & Karitatis operibus inhærere lateatur,

*) sic est in autographo legendum igitur adducimur.

laretur, quo nostræ indulgentiæ gratiam sibi concedimus amplio-
rem. Omnibus igitur uere poenitentibus & confessis qui missam
uel sermonem in præsentia prædicti Ducis uel ejus uxoris reueren-
ter audierint; seu qui pro salute salubrique statu ipsorum & eorum
liberorum dum *) superites fuerint & pro animabus ipsorum post-
quam de medio sublati fuerint, & pro animabus omnium fidelium,
Orationem Dominicam cum salutatione Angelica dixerint mente
pia. Nos de omnipotentis dei misericordia, nec non & beatorum
Petri & Pauli Apostolorum auctoritate confisi, quilibet nostrum
quadraginta dies de injunctis sibi penitentiis dummodo consensus
dyocesani ad id accesserit misericorditer in domino relaxamus. In
cuius rei testimonium præsentibus sigilla nostra apposuiamus. Datum
Romæ apud Sanctum Petrum Anno domini. M. CC. nonagesimo
sexto. Pontificatus Domini **BONIFATII** Papæ VIII anno
secundo

Sub plica ad dextram: Summa DCCLX dies
Sigilla XIX appenderunt.

Ogmundi de Hasbø Signiferi, Omundi de Byre, & Sigurdi de Rödom Te-
stimonia, se Canonicis Stavangrensibus ex mandato Dni Arnonis
Episcopi, optulisse prædia Klep in Fadre & Skrattaland in Agdis,
ad satisfaciendum Sententiæ ab Episcopis Asloensi & Hamarensi
Auctoritate Apostolica inter eos lata; eos vero petiisse latas in se
ab episcopo sententias ante omnia rescindi & datas sibi Testamento
MAGNI Regis XII Marchas pend.

Ex Autographo membran. Fascie. XXVII. No. 2.

1296.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þætta bref sia æda höy-
ra sænda Ommundar j Hasbø merkismader, Omunder j Byre
Sygurder a Rödom Q. G. oc sina, Ver vilium ollum monnum
kunnikt gæra, at ver gængom af halfo Herra Arna biskups i
Stawangre, til korfbrödra hans, oc buddum þeim af halfo herra
biskups,

*) legend, Superstites.

biskups, tuær jerder, *Klæp* ær ligger a *Jedre*, oc *Skrattaland* ær ligger a *Ogdum* auster j skuld þa sãm Herra *Eiuinder* Biskup j *Aflo*, Herra *Þosteinn* Biskup j *Hamre*, oc herra *Bardr* Abote j *Hofudöy*, dömdo þeim, firer þa þynks, oc skada sãm herra Biskup hafde gort þeim, sãm þeirra domar æro bæde af paulægu valde, oc sua sialfra þeirra samþykt, Suarado Korsbröder þar sua til, at þær vildu at han gerde þat fyrst sãm fyrst var dömt, at gerazt skilde, at han kallade after alla doma, sãm han gaf j mot þeim sidan þeirra þrætta höfst, oc lyke þær XII mærker sãm var Testamentum *MAGNVS* Kunungs, oc ær Herra biskup vilde þetta gera, þa skilde ver oc adrer goder mæn mykit rada vider þeim vm þær æigner sãm herra biskup baud þeim, oc til sanz vitnisburdar gæfo uer hær firer uar bréf oc insigli

Sigillum primum ceræ viridi impressum loro membranco
appendet detritum, cætera defunt

BONIFACII VIII. Bulla mandatoria Bardoni Serici Canonico Bergensi, causam a Canonicis Nidrosiensibus in Jerundum Archiepiscopum motam examinet, & sine debito decidad.

Ex Autograph. membran. Fascie. IV. No. 8.

1297. die I Februarii.

BONIFATIUS episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio *Bardoni serici* Canonico Bergensi, Salutem & apostolicam benedictionem. Conquesti sunt nobis *Siguatus Vigfus Styrkarus, Erlendus Styrkari, Endridus Arnonis, Auduenus Serquiri, Arno dictus Rans, Oblandus Vegardi, Auduenus Thobergi, Karus Martini, Thobergus Roari, Thobergus dictus Lande, Johannes dictus Elg, Arno Nicolai & Askellus Rolbani* Canonici ecclesie Nidrosiensis, quod venerabilis frater noster. *J.* Nidrosiensis Archiepiscopus super quibusdam argenti & Cere quantitibus ac rebus alijs ad eos communiter pertinentibus iniuriatur ejisdem. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatinus partibus

conuocatis audias causam & appellatione remota debito fine decidas faciens quod decreueris, auctoritate nostra firmiter obseruari, Testes autem qui fuerint nominati si se gratia odio uel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam appellatione cessante compellas ueritati testimonium perhibere. Prouiso ne aliquis auctoritate presentium extra *Bergensem* & *Nidrosiensem* Ciuitates & diocesim ad iudicium euocetur nec procedatur in aliquo contra eum. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum Kalend. Februarii Pontificatus nostri anno Tertio.

Bulla Plumbea corda cannabina appendet

Johannis Kolli & *Petri Botbildis* filii testimonia Episcopi Stawangrensis domesticos, auditis litteris protectoriis Capitulo ab *Haquino* Duce datis, ligha, quæ a *Sigmundo* de *Helli* legitime emerant Canonici, domum transtulisse; & Magistrum *Srenonem*, recitata a *Johanne Kollo*, mandatario domini *Bassi*, citatione ex capite protectorii violati cavillando respondisse, opus ligna transferendi omnibus præponendum esse & litteris protectoriis, & citationi.

Ex Autographo membr. Fascic. VI. No. 56.b. Apograph.
Chartac. No. 79.

1297. die 11 Februarii.

Ollum guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sea æda höyra, senda *Jon Kollr*, oc *Petr Botildar* sun, Q. G. oc fina Ver vilum at aller menn viti, at ver vorum þa a biscops bryggju, er biscops menn komo heim med vidi þeim sem korfbrödr höfdu köypt af *Sigmundi* a *Helli* sem frialsleggha atte at selia, oc brödr leto þar vpplesa verndar bref sem var virdulæghr Herra Hertoghen hefir gefit þeim, ok lysti þa *Jon Kollr* sem vmbods madr var Herra *Bassa*, brefa brote a hendr þeim ollum sem heim fluttu vidin, ok gerdi þeim monodor stemfno til vars Herra Hertoghans, ok firerbaud þeim ok ollum odrum upp at bera viden j biscops gard, en meistare *Steini* suarade, þat veit gud, ek gef ei vm bref firer bref oc stemfn huært er þu stemfnir, upp skal þu videre
ren

ren j biscops gard firer huers manz þöck, ok var þar uppboren i
biscops gard more vilia oc forbode korfbrödra, gerdizt þetta þa
er lidnir varo fra burdar tid vars herra ihu xpi þus hundrad vættra
II, hundrod, niutighir vættra oc VIJ væter manadagen nesti efter
Agatho mello dag, þessum mannum hiauerandom, Þorgylse a
Rækene, Þorgylse Auklænde, Þorgaute Manadagh, ok miklum
fiölda annara manna, ok til sandz vitnisburdar setto vet her firer
ockor infigle.

Sigillum i Cera glauca impressum loro membranæ exciso
appender

*Haquini Ducis Norvegiæ Litteræ, quibus Dominum Bassum jubet, curet
mensurari aream Stavangriæ, sitam ex uno latere inter coemiterium
& rivum, ex altero inter sepimentum agri hospitalis & plateam ad
Coemitorium Ecclesiæ Sti Suithuni, ut eandem litteris apertis capi-
tulo Stavangrensi offerre possit.*

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 5.

1297. die 27 Februarii.

Hakon med guds miskun Noregs Hertugi sendir herra Bassa
Gudþormsfyni Q. G. oc fina, ver vilium at þu vitir at ver hafum
gefet korfbrodrom j Stavangre tuft ser til gardz auster þar sem
stoua þeirra stendr, nidr fra kirkiu gardenom alr til beksens, oc
fra gardenom vid spitalis Akren fram till götunnar uid Suithuns
kirkiugard. oc þai vilium ver at þu later mæla hærfa long æda
bræid hon er, oc rita þat sidan til War skulu ver þa gefa þeim þar
fyrer Wart opet bref, þetta bref var gori j Aslo, a oskuodensdagh
a atianda are wars Hærtugadomes, Herra Ake Kanceler war
infiglade

Sigillum, quod loro membranæ exciso appenderat, deest.

In dorso, Breff firer þwethene med skulan

Johannis Rognvaldi, Auduni & Bardi Viglæiki filiorum atque *Elifi* Legiferi testimonia Canonicos Nidrosienses talem cum *Eilifo Skuadra*, dextris datis, super testamento Dni *Marci* iniisse pactum, ut non modo VI Spanna leiga Prædii *Velli* in *Rennabui* Canonici acquirerent, verum etiam alia duo ibidem, præmia vero locationis ad præsens usque tempus *Eilifo* cederent.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 80.

1297. die 11 Maii.

Sancti spiritus assit nobis gratia.

Allum þeim sem þetta bref sia eda hæyra senda *Jon Rognvaldz suner. Audun* oc *Bardr Viglæiks syner* oc *Eilifer* logmadr. Q. G. oc sina, uer vilium allum mannum kunnict uera at a laugardag. .IIJ. nattom efter *Gregorius* mello þa er lidnir varo fra burd vaars herra M. Vættra oc CC. XC. vættra oc VII. vetr j comunf stofo korfbrödra j *Nidarose*. varom uer þui i hia oc höyrdum a at korfbrodr j *Nidarose* firer sina hond oc *Eilifer* Bonde *Skuddra* sættozt fullkomlega oc medr aluaru vm testamentum þat sem *Markus* broder hans hafde gort oc geuet hæilagre kyrkiu oc þeim, saam æi sidr handlag millim Sira *Erlendz* af korfbrödra hende oc *Eilifs* at sua sem herra *Markus* hafde geuet. VI. Spanna læigu or *Velli*. .IJ. spanna læigu her af Korfbrödrum jattade *Æilifr* þui at þessa. .IJ. spanna læigu skulu korfbrödr frialsa æiga firer sina hond j *Velli* i *Rennabui* sua sem geuet uar oc landskyld aftaka. IJ. spon a hueriu are þar til er *Æilifr* fær þeim til Comunf adrar. IJ. spanna læigu or *Borkni* i *Gaulardale* med lut oc læiguburd vædslaufa oc læigu frialsa firer huerium manne hueria Korfbrödar skulu sidan æiga æfenlega oc ef þetta hellzt allt sua sem nu er mælt gauo korfbrodr upp. XIIIJ. spönn er til hafa agengit æignina sidan *Markus* gaf oc þeir skylldu tekit hafa. En til tuæggia spanna skal hann nu græida þeim. þau sem nu i haust gengu af. En ef þetta hellzt æigi af hendi *Æilifs* sem nu er mælt skal engi lutr vppgeuena

geuenn af landfkyllinni ne adru þui sem log læida korfbrödr til
oc bref vaars herra konongfino at þair æigu at hafa. Var þetta
alt gort med skilorde oc huarftuæiggia fullri sættan þessum vitnum
neruerandum fira *Magnusi* presti oc *Æilifi* presti j *Uppdale*. *Sig-*
urdi Bratt i *Raumsdale*, *Barde* a *Ræppini*- *Jone Braid*- oc *Ga-*
male. oc til sanz vitnisburdar alengdar her vm settum ver her
firer vor jnsigli. var þetta bref gört a þeim Vætttri stund oc stad
sem fyr segir

Sigillum primum ceræ viridi, secundum & tertium ceræ
rubræ impressa loris membraneis appendent. Quar-
tum deest.

Ewindi Episcopi *Asloensis*, *Hallonis* de *Hawdöyia* Abbatis & *Gerlaci* Ca-
nonici *Asloensis*, Judicum delegatorum & subdelegatorum Lit-
teræ mandatoræ ad Abbatem Monasterii *Sti Laurentii* de *Utstein*
& Rectores ecclesiarum de *Thiorum* & *Hylu* ut *Arnonem* Episco-
pum *Stavangrensem* in jus citent ad respondendum coras se *Asloæ*
super decimis de *Finnöy*, quas adeptas sibi querebant *Ecclesiæ*
Stavangrensis canonici.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 9. Apograph. Char.
manu Arn. Magnæ No. 81.

1297. die 25 Maii.

E*windus* permissione diuina *Asloensis* Episcopus, & Frater
Hallo dictus Abbas de *Hawdöyia*, *Asloensis* diocesis, iudices a sede
Apostolica delegati, & *Gerlacus* Canonicus *Asloensis*, subdelega-
tus domini *Thorstani* episcopi *Hamarensis*, religioso viro domino
. . . Abbati, monasteri sancti *Laurentij* de *Utstein*, & discretis vi-
ris . . . Rectoribus ecclesiarum de *Thiorom*, & de *Hylu*, *Sta-*
wangrensis diocesis, Salutem in domino sempiternam. Noueritis
nos quatuor paria litterarum sanctissimi Patris nostri, Domini
BONEFACII Pape Octau. recepisse sub hijs formis **BONEFA-**
CIUS episcopus seruus seruorum dei — Datum *Rome* apud San-
ctum

Actum Petrum, pontificatus nostri anno secundo. Vide supra pagg. 178. 179. 184

Volentes igitur mandatum Apostolicum, ut tenemur, exequi reuerenter, vobis omnibus & singulis, auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, in virtute obedientie, & sub pena suspensionis ab officio quam ex nunc in vos ferimus in hijs scriptis, si mandatum nostrum immo potius Apostolicum, quod absit contempseritis, precipiendo districte mandamus, quatinus, omnes simul, aut duo, vel vnus vestrum ad presenciam dicti domini *Stawangrensis* episcopi, cum aliquibus testibus fidedignis, personaliter accedentes, ipsum quem in hijs scriptis citamus, nomine nostro citare curetis, peremptorie ut parcatur laboribus partium & expensis, ut proxima die juridica post festum natiuitatis beate *Marie* virginis; proximum, per se vel per procuratorem ydoneum in ciuitate *Asloensi* compareat coram nobis, *Stawangrensi* Capitulo, vel ipsius procuratori legitimo, super petitionibus eiusdem Capituli de iusticia responsurus, si vero dictus dominus episcopus, vos ad se citandum, forsan non duxerit presentialiter admittendos, quod absit, Mandamus, ut presentes litteras faciatis in ecclesia cathedrali *Stawangrensi* legi publice, ipsumque dominum episcopum ibidem citetis. pro ut superius est premissum. Eidem Episcopo notificantes, ut siue venerit, siue non! nos nichilominus in dicto termino, quantum de jure fuerit, procedemus, in signum autem citationis facte sigilla vestra presentibus apponatis. Actum in curia episcopali *Asloie*, anno domini. M.CC. nonagesimo, septimo, proxima secunda feria, post festum Assensionis domini! in premissorum autem omnium testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa.

Sigilli 1. 2. & 4. fragmenta loris membranis appendent.

Compositio inita auctoritate *ERICI MAGNI* Regis inter *Terundum* Archiepiscopum Nidrosiensem & Capitulum ibidem, quæ sancitur:

- 1) Canonici Archiepiscopo, debitam Jure Canonico obedientiam præstent, eosque vicissim ille, ut decet, honoret.
- 2) Canonici in eligendis Episcopis Islandiæ, Grönlandiæ, Færöarum, & Hæbudarum; in aliorum vero per Regnum & Provincias Episcoporum, Abbatum, Abbadissarum & Priorum confirmatione consilia cum Archiepiscopo communicent, nec sine eorum consensu munera ecclesiastica in Civitate, beneficia ad Ecclesiam cathedralem, Parrochias rurales, apud quas possessores non resident, Archiepiscopus alicui conferre non valeat, cæteris omnibus, ut illi placuerit, solus provideat.
- 3) Beneficiis, quæ Capituli consilio conferuntur, præter eorum consensum nemo privetur.
- 4) Jus Archiepiscopus dicat consilio & consensu Capituli semper usus, unde interdictionis & excommunicationis sententiæ in aliquem, præter eorum auctoritatem latæ, irritæ sint, nec ligent.
- 5) Scholarum Rectores, Sacristæ, & Thesaurarius oblationes *Sto OLAVO* ejusque ecclesiæ facias curaturus, Vicarii & Diaconi communi Archiepiscopi & Canoniorum consilio constituentur.
- 6) Ecclesiæ bona, thesauri, apparatus triclinii, aurum, res prætiosæ & oblationes repositoriis condantur, quorum claves a duobus Canoniciis semper custodiantur.
- 7) Extra Patriam, bona ecclesiæ transferre non liceat, nec æs alienum ejus nomine facere absque consensu Capituli.
- 8) Oblationum testamento Ecclesiæ Nidrosiensi relictarum pars dimidia Archiepiscopo cedat, reliquam Canonici capiant, nisi ecclesiæ in conservationem, aut Capitulo pro anniversarii celebratione, destinata fuerint.
- 9) Anniversarii Regum, Archiepiscoporum, aliorumque ecclesiæ benefactorum more antiquo celebrentur.
- 10) Venia mortuos in cœmeterio sepeliendi ab Archiepiscopo primum, & deinde a Canoniceis petatur.
- 11) Mortuos in ipsa ecclesia condere nemini fas sit, nisi communis Archiepiscopi & Capituli consensus affuerit.
- 12) Singulis duodecim mensibus, singulis Canoniceis Marcam argenti defæcati & unum pondo ceræ, in crastino Sti Laurentii ille solvat, qui oblationum & thesauri ecclesiæ curam gerit.
- 13) Ecclesia de *Steine* cum omnibus pertinentiis ab Archiepiscopo possessis Capituli mensæ communi cedat, ita tamen, ut jure patronatus absque consensu Archiepiscopi non utantur.
- 14) Eodem modo, eodemque nomine dimidiam Ecclesiam Sti *Olavi*, & eam quæ *Haugi* est, Capitulum accipiat.

- 15) Thesaurarius ecclesiæ Archiepiscopo & Canonicis singulis duodecim mensibus rationes reddat.
 16) Mortuo Archiepiscopo, ejusque successoribus, res relictæ in tabulas a viris probis referantur.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 5. Apograph.
 Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 81.

1297. die 22 Junii.

I nafne guds Amen. þat se allum mannum kunnicht at þa er lidit
 uar fra burd vars herra ihu xpi þufhundrad vætra. CC vætra XC
 vætra. oc VIJ vætr, var þessi vtíkyring gor *Jons* waku aftan i
Tautru. vm fattargærd þa sem virdulighr herra *EIRIKR Magnus*
 med guds miskun Nohægrs konongr gerdi mellim andlighs fadur
 oc virduligs herra *Jarundar* erkibiscops, ok korfbrödra i *Nida-*
rose, i fyrra sumar, med hvarstveggia þeirra samþyct oc godom
 vilia, oc onaudgum bæde þa oc nu sem her fylgher,, Fyrst at
 korfbrödr skolo veita herra Erkibiscopi, alla virding, lydini, oc
 eftirlæti sua sem skylda þeirra er til oc hæilagrar kyrkiu logh
 vatta,, En han skal uera þeim mildr fader. heill oc goduiliugr,
 söma þa oc söma lata i allum lutum, skolo korfbroder hafa med
 erchibiscopi rad oc samþygt i kosningum oc forrædom biscopa
 til *Islandz,* *Grönalandz,* *Færöya,* oc *Sudroyia,* oc i conconfir-
 macionibus annara biscopa i Rikinv. Abota, Abbadisa, oc Priora
 vm Erkibiscopsdömet. Sua hit sama skolu oc gæfagt med þeirra
 rade oc samþyct allar kyrkivr i bönom ímære oc störe. prouen-
 dor ok öll beneficia i kristzkyrkiu allar veizlu kyrkiur i hær-
 adum oc þau beneficia sem engi er sökñ til, En allar adrar hærads
 kyrkiur ma han gæfa oc skipa vtan þeirra samþyktar, Af skipan
 lærdra manna, af þeim kyrkium oc beneficiis sem gæfagt eighv
 med korfbrödra samþykt skolo eighi geragt vtan þeirra rads oc
 samþyktar,, Jurisdictionem alla skal herra Erkibiskup hafa oc fre-
 mia med rade korfbrödra, en eighi skal hann interdicere, eda ban-
 setia lærda eda leikmenn. þar sem nokot rughll eda sköm meggi
 afstanda, eda adra þuilika storluti gera vtan þeirra rads oc sam-
 þyktar. Item skal erkibiscop skipa med þeirra rade oc samþykt
 skvla

skvla meistara, sacristam, thesaurarium þan sœm vidr tækr oc göy-
 mir allz ofrs hins helga *Olafs* oc þat sem til kyrkiunnar kæmr.
 vicarios. oc diakna. þar med skal oc kirkiunnar godz. liggianda
 fe, bordbunadr. gull gersimar. gripir adrer. oc ofr allt göymazt
 oc intakazt oc nidrleggiast med vitend oc samþykt Capituli oc
 einn eda tueir af Capitulo skolo hafa lykla oc vardueitzlu ifir þerso-
 iamfnan, sua skal ok eighi brot flytiazt godz. kyrkiunnar j annor
 lönd eda sændazt j annan stad. eda nokorar skuldir gærazt vp a
 hæna vtan korfbrödra vitendar. rads oc samþyktar,, Item testa-
 menta oll þau sem gefin værda *Nidaros* kyrkiu. skal herra Erki-
 biscop hafa. half. en half korfbrödr vtan gefit se kirkiunni til
 vphalldz. eda korfbrödrvm til artida halldz,, eda til gardzens,, En
 artidar konunga erkibiscopa, oc annara þeirra sem sitt gods hafa
 lagt til kyrkiunnar. halldetz efter þui sem forn vande hefer a
 verit vidr korfbrödr. bearfdresta. oc Skola klerka,, Item at kyr-
 kiugardz orlof se fyrst beizt af herra Erkibiscopi ef hann er in-
 nan bear oc þvi nest af korfbrodrom, en ef hann er brotto nog-
 hezt orlof korfbrödra,, en i kyrkiunni siulfri skal eighi iardaztnema
 huarertueggia samþykki. Sva skal oc hver korfbrodir hafa mörk
 brända oc pund vax a hveriom. XII manadom. oc skal fa er i
 handom hefir ofret oc kyrkiunnar godz luka þeim þetta greid-
 ligha daghen nesti efter *Lafrenzwaku* dagh, sua at lokit se allvm
 seinsta koste at Mariu mello sidare, eda annat iamfe godt sem
 brænt silfr eda vax er,, En mörk brända oc pund vax er hver
 þeirra atte at hafa a þersom XII manadom er nv varo, þa skal
 nu þæghar lukazt þæim j brændo silfre. vaxe eda adrv jam fegodo,.
 En firer missv þa sem hver þeirra hefer haft sidan Erkibiscop kom
 till j mörk brendki oc pundi vax. oc firer skyldar dagha þa sem
 þæir þikkiazt eigha at hafa j gardenom, þa gaf herra Erkibiscop
 til Commvns þæirra æfenligha kyrkiuna a *Steini*. med allre Erki-
 biscops jntekiui þæirri sem hann atti at hafa þar j hennar fokn. sva
 vida sem hon er von at taka. ok allan þan luta sem prestren a at
 taka þar j fokninni eda adrvvm stadvm. ok frialsligha skipa einvm
 af ser. eda adrum ef þat likar þeim. þat at syngia, þo med sam-
 þykt Erchibiscops. vtan þa skylldu sem erkibiscop er vanr at hafa

þá er hann vitlar einn tíma á áre, þar með gaf hann þeim ok
 halfa *Olafs kyrkiu*. sua at þeir eigu nu alla með allri Prest tekiu,
 meðr þui skilorde at þeir skulo hallda vicarios sua margha dagha
 sem þeir varo vaner í gardenom at hafa, skal þar einn af þeim
 syngia, eda sa annar sem þeim likar með samþykkt erkibiscops,
 meðr sama hætti skolo þeir ok hafa *Haugs kirkiu*, Thesaurarius
 skal ok gæra reiknan firer herra erchibiscopi ok korfbrodrom a
 hueriom XII manadom, ok bres sidan firer gærazt þat er liggi
 vndir hvarstveggia goymslu, Inuentarium skal ok gærazt jamf
 nan i frafalle Erkibiscops meðr vitorde skilrikra manna, En kyr-
 kiur þær ok annor beneficia sem Erkibiscop hefer gefit einsaman,
 eda þeir einer saman, þa skal standa þersa XII manode sua sem ski-
 pat er, En þau beneficia sem tōmazt hedan af, fare efter þui sem
 fyr seghir, skal þessi skipan standa vbrigdiligha vm hans dagha,
 heilum ok vskaddvm sid, ueniom ok rettendvm hvarratveggia, ef
 annarhvar eda bader vilia þat rōyna firer sinvm domara, Uar
 þessi sættargærd gör a þui are ok þeim deghi ok stad sem fyr seg-
 hir, Nerværandom virdulighom Herra *EIRIKI MAGNUSI*
 meðr guds miskun Noreghs Konongi, Herra *Biarna Erlings-*
syni í *Biarköy*, Herra *Joni Rognvallds syni*, ok Herra *Barde*
Kanzeler, ok til sanz vitnisburdar setto þessir Herrar sin jnsigli
 firer þetta bres, með jnsiglym Herra Erchibiscops ok Capituli, ok
 varo gorr þriu bres, hefir eitt Herra konongrin, annat Herra Er-
 chibiscop, þridia korfbrödr til varigdar,

Sigillum Regis, & Bernonis Erlingi ceræ albæ impressa &
 Bardi Cancellarii in cera viridi loris membraneis ap-
 pendent, cætera desunt.

ERICI MAGNI Regis mandatum ad *Elivum* Legiferum Nidrosiæ, & *Eilivum Skodram*, ut, quid sciant de testamento Domini *Marci*, ab Archiepiscopo & Canonicis postulati testentur, & data ecclesiæ sine mora solvant.

Ex Autographo membr. Fascie. I. No. 4.

1297. die 29 Augusti.

EIRIKR MAGNUS mædr guds miskun, Noræghs kononger son **MAGNUS** konongs sænder *Æilifi* Logmanne j *Nidarosse* oc *Æilifi Skodru*, Q. G. oc sina. þat ær bod vart oc vili til þin *Æilifer* logmadr, at þu berir Herra *Ærchibiscopi*, oc korsbrodrom, j *Nidarosse* þat vitni sæm þu væizt sannazt væra firer gudi vm testamentum Herra *Marcusar* þat fyrsta sæm þeir krefia þik. þer *Æilifer* hia værande æda loglæga til stæindom. Æn æf sua prouazt at annatvitni hefir adr vm þetta bored vered sva sæm oss ær sagt þa biodom ver þer *Æilifer Skodra*. at lata þa vel komazt at þui sæm Herra *Markus* gaf hæilagre kirkju. æn æf han hefir mæira gefit en löggiafer oc hefir þu þat af græit. æn testamentum æigi þa biodom ver, at þu græidir þæim fyrst testamentum. æn komz at hinu æda hald firer þæim sæm æigi ær æn græit eftir þui sæm logbok vattar. radom ver þer *Æilifer Skodra* at lata þa hær vel oc græidlæga at komazt sva framt sæm þu vilt æigi sæte vare ræidi þuiat sanlæga mislikar oss vid þik æf þat vædr oftare firer oss kært. þetta bref var gort j *Biörgvin* jn decollatione Johannis baptiste. a XVIII are rikis yars, Herra Bardr Kanceler var jnfiglade *Jon* Notarius ritade.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat deest.

Jorundi Archiepiscopi Nidrosiensis Indulgentiæ XL dierum, datæ iis qui
Altare Sti Spiritus, in Ecclesia Stawangrensi cathedrali,
visitaverint.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVII. No. 6. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 83.

1297. die 5 Septembris.

Jorundus miseratione diuina Nidrosiensis ecclesie Archiepiscopus
Vniuersis xpi fidelibus presens scriptum visuris uel audituris salu-
tem in domino sempiternam. Quum uota xpi fidelium ad diuini
cultus ampliacionem ac animarum remedium sunt piis exhortacio-
nibus ac indulgentiarum excitanda fauore Nos de omnipotentis
dei misericordia & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctori-
tate confisi Omnibus uere penitentibus & confessis qui *Altare sancti
Spiritus* in Ecclesia Stawangrensi cathedrali, in die *Pentecostes*,
in utroque festo *Sancti Pauli* in festo *Sancti Andree* in dedica-
cione ipsius Altaris in festo *sancti Nicolai* in festo *sancti Benedicti*
in festo *Sancte Caterine* in festo *sancte Margarete* deuote ac ue-
nerabiliter uisitauerint. quadraginta dies de iniuncta sibi peniten-
tia misericorditer relaxamus Datum *Bergis*. Anno domini. M-
CC-XC VII. Nonis septembris.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deest.

Bernonis, Prioris de Sancta Sede, Audeni & Bardonis Viglæiki filiorum testimonia se presentes fuisse ubi Mandatum ERICI Régis coram Elivo Legifero & Elivo Skuadra de perhibendo testimonio, super testamento Dni Marci, recitatum fuerat; Elivumque Legiferum testatum esse dictum Marcum ecclesiæ Cathedrali Nidrosiensi testamento reliquisse. V. Spannaleigu prædii Velli in Rænnabue sita, ita ut. II. Spannallæiga Ecclesiæ, I. Sepulcro Johannis Archiepiscopi, & reliquæ II Comuni mensæ canonicorum cederent: sextam vero Ecclesiæ Stæ Mariæ Nidrosiensis caperet. Qvam donationem fratris Elifus Skuadra ratam esse jussit.

Ex Autographo membran. Fascic. VI. No. 7. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 84.

1297. die 25 Octobris.

Alum lærdom oc læik mannum þeim sœm þetta bref sia æda hæyra sœnda *Biarnæ* Prior a *Ælgisætre Audnn Viglæix* sunr oc *Bardr* Broder hans Q. G. oc sina, þat gerom ver allum mannum kunnikt at vm haustir. VII. naattom fyrer Allæilagra mösso þa er lidnir varo fra burd vaars herra ihu xpi M. vættra oc. CC. XC. vættra oc VII. vater i maalstouo vaars herra Erkibiscops varom uer i hia oc hæyrdum a nerueranda herra Erkibiscopi korfbröðrom *Eilifi* logmanne oc *Eilifi Skuadru* oc margum adrum godum mannum er bref vaars virðulægs Herra *ERIX MAGNUS* konongs var upplest vm Testamentum Herra *Markusar* huat er hann hafde geuet hæilagre kirkiu. oc korfbröðrom ser til altidar sœm þat vaattar oc sua sœm brefet var leset var *Eilifer* logmadr krafdr vitnisburdar vm testamentum herra *Markusar* sua sœm hann vissi sannazt fyrer gudi oc mannum oc hann skaut þui til guds at hann var þa ihia oc hæyrði a er Herra *Markus* gerdi Testamentum i soott sinni a þan haatt at hann gaf til *kristkirkiu*. oc hinum hælga *OLAUE* kononge. V. Spanna læigu or *Vælli* i *Rænnabui* luta sinum med þeirri græin at tuæggia spanna læigu til stadarens oc æina til lægs *Jons* ærki biskops en tuæggia spanna læigu til Communs Korfbröðra oc sættu spanslæigu gaf hann þar or til *Mariu* kirkiu j Nidarose, oc her æfter suor hann fullan æid. hia þæssu var oc *Audun Gullta* sagde hann oc villdi æk hæyra huat

huat*) huat er hann hæfer boret oc þægar var þat leset a þenna haatt, sua suor *Audun* klærkr i vaar, tuæim naattom firer *Gregoris messio* firer varom herra Erkibiscopi Korfbröðrom herra *Auduni* Logmanni oc margum adrum lærdum oc læik mannum þa er *Eilifi Skuadru* var loglega tilstæmpt oc lengi sidan bedit hans er uti var stæmni dagren sæm stæmnu vitni baro þar þa, þui var ek hia sagdi *Audun* er Herra *Morkus* gaf til *kristkirkiu* oc hinum hælga *Olase*. V. spanna læigu or *Uælli* i *Rænnabui* luta sinum, sua at II Spanna læigu til Nadarens oc æina til lægs *Jons* Erkibiscops oc tuæggia spanna læigu til Communs korfbröðra oc settu Spans**) læigæigu gaf hann þar or til *Mariu* kirkiu i *Nidarose* oc æk skrade *Audun* testamentum þætta or munni Herra *Morkusar* neruerandi *Eilii* logmanne, þa var oc lesen vitnisburdr þeirra *Hakonar* oc *Peters* er suoro enn i vaar a þan sama dag at *Gudbrandr* sagde firer margum oc lysti þui þæim a hæyrandaðr en han före til *Gröna-lanz* at sua myka sæm *Morkus* broder hans gaf hælagre kirkiu oc hinum hælga *Olase* uill æk hallda þat allt sagde hann firer mina hönd, Sagde sidan *Eilifr Skuadra* at hann villdi þat allt hallda sua sæm nu er boret oc leset oc vaars herra konungfens bref vaattar, bidiande miskunar a vñ landskyllð þa sæm hertil hæfir agiængget sidan gieuet var, var þat ræiknat VIIJ. Spön oc. XL. Spanna. Oc at vñ þætta hafe sua alt fram faret sæm nu er skraatt sætium ver til vitnisburdar a længdar her firer vor infigli.

Sigilla, primum ceræ rubræ, cætera albæ impressa loris
membraneis appendent

Haconis

*) huat his positum, est superfluum.

**) ita in autogr. sed uitiose, debet enim esse læiga vel leiga.

Haconis Ducis Norvegiæ Rescriptum ad Incolas fundorum Capituli Stavangrensis, quo prohibet, ne ulli alii, quam dicti Capituli Mandatariis canones annuos, aliave debita solvant.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVII. No. 7. Apograph.
Chartac. No. 85.

1297. die 8 Novembris.

H*acon* med guds miskunn Noregs Hærtugi son M.º Konongs hins koronada sendir ollum landzsetom korfbrödra í *Stawangre* þeim sem þetta bref sia eda höyra Q. G. oc sina korfbrodr hafa tet off at sumir af ydr firer saker bona stadar biskups, en sumir firer otta saker firernamazt at luka þeim landskylldir sinar þær sem þær eigu med retto at hafa, Ok þui at domarar æro til fængnir af Pauanom, rett at gera millum þeirra oc herra biskops vm þa luti sem huarer hafa at kæra a adra firerbiodom Ver ydr huart sem þær sitid a prouendo jordom þeirra æda þeim æigom sem kirkium þeim höyrir till sem þær hafdu adr, en fundrþykki höfezt þeirra í millim, odrum at luka en þeim æda þeirra loghligom umbods manne, sua framt sem þer vilir æigi luka tuænnar landskylldir oc sæta varre fannre oblidu med loghligum ræffingom þætta bref var gort í *Aslo* friadaghen næsta firer Martæins messo a Atianda are vars Hertugadömess, Herra *Ake* Kanceler war infiglade. *Bardr* Peterfon ritade.

Sigillum, quod loro membranæ exciso appenderat, deest.

ERICI MAGNI Regis Litteræ protectoriæ, datæ iis, qui Stum *OLAVUM* Nidrosiæ visitaverint.

Ex Autograph. membran. Fascic. L. No. 8.

1297. die 25 Novembris.

E*IRIKR MAGNUS* mædr Guds miskun *Noreghs* Konongr. son *MAGNUS* Konongs sendir Syflumannum sinum. oc handgængnom mannum oc allum mannum adrum þeim sem þetta bref

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

C c

sia

sia æda höyra Q. G. oc sina. Af þui at oss bær at hallda lata allum mannum frid oc nader þeim ær til vars landz koma- oc med retto vilia fara- æinkanlegha þeim dugande mannum- sãm stadr hins hælga *OLAFS* konongs oc annara hælagra stada j Noregi vitia- sua sãm retter Pilagrimar, þa vilium ver at þer vitit at ver hafum tekit alla pilagrima þa sãm fara vilia norðr till hins hælga *OLAFS*. faker aflaufnar fynda sinna, huart sãm þeir æro hærlandzsker æda vtlændzsker. j guds hægnad oc vart vald oc Konongleght traust- fyrerbiodom ver hueriom manne- þæim æda þui godzi sãm þær hafa med at fara at misþyrma j nokorom lut vtan þeir se varer æda rikissins ovinir, æda nokorer af þæim se spæiarar oc i fals- ræde vid oss oc rikit, æda fare med vapnum sua mörgom at þær synizt hældr væra hærmenn æn pilagrimar, biodom ver hældr var- om vmbodsmönnum, at styrkia þa til laga oc rettynda þar sãm þeir kunnu þæss vid at þurfa. Sua hit sama firerbiodom ver huer- iom manni at taka awanga hins hælga *OLAFS* þa sãm pilagri- mum æro skipader til nytsemda- æda jnnan gards læggia- ne ser nyta j nokoro- talma æda spilla skipom þæim æda farkostom. sãm þær flytia sik med yfer aar æda votn, ne suikia þa j kaupum ne umskipti fanga þæirra æda hæsta þuiat þat ma huær vara landz- manna gæra hinum hælga *OLAFE* til æro- oc ser til salo hialpar- at gæra væll vid pilagrima hans oc þeim græida sãm hans kirkiu vitia j *Nidarosse*. En huer sãm adruvis gerer æn nu hafum ver bodet oc vanvirder j þui bædi gud oc hin hælga *OLAF* Konong- oc oss- þa skal sæta af oss ræidi oc ræssingum oc hardum afar- kostom sãm þær misþyrmi sialfra varra godsz oc æign. þetta bref var gört j *Biorgvin* þa ær lidit var i fra burd vars herra ihu xpi- M- CC- IX- tigi vætra, oc VII. vætr- a Katherine meslo dagh- a XVIIJ are rikis vars- Herra *Bardr* Kanceler var jnsiglade- æn *Jon* No- tarius ritade.

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet.

Bassi Guthormi filii citatio Salomoni, Stenio, Arnoni Sacerdoti, Gunnaro Sacerdoti, Andrea Diacono, Petro Kusa, Thorstano Urkar aliisque correis facta, ad Comparendum Osloa coram Haquino Duce Norvegiae & Canonicis Stavangrensis mensis proximo ante Pascha, & respondendum iis, de auxiliis & armis, eorum inimicis datis.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVII. No. 6. Apograph. Chartac. No. 86.

1297. die 4 Decembris.

Öllum guds vinum oc sinum þæim sem þetta bref sea æda höyrasender *Basse Gudþorms* sun- Q. G. oc sina. Ek gerir ollum monnum kunniæt- at þa er lidet var fra burd vars herra jhu xpi þushundrad- vetra- .II. hundrad- niutighir- oc. VIJ- vetr- fiorom doghum efter *Andres* messodagh- stæmmdi ek þessom monnum sem her ero nemmdir- efter brefe oc bodskap- mins herra *Hakonar* Noreghs Hertoga- j höyrnd oc hiauero margra godra manna- at þeir skildi til hans vera komnir til *Osloar*- manade firer Pasker- *Salomon- Steini- Arne* Prest- *Gunnar* Prest- *Andres* Diakn- *Peter Kusi- Þorsteinn Urkar*- þessir leikmen *Þorkell Flæsenos- Salfe Fantr- Sigurdr* Portare Biskops *Olafr Kantr- Aslacr Niölen- Reidar Daraskapr- Suein Fittill*- ok þessir sem Korsbrödr hafa grunfama. j hia ueru ok vapnalane- *Eirikr Brattr- Pall* Armadr- Vilialmr klerkr- *Jwar Nyss- Þorbiörn Kofre- Olafr a Hagha- Þorberghr* Herberghis Klerkr- *Olafr Klerkr Huatr- Þorkell Griotsteinn*- ok til lannz vitnisburdar setti ek her firer bref mitt ok jnsigli

Sigilli ceræ albæ impressi fragmentum loro membranæ exciso appendet.

*Arnonis de Grasgarde, Erics Legiferi, Consulumque Bergenſium testi-
monia Erlendum de Belfaſe vendidiſſe Dno Audeno Huglæiki filio,
III Spanna læigu prædii Æggium in Skaun ſiti pro XXIV Marcis.*

Ex Autographo membran. Fascic. XXI. No. 4. Apograph.
Chartac. No. 37.

1298. die 8 Februarii.

Ollum gudes vinum oc ſinum þæim ſem þetta bref ſia eda höyra ſendir *Arne* j *Grasgarde*. *Eiriker* logmader oc aller radzſ men i *Bioruin*. Q. G. oc ſina ydr ſeé kunnict at Ver varum þar i hia er *Erlender* a *Belfaſe* ſeldi herra *Auduni Huglæiksſyni*. III. ſpanna læigu jardar j *Æiggium* j *Skaun* firer. IIII. merker oc. XX lauk herra *Audun Erlende* huern penning j hond. galt þa halfa mörk ſmör oc til ſanf vitnisburdar oc fullkomligrar ſtaðfeſtu fættu ver ſtaðarenſ jnſigli firer þetta bref med varum jnſiglum. var þetta bref giort. IIJ nattom epter *Agatha* meſſo a. XIX. are rikis varſ hins virdulega herra **ERIKS MAGNUS** Norex Konongs

Sigilla ceræ albæ impreſſa loris membraneis appendent.

*Petri Sacerdotis & Canonici Aſloenſis. Amundi Ragnildæ filii Legiferi & Petri Digri Præfecti Aſloenſis testimonia Styrem Hospitem, con-
feſſum fuiſſe ſe a Monachis & Abbate Monasterii de Hovedey pre-
tium accepiſſe venditorum iisdem VII orarum bol in prædio Sol-
bergis, in Valle Syllingadal ſito*

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1298. die 28 Februarii.

Allum mannum þæim ſæm þetta bref ſia edr höyræ ſendir *Peter* preſter korbodr. j. *Aſlo*. *Amunde Ragnildar* ſun Logmadr. ok *Peter Digri* ſyſlumadr. j. *Aſlu*. Q. Guds oc ſinæ. Ver gerom kunnikt at *ſtyr* geſter gek vidr firir oſſ at han hafde ſælt ok fullæ peninggæ firer tæikitt. hærræ. H. Abbotæ ok Munkum. j. *Hauud-
öy*. VII. aura. bol fornt þat ſem han atte. j. *ſolbærgum* j. *Syllingæ
dale*

dale ok bad of at. wer' skyldim væræ till vitnis vm þat kaup. ok firer sagdre hans vidrgangu. þi sættom. ver. firer þætta bref till aminningær ok vitnisz burdr vor insigli. Datum Anno dni M.CC. XC. Octauo. pridie. Kal. Marcii. oc en þessom .III. hirdmannum .j. hia uerandom. *Kraka. Botolfue* ok *Halla*.

Sigilla 1 & 2 defunt. 3 ceræ albæ impressum loro membraneo appender.

Haconis Ducis Norvegiæ Litteræ donationis factæ Amundo Slupp super fundo in Civitate *Oslensi*, boream versus apud *Lidam* sito; conditione addita, ut fundus, antequam Duci, suisve successoribus oblatu fuerit iusto pretis redimendus, in neminem transferri valeat.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1298. die 10 April.

H*akon* med guds miskun Noregs Hærtugi son. *M.* Konongs hins koronada sendir ollum monnom þeim sem þetta bref sea æda höyra Q. G. oc sina. Uer vilium at þer vitid at ver hafum gefet *Amunda Slupp* firer sina langa oc holla þionosto tuft j *Oslo* norðr vid *Lidu* siau alna oc fioratigi bræida sunnan firer norðr mote garde varum æin alen oc fimtigi- en vpp nordan firer æin alen oc fiora tigi, oc ofan at vid *Hakaragard* oc almenningen æin alen oc sextigi, skall han þessa tuft hafa oc frialslega æiga firer huerium manne, æ medan hann lifir oc hans logleger aruar efter han med sama hætte, En ef honom æda þeim kan firersogd tuft æda sa gardr er þar uærdr a gor, foll at uærda þa skall hann æda þeir þuiat æins odrum sælia, at oss, warom æfterkomandom æda vmbodsmonnom se adr boder at kaup. Oc till sanz vitnisburdar gafom ver honom her firer þetta wart bref er gort var i *Oslo* a þorsdagen j Paska viku þa er lidnir waro fra burdartid vars herra jhu. xpi. M. vettra. CC. vettra atta tigur vettra. oc atta vetter a Nitianda are vars Hærtugadömes. Herra *Ake* Kanceller var insiglade *Bardr Peterson* ritade

Sigillum corda fericea viridis rubri flaviqve coloris appendet cuius adv. cera viridis, averfa vero rubra est.

Ewindi Episcopi Asloensis, *Hallonis* Abbatis Monasterii de *Howedey* Abbatis & *Gerlaci* Canonici Asloensis mandatum ad *Arnernum* de *Thiorum*, *Wilhelmum* de *Hyllu* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut *Arnonem* Episcopum Stavangrensem, & Capitulum ejusdem ecclesie moneant, ut proxima die iuridica post dominicam *Sanctae Trinitatis* in Consistorio episcopali Asloiae compareant, ad respondendum de causis, quae inter eos vertebantur.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 2.

1298. die 21 Aprilis.

E*windus* permissione diuina Asloensis episcopus. & frater *Hallo* abbas monasterij de *Hawdöy*. iudices a sede apostolica delegati. *necnon* & *Gerlacus* canonicus asloensis eadem auctoritate iudex subdelegatus in causis quas capitulum stavangrensis ecclesie habet contra dominum suum *Arnonem* Stavangrensem. Episcopum viris prouidis & honestis dominis. *Anberno* de *Thiorom*. *Villelmo* de *Hyllu* & *Erico* de *Gond* ecclesiarum rectoribus. salutem in domino sempiternam,, Quoniam nos dictum dominum *Arnonem* Stavangrensem Episcopum ad instantiam memorati capituli peremptorie citauerimus ut coram nobis compareret eidem capitulo super causis huiusmodi secundum iusticiam responsurus. memoratus tamen episcopus. se coram nobis. in termino constituto minime presentauit. nec aliquem misit responsalem ydoneum ad plures dies post terminum peremptorium expectatus. legitimo procuratore dicti capituli comparente in termino. & instanter eiusdem episcopi contumaciam accusante,, Nos igitur ad ipsius contumaciam conuincendam uobis omnibus & singulis. auctoritate prefata in uirtute obedientie & sub pena suspensionis ab officio. quam ex nunc in uos ferimus in hiis scriptis si mandatum nostrum jmmo potius apostolicum adimplere contempseritis quod absit. districte precipientes mandamus quatinus. omnes simul. uel duo uestrum. ad presentiam dicti stavangrensis. episcopi. cum aliquibus testibus fide dignis personaliter accedentes. ipsum adhuc ex superhabundanti quem tenore presentium citamus nomine nostro citare curetis peremptorie. quia parcere uolumus laboribus parciū & expensis. ut
proxima

proxima die iuridica post dominicam sancte Trinitatis proximam per se uel per responsalem ydoneum in episcopali consistorio *As- loie* compareat coram nobis. predicto Stawangrensi. capitulo. uel eius procuratori legitimo. super causis huiusmodi secundum iusticiam responsurus. Si uero dictus episcopus ad se citandum uos forte non duxerit presentialiter admittendos. mandamus ut presentes litteras. faciatis in ecclesia cathedrali Stawangrensi legi publice. ipsum episcopum citetis ibidem ut premittitur. notificantes ej quod siue uenerit siue non. vos nichilominus in prefixo termino quantum de iure fuerit procedemus. ipsius contumacia non obstante. Moneatis insuper ipsum dominum Stawangrensem episcopum. & Capitulum. primo. secundo. & tertio auctoritate prefata ex parte nostra districtius inhibentes. quod lite pendente coram nobis super causis huiusmodi quisquam eorum per se uel per alium occasione predictarum causarum presumat alteri vim inferre. quod si dictus dominus episcopus contrarium fecerit ipsi episcopo ingressum ecclesie interdiciamus per presentes. Capitulum uero si contrarium fecerit incurrat interdicti sententiam ipso facto. sed contra quemcunque alium super premissis contrarium facientem. excommunicationis sententiam proferimus in hiis scriptis. Mandamus uobis etiam auctoritate predicta. quatinus. exceptis episcopo & Capitulo supradictis. omnes alios & singulos publice denuncietis excommunicatos. in locis quibus uideritis expedire quos notorium est contra prohibitionem nostram priorem quo ad premissa publice deliquisse. preterea mandamus eadem auctoritate ut dictum dominum episcopum secundum modum supra scriptum citetis. ut eisdem loco & termino Respondeat super causa. quam habet contra eum dominus *Ingemundus* canonicus Stawangrensis. monitiones. prohibitiones. & denunciationes. in quantum permittit natura negotii sui consimiles facientes. Cum supradicta omnia citando. monendo. & denunciando rite feceritis. nobis presentes litteras. Sigillis uestris appositis eisdem. vnacum sigillis aliquorum testium presencium si sigilla habuerint remittatis. & quid & qualiter per uos de predictis actum fuerit per patentes uestras litteras. annexas presentibus integraliter rescribatis. In premissorum autem testimo-

testimonium & pleniorẽ evidenciã. sigilla nostra presentibus sunt appensa. Actum apud ciuitatem *Astoensem*. In episcopali consistorio ibidem Anno domini millesimo, Ducentesimo Nonagesimo Octauo Kalendis Maij undecimo. proxima secunda feria videlicet ante festum beati Georgij martiris.

Sigilli 1 & 3 fragmenta supersunt.

Arnberni de *Thiorom*, *Wilhelmi* de *Hylu* & *Erici* de *Gond* Ecclesiarum Rectorum Monitio ad *Arnonem*, Episcopum & Capitulum ecclesie Stawangrensis, ut die proxima iuridica post Dominicam Trinitatis in Consistorio Episcopali *Astloæ* compareant ad respondendum de causis inter eos subortis.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVIII. No. 2.

1298. die 7 Maii.

Harum siquidem auctoritate litterarum ut in presenti coram uobis Reuerende pater Dne *Arno* dei gratia Stawangrensis episcopo perlectarum nos *Anbernus* de *Thiorom*, *Willelmus* de *Hylu* & *Ericus* de *Gond* presbiteri & ecclesiarum rectores in predictis litteris nominati, citamus uos peremptorie quatinus proxima die iuridica post dominicam sancte Trinitatis proxime & per uos uel per Respondentem ydoneum comparetis *Astloæ* in episcopali consistorio Stawangrensi Capitulo uel eius procuratori legitimo super causis quas habent contra uos secundum iustitiam responsurus. Notificamus vobis in superius auctoritate eadem quod siue ueneritis siue non in termino prefixo predicti dni iudices a sede Apostolica dati procedent nichilominus quantum de iure fuerit contumacia uestra non obstante monemus & uos predictæ pater & domine auctoritate prefata qua supra primo secundo & tercio districtius inhibentes & Capitulum similiter Stawangrense quod lite pendente coram predictis iudicibus super causis huiusmodi quascunque uestrum per se uel per alium occasione predictarum uestrarum presu-

presumat alteri vim inferre- quod si uos prefate pater & domine contrarium feceritis uobis ingressum Ecclesie prefati iudicis per presentes interdicunt. Capitulum uero si contrarium fecerit incurrit interdicti sententiam ipso facto- sed contra quemcunque alium super premissis contrarium facientem excommunicationis sententia est prolata- Citamus & uos secundum modum supra scriptum ut eisdem loco & termino respondeatis super causa quam habet contra uos dominus *Ingemundus* Canonicus Stawangrensis- monentes uos ut premittitur & dominum *Ingemundum* quod neuter-uestrum per se uel per alium occasione predictae cause presumat alteri vim inferre- quod si uos reuerende pater & domine contrarium feceritis- noueritis uobis eo ipso ingressum ecclesie per predictos iudices interdictum,, si uero *Ingemundus* contrarium egerit- incurrit interdicti sententiam ipso facto- sed contra quemcunque alium ut predictum est super premissis contrarium facientem excommunicationis sententia per predictos iudices est prolata- Et ut predictum mandatum predictorum patrum- dominorum & iudicum firmus sicut tenemur ueraciter & plenarie executi presentem processus nostri formam siue modum quam presentibus litteris sub sigillis nostris vnacum sigillis *Bardonis Brænte Silfuer & Þorgilli Auklendis* duximus communiendam. Actum *Stawangrie* in episcopali consistorio ibidem nonas Mayij- anno Domini- Millesimo- ducentesimo- nonagesimo octauo- hijs testibus presentibus predictis *Bardone & Thorgillo* ac *Gudormo* Clerico nepote domini *Bassonis* ad hoc specialiter uocatis & rogatis & alijs pluribus fide dignis

Sigilla, quæ loris membraneis, appenderant, desunt.

*Audeni & Bardonis Viglæiki filiorum, & Alfonis de Kroke ad Ber-
nonem de Biarkey & Incolas Sunmaria Litteræ, quibus testantur se
vidisse Librum Communitati fratrum Nidrosiensis Capituli perti-
nentem, compositum auctoritate Sigurdi Archiepiscopi 1244. Cui
omnes fundi, omniaque bona non modo communis eorundem mensæ
sed & unius cujusque Canonici proventus adscripti erant; & cujus
Exemplar autographum nunquam cistæ Canoniorum communi
auferretur, nisi nova inscribenda essent bona; apographum vero
quotidiano inserviret usui. Secundum vero utrumque ad Capellam
Sti Hallvardi ab Johanne Ælgo Canonico possessam pertinuisse præ-
dia Æinstapasatre Alrekskoge & Valsfiord.*

Ex Autographo membr. Fascic. VI. No. 8. Apograph.
Chartac. No. 90.

1298. die 7 Maii.

Herra Biarna. j. Biarkor. öy, ok allum adrum guds vinum ok
sinum a Sunmöre,, þæim sem þetta bref fea æda hoyra sænda,,
Audun, ok *Bardr Viglæigs*, Syner, ok *Alfer j Kroke*. Q. G. ok
fina,, Ver uilium at þer vitid, at æfter bönarstæd síra *Jons Ælgs*,
saam ver ok iferlasom,, skipan virdulegs herra *Singurdar* Ærke-
biskops. ok þeirra Korfbrödra er þa voro at stadenom. A. Com-
munfbok korfbrödra hæila ok oskafna med fonno lætri er sua
vattar,, Anno domini. M.CC.XL.IIIJ vñ daga *Singardar* Ærki-
biskops,, þa var þæssor landskyldar Skra gor,, æfter rade herra
Ærkebiskops. ok þeirra korfbrödra er þa voro at stadenom,, ok
var þa ranlakar æfter um allar æignir þær sem þa lago til prouen-
danna. At huer prouenda hæfði sínar æigner,, þær er hun ætti
med retto at hafa,, bæde at lut ok læiguburd ok uoro þa saman
fördar allar land skyldar skrar huers brodors,, Samdezst þat al-
lum bæde Ærkibiskope ok bröðrom at æfter þi skyldi huer pro-
uenda fylgia æignum finum. Sem her være a skratt,, þo at adr
hefde nockot tuimæle veret millim sumra prouenda um nokkorar
æigner, ok huer broder skyldi ser gera sina landskylda skra. æfter
þi sem her være a ritat,, þat var ok þa mælt,, at þæssor skra
skildi iamnan vera. j. Communs kistu brödra, ok ækki uppi fara,
nema nockor æign köme til æinhuerrar prouendo. æda nockot
æigna

æigna skipti verde gort med rade herra ærkibiskops, æda brödra, þa skal þat her a skra ok þægar boken after. j. hyrdzilo fara,, en adra bok skal gera æfter þæssare,, ok skal þa hafa huerf daglæga uppi þægar brödr þyckiazit þyrfa hafa,, en þæss a millim se hon ok. j. Kommunn kistu, þat ok alt sem bröðrom þycker molto um varda. þa skal a þæssare bok skrasætia ok skal þat alt at iammfullu halldazit sam þat se med brefum æda insiglum bunded, þuiat þat eitt skal her a skra er med allra brödra samþykt uerdr gort ok þæss Ærkibiskops sem þa er, Ver saam ok j. þærri samre bok at til *Halvardsstuku* prouendo er nu a sira *Jon Ælgr* liggia þæssar æignir. Af *Æinstapasatre*. IJ. manadar mate. smör, a *Alreskogom*. IJ. manada mate smör, a *Valssirde*. IJ. manada mate smör. Ver hoyrdom ok ord *Gydu* huspröyiu. er *Martæin Ærlingsson* atte. at *Martæin* köypti þæssar æignir norðr j *Nidarose*. Ok at þetta mæge ængi mistrua at sua saam ver ritad. ok sua talade *Gyda* firer oß sem her vattar,, sættom uer til vitnisburdar. her firer vaar insigli. Var þetta bref gort j *Nidarose*. IJ. Nattom firer *Gregoriusmößo*., þa er lidnir voro fra burd vars herra ihu. xpi. M. vættra .CC. XC vættra. ok. VIIJ. væter

Sigillum 1 & 2 cæræ viridi impressa loris membraneis appendent.

Anberni de Thiorum, Willelmi de Hylu & Erics de Gond Ecclesiarum Rectorum Litteræ ad *Ewindum* Episcopum Asloensem sociosque iudices, quibus eos certiores faciunt, se ex mandato processisse contra hos, qui vim intulerant Capitulo Stavangrensi, & inquisitione facta invenisse, Dominum *Ericum Gæster* Presbiterum jussu *Arnonis* Episcopi Stavangrensis decimam fabricæ ecclesiasticæ ad Capitulum pertinentem octo marcarum percepisse; sancivisse uero excommunicatione, ne id ulterius fieret. Quærant denique modum agendi contra *Suenonem* sacerdotem, quem Ecclesiæ de *Haland* ad Capitulum pertinenti, præter ejusdem scitum, Episcopus præfecerat.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXIIIX. No. 10. Apograph.

Chartac. manu Arnæ Magnæi No. 91.

1298. die 12 Maii.

Reuerendo in xpo Patri Dominis *Euindo* permissione Diuina
D d 2 Episcopo

Episcopo *Asloensi* ac Religioso viro fratri *Halloni* Abbati de *Hawm-*
doy, iudicibus a sede Apostolica delegatis necnon & discreto viro
Gerlako Canonico *Asloensi* eadem auctoritate iudici subdelegato
Anbernus de *Thiorom* *Wilhelmus* de *Hylu* & *Ericus* de *Gond*,
 Ecclesiarum rectores. Salutem in Domino Ihu xpo, iuxta man-
 dati vestri formam, processimus ad inquirendum contra hos, qui
 vim intulerant Capitulo *Stawangrensi* contra prohibitionem con-
 tentam in literis vestris citatoriis secundis post publicationem ea-
 rundem literarum factam in ciuitate *Stawangrensi* super bonis Ca-
 pituli memorati, ut per nos ad mandatum vestrum publice denun-
 ciarentur excommunicati illi quos notorium esset contra prohibiti-
 onem vestram publice deliquisse, inquisitione siquidem solemni
 facta per nos inueniebamus ex plurium fidedignorum exhibitione
 iuramenti parochianorum Ecclesie beate *MARIE* Virginis ciuita-
 tis predictae, quod Dominus *Ericus Gæster* presbiter receperat ad
 mandatum Domini nostri *Arnonis* Episcopi *Stawangrensis* eam par-
 tem decime presbiterii, quam partem decime pertinentis ad fa-
 bricam Ecclesie prelibate circa octo marchas in pecunia numerata
 spectantis ad Capitulum supradictum post publicationem citationis
 vestre, ac prohibitionem factam a nobis earundem auctoritate li-
 terarum. a. predictis parochianis prefatam decimam ita districte
 exigens, quod nisi sibi soluerent eandem omnes in festo pasche
 communionem corporis xpi penitus carere debuissent, ac etiam quos-
 dam de prefatis parochianis occasione predicta carere fecit per-
 ceptione corporis xpi usque ad quartum diem Pasche, quia pre-
 dictam decimam sibi soluere noluerunt, et in predicto quarto die
 pasche dictus sacerdos ministravit eis dominici corporis sacra-
 mentum, tamen primitus dicto sacerdote a prefatis parochianis
 dicta decima ad voluntatem suam integraliter persoluta, verum
 quia prefatus presbiter presens non erat *Stawangrie*, quando se-
 pefati parochiani exhibuerunt se coram nobis ad perhibendum te-
 stimonium super premissis contra ipsum illorum testimonium, re-
 cipere distulimus, ac de denunciacione ipsius nichil fecimus ob
 hanc causam, Item significamus vobis, quod dominus Episcopus
 instituit ad ecclesiam de *Haland*, que spectat ad Capitulum memo-
 ratum,

ratur, quendam sacerdotem dictum *Suenonem* ordinando ipsum in prefata ecclesia tanquam vicarium Capituli, & fecit eidem assignari dimidium predium ecclesie de *Haland*, quod tamen ipsi Capitulum longe prius locauerant ante recessum suum ad *Alslöyam* cuidam rustico, & institutionem primariam & vicariam perpetuam, quas ipsi antedicti Episcopus & Capitulum ordinauerant in prefata ecclesia cum Domino *Thordone* presbitero de *Soma*, & literis suis, uirorumque sigillis apposis confirmarunt, solas idem Episcopus post recessum ipsorum absque prefati Capituli *) firu retractauit, occasione cuius dominus *Ketillus* Canonicus Stawangrensis dixit per Dominum Episcopum ac Sacerdotem prefatos vim illaram fuisse Capitulo supradicto, quare petiuit a nobis idem *Ketillus* instanter, quod prefatum sacerdotem publice denunciaremus excommunicatum, unde quia de iure esitauimus, quid rationabiliter esse faciendum, in premissis ad huc nobiscum deliberauerimus super federe de denunciatione predicti sacerdotis facienda, quo usque vos super pretactis literis vestris iterato nos redderetis certiores, Idcirco dominationi vestre humiliter per presentes supplicamus quatinus hac vice circa premissa quoad denunciationem predictorum sacerdotum nos excusatos habeatis. In signum uero eiusdem, quare premissa adimplere distulimus, presentes literas cum sigillis nostris appensis vobis duximus transmittendas, actum Stawangrie in festo sanctorum *Nerei & Achillei*, Anno Domini M. CC. XC. octavo.

*) Scitu leg.

Ewindi Asloensis, Thorstani Hamarensis, Episcoporum, & Fratris Hallonis monasterii de Howdøy Abbatis Sententia interlocutoria, qua Arnonem Episcopum Stavangrensem contumaciæ reum XV Marcas denariorum usualis monetæ Capitulo pro expensis occasione istius contumaciæ solvere jubent; Capitulum vero mittendum esse in possessionem causa rei servandæ quorundum agrorum juxta ecclesiam Sti OLAVI Civitatis Stavangrensis, ut & trunci apud Majus altare positi in ecclesia cathedrali, nec non in possessionem prædiorum Horn, Rossavik, Miolbus & Ormstader.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 8. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 88.

1298. die 13 Junii.

In nomine Domini Amen. Nos *Ewindus Asloensis, Thorstanus Hamarensis* permissione divina Episcopi. & frater *Hallo Abbas monasterii de Howdøy* judices a sede Apostolica delegati in causis quas Capitulum *Stawangrensis* ecclesie habet contra Dominum suum *Arnonem* Episcopum *Stawangrensem*. Notum facimus universis presentes litteras visuris vel etiam auditoris, quod cum dictus Episcopus tertio fuisset ad instantiam memorati Capituli ex parte nostra citatus peremptorie, ut coram nobis compareret, eidem capitulo super causis huiusmodi secundum iustitiam responsurus, & idem Episcopus in termino constituto se coram nobis minime presentavit, nec aliquem misit Responsalem legitimum per plures dies post terminum peremptorium expectatus legitime procuratore dicti capituli in ipso termino comparente, ac instanter prefati Domini Episcopi contumaciam accusante prout per documenta legitima super hiis confecta plenius edocetur. Idcirco nos exigente iustitia interloquendo sepefactum Dominum *Arnonem* *Stawangrensem* Episcopum pronunciamus contumacem, & ne de sua videatur inobedientia commodum reportare, memoratum Episcopum *Stawangrensem* in quindecim marcis denariorum usualis monete pro expensis ex parte dicti capituli, occasione istius contumacie iam tertia vice factis, taxatione premissa & a procuratore Capituli postmodum iuramento prestito, eidem *Stawangrensi* Capitulo, condempnamus. Dictumque capitulum auctoritate, qua fungi-

fungimur in hac parte, decernimus fore mittendum in possessionem causa rei seruande quorundam agrorum iuxta Ecclesiam beati *OLAVI* ciuitatis *Stavangrensis* sitorum, quos ab ipso Episcopo petit memoratum capitulum, sicut ex forma petitionis oblate super hoc, colligitur euidenter, Item consimili modo in possessionem trunci apud maius altare positi in Ecclesia Cathedrali, Item in possessionem predii *Horn*, quod reliquit *Arnbernus* Abbas de *Utslein*, Item in possessionem predii de *Rossawik* quod reliquit Dominus *Olaus* de *Foss*. Item in possessionem prediorum *Miolhus* & *Ormstader*, que reliquit *Arnbernus* de *Heimpnesi*, Decernimus fore mittendum pro rata legati Capitulum memoratum modo consimili, prout supra, ita videlicet, quod medietas fructuum cedat Capitulo, de prediis relictis ecclesie per talem modum, quod per episcopum & capitulum anniuersarium sit tenendum In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda, Actum & datum in Consistorio Episcopali *Asloye*. Nobis in tribunali sedentibus. Anno Domini M.CC. Nongesimo octavo, proxima Sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Ewindi Asloensis sociorumque Iudicium Sententia, qua Appellationem *Arnonis* Episcopi Stavangrensis, ad Curiam Romanam, per procuratores *Salomonem* & *Thorbergum* interpositam, frivolum esse decernunt.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 7. Apograph. Char. manu Arn. Magni No. 89.

1298. die 13 Junii.

Sanctissimo in xpo patri & Domino. Sacrosancte Romane Ecclesie summo pontifici. *Ewindus* Asloensis & *Thorstanus* Hamarenensis permissione diuina Episcopi, nec non & frater *Hallo*, dictus Abbas Monasterii de *Howdøy* Asloensis Diocesis deuota pedum oscula beatorum, Sanctitati vestre notum facimus per presentes, Nos quatuor rescripta, quorum tenores immediate subsecuntur a sede

sede Apostolica recepisse. Erat primi rescripti tenor talis, *BONIFACIUS* Eps. [vid. pag.] Erat autem secundi rescripti Apostolici tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid. pag.] Terti vero rescripti Apostolici erat tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid. pag.] Erat insuper quarti rescripti Apostolici tenor talis *BONIFACIUS* Eps. [vid. infra] Ad executionem igitur mandati apostolici sinceram habentes affectionem, ut tenemur, partes ad nostram presentiam legitime fecimus euocari. Comparentes autem in iudicio procurator legitimus ex parte Stawangrensis Capituli, & *Ingemundus* Stawangrensis Canonicus pro se ipso in quocunque termino peremptorio, cum prefatus Stawangrensis Episcopus primo & secundo citatus peremptorie non comparuisset personaliter, nec responsalem ydoneum vel excusatorem aliquem mittere curauisset, ad plures dies post ultimum peremptorium expectatus, contumaciam eiusdem Stawangrensis Episcopi multipliciter accusabant, unde nos exigente iustitia dictum Episcopum in expensis factis occasione huiusmodi contumacie condemnantes, quasdam interlocutorias tulimus contra eum, Nichilominus ut deferremus dignitati & persone, memoratum Episcopum ex superhabundanti tertio citare curauimus peremptorie, ut per se vel responsalem ydoneum in prefixo termino compareret coram nobis, Capitulo & *Ingimundo* prelibatis, secundum iustitiam responsurus, pendente itaque dilatione super citatione peremptoria tertio facienda, cum nos Asloensis Episcopus essemus absentes, & partis alterius procurator, *Salomon* & *Thorbergus*, qui se dicebant procuratores Stawangrensis Episcopi ad Asloensem venientes ciuitatem, diuque moram facientes, ibidem post elapsum decendium. ab interlocutoriis antedictis, in presentia fratris *Asmundi* Prioris predicatorum ibidem, & fratris *Iuari* Vicegardiani domus fratrum minorum ciuitatis eiusdem legebat, prout dicitur quandam appellationem sub hac forma: In nomine Domini Amen. Cum nos *Salomon* & *Thorbergus*, Reuerendi patris & Domini *Arnonis* miseratione diuina Episcopi Stawangrensis procuratores, ventorum & aerum aduersitatibus impediti, licet viam satis arripuerimus tempestiue ad terminum venire nequiuimus, predicto domino nostro prefixum per venerabiles
 Dominos

Dominos Episcopum Asloensem & Abbatem de *Howdby* iudices,
 ut dicitur, a sede apostolica delegatos, nec non & dominum *Ger-*
lacum Canonicum Asloensem a Venerabili domino Episcopo Ha-
 marenfi subdelegato in causis, que vertuntur, vel verti sperantur
 inter Dominum nostrum Episcopum ex parte una, & Capitulum
 Stawangrense ex alia, nec non & dominum *Ingimundum* quondam
 Canonicum Stawangrensem per prefatos tamen iudices, ut dici-
 tur, delegatos, quorundam relatione ad instantiam partis aduerse
 contra Dominum nostrum memoratum per quasdam interlocu-
 torias intelleximus processisse. Nos vero procuratores nominati
 paucis diebus a termino elapsis, cum ad ciuitatem veniremus Asloen-
 sem, parteque aduersa ibidem tunc presente, dictorum iudicum,
 ut dicitur, delegatorum copiam cum instantia petiimus & nostra
 procuratoria, excusationes allegationes & petitiones in forma iuris
 audiri. Item petiimus nobis dari copiam processus per ipsos
 ut dicitur habiti, Item formam presentiam literarum & ipsorum
 corpora rescriptorum, Item petitionem & procuratoria partis ad-
 uerse, & omnia & singula, in quibus processum fuerat per eos-
 dem. Optulimus etiam nos nomine procuratorio ex parte dicti
 Domini nostri Episcopi ad respondendum petitionibus partis ad-
 uerse, pro ut de iure fuerit respondendum. Innotuimus etiam
 prefatis iudicibus, ut dicitur, delegatis singulariter & separatim,
 cum eorum copiam coniunctim siue solempniter habere nequimus
 quod domino nostro Episcopo & nobis plurime exceptiones com-
 petunt contra rescripta processus & personas, proposuimus etiam
 dominum nostrum Episcopum & Ecclesiam suam grauiter fore le-
 sam, eo quod predictis exceptionibus omittis contra eam sit pro-
 cessum, unde beneficium restitutionis in integrum cum instantia
 petebamus, que omnia & singula prenominati iudices, ut dicitur,
 delegati contra iustitiam precise denegarunt. Exceptionum vero
 Domino nostro & nobis procuratorio nomine competentium que-
 dam tales sunt. In primis proponimus, quod cum ipsi Domini
 nostri aduersarii *Ingimundo* olim Canonico Stawangrensi per Epi-
 scopum solempniter ordinaria auctoritate pro criminibus & exces-
 sibus notoriis excommunicato communicauerint, & adhuc com-

municant in crimine criminoso eandem excommunicationis sententiam euidenter incurrerunt. Item eosdem aduersarios excommunicationis sententia proponimus innodatos, eo quod in Ecclesiam & Ecclesiasticas personas enormiter induxerunt & adhuc inducunt brachium seculare propter quas excommunicationum exceptiones a iudicialibus actibus iudicis officio aduersario etiam nichil proponente ipso iure repelli iubentur, cum dictas excommunicationum sententias & plures alias pro loco & tempore proponendas, adeo euidenter & notorie incurrerunt, quod nemo de illis ulterius certiorari tenetur, unde processum per eos vel ad eorum instantiam habitum vel impetratum constat non valere. Item procuratorio nomine dicimus, quod sepedicti iudices, ut dicitur, delegati per rescripta ipsis super petitionibus Capituli Stawangrensis, nec non & *Ingrimundi*, olim eiusdem ciuitatis Canonici, ut dicitur, transmissa procedere non deberent, nec de iure potuerunt, cum in iisdem causis & articulis alia rescripta & ad alios iudices, vel ad alium prius fuerant impetrata, & per ipsos tunc processus habitus siue inchoatus, atque ab eodem per Dominum nostrum Episcopum ad sedem Apostolicam legitime appellatum. Iamque idem negotium in curia Romana pendet siue per domini nostri nuncium vel procuratorem ventilatur, precipue cum secunde litere de prioribus nullam fecerunt mentionem. Item, cum in rescriptis de quibus nunc agitur, continetur de utriusque partis procuratorum assensu, dicimus, quod pars aduersa carere debeat cominodo impetrati, eo quod una & eadem persona in utriusque partis procuratoria domino nostro ignorante contra ipsum fraudulenter militauit ex dolo & malitia dicti Capituli Stawangrensis. Qua vero predicti Domini, qui in causis prelibatis pro iudicibus gesserant delegatis, nos ad prefatas exceptiones producendas & alias nobis & domino nostro competentes restituere denegarunt, ipsi domino nostro & nobis iuris beneficium indebite subtrahentes; Item quod nobis copiam processus sui sepius petiti edere noluerunt, & sui presentiam totaliter exhibere recusarunt, ipsum Dominum nostrum Episcopum Stawangrensem & nos ex hoc indebite sentientes pregrauatos nomine procuratorio in hiis scriptis sedem apostolicam apellamus, & apo-

& apostolos nobis & Domino nostro dari, ipsum Dominum nostrum Episcopum memoratum & nos causas premissas cum omnibus iuribus & rebus Ecclesiasticis & mundanis in personis & rebus eiusdem sacrosancte sedis defensionis & protectioni specialiter supponentes. Lecta & interposita fuit hec appellatio *Asloye* in choro Ecclesie Cathedralis, Anno Domini MCC. Nonagesimo octavo. Nonas Maii, presentibus religiosis viris & Dominis, fratre *Asmundo* Priori domus fratrum Predicatorum *Asloye* & fratre *Juaro* domus fratrum minorum vicegardiano eiusdem ciuitatis ad hoc specialiter vocatis & aliis pluribus clericis & laicis fidedignis. Tandem adueniente tertio peremptorio termino, cum ex parte dicti Stawangrensis Episcopi nullus appareret responsalis ydoneus termino prefinito, procurator Capituli & *Ingimundus* sepefati contra nobis in iudicio comparentes, instanter petebant, quod contra dictum Stawangrensem Episcopum procederemus super causis huiusmodi, tanquam contra contumacem, appellatione prenotata non obstante, quam dicebant inanem & friuolam rationibus infra scriptis. In nomine Domini Amen. Dicunt inprimis & in iure proponunt *Ketillus* procurator Stawangrensis Capituli & *Ingimundus* sepe dicti, quod appellationi, qui per *Salomonem* & *Thorbergum* dicitur interposita non est aliquatenus deferendum, nam idem *Salomon* non potest esse procurator, cum sit sacrilegus, interfuit enim ad rapiendum ornamenta pariter & tintinabula Ecclesie beate Virginis ciuitatis Stawangrensis. Item quod excommunicatione maiori est ligatus, quia in *Ketillum* Stawangrensem Canonicum manus violentas iniecit ipsum trahendo per Ecclesiam & cimiteria, ac carceri mancipandum. Item dictus *Thorbergus* est excommunicatus maiori excommunicatione, qui similiter interfuit premissis ac diuersis violentiis aliis contra prohibitiones vestras, Capitulo irrogatis, premissa vero in ciuitate Stawangrensi adeo sunt notoria, quod nulla tergiuersatione valeant occultari. Illud preterea, quod allegatur de impedimentis falsum est, quoniam ad nouem ebdomadas ante terminum peremptorium facta fuit citatio & adeo tempestiue venissent, si voluissent, sicuti pars aduersa, & imputabitur eis quod posuerunt se ad aquam, cum potuerunt iuisse

per terram. Item dominus Comes *Jacobus* recessit de *Stawangria* in paraceue & venit *Alsloye* ante prolatam interlocutoriam ad sex dies. Item quod dicitur de presentia partis aduerse, non est verum quoniam eadem die qua dicitur appellatum *Alsloye* erat procurator dicti Capituli *Stawangrie* pro citatione tertio facienda, Item quod dicunt paucis diebus post terminum peremptorium &c. non est verum, quoniam sicut patet per interlocutoriam per plures dies fuerant expectati. Item, quod dicitur, petebant in forma iuris audiri, non est verum, quoniam dilatione pendente & procuratore partis alterius absente ab uno delegatorum ac subdelegato tertii nichil in forma iuris peti vel fieri poterat nec debebat cum de impotentia tertii iudicis ipsis cum interesse non poterit non constabat. Item super eo quod petitur de restitutione in integrum responderetur, quod non est aliquatenus concedendum, nam necessitatem patientibus subuenitur, sed illi nullo modo, qui per contumaciam & malitiam se absentavit. Item ad id quod dicitur, iudices precise denegarunt &c. Responderetur, quod hoc non est verum, nam illi iudices qui fuerunt apud ciuitatem *Asloensem* responderunt eis, quod si venirent ad terminum prefixum, libenter vellent eos audire, & cum ipsis facere quicquid de iure deberent. Item ad id quod dicitur communicauerunt in crimine criminoso &c. ac induxerunt enormiter brachium seculare in Ecclesiam &c. responderetur, quod hoc plane falsum est. Item quod dicitur non valere, quod ad eorum instantiam actum est &c. manifeste falsum est, dato sine preiudicio, quod essent excommunicati uere, quod penitus denegatur. Item, quod dicitur de rescriptis prius impetratis &c. non est verum, nisi sic per decimam in *Finöy*, de qua in presenti iudicio nichil actum est, nisi quod prohibeatur Episcopus super possessione capitulum perturbare. Item quod dicitur negotium pendere in Romana Curia &c. non tenentur iudices credere nisi quatinus legitimis constiterit documentis nec credunt illud esse verum. Item quod dicitur, procuratorem fraudulenter militasse &c. non est verum. Cum igitur plurima que per *Salomonem* & *Thorbergum* prefatos in superscriptis sunt dicta, meram continent falsitatem, nec sunt in forma iuris proposita, dicunt *Ketillus* & *In-*

& *Ingimundus* prefati, quod dicti *Salomon* & *Thorbergus* grauati non sunt in aliquo, & ideo talis appellatio reputabitur irrita & inanis maxime cum secundum statuta Canonum apostolos cum instantia non petebant, & dato sine preiudicio, quod esset aliqua, quanquam nulla sit rationibus preostensis, non tamen esset eidem aliquatenus deferendum, cum idem *Stawangrensis* Episcopus ne appellationibus partis aduerse detulerat, nec illis etiam quas interposuisse dicitur personaliter, prout notorium est in ciuitate & dyocesi *Stawangrensi*, & super hoc est alibi infra regnum *Norvegie* publica voce & fama, quare petunt *Ketillus* & *Ingimundus* memorati nomine quo supra, quatinus contumacia dicti Episcopi, pariter & huiusmodi appellatione friuola non obstantibus, prout ordo rationis exoptulat procedatis, visis itaque superscriptis rationibus & plenius intellectis, nos premissam appellationem reputantes friuolam de concilio sapientum decreuimus eidem fore minime deferendum, sed ea non obstante procedendum in causis potius, sicut exoptulat ordo iuris. In quorum omnium testimonium presentes litteras sigillis nostris consignatas, predicto *Stawangrensi* Episcopo mandauimus exhiberi. Datum in consistorio Episcopali *Aslöye*, Anno Domini M.CC. nonagesimo octavo proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 1. 2. 3. sed fracta, loris membr. appendent.

Ewindi *Asloensis* Episcopi & cæterorum Judicum Litteræ mandatoriae ad *Thorkillum* dictum *Kota* de *Kinsarvik*, *Bardonem* de *Awatznese* ac *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut coram Episcopo *Stavangrensi*, *Stavangriae*, clericis & laicis convocatis, latas inter eum & Canonicos sententias legant, eumque & universos moneant ecclesiasticis fore censuris ligatos, qui occasione dictarum causarum vim posthac Capitulo intulerint, distulerintve prestare rem iudicatam.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 4. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 91.

1298. die 13 Junii.

In nomine Domini Amen. *Ewindus* *Asloensis*, & *Thorstanus* *Harmarensis*
E e 3

marenſis permiſſione diuina Epilcopi, Nec non & frater *Hallo*
 Abbas Monafterii de *Howdoy*, Iudices a fede apoſtolica delegati,
 in cauſis quas Capitulum Stawangrenſis Eccleſie & Dominus *Ingi-*
mundus Stawangrenſis Canonicus. habent contra dominum ſuum
 Epilcopum Stawangrenſem, uiris honorabilibus & diſcretis, do-
 minis *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinſarvik* Bergenſis Dyocelis, &
Bardoni de *Awatzneſe*, ac *Erico* de *Gond*, Stawangrenſis diocelis
 Eccleſiarum rectoribus, ſalutem in domino ſempiternam, Licet
 ad inſtantiam procuratoris Capituli Stawangrenſis, nec non & *In-*
gimundi Stawangrenſis Eccleſie Canonici, prefatum Dominum *Ar-*
nonem Stawangrenſem Epilcopum, pluries & peremptorie ad nos
 fecimus euocari, ut ſuper cauſis huiusmodi, dicto Capitulo, &
 eidem *Ingimundo*, per ſe vel alium Reſponſalem ydoneum, ſe-
 cundum Iuſtitiam Reſponderet, idem tamen Epilcopus in nullo
 termino peremptorio coram nobis comparuit perſonaliter, nec
 pro ſe Reſponſalem aliquem legitimum diſtinauit, Quanquam pro-
 curator Stawangrenſis Capituli & *Ingimundus* ſupradicti, in quoli-
 bet peremptorio comparentes eiuldem Epilcopi contumaciam mul-
 tipliciter accuſabant unde nos exigente iuſtitia contra dictum Do-
 minum *Arnonem* Stawangrenſem Epilcopum aliquas tulimus ſen-
 tentias, Nec non & contra illos, qui dicto Capitulo vel *Ingimundo*
 lite pendente coram nobis vim inferrent, per ſe vel alios occa-
 ſione cauſarum nobis commiſſarum, vobis igitur omnibus & ſin-
 gulis in virtute obedientie, diſtrictè precipiendo mandamus aucto-
 ritate qua fungimus in hac parte, quatinus omnes ſimul aut duo
 veſtrum, vel ſaltem unus ad ciuitatem Stawangrenſem perſonali-
 ter accedentes, conuocatis ibidem clericis & laicis, quos habere
 poteritis in vicino, literas noſtras & ſententias, que vobis exhi-
 bentur ex parte Capituli & *Ingimundi* predictorum coram eis le-
 gatis publice & vulgariter exponatis, denunciantes in ciuitate Sta-
 wangrenſi perſonaliter, ac in locis aliis, ubi expedire videritis
 fatientes per alios publice nunciari fore ligatos ſententiis Eccle-
 ſiaſticis ſecundum noſtrarum literarum continentiam, uniuerſos,
 qui Stawangrenſi Capitulo vel *Ingimundo* ſepeſatis, occaſione cau-
 ſarum nobis commiſſarum vim intulerant per ſe vel alios, poſt-
 quam

quam huiusmodi nostre sententie primo fuerunt apud Stawangriam publicate, Moneatis insuper dictum Stawangrensem Episcopum ut occasione predictarum causarum non inferat violentiam dicto Capitulo seu etiam *Ingimundo*, nec procuret inferri per se vel alium aut alios publice vel occulte, quod si post publicationem presentium contrarium fecerit ipsum exnunc prout extunc ab officio sacerdotali suspendimus per hec scripta, si vero vestrum aliquis mandatum nostrum, imo verius apostolicum, fideliter adimplere contempserit requisitus, quod non credimus, ipsum ab officio suspendimus per presentes. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus literis duximus apponenda. Actum in Episcopali Consistorio Asloye, Anno Domini M.CC. Nonagesimo octauo, Proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis, quicquid autem per uos super hoc actum fuerit, nobis sub sigillis vestris & fidedignorum testium, qui presentes fuerint, integraliter rescribatis.

Sigill. 2. 3 læsa loris membr. appendent.

Ewindi Asloensis & cæterorum iudicum litteræ mandatorie ad dominos *Thorkillum* de *Kinzarvik*, *Bardonem* de *Aawatznæss* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut Raptores lignorum Capituli Stawangrensis, & Episcopum *Arnonem* ob res, Ecclesiæ b. Virginis Stawangrensis ablatas publice denuntient excommunicatos, ni læsos in Intergrum extemplo restituerint.

Ex Autograph. membran. Fascie. XXVIII. No. 9. Apograph.
Chartæ. manu Arnæ Magnæ No. 92.

1298. die 13 Junii.

E*windus* Asloensis. *Thorstanus* Hamarensis Dei gratia episcopi, nec non & frater *Hallo* Abbas Monasterij de *Howdøy*, Apostolice sedis Iudices delegati, Discretis viris & honestis, Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergensis Dyocesis, *Bardoni* de *Aawatznæss* & *Erico* de *Gond* Stawangrensis dyocesis ecclesiarum Rectoribus eternam in Domino salutem, Discreti viri Capitulum Stawangrense nobis per suas petitiones in iudicio porrectas sunt conquesti, quod
non-

nonnulli tam clerici quam laici, ligna eorum postquam emanavit a nobis secunda citacio facta Domino. A. Episcopo Stawangrensi eis violenter abstulerunt, Quocirca vobis omnibus & singulis auctoritate apostolica in virtute obediencie & sub pena suspensionis ab officio, quam exnunc in vos ferimus in hiis scriptis, si mandatum nostrum, imo potius Apostolicum adimplere contempseritis, quod absit districte precipientes mandamus, quatinus omnes simul aut duo vel unus vestrum moneatis predictos clericos & laicos, quos notorium est prefati Capituli ligna abstulisse, ut ammonicione vestra eis auctoritate nostra publice facta, dicta ligna vel eorum pretium ad estimationem vestram, ac etiam aliorum bonorum virorum dicto Capitulo restituant infra mensem, testes & attestaciones super hijs recipientes, si opus fuerit vel necesse, quod si non fecerint ipsos omnes & singulos exnunc, prout extunc auctoritate prefata excommunicamus in hiis scriptis, mandantes vobis modo, quo supra, quod si contingat illos prefatum excommunicationis sententiam contumaciter incurrere tandiu per vos vel alios in locis, ubi expedire videritis excommunicatos, publice nuncietis & nunciare faciatis diebus dominicis & festiuis, quousque super premissis prefato Capitulo integraliter satisfecerint, & absolutionis beneficium a nobis meruerint optinere, Mandamus etiam vobis insuper auctoritate, qua supra, quod prefatum Episcopum Stawangrensem tam absentem, quam presentem moneatis primo secundo & tertio peremptorie, ut calicem, libros & alia ornamenta restituat Ecclesie beate virginis ciuitatis Stawangrensis a tempore notitie, si absent fuerit, infra mensem, quod eidem vobis per literas vestras patentes iniungimus significando, & omnia alia & singula, que per Capitulum predictum fueritis requisiti, quibus lucide apparet, ipsum Episcopum prefatum Capitulum spoliasse, nunciantes etiam eidem, quod inobedientiam eius in hac parte, si secus fecerit, prout de iure fuerit, puniemus, Rescribentes nobis fideliter per vestras patentes literas harum seriem continentes, quicquid inde feceritis vel duxeritis faciendum, Datum in Consistorio Episcopali *Aslöye*, Anno Domini M,CC,XC, octavo, proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 1. & 4 fragmenta loris membr. appendent 2. 3. 5. defunt

Ewindi

Ewindi Episcopi Asloensis & cæterorum Iudicum Litteræ ad *Arnonem* Episcopum Stawangrensem, quæ eum in Episcopali Consistorio *Asloie* proxima die iuridica post festum Nativitatis b. Virginis proxime futurum comparere jubent, ad docendum de grauamine quod sibi, suisque procuratoribus *Salomoni* & *Thorbergo* ab iis factum esse dixerat.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 5. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 93.

1298. die 21 Junii.

Nos *Ewindus* Asloensis, & *Thorstanus* Hamarensis permissione diuina Episcopi, Nec non & frater *Hallo* Abbas monasterii de *Howdöy* Iudices a sede apostolica delegati, in causis, quas mouent contra vos, Domine *Arno* Stawangrensis Episcopi Capitulum Stawangrensis Ecclesie, & Dominus *Ingimundus*, Canonicus Stawangrensis, Vobis Domino *Arnoni* Stawangrensi Episcopo notum facimus per presentes, quod sicut nobis a fidedignis relatum est *Salomon* & *Thorbergus*, qui se dicebant procuratores vestros, fingentes, ut asseritur, vos & ipsos grauatos a nobis appellarunt, & sic recedentes, nullo tempore coram nobis in iudicio comparebant, Quamobrem vobis tenore presentium intimamus, quod non credimus, nos, vobis aut ipsis, aliquod, grauamen, intulisse, sed si quod intulimus & legitime probari poterit, illud exnunc reuocamus omnimode per presentes, vobis auctoritate, qua fungimur, precipiendo mandantes, quatinus proxima die iuridica post festum natiuitatis beate virginis proximo futurum per vos vel responsalem ydoneum compareatis in Episcopali Consistorio *Asloie* coram nobis, ad docendum de grauamine supradicto, alioquin vos scire volumus, quod in causis nobis commissis, vestra non obstante absentia, quantum de iure poterimus, ratione preuia procedemus. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus litteris sunt appensa, Datum in Episcopali consistorio *Asloie*. Anno Domini. M. CC. Nongesimo. octavo die Sabati proxima post festum beati *Botulphi* Abbatis.

Sigill. 2. & 3 loris membr. excisis appendent. 1. deest.

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

F f

Thorkilli

Tborkilli de Kinzarvik, Bardonis de Awallzness & Erixi de Gond Ecclesiarum Rectorum litteræ ad *Ewindum* Episcopum Asloensem & con-
judices, queis eos certiores faciunt, se eorum mandatis satisfacisse
publice denunciando *Bilewum* sacerdotem Vicarium in Ecclesia b.
Martini & correos, post quindenam, frumentum & saccos Capitulo
Stawangrensi violenter ablatos restituere detrectantes, excom-
municatos.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 6. Apograph.
Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 94.

1298. die 12 Septembris.

Reuerendis in xpo patribus, Dominis *Ewindo* Asloensi & *Thor-*
stano Hamarensi permissione diuina Episcopis, ac religioso viro
fratri *Halloni* Abbati monasteri de *Howdøy*, iudicibus a sede apo-
stolica delegatis, *Thorckillus* de *Kinzarvik* Bergensis dyocesis,
Bardo de *Awallzness* & *Erixi* de *Gond*, Ecclesiarum rectores, Re-
uerenciam debitam & honorem. Paternitatis vestre litteras om-
nes simul per presentationem *Ingimundi* Canonici Stawangrensis,
Anno Domini M.CC.XC.VIII, quarto Idus Septembris recepimus
sub hiis formis.

Ewindus Asloensis & *Thorstanus* Hamarensis permissione
Diuina Episcopi, nec non & frater *Hallo* Abbas monasterii de
Howdøy, apostolice sedis iudices delegati, Discretis viris & hone-
stis Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergensis Dioecesis, *Bardoni*
de *Awallzness* & *Erixi* de *Gond* Stawangrensis Dyocesis Ecclesia-
rum Rectoribus, eternam in Domino salutem Discretus vir Do-
minus *Ingimundus*, Canonicus Ecclesie Stawangrensis nobis per
suam petitionem porrectam in iudicio est conquectus, quod *Bilews*
sacerdos vicarius in Ecclesia beati *Martini* ciuitatis Stawangrensis,
nec non & alii secum plures Clerici & Layci annonam eius, post-
quam publicata erat citatio nostra secunda in ciuitate prefata facta
Domino. A. Episcopo Stawangrensi ab eo violenter abstulerunt,
Quocirca vobis omnibus & singulis auctoritate apostolica in vir-
tute obedientie & sub pena suspensionis ab officio, quam exnunc
in vos ferimus in hiis scriptis, si mandatum nostrum immo potius
aposto-

apostolicum adimplere contempseritis, quod absit, districte precipientes mandamus, quatinus omnes simul, aut duo, vel unus vestrum predictos sacerdotem ac ipsius coadiutores, quod notorium est, prefati *Ingimundi* annonam abstulisse, ut infra quindenam amonitione vestra eis auctoritate nostra publice facta, dictam annonam vel eius precium ad estimationem vestram & etiam aliorum discretorum virorum dicto *Ingimundo* plenarie restituant ac integre, quod si non fecerint, predictum sacerdotem ac omnes alios & singulos ipsius in premisso facto coadiutores exnunc, prout extunc auctoritate prefata excommunicamus in hiis scriptis, mandantes vobis modo, quo supra, quod si contingat illos prefatam excommunicationis sententiam contumaciter incurrere tamdiu per vos vel alios in locis, ubi expedire videritis, excommunicatos publice denunciatis & nunciare faciatis diebus Dominicis & festiuis, quousque super premissis prefato *Ingimundo* integraliter satisfecerint, & absolutionis beneficium a nobis meruerint optinere, Rescribentes nobis fideliter per vestras patentes litteras harum feriem continentis, quicquid inde feceritis vel duxeritis faciendum. Datum in Episcopali Consistorio *Asloye*. Anno Domini M. CC. XC. VIII. proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatif.

Thorstanus permissione Diuina Hamarensis Episcopus, nec non & frater *Hallo* Abbas monasterii de *Hawdöy* apostolice sedis iudices delegati, discretis viris & honestis Dominis *Thorkillo* de *Kinzarvik* Bergensis Dyocesis, *Bardoni* de *Awallzues*, & *Erico* de *Gond* Stawangrensis Dyocesis Ecclesiarum rectoribus, eternam in Domino salutem. Quoniam in causa appellationis Domini *Ingimundi* Canonici Stawangrensis ad diffinitiuam sententiam processimus nec non & cassationem sententiarum, quas Dominus *Arno* Stawangrensis Episcopus tulerat contra eum, Domino *Ewindo* *Asloensi* Episcopo, coniudice nostro se per suas patentes litteras, quod interesse non potuit excusante, discretionis vestre in virtute obedientie districte precipiendo mandamus, quatinus prefatum Dominum *Ingimundum* Canonicum Stawangrensem in Ecclesiis vestris & alibi, ubi expedire videritis per vos seu alium vel alios denunciatis & denunciare faciatis publice sententiis suspensionis,

priuationis officij & beneficij interdicti ac excommunicationis predicti domini *Arnonis* Stawangrensis Episcopi non ligatum, Rescribentes nobis fideliter per vestras patentes litteras, harum seriem continentes, quicquid inde feceritis, vel duxeritis faciendum, Datum in Curia Episcopali *Asloye*, Anno Domini M.CC.XC.VIII. proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis.

Quarum auctoritate litterarum, Nos *Bardo* de *Awallzness* & *Ericus* de *Gond*, prefatarum Ecclesiarum rectores fecimus infra scriptam ammonitionem *Bileiuo* sacerdoti vicario in Ecclesia Beati *Martini* de annona Domini *Ingimundi*, Canonici Stawangrensis & saccis restituendis in hunc modum.

In nomine Domini Amen. Nos *Bardo* de *Awallzness* & *Ericus* de *Gond* Ecclesiarum rectores auctoritate apostolica nobis commissa litterarum monemus te *Bileiuum* sacerdotem Vicarium in Ecclesia beati *Martini* primo, secundo & tertio peremptorie, ut annonam & saccos, vel eorundem pretium, quibus Dominum *Ingimundum* Canonicum Stawangrensem violenter spoliasti, restituas infra quindenam immediate iam sequentem, hiis testibus presentibus in Curia Episcopi Domino *Erico* Vicario de *Awallzness*, *Biorgholpho* de *Saltne* & *Haguino* dicto *Hvift* & aliis pluribus fidedignis, die Lune proxima post festum beati *Laurentii*.

Item nos omnes simul suprascripti, prefatum *Bileiuum* sacerdotem denunciauimus excommunicatum per modum infra scriptum.

In nomine Domini Amen. Nos *Thorkillus* de *Kinzarvik*, *Bardo* de *Awallzness* & *Ericus* de *Gond*, Ecclesiarum rectores auctoritate apostolica nobis commissa *Bileiuum* sacerdotem vicarium in Ecclesia beati *Martini* ex eo quod monitus infra quindenam annonam Domini *Ingimundi* & saccos restituere contumaciter non curauit, Item ex eo, quod annonam prefati *Ingimundi* de Ecclesia de *Finnöy* post tertiam citationem factam Domino Episcopo Stawangrensi ac prohibitionem publicam, ne quis sua bona cum violentia fumeret, capere presumpsit, Denunciauimus excommunicationis innodatum, monentes omnes & singulos, ut ipsum in omnibus tanquam excommunicatum auctoritate prefata euitetis, fuit

fuit hec denunciatio facta per nos publice in Ecclesia beate Virginis Stawangrensi pridie Idus septembris.

In cuius rei testimonium & plenariam certitudinem premissorum sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda Actum anno Domini die & loco superscriptis.

Sigill. 2. & 3 fragmenta loris membr. appendent. 1. abest.

Salomonis de Slidr, Anherni de Thiorom, Willialmi de Hyla, Arnulfi Scholastici Stawangrie, testimonia, Dominos Thordonem de Mollum, Ecclesie Rectorem, Suenonem Presbiterum de Hald, Juarum, Poriam, Gunnarum, Bilewarum & Berthorum Vicarios in Ecclesia b. MARIE Stawangrensis ad Sedem Apostolicam appellasse ubi in Ecclesia Cathedrali in festo Sanctorum Proti & Jacinthi a Dominis Thorkillo de Kinzarvik & sociis excommunicati publice denuntiabantur.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 3.

1298. die 14 Septembris.

Vniuersis X. fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit. Salomon de Slidr, Anhermus de Piorom, Willialmus de Hylu, Arnulfus scolasticus Stawangrie salutem in domino sempiternam. Vniuersitati uestre pateat per presentes, quod nos presentes fuimus & audiuius in ecclesia beate MARIE virginis Stawangrensis, sabato post natiuitatem eiusdem beate virginis, quum discreti uiri domini Thordo rector ecclesie de Mollum, Sueno presbiter de Hald, Juarus, Porias, Gunnarus, Bilewarus, Berthorius, quandam appellationem interposuerunt in hec uerba. In nomine dni amen, quum vos domine Thorkille de Kinsaruik, Bardo de Awallznass, Ericus de Gond, ecclesiarum rectores. contra nos Thordonem rectorem ecclesie de Mollum, Suenonem presbiterum de Hald, ac etiam Thoriam, Gunnarum, Bilewarum, Berporiam. uicarios ecclesie Stawangrensis cathedralis, in festo sanctorum Proti. & Jacinti. quasdam excommunicationis sententias in ecclesia sancte MARIE Stawangrensis promulgastis. nulla ad hec auctoritate ordinaria. uel delegata habita uel obtenta seu etiam nobis ostensa,

uel a nobis sepius requisiti- nulla insuper ammonitione legitima nobis facta nec etiam citatos uel conuictos, mandatum uobis commissum siquod fuerit. quod non credimus temere excedentes pro uestre libitu uoluntatis. quas quidem sententias nos dicimus penitus esse nullas. sed si que sunt. ab ipsis tanquam iniustis & iniquis- sedem apostolicam & in eius subsidium dicte sedis delegatos in hiis scriptis appellamus & apostolos instanter petimus nobis dari- eandem sacrosanctam sedem ne contra nos ulterius- denunciando precipiendo- uel quoquo modo cognoscendo uel statuendo procedatur in hiisdem scriptis prouocantes. Supponimus insuper nos omnes & singulos- iura nostra- & officium sepefate sancte sedis tuicioni & defensionis speciali. lecta & interposita fuit hec appellatio in ecclesia beate uirginis *Stauangrie*. Anno domini M, CC, XC, VIII, sabato- post natiuitatem- beate uirginis Marie- in cuius testimonium ad instantiam appellancium sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

Sigilla 1. 2. 4 cere viridi. 3 albæ impressa loris membranæ appendent

ERICI MAGNI Regis Rescriptum ad *Thrundhemenses*, quo *Canonicis Nidrosiensibus* intimis suis Capellanis jus dicendi excepto homicidio, mutilatione membrorum aliisque id generis nefandis sceleribus concedit in VI viros, quorum famulatio opus quotidie habuerit communis eorundem mensa, & potestatem largitur causas ad Regem pertinentes quæ in *Edibus* mensæ Communis, Alimentariorum Hospitalis, & in cimiterio ad Ecclesiam cathedralem boream versus sita acciderint, agendi & decidendi, sibi que multas pecuniaras & mobilia sumendi, relictis Regi *ædibus* & fundis. Quibus privilegiis, quousque datori placuerit, quiete fruantur.

Ex Autograph. membran. Fascic. I. No. 10.

1298. die 13 Novembris.

ERIKR MAGNUS med guds miskunn Noregs Konongr sun **MAGNUS** Konongs sendir ollum mannum þæim sem þetta bresia eda höyra i *Þrondheime* oc i bönom *Niddarosi* Q. G. oc sina.
Ver

Ver vilium at þer vitid at ver hafum gefit korsbröddrom j *Nid-*
darosi varom hæmílegom klærkom þat frælsi at þeir skulu hafa
 dom oc fulltt ualld ifir. VI. huarsdags suæinum finum þæim sem
 communi þeirra höyra til rer at gera þæim ollum sem nokot hafa
 loglega a þa at kera huat sem þat er oc sæktir taka af þæim huar
 sem þær misgera. vitan mandrap kunni i at koma oc limalat eda
 onnur obota mal. ofkoddu þo frælsi þui er ver hafum gefit herra
 Erkibiskupi oc pheudo hans höyrir þar med hafum uer fengit
 þeim fulltt ualld oc umbod at sökia oc nidr at sætia oll þau mal
 sem kunnu at berast oc konongdomenom varda j communf oc
 prouendna gordum j spitalsgardenom oc i kirkiugardenum firer
 nordan kristkyrkiu med þæim hætti at þeir skulu hafa sækter allar
 oc laufafe, en uer æignir oc garda. Ok af þui biðom uer ol-
 lum mannum oc æinkanlega logmanni varom at þer set þæim eda
 þeirra umbodsmanni græidir oc goduiliuger i ollu þui sem þeir
 krefia ydr retlega. Hofum uer oc þat bodit þæim at þeir skulu
 uid alla men mæla lög oc rettyndi med vægd oc miskun þar sem
 þat höfir. Nu þeir menn sem þetta gera epter þui sem nu hafum
 uer bodit oc uirda i þui vart bref oc bodskab skulu hafa uara
 uinatto. En hinir sem odruiis gera munu fa ambun sem mak-
 lægtt er. skulu þær þetta frælsi hafa af oss sua længi sem oss likar.
 Uar þetta bref gort i *Bergwin*. II. nattom post festum sancti
Martini a. XIX. are rikiss vars. Herra Bardr canceler var insiglade
Oystain Juarsson Ritadi

**Sigillum cereæ albæ impressum loro membrana exciso
 appender.**

Bouisæii

Bonifacii VIII Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii *Sti Michaelis Bergen-*
gensis, ut injurias verbales *Ketillo de Agadum* Canonico *Stavangr.*
 illatas ab *Arnone* dicto *Cuculla* examinet & fine debito decadat.

Ex Autograph. membran. Fascic. IV. No. 11. Apograph.
 Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 95.

1298. die 22 Novembris.

BONIFATIUS Episcopus servus servorum dei. Dilecto filio. .
 Abbati monasterii sancti *Michaelis Bergen-*
gensis salutem & apostoli-
 cam benedictionem. Conquestus est nobis *Ketillus de Agadum*
Canonicus Stavangrensis quod *Arno* dictus *Cuculla* Presbyter *Sta-*
wangrensis Diœcesis falso-asserens ipsum esse falsarium, & alijs
 fore diuersis criminibus irretitum eum apud bonos & graues ne-
 quiter diffamauit quod propter idem *Canonicus* damna grauiâ &
 expensas se asserit incurrisse. Cum autem prefatus *Canonicus*, si-
 cut asserit dicti presbyteri potentiam merito perhorrescens eum
 infra ciuitatem & Dioecesin *Stawangrensem* nequeat conuenire
 secure discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus
 partibus conuocatis audias causam & appellatione remota debito
 fine decidas, faciens quod decreueris per censuram Ecclesiasticam
 firmiter obseruari. Datum *Reate* X Calend Decembris, Pontificatus
 nostri anno quarto.

Bulla deest

Nicolai Gisonis de Apinian in curia Romana procuratoris Litteræ, quibus
 fatetur se a *Thorfino* dicto *Brige. XIIIJ.* solidos sterlingorum re-
 cepisse nomine salarii sibi debiti, ratione procurationis geste pro
Canonicis ecclesiæ Stavangrensis.

Ex Autographo membran. Fascic. XXVIII. No. 1. Apograph. Char.
 manu Arn. Magnæ No. 96.

1298.

Nouerint vniuersi presentes litteras inspecturis quod Ego *Nico-*
laus Gisonis de Apinian in Romana curia procurator recepi per
 manum

manum *Thorfini* dicti *Brigi* XIIIJ. solidos. Sterlingorum dantis & solventis in nomine salarij mihi debiti ratione procurationis geste per me in eadem curia pro venerabilibus viris Capitulo ecclesie Stawangrensis de quibus Quatuordecim solidis Sterlingorum facio eidem *Thorfinno* nomine dicti Capituli finem quitacionem & refutacionem ac pactum de ulterius non petendo. In cuius rei testimonium & dicti capituli cautelam sigillum meum duxi presentibus apponendum. Pontificatus vero domini **BONIFATII** pape. Octavi anno. IIIJ.

Sigillum deest.

Thorstani Episcopi Hamarensis & Fratris *Bardenis* Abbatis de *Howedey* Judicium delegatorum litterarum monitoriarum ad Dnum *Bassum*, ut ambos claves ædis, ubi frumentum ex agro, Ecclesie Scti Olavi ad occidentem sito, (in cuius possessionem anno priori sententia lata missi fuerant Capitulum Stawangrense) perceptum in eventum causæ condebatur, Canonici postulatus tradat.

Ex Autographo membr. Fascic. XXIX, No. 10. Apograph.

Chartæ. No. 97.

1299. die 6 April.

Ollom guds vinum oc sinum þeim sem þetta bref sea ædr höyra, senda korfbrodr j *Aflo* Q. G. oc sina, Ver gerom ydr kunnicht at ver faom oc yuerlasom opett bref med hangonda insiglum heilum oc ofkaddom, virduleghra herra *Thorsteins* biskups, j. *Hamre*, oc *Bardar* abota - j. *Hawudöy* vnder þeim hætte ord epter orde sem her fylghir - *Thorstein* med guds myskun biskop - j. *Hamre* oc brodr *Bardr* Abote - j. *Hawudöy* domarar af paualeghu sætte. j. akærom þeim sem korfbröðrum. j. *Stawangre*. hafua. a virduleghan herra *Arna* Biskop. j. *Stawangre*. senda herra *Bassa Gudorms syni* oc hans vmbodsmonnom j. *Stawangre* Q. G. oc sina - vitt vilium ydr kunnicht gera at korfbrödr af *Stawangre* tædo okker. j. *Aflo* att efter dome þeim sem gorr var. j. fyrra sumar - j. *Aflo* af Paualegho walde varo firnefndir korfbrödir sætter - j. eigh-

Dipl. Arn. Magn. Vol. II.

G g

num

num þeirra Akra oc auaxtar til göymflu sem liggja væstan at *Olafs* kyrkiu oc þeir atto adr oc at þer herra *Basse* hafuet bada lyklana at þui hufi sem kornit af akrenom var laghit .j. til goymflu vndir okkarn orskurd oc er þat sagt at þat man firerfarazt oc spillazt vtan þat uerde skiotleggha tint oc rökt oc þui vilium vitt oc biodom at þer herra *Basse* ædr ydrir umbodsmenn faitt korfbröðrom lykkana fyrer þui hufi er kornitt ligger. j. at tina oc rökia- oc j- þeirra göymflu frialsleggha at hafua eifter þui sem sa domer vattar, er þar uar firer gefen j. fyrra sumar- bidium uitt ydr at þer varitt alla menn vidr at siurda æda hæda þa doma sem þar ero umgæfner- ædr hædan af kunnu at gerazt af kirkiunnar halfuo oc paualegho wallde, en sidan þer hafuitt höyrt oc seet þetta okkart bref þa vilium vitt at þer faitt þat after korfbröðrum þuiat þer skolo þat sem fyrst til okkar senda. Var þetta bref gortt -j- Oslo Anno domini. M.CC.XC. nono tyrfdaghen nesta firer Palmsfunnudagh, oc til sanz uittnisburdar at uer saom þetta firfaght bref sætto uer her firer uart jnsigli uar þetta görtt .j. Aslo- a firnefndo are, fiorom daughom firer Marcii ewangeliste.

Sigillum, quod loro membranæ exciso appenderat, deest.

Capituli Stawangrensis testimonium se vidisse *Thorstani* Episcopi Hamarensis & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* mandatum ad Dominos, *Thorkillum* de *Kinsarvik*, *Arnbernum* de *Tbiorum*, & *Johannem* de *Hialmaland* Rectores Ecclesiarum, ut Arnonem Episcopum Stawangrensem & fautores amicosque excommunicatos publice denuntient nisi tempore statuto plenarie satisfecerint Capitulo Stawangrensi atque Ingemundo, ejusdem Canonico.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXIX. No. 6. Apograph. Chartac. manu Arnæ Magnæ No. 98.

1299. die 11 April.

Uniuersis presens scriptum cernentibus Capitulum Ecclesie Asloensis, salutem in Domino sempiternam. Noueritis nos vidisse & diligenter inspexisse litteras cum sigillis saluis & integris pendentibus

tibus venerabilis patris domini *Thorstani* Hamarensis Episcopi, & religiosi viri fratris *Bardonis* Abbatis monasterii de *Howdöy*, iudicum a sede Apostolica delegatorum continentie & tenoris de verbo ad verbum infra scripti. *Thorstanus* miseratione diuina *Hamarensis* Episcopus, ac frater *Bardo* Abbas monasterii de *Howdöy*, iudices a sede Apostolica delegati in causis, que vertuntur inter reuerendum patrem, dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum ex parte una & Capitulum Stawangrense & *Ingimundum* Canonicum Stawangrensem ex altera. Honorabilibus viris & discretis Dominis *Thorkillo* de *Kinstarvik* Bergensis Dyocesis, *Arnberno* de *Thiorom*, & *Johanni* de *Hialmaland* Stawangrensis Dyocesis Ecclesiarum Rectoribus, salutem & mandatis Apostolicis fideliter obedire. Ex processibus per te Domine *Thochille* & tuos confocios, videlicet *Bardonem* de *Awalznes* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores executores per nos & nostros coniudices delegatos auctoritate Apostolica nobis commissa, videlicet Reuerendum patrem Dominum *Ewindum* Episcopum Asloensem & fratrem *Hallonem* tunc Abbatem de *Howdöy*, cui nos *Bardo* successimus in onere & honore, in negotiis & causis Capituli Stawangrensis & *Ingimundi* habitis, & nobis per Dominum *Johannem* & *Ketillum* Canonicos Stawangrenses prefati Capituli & *Ingimundi* procuratores, Anno Domini M. CC. nonagesimo nono, pridie nonas Aprilis Asloie presentatis, ac instrumentis super hoc publice confectis diligenter a nobis inspectis & examinatis clare potuit apparere, quod quosdam sacerdotes, videlicet *Ericum* dictum *Gest*, *Suenonem*, de *Haland*, *Thoriam* dictum Episcopum *Juarum*, *Berthorum*, *Bileivum*, *Gunnarum* *Anguillam*, *Suenonem* dictum *Flesk*, ac *Thordonem* dictum *Salo*, presbiteros, nec non & *Steinarum* scolasticum scienter & manifeste venientes contra prohibitiones nostras & condelegatorum nostrorum prefatorum & excommunicationum sententias, ac etiam interdicti in omnes & singulos latas, qui Capitulo Stawangrensi & *Ingimundo* antedicto vim inferrent pendentibus ipsorum causis coram nobis, qui predictum Capitulum Stawangrense & *Ingimundum* pluribus bonis suis post predictas prohibitiones & sententias nostras spoliarunt, sicut in predictis processibus vestris

& litteris plenius expressistis, denunciastis auctoritate Apostolica prefata eisdem predictas excommunicationum sententias incurrisse, qui quidem sacerdotes, imo verius populorum seductores ausu nefario post predictas denunciationes animo indurato non verentur diuina officia celebrare spretis mandatis Apostolicis more hereticorum, & clauēs Christi, quas beato Petro Apostolo & eius successoribus videlicet per uniuersum mundum Ecclesiarum rectoribus commisit regendas dampnabiliter contempnentes Episcopi Stawangrensis mandato ut presumitur & permisso. qui ex debito Pontificalis officii, talia & huiusmodi dampna facta acriter corrigere deberet & punire, quam in proprie anime & suorum subditorum animarum horrendum periculum defendere & fouere, illud minime timens, quod legitur, Qui consentit peccantibus & defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Deum & homines, & execrabilis sit omnibus, qui diligunt deum, & tanquam falsus dei testis aut sacrilegus sit habendus. Verum quia iustum est, ut qui diuina contempnunt mandata, & inobedientes paternis existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis, & crescente contumacia, crescere debeat & pena, mandamus vobis in virtute obedientie & sub pena suspensionis ab officio, quam exnunc, prout extunc in vos ferimus in hiis scriptis, si mandatum nostrum imo verius Apostolicum, quod absit, contempseritis adimplere, quatinus omnes simul aut duo vestrum ad ciuitatem Stawangrensem accedentes, prefatos presbiteros, non obstantibus eorum appellationibus, cum excommunicatio secum trahat suam executionem, que penitus friuole sunt & nulle, per vos vel alium seu alios in ciuitate Stawangrensi ac in ecclesiis vestris & locis aliis, ubi expedire videritis quibuscumque diebus dominicis & festiuis, pulsatis campanis & candelis accensis tamdiu excommunicatos publice denunciatis, & nunciari faciatis, donec a nobis absolutionis gratiam meruerint optinere. Moneatis insuper ex parte nostra peremptorie primo, secundo & tertio nominatim & expresse omnes & singulos vicinos notos domesticos amicos & propinquos sub pena excommunicationis tam clericos quam laicos, quod nullus cum ipsis sic denunciatis excommunicatis infra Ecclesiam vel extra in cibo, potu, loquela,

loquela, emendo, vendendo, coquendo, ignem vel aquam eis dando, vel alio quocunque modo participare presumat, alioquin participantes cum eis, si sic moniti infra octo dies nominatis a die monitionis ipsis facte, ab ipsorum participatione non cessauerint, quos exnunc excommunicatos denunciamus per presentes, unacum predictis sacerdotibus diebus dominicis & festiuis in ecclesiis vestris & alibi, ubi expedire videritis, pulsatis campanis & candelis accensis in missarum solemniis coram fidei populo publice nuncietis & per alios nunciari curetis, quousque super hiis, nostris & Ecclesie voluerint & venerint parere mandatis. In predictis etiam processuum tuorum, Domine *Thorkille* & tuorum suprascriptorum instrumentis publicis invenimus vos auctoritate, qua supra legitime monuisse Dominum *Arnonem* Stawangrensem Episcopum sub pena suspensionis a sacerdotali officio, ne dicto Capitulo Stawangrensi & *Ingimundo* prefato vim inferret per se uel alios, publice vel occulte, pendentibus causis eorum, ut premittitur, coram nobis. Ipse tamen Episcopus multis ipsorum bonis eosdem Capitulum & Ingimundum dicitur spoliasse, prout predicti *Johannes* & *Ketillus* procuratores nobis quam sepius sunt conquesti, quare mandamus vobis sub pena qua supra si notorium est, ipsum Dominum Episcopum sepefatum Capitulum Stawangrense & *Ingimundum* bonis suis post nostras prohibitiones & sententias decimis possessionibus, redditibus prouentibus, vel aliis quibuscunque obventionibus ad eos spectantibus, in quorum possessione fuerunt tempore secunde & tertie nostrarum citationum sibi factarum per se vel alios ex ipsius mandato spoliasse, quatinus prefatum Dominum Episcopum publice nuncietis predictas interdicti & suspensionis sententias incurrisse, de quibus sententiis in nostris & nostrorum suprascriptorum condelegatorum instrumentis inde confectis satis liquet. Reperimus etiam in supradictorum processuum publicis instrumentis, quod per te, Domine *Thorkille*, & tuos suprascriptos Collegas in hac parte auctoritate Apostolica, qua supra publice monuistis, sepefatum Dominum Episcopum Stawangrensem ut restitueret Ecclesie beate Virginis ciuitatis Stawangrensis infra mensem calices, libros, & alia ornamenta, quibus ipsam Ecclesiam

spoliavit a tempore notitie monitionis per vos super hoc sibi facte,
 que quidem ornamenta prefate Ecclesie restituere non curavit. Id-
 circo mandamus vobis sub pena, qua supra, quatinus moneatis
 ipsum Episcopum auctoritate nostra primo secundo & tertio pe-
 remptorie, quem etiam monemus in hiis scriptis sub pena suspen-
 sionis ab ingressu Ecclesie, quam in ipsum exnunc, prout extunc
 ferimus in hiis scriptis, si contrarium fecerit, ut prefata ornamenta
 restituat predictae Ecclesie infra quindenam a tempore notitie per
 vos sibi facte, quod vobis iniungimus eidem Episcopo per vestras
 patentes litteras intimandum. Perpendimus etiam ex tenore pre-
 dictorum instrumentorum, quod Salomonem tunc temporis perso-
 nam altaris beate Virginis in Ecclesia Cathedrali, *Steinarum* Scola-
 sticum, & *Ericum Bratt*, *Andream* Diaconum, *Thostanum*, *Ber-*
gum, *Olavum Hvat*, *Thoriam* de clauistro, *Bardonem* de *Lindagre*
Ericum dictum *Sapiens*, *Hakonum*, *Sebernum* dictum *Slika*, *Siguar-*
dum Biufola, *Juarum* dictum *Smörnes*, *Olavum Ægd*, *Nervam*
Askilli, *Johannem Glop*, *Suenonem* dictum *Sitil*, qui spoliaverunt
 Capitulum Stawangrense lignis suis, & nominatim moniti fuerunt
 per predictos Dominos *Bardonem* de *Awalznes* & *Ericum* de
Gond prefatos executores mandatorum Apostolicorum, ut prefata
 ligna restituerent Capitulo memorato infra mensem a die monitio-
 nis ipsis facte, qui predictus *Ericus Bratter* pro omnibus lignis
 equaliter bona restituit, longe tamen post terminum eis assignatum
 Capitulo sepefato, propter quod non est dubium, ipsos omnes &
 singulos prius nominatos prefata excommunicationis sententia esse
 innodatos, ideoque committimus vobis auctoritatem specialem te-
 nore presentium, ut omnes simul, uel duo de vobis eisdem secun-
 dum formam Ecclesie absoluatis, prestita prius satisfactioe com-
 petenti pro dampnis & iniuriis in hoc factis Capitulo memorato,
 alioquin ipsos omnes & singulos, tam clericos quam laicos, quos
 notorium est post nostras & prefatorum nostrorum coniudicum
 delegatorum monitiones, prohibitiones & sententias vim fecisse
 dicto Capitulo & *Ingimundo* sepefato, denuntietis ac denuntiari
 faciatis publice excommunicatos in Ciuitate Stawangrensi, & locis
 aliis, ubi expedire videritis, pulsatis campanis & candelis accensis
 diebus

diebus dominicis & festiuis, donec a vobis, ut premittitur, in forma juris absolutionis beneficium meruerint optinere. Mandamus insuper vobis sub pena qua supra ut ex parte nostra moneatis uniuersos & singulos parochianos Ecclesie Beate virginis Ciuitatis Stawangrensis ad prefatum Capitulum de iure spectantis, tam in ciuitate, quam in rure, ut sepefatto Capitulo decimas ad predictam Ecclesiam & Capitulum pertinentes, qui nondum soluerint, fideliter persoluant infra proximam septimanam a die monitionis ipsis per vos facte, si sententiam excommunicationis voluerint euitare. Simili modo omnes & singulos, qui prefato Capitulo & eorum cuilibet iustis debitis existunt obligati, ne ex temeraria detentione incipiant ipsum Capitulum contra nostras sententias super hoc latas spoliare, & sic non sit dubium ipsos sententias excommunicationis incurrere ipso facto, quod absit, diem vero monitionis denunciationis & formam, quicquid inde feceritis, nobis per vestras patentes litteras horum seriem continentes fideliter intimetis. Actum & datum Asloye, Anno Domini, quo supra, Tertio Idus Aprilis. In cuius rei testimonium & euidenciam pleniorum Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Actum & datum Asloye in Consistorio nostro. Anno Domini quo supra, Tertio Idus Maii.

Sigillum deest.

Tborlaci de Eizsu, Enari Iunioris, & Simonis Gesti testimonia se vidisse litteras *Tborstani* Episcopi Hamarensis &c. monitoriales ad Dnum *Bassum* vid. supra pag. 233.

Ex Autographo membran. Fascic. XXIX, No. 9. Apograph.
Chartac. No. 99.

1299. die 16 Maii.

Ollum gvdf vinom oc sinum þeim sem þetta bref sea ædr höyra sender *Þarlakr i Eizsu Einar Ungi Simon Gester Q. G.* oc fina ver vilium at þer vitit at ver sam oc höyrdom bref virdulegra herro

herra *Thorsteins* biskops i *Homre* oc Bardar abota i *Höwudöy* med þeirra infiglom heilvm oc vskerdóm en fva sagde. *Thorstein* &c.

Vid. Fascie. XXIX. No. 10.

ok til sanz vitnisburdar setto ver firer var infigli dagæn efter *Halwardar* mello dag

Sigillum i ceræ albæ impressum loro membranæ exciso appendet. cætera defunt.

Nerwa Episcopi Bergensis & *Petri* dictæ *Mata* Canonici ejusdem ecclesiæ. Judicum delegatorum Sententia, quæ *Ferundum* Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo reddere jubent. CCLXXVI Marchas monetæ usualis; Sigilla Capituli; Jurisdictionem & beneficiorum collationem; & denique, Ecclesiam de *Maren*, expensarum taxatione Sedi Apostolicæ reservata.

Ex Autographo membran. Fascie. VI. No. 9. Apographi.
Chartac. No. 100.

1299. die 10 Junii.

U niuersis xpi fidelibus presentes litteras inspecturis, frater *Nerwa* dei gratia Bergensis Episcopus & *Petrus* dictus *Mata* eiusdem ecclesiæ Canonici inquisitores & iudices delegati a sede apostolica deputati in causa seu causis que vertitur seu vertuntur inter *Ferundum*, dei gratia Nidrosiensem archiepiscopum ex vna parte & honorabiles viros Capitulum Nidrosiense ex altera salutem in domino. Noueritis nos ex mandato sedis Apostolice contra dictum Archiepiscopum sententiam protulisse tenoris & continentie infra scripte. In nomine domini Amen Nos frater *Nerwa* dei gratia Bergensis Episcopus & *Petrus* dictus *Mata* eiusdem ecclesiæ canonicus inquisitores & iudices delegati in causis que vertuntur inter venerabilem patrem *Ferundum* dei gratia Nidrosiensem Archiepiscopum ex una parte & honorabiles viros Capitulum Nidrosiense ex altera de mandato sedis apostolice deputati sub tali forma. **BONIFACIUS** Episcopus Seruus Serworum dei &c. Comparentibus igitur procuratoribus Capituli in iudicio coram nobis
libellum

Libellum optulerunt tenore & continentie infraascripte, Coram vobis dominis inquisitoribus & iudicibus delegatis procuratorio nomine petimus contra dominum nostrum *Secundum* Archiepiscopum quod recipiatis testes super articulis spoliacionem tangentibus quorum primus talis est quod spoliauerit capitulum parte oblationum & mortuorum & curie sue contra iusticiam iussit applicari. Item solus concessit beneficia & ecclesias communi jure capituli per sedem apostolicam confirmatas contempto capitulo & irrequisito quorum collacionem tam de iure communi quam de consuetudine approbata cum consensu Capituli est facienda. Item male malis cumulans Capitulum sigillo, privilegiis, libris, ornamentis & omnibus bonis mobilibus, omnibus & propriis contra iusticiam fecit spoliari. Item procuratorem curie sue, thesaurarium ecclesie, penitentiarium, & sacristam pro libito sue voluntatis instituit & destituit capitulo inconsulto, item jurisdictionem quam capitulum habere consuevit in eius absentia priuare non formidat, Quare petimus procuratorio nomine super predictis articulis iuxta mandatum apostolicum nobis facere velitis iusticie complementum, super quo quidem libello litis contestacionem facto legitime per dictos procuratores quantum in ipsis erat, juramento calumpnie solempniter prestito coram nobis, exhibitis articulis & super ipsis productis testibus & instrumentis, testibus prudentibus examinatis ac de voluntate procuratoris attestationibus publicatis. Idem procuratores probationibus aliis in posterum faciendis renuntiantes in ipsa causa spoliacionis sponte & voluntarie concluderunt. Nos igitur visis & diligenter inspectis, libello, attestationibus, testium productorum ac instrumentis & aliis omnibus & singulis per dictos procuratores factis vel habitis, auditis & eorum diligenter iuribus & allegacionibus que ostendere allegare & dare in scriptis vel ore tenus dicere voluerunt cum nobis manifeste constiterit res canonicorum de mandato Archiepiscopi violenter fuisse ablatas nec non de quantitate rerum amissarum nobis potuit fieri plena fides super estimacione dictarum rerum suarum iuramentum simile prestiterunt quod ad summam ducentarum marcharum & septuaginta sex usualis monete presenti tenore taxamus,, super hiis omnibus &

Dipl. Arn. Magn. Vol. II. H h singulis

singulis habita quam plurimum consilio procuratorum & nobiscum
 deliberatione solempni solum deum pro oculis habentes & eius
 nomine inuocato predictam archiepiscopum ad soluendum Capi-
 tulo Nidrosiensi pretaxatum summam pecunie & ad restituendum
 sigilla ipsius capituli & priuilegia que uiolenter abstulit, nec non
 & partem oblacionum & mortuorum quam solebat habere & ad
 instituendum & destituendum cum consensu capituli senescallum
 curie sue sacristam, thesaurarium, penitentiarium & scolasticum
 more solito, iurisdictionem & iura que Capitulum habuerat absente
 Archiepiscopo uel presente ad collationem beneficiorum maiorum
 ac minorum curatorum cum capellis sine cura de consensu Capituli
 faciendum necnon ad preuidendum & presciendum Episcopos sue
 prouincie una cum Archiepiscopo & confirmaciones aliorum suf-
 fraganeorum, institutiones & destituciones abbatum abbatissarum
 de consensu capituli fieri debere & ad restituendum eidem Capi-
 tulo ecclesiam de *Mæren* & ad habendum pastum in curia Archie-
 piscopali uidelicet in festo natiuitatis dni & pascatibus ac alijs diebus
 consuetis taxatione expensarum dampnorum & iniuriarum sedi
 Apostolice reseruata in hijs scriptis contumaciter absentem tan-
 quam presentem sententialiter condemnamus, Et quia modicum vi-
 detur prodesse humilibus obedientia si contemptus contumacibus
 non obesset, monemus primo secundo & tercio peremptorie di-
 ctum Archiepiscopum cum reuerencia tamen qua conuenit ut pre-
 taxatam summam pecunie omnia & singula premissa & quodlibet
 premissorum capitulo Nidrosiensi ante natiuitatem beate Virginis
 integraliter restituere non omittat, alioquin ingressum ecclesie per
 hanc nostram sententiam in hijs scriptis extunc sibi nouerit inter-
 dictum si vero hanc nostram interdicti sententiam ab ingressu ec-
 clesie immo uerius apostolicam usque ad festum beati Michaelis
 animo sustinuerit indurato cum in iure cautum sit quod crescente
 contumacia crescere debet & pena & in iudicio personarum accep-
 tio non sit habenda auctoritate nobis commissa extunc prout ex-
 nunc in ipsum in hijs scriptis excommunicationis sententiam pro-
 mulgamus, Vniuersis & singulis ecclesiarum rectoribus ciuitatis
 Nidrosiensis & dyocesis in uirtute sancte obediencie sub pena sus-
 pensionis

pensionis officii districte precipiendo mandantes quatinus quociens per capitulum Nidrosiense fuerint requisiti prout ipsi visum fuerit expedire, dictum Archiepiscopum accensis candelis & pulsatis campanis singulis dominicis diebus & festiuis coram parochianis suis excommunicatum publice denuncient uel denunciari procurent donec huic nostro mandato & sentencie immo uerius Apostolice paruerit cum effectu. Lata & pronunciata fuit hec sentencia nobis pro tribunali sedentibus in cathedrali ecclesia Nidrosiensi anno dni. M.CC.XC.IX. III J ydus Junii presente Dno A. Abbate de Holm & dominis canonicis Bergensibus *Nicholao. (&) Friderico* cum infinitis aliis clericis & laicis fidedignis, in cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

Sigilla, quæ loris membraneis appenderant, defunt.

Thorstani Episcopi Hamarensis & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicium Apostolicorum mandatum ad Dominos *Arnbernum* de *Thiorum* & *Thorkillum* dictum *Kotam* ecclesiarum rectores, ut *Erico* Rectori Ecclesie de *Gond*, ideo quod mandatis apostolicis obedierat ab Episcopo Stavangrensi ab officio deposito, præbendam restituant, nec patiantur *Juarum Steinradarson* excommunicandum ea fungi.

Ex Autographo membran. Fascie. XXIX. No. 3.

1299. die 18 Junii.

Thorstanus miseratione diuina Hamarensis episcopus & frater Bardo Abbas monasterii de *Howudöy* Asloensis dyocesis Apostolice sedis iudices delegati discretis uiris dominis *Thorkillo* dicto *Kota* Bergensis dyocesis & *Arnberno* de *Thiorom* Stawangrensis dyocesis ecclesiarum rectoribus Salutem & mandatis Apostolicis firmiter obedire. Ex conquestione Dni *Erici* rectoris ecclesie de *Gond* prefate *Stawangrensis* dyocesis intelleximus quod cum ipse mandatum nostrum immo magis Apostolicum executioni fideliter demandasse dominus *Arno* episcopus Stawangrensis pro eo quod dictum mandatum est executus, ipsum monitum non conuictum non confessum absque iuris ordine in elusionem mandati apostolici

H h 2

ecclesia

ecclesia sua & officio priuauit iniuste eamque cuidam alteri presbitero dicto *Juaro Steinridar sun* per nos auctoritate Apostolica publice excommunicato in beneficium assignando, unde vobis precipiendo mandamus sub pena excommunicationis quam ex nunc in uos ferimus & quemlibet uestrum in hiis scriptis si mandatum nostrum quod absit adimplere contempseritis quatinus ambo simul uel alter uestrum, si ambo pariter nequiveritis interesse ad dictam ecclesiam accedentes si uobis constiterit dictum presbiterum propter executionem mandati apostolici licet alias finxerit causas contra ipsum processisse iuris ordine non seruato cum ex hoc appareat dictum episcopum iurisdictionem nostram immo verius apostolicam ut diximus impedire, eidem presbitero ecclesiam suam predictam & officium auctoritate nostra restituatis amoto quolibet alio detentore dictum *Juarum* sacerdotem, a nobis excommunicatum publice nuncietis. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Quicquid inde feceritis nobis cum tenore presentium rescribentes. Datum *Aslöye* in curia nostra. XIII. Kal. Julij. Anno domini. M.CC.XC.IX.

Sigilli ceræ viridi impressi fragmentum loro membraneo appender.

Thorstani Episcopi Hamarenfis, & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum delegatorum Sententia lata inter *Arnonem* Episcopum Stavangrensem & ejus Capitulum, qua Canonici in possessionem mittuntur collationis omnium beneficiorum ecclesiasticorum, & jurium, quæ de jure communi ad eos spectant; nec non in possessionem agrorum juxta ecclesiam *Sti Olavi* Stavangrenfis eorumque fructuum; in possessionem prædiorum de *Horn de Rossuik, Miolbus & Ormstader*.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXIX. No. 7.

1299. die 19 Junii.

Thorstanus miseratione diuina episcopus Hamarenfis, *Bardo* abbas monasterii de *Hawudöy* Asloensis dyocesis Apostolice sedis iudices delegati in causis quas capitulum stavangrensis ecclesie habent

bent contra dominum suum *Arnonem* episcopum Stawangrensem, Omnibus presentes litteras visuris uel audituris salutem in domino sempiternam, Dudum auctoritate apostolica nobis commissa nos, Th. Episcopus Hamarensis vnacum aliis nostris coniudicibus videlicet *Ewindo* episcopo Asloensi & *Hallone* prefati Monasterii Abbate cui nos *Bardo* successimus in onere & honore decernimus Capitulum Stawangrense fore mittendos ob contumaciam domini *Arnonis* episcopi Stawangrensis in possessionem causa rei seruande, quarundum rerum petitarum coram nobis per legitimos procuratores capituli Stawangrensis silicet in possessionem quantum ad collationem omnium beneficiorum ecclesiasticorum ac ceterorum iurium que de iure communi specialiter ad capitulum memoratum in quorum possessione uel quasi fuerunt tempore mote litis, quibus per dictum episcopum fuerant spoliati item quorundam agrorum iuxta ecclesiam beati *OLAUI* ciuitatis Stawangrensis sitorum & eorum fructuum. Item in possessionem trunci apud maius altare positi in ecclesia cathedrali Item in possessionem predii de *Horn*, quod reliquit dominus *Anbernus* Abbas de *Utstein*, Item in possessionem predii *Rossauik* quod reliquit dominus *Olaus* de *Foss*, Item in possessionem prediorum *Miolhus* & *Ormstader* que reliquit *Anbernus* de *Heimnesse*, ita quod medietatem reddituum de predictis prediis & aliis relictis per talem modum ecclesie quod per episcopum & Capitulum anniuersarium sit tenendum percipiat & possideat capitulum memoratum, Verum quod executores a nobis ad hoc auctoritate apostolica deputati predictos capitulum, in possessionem custodie predictarum rerum induxerunt prout ex ipsorum instrumentis publice super hoc confectis patet euidenter & per lapsum anni prefati capitulum sint effecti ueri possessores rerum petitarum predictarum, Cum prefatus episcopus Stawangrensis per se uel per alium nullam cautionem iure pro recuperanda earundem rerum possessionem optulit infra annum volumus & decernimus & iam ut predictum capitulum gaudeat predictarum rerum possessione libere, pacifice & quiete, questione proprietatis tantum modo prefato episcopo reseruata si eam intentare uoluerit tempore debito & coram iudice competenti prohibentes

bentes firmiter & districte prefato domino *Arnoni* episcopo Stawangrensi sub pena excommunicationis- quam in ipsum ex nunc ferimus in hiis scriptis prout ex tunc si contrarium fecerit ne per se uel alium aut alios publice uel occulte presumat predictos capitulum super prefatis possessionibus & iuribus quoquo modo inquietare- molestare seu perturbare, donec easdem possessiones poterit ab ipsis euincere prout exigit ordo iuris- mandamus insuper prefato episcopo sub pena prescripta ut fructus predictorum agrorum quos uiolenter de custodia capituli prelibati contra mandatum nostrum capi fecit & ad curiam suam deportari- eidem capitulo integraliter restituat a tempore noticie infra mensem, Item monemus predictum episcopum primo, secundo & tercio peremptorie- sub pena qua supra- ut medietatem reddituum de predictis prediis- oblationes- & mortuaria & vniuersa & singula alia ad predictos capitulum de iure spectancia que post nostras moniciones & sentencias receperat uel recipi mandauerat eisdem capitulo integraliter restituat infra festum sancti *Michaelis* proxime sequentis, preterea monemus & rogamus secularem potestatem quod si per potentiam prefati episcopi prefatas possessiones prelibati capitulum non poterint adipisci uel eos in eisdem possessionibus inquietauerit, molestauerit seu perturbauerit, uel per alios inquietare molestare fecerit uel turbare Item sepefatos capitulum contra quoslibet uiolentos occupatores seu inuasores ipsorum capituli possessionem tueatur uiriliter & defendat. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda. Datum *Asloye*- Anno dni. M.CC.XC. nono, tercio decimo Kal. Julij.

Sigilli episcopalis ceræ viridi, Abbatis vero rubræ impressorum fragmenta loris membraneis appendent.

In plica manu alia

Copiam istarum litterarum tradidit Thorkillus d. episcopo Stawangrensi sub sigillo suo presente Dno *Jacobo* comite Hallandie & aliis presentibus fide dignis.

Capituli Asloensis Vidisse Litterarum *Thorstani* Episcopi Hamarensis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicium delegatorum, quarum posteriori excommunicationis sententiam minantur Dominis *Arnberno* de *Thiorom* & *Johanni* de *Hialmaland*, nisi domino *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinzarwik* a Capitulo *Stavangrense* requisiti executionum suarum aggravationes adimpleverint.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXIX. No. 2.

1299. die 12 Junii.

Vniuersis presens scriptum cernentibus, Capitulum ecclesie Asloensis, Salutem in domino sempiternam, Noueritis nos vidisse ac diligenter inspexisse Litteras cum sigillis saluis & integris pendentibus, venerabilis patris domini *Thorstani* Hamarensis episcopi & religiosi viri fratris *Bardonis* Abbatis monasterii de *Howdöy*, a sede Apostolica delegatorum quarum tenores de verbo ad uerbum immediate subsequitur est prime littere tenor talis.

Thorstanus vid. Fascic. XXIX. No. 5.

Est autem secunde littere tenor talis,

Thorstanus miseratione diuina Hamarensis episcopus & frater *Bardo* Abbas monasterii de *Höwdöya* iudices a sede apostolica delegati discretis viris, dominis *Arnberno* de *Thiorom*, & *Johanni* de *Hialmaland* ecclesiarum rectoribus *Stawangrensis* dyocesis salutem & mandatis apostolicis firmiter obedire. Dudum uobis dedimus nostris litteris in mandatis ut cum domino *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinzaruik* execuciones nostras & execucionum nostrarum aggravationes, auctoritate apostolica exequi debeatis, quod si uos requisiti per capitulum *Stawangrense* infra terminum quem ad hoc assignauerint malitiose quod absit adimplere contempseritis ex nunc sententiam excommunicationis in vos ferimus in hiis scriptis, In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda. Datum *Asloie* Anno Dni. M, CC, XC, IX, XIIJ Kal. Julij. In cuius rei testimonium & euidenciam pleniorum sigillum nostrum presentibus est appensum. Actum & Dat. *Asloie* in consistorio nostro, Anno Dni quo supra, in vigilia sancti Johannis Baptiste,

Nicolai

Nicolai Legiferi, Alfi de Kroke, Endridbi Hwiti Testimonia se adfuisse, ubi Helgus Hwitus data dextra a Domino Petro Gudleiki filio XIV manada matbol prædii Eidi ad Nordfiordos pro XXI march. argenti defæcati emerat, iis tandiu fruiturus, donec venditor eandem pecuniæ summam simul & semel circa festum crucis venum rependerit.

Ex Codice Diplomat. Munkalifensi.

1299. die 16 Augusti.

Ollum monnum þeim sem þetta bref sia edher höyra sendir *Nicholas Loghmadr Alfer af Kroke Endridhr Hwiter* Q. G. oc sina Ver gerom idher kunnykt at uer uarum þar i hia oc saom kaupþeirra oc honda tak herra *Petrus Gudleiks sonar* oc *Helga Hwits* köpte *Helghe* af Herra *Petre* XVIII manada matabol i *Eidhi* i *Nordfiordhom* firer eina mörk oc XX brenda Scall *Helghe* fylghia þessari iordhu þar til er Herra *Peter* hefuir alla þessa pæninga upplokit i fen i brendo sylfri ok scall lokit vara um krossmesso um uarith ælla scall *Helghi* taka landscyld af am haustidh Var þetta bref gort ok kaupþetta a *Mario Messo* aftan fyrra om sumarith oc a XIX are uars ens uyrðheligha herra *Eiriks* konongs ens koronadha ok til sanz uitnisburdar setto ver var incigle firer þetta bref.

Thorkilli Rectoris Ecclesiæ de *Kinzaruik* testimonium se in præsentia Dni *Sigurdi* legiferi de *Röndom* & *Haquini* de *Ripue*, Litteras *Thorstani* Episcopi Hamarensis &c. vid. pag. 247 supra. coram Dno *Arnone* Episcopo Stavangrensi in curia sua publice perlegisse.

Ex Autographo membr. Fascic. XXIX. No. 5.

1299.

Omnibus presentes litteras visuris vel audituris *Thorkillus* de *Kinzaruik* rector ecclesiæ Bergensis Dyocesis executor mandatorum sedis Apostolice Salutem in domino Noueritis me publicasse coram episcopo Stawangrensi in curia sua Anno domini M.CC. XC-

XC- nono, die jous proxima ante festum Natiuitatis beate virginis presentibus *Sigwardo* legifero de *Random* & *Haquino* de *Ripue* & aliis pluribus litteras infra scriptorum iudicum quarum tenor talis est

Thorstanus miseratione diuina episcopus Hamarensis, *Bardo* abbas monasterii de *Howudöy* &c. vid Fascic. XXIX. No. 7. Pap. 224.

In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus duxi apponendum- publica fuit hec littera coram Dno episcopo Stawangrensi presente dno *Jacobo* comite *Hallandie*- supra scriptis hirdmannis & aliis clericis & laicis fidedignis.

Sigilli ceræ rubræ impressi fragmentum loro membraneo appender.

APPENDIX.

Nicolai Episcopi Osloensis Litteræ, quibus oblata in honorem beatæ Virginis & Sancti Edmundi ab *Uddardo* monasterio de *Höwdöy* dimidiæ marcæ bol prædii *Valli* in Parochia *Grafensi*, & aliud dimidiæ marcæ bol prædii *Skipæimi* in *Folunda*, confirmat.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

1224.

Ollum liuandum oc vidr komandum guds vinum oc finum þæim sem þetta bref sea eda höyra send. N.(icolaus) biscop oc korsbrodr i *Oslo* quediū guds oc fina. Ver vilium ydr kunniæt gera um eign þa er ver guldum *Judarde* mote fearlut finum. half-rar mækr bol or *Valli* i *Grafarkirkiu* sokn oc annat half-rar mækrbol or *Skæphæimum* i *Folund*. En *Uddardr* gaf þat. M. bol fram a leid gudi oc hinni hælgu *Möy Maru* oc fva hinum hælga *Edmundi* stadenum til upphallz i *Höwdöy*. Var þetta gort allt med einu skilorde. tryght oc scöyt af vare hende oc *Uddardar* med al-lum fullmælum gort. En sa er þetta ryfr eda rofsmen til fær þa liggi hanum slikt vid sem molldrofs manne a vid at liggia at logum. Þetta var gort a *Gregores* mösso deghe i biscopsgarde anno ab in-carnatione domini. M. CC. XX IIII. En þesser varo vættir vid. Sira. *J. Gellengr.* Meistare *Jon Naso.* *Jon Bata.* *tr. Gudleiker* Prestr. *Jon Scolameistare.* *Hughleikr.* *Asbiörn kopr.* *Hallkæl* *Marr.* *Olafr Giælld kyri* oc fioldi annara manna.
Sigilla defunt.

HACONIS

HACONIS Regis *HACONIS* filii Litteræ, quibus piscaturam in *Diup-
vica* Regibus olim possessam, nunc uero ad ecclesiam pertinentem
illique a Regibus *HARALDO*, *INGONE*, *SVERRE MAGNO*
& *MAGNO Erlingi* confirmatam, omnibus interdicat, & quietum
ejusdem usum ecclesiæ adferat.

Ex Autographo membran. Societatis Danicæ.

circa 1224.

H. Konongr sun. *H.* Konongs. sendir bondom oc buþeignum.
ollum guds vinnum. oc sinum þeim er þetta bref sea eda höyra a
Eikiam quædiu guds oc sina. Allum mannum man þat her hoyrim
kunt vera. at fiskin i *Diupvic* la at forno til konongsdomsens oll.
En hon er þo nu komen undir gud. oc heilagha kirkiu. oc eighu
nu biscopar. oc reinlifis menn at vardveita hana. oc nytæmd slica
sem gud gefr af at tacka. fer til fözlo. oc vidrvistar. heilghum
staðum til upphalz oc framflutningf. en þat hefer veret oft. oc
idulegha firer. off kært. at böndr vilia nu neisa fiskina. oc til sinn
dregha huær sliet sem vidr ma koma. En þeir er þar hafa fiski
gorva eda vilia gera. umfram logh. oc rettende. oc þat er skyn-
sæmd skyrir. oc forn sidveinia er til. oc vilia nu þat hafa af onne
med raungum nymælom. er eighi houfdu frendr þeira oc firimenn
um dagha *HARALZ* konongs frenda vars. oc *Inga* konongf.
sunar. h. oc þeirra brödra. eda um dagha. *S(VERRIS) Magnus*
konongf faður faður varf oc *MAGNUS* konongf. oc værdr
eighi þeira er til skal röyna huadke on ne fiskin. þa skulu þeir er
þa dirfd hafa dryet. oc framit. sæta af off reidi oc reisslingum.
oc storom fiargioldum. firir því at ver vilium eingum þat þola
hvaðke rikum ne orikum. at ræne gud oc heilagha kirkiu. er ver-
skulum alla fræmd oc upreist af tacka bæde þessa heimss oc
annars.

Sigillum, quod loro membraneo appenderat, deest.

*MAGNI HAQVINI filii Litteræ protectoriæ datæ Monasterio
Sri Michaelis de Munkalife.*

Ex Codice Diplomatico Munkalifensi membran.

1264.

M*MAGNUS* konungr son *HAKONAR* konungs sendir öllum
gudz vinum oc sinum þeim sem þetta bref sia edr höyra qvedia
guds oc sina Ver vilium at þer vitid at wer höfuum tekid stadh
hins helga *Michials* at Munklifue i *Bergwin*. herra Abota oc
bröðhr þa sem þar eru egnir stadharens skogha oc fiskistadi ein-
kanlega þær eigner er om siolft klaustrit liggia. Nordnefs oc Sun-
nefs med uppfatom oc ueidheskopp oc onnar lunnende þau sem
þar eiga til at liggia broðhir oc systir er þar hafua sit godz i ge-
fuit i gudz hegnad oc uart uald oc konungligt traust till allra ret-
tra maala. Fyrerbiodhum uer huerium manne at mistyrma þeim
sueinum þeirra eda þionostomönnum ædha nockoro þui godze
sem þeim edha stadhanom uardhar en huer er þat dyrfuest þa uiti
fannlegha at sa skall sæta aff ofs reidhe oc reffinghom oc hard-
hom afuar kostom oc ofuan a þat suara fullo brefue bruthi. en
hiner sem til þeirra oc þes sem þeim uardhar göra uæll oc vinatto
samligha skulo ödlazst af oss Aast oc vinatto med fannom godhuilia
þat biodhom uer oc einkanlegha systlomonnom oc allum adhrum
ombudzmonnom at þeir styrkir stadhan oc þa þui framar til allra
rettra maala bæde um loglighar skuldha heimtinghar þeirra oc
um adhra lati uidhr huar manna sem þeir eighu þat at skifta. at
þeir hafue þetta uart bref oc latid þa sua þess niota sem þer uilid
hafa uara uinatto oc halla systlomonnom, oc þeim sændum sem þer
hafuid af oss. Var þetta bref giört þa er lidhner uoru fra burdh
uars herra ihu xpi M. uættra oc. CC. oc LX oc fira uættir annan
uættir rikis uars. Herra *Erlendhr* Kanzalær incigladhe. P.
ritadhe.

Testamen-

Testamentum *MAGNI* Regis Norvegiæ.

Ex Editione Hafnienfi Arnæ Magnæana.

1277. die 1 Febr.

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen. Quoniam sicut tempus labile labendo deficit, sic cum fuga temporis temporales deficiunt actiones a memoria hominum, nisi vigorem recipiant a testimonio litterarum: ideoque mortis incertum tempus dubiosque rerum eventus certa bonorum suorum ordinatione ac litterarum testamentalium testimonio, discretorum solet providentia prævenire. Hinc est quod nos *Magnus Dei gratia Rex Norvegiæ*, de salute animæ nostræ pie cogitantes, mortisque incertum tempus certa bonorum nostrorum, nobis a Deo collatorum, ordinatione, sani & incolumes corpore, prævenientes, ad honorem *Dei Patris* omnipotentis, & filii eius *Jesu Christi*, & *Spiritus Sancti*, & gloriosæ semper-virginis *Mariæ*, beatique *Olavi Martyris*, ac omnium Sanctorum, in nostrorum remissionem peccaminum, testamentum nostrum condimus: hanc formam decernentes observandam, quantum ad leganda & donanda indigentibus, in diversis regni nostri partibus constitutis; videlicet quod ab *aquilonaribus* partibus inchoantes, gradatim usque ad partes *australes*, ad loca, prout in subscripto continentur, determinato numero descendamus. Et primo hoc est testamentum nostrum apud *Halehgeland*, a) ubi tresdecim sunt *Skipreidæ*, quod triginta b) marcas usualis monetæ conferimus; ita quod tres marcæ in quamlibet *Skipreidem* c) deputentur, ad emendam annonam vel vaccas in usus pauperum. Et eodem modo fiet in aliis provinciis post notatis. In Provin-

I i 3

ciam

a) rectius scriberetur: Halegheland.

b) lege omnino: triginta novem marcas.

c) restitue: *Skipreidam*, ut analogia observetur, imo, alterum illud, *Skipreidem*, pro calami lapsu haberi forte poterit, non secus ac hic idem librarius inferius pag. 14. lin. 5. septingentes marcas scripsit, ubi septingentas legendum esse, quivis videt.

ciam quæ dicitur Naumdela fulke, ubi sunt novem Skipræidæ, viginti septem marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Sparbyggia fulke, ubi sunt octo Skipræidæ, viginti quatuor marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Eina fulke, ubi sunt septem Skipræidæ, viginti unam marcam conferimus. In Provinciam quæ dicitur Verdæla fulke, quindecim marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Skeina fulke, ubi sunt quinque Skipræidæ, quindecim marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Stiordæla fulke, ubi sunt octo Skipræidæ, viginti quatuor marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Strindar fulke, ubi sunt octo Skipræidæ, viginti quatuor marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Gauldæla fulke, ubi sunt decem Skipræidæ, triginta marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Orkadals fulke, ubi sunt octo Skipræidæ, viginti quatuor marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Nordmora fulke, ubi sunt sexdecim Skipræidæ, quadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Raumdela fulke, ubi sunt octo Skipræidæ, viginti quatuor marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Sunmora fulke, ubi sunt sexdecim Skipræidæ, quadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Firda fulke, ubi sunt quindecim Skipræidæ, quadraginta quinque marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Sygna fulke, ubi sunt sexdecim Skipræidæ, quadraginta octo marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Horda fulke, ubi sunt triginta duæ Skipræidæ, nonaginta sex marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Ryggia fulke, d) ubi similiter sunt triginta duæ Skipræidæ, nonaginta sex marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur ægda fulke, ubi sunt quindecim Skipræidæ, quadraginta quinque marcas conferimus. A loco qui dicitur Kyarbit, usque ad Provinciam quæ dicitur Borgarsfyslo, e) ubi computantur sexdecim Skipræidæ, quadraginta octo marcas conferimus. A Kamborn usque ad Svinafund, qui sunt termini Borgarsfyslo, ubi computantur sexdecim Skipræidæ, quadraginta octo

d) rectius: Rygia f. unico. g,

e) corrige: Borgarsfysla.

octo marcas conferimus. A Svinafund usque ad Albiam, ubi sunt sexdecim Skipreidæ, quadraginta octo marcas conferimus. Item in superioribus partibus Regni: In Provinciam quæ dicitur Gudbrandaloni, *f)* triginta marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Hada fulke, triginta marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Heidmork triginta marcas conferimus. In Provinciam quæ dicitur Rauma fulke, etiam triginta marcas conferimus. Hæc autem supradicta legata, ut major de nostro testamento certitudo haberetur, fecimus sub certo numero, & congruis superscriptionibus appositis ad singula, *Bergis in Claustro Fratrum Minorum*, loco tuto reponi, in nostra præsentia, nobis in remissionem peccaminum, & indigentibus ad solatium, ac omnipotenti Domino *g)* gloriam & honorem. Ad omnium autem notitiam volumus pervenire, quod quædam sunt ad nostrum spectantia testamentum, quæ in nostrorum remissionem peccatorum jam exsolvi fecimus ratione testamenti. Primo, *Claustro Sanctimonialium* de Rein, Nidrosiensis dyocesis, contulimus prædia, annuatim solventia triginta marcas usualis monetæ. Item pro *Præbenda*, quam instituimus, Deo cooperante, in Cathedrali Ecclesia Bergis, persolvimus prædia solventia annuatim sexaginta cofinata; ut videlicet a quolibet successore illius Præbendæ dicatur *super Altari Præbendæ assignato*, missa pro defunctis fidelibus; & in speciali anima patris nostri, matrisque nostræ & nostra Domino inter sacra missarum sollempnia commendetur; & ad hoc faciendum in perpetuum, litteras obligationis suscepimus a Canonicis dictæ sedis. Adjecimus etiam, ut pia Canonici omnium excitaretur devotio pro hac parte, pro Communi ipsorum, centum marcas monetæ usualis. Item *Claustro Sanctimonialium* Nunnesæte *h)* in civitate Bergensi, contulimus prædia annuatim solventia septuaginta cofinata; & hoc ex bonis, quæ nobis ex materna hæreditate attinere dignoscuntur. Item Canonicis Cathedralis Ecclesiæ *Sancti Martiris*

f) corrige omnino: Gudbrandzdaler.

g) lege. omnipot. Dom. ad glor. & h.

h) corrige: Nunnesæter.

tyris Hallvardi in Asloya, prædium trium marcarum usualis monetæ contulimus, ut anniversarium nostrum in perpetuum facere teneantur, cum de hac vita nos Dominus evocarit: super quo nobis litteras obligatorias assignaverunt Canonici dictæ sedis, quod ad hoc fideliter in perpetuum teneantur. Item *Ospitali i) Sancti Stephani* Tunsbergis, dyocesis Asloensis, contulimus prædium persolvens annuatim viginti marcas. Item ad *Clastrum Ordinis Præmonstracensis k)* dictum Mariskogh, dyocesis Asloensis, contulimus prædia decem marcarum usualis monetæ. Et hæc in prædiis seu possessionibus persolvi fecimus; in denariis vero: *Monacis Ordinis Sancti Benedicti* de Holm, Nidrosiensis dyocesis, persolvimus centum viginti marcas sterlingorum, ut oblatas & vinum ad consecrationem sacrosancti corporis & sanguinis dominici tam clericis secularibus quam claustralibus memoratæ dyocesis ministrare in perpetuum teneantur; præsertim quia nobis ad hoc litteras obligationis assignaverunt, quod ad hoc fideliter in perpetuum teneantur. Item *Prædicatoribus* Nidrosiæ contulimus duodecim marcas sterlingorum. Item *Canonicis Majoris Ecclesiæ Bergis*, persolvimus centum viginti marcas sterlingorum, ut oblatas & vinum ad consecrationem sacrosancti corporis & sanguinis dominici, universis tam clericis secularibus quam claustralibus ejusdem dyocesis ministrare in perpetuum teneantur. Adjecimus etiam triginta marcas sterlingorum, ut anniversarium nostrum, annis singulis, in die debito anniversarii, celebrare in perpetuum teneantur; præsertim quia nobis etiam litteras obligationis ad hoc assignaverunt, quod hoc facere fideliter in perpetuum teneantur. Item *Prædicatoribus* Bergis contulimus duodecim marcas sterlingorum. Item *Fratribus Minoribus* Bergis, duodecim marcas sterlingorum contulimus; & ad ædificium ejusdem claustrum septingentas marcas usualis monetæ. Item contulimus *Sanctimonialibus Nunnis* Bergis, quadraginta marcas sterlingorum. Item ad *Ospitale Sanctæ Caterinæ Leprosorum* Bergis, centum marcas sterlingo-

i) intellige: Hospitali.

k) corrige: Præmonstratensis.

lingorum contulimus. Item ad *Ospitale Pauperum apud Omnes Sanctos Bergis*, sexaginta marcas sterlingorum contulimus. Item *Monachis Cisterciensis Ordinis in Lyfa*, contulimus duodecim marcas sterlingorum. Item Episcopo sedis Stafangrensis contulimus centum viginti marcas sterlingorum, ut oblatas & vinum ad consecrationem sacrosancti corporis & sanguinis dominici, universis tam clericis secularibus quam claustralibus illius dyocesis administrare in perpetuum teneatur; præsertim quia nobis ad hoc litteras obligationis assignaverit, quod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item Episcopo sedis Asloensis contulimus centum viginti marcas sterlingorum, ut oblatas & vinum ad consecrationem sacrosancti corporis & sanguinis dominici, universis tam clericis secularibus quam claustralibus illius dyocesis administrare in perpetuum teneatur; præsertim quia nobis ad hoc litteras obligationis assignaverit, quod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item *Sanctimonialibus de Gymbeseye, Asloensis dyocesis*, contulimus triginta marcas usualis monetæ. Item *Sanctimonialibus in Asloia* contulimus triginta marcas usualis monetæ. Item *Prædicatoribus in Asloia* contulimus duodecim marcas sterlingorum. Item *Monachis Ordinis Cisterciensis in Hofuteyiar, l) Asloensis dyocesis*, contulimus triginta marcas usualis monetæ. Item ad *Ospitale de Varnu, Asloensis dyocesis*, contulimus viginti marcas usualis monetæ. Item *Fratribus Minoribus in Konunghellis* contulimus duodecim marcas sterlingorum. insuper ad *ædificium claustrî eorum* contulimus centum viginti marcas usualis monetæ. Item Episcopo sedis Hamarensis contulimus centum viginti marcas sterlingorum, ut oblatas & vinum ad consecrationem sacrosancti corporis & sanguinis dominici, universis tam clericis secularibus quam claustralibus illius dyocesis administrare in perpetuum teneatur; præsertim quia nobis ad hoc litteras obligationis assignaverit, quod ad hoc fideliter in perpetuum teneatur. Item in omnes Provincias subscriptas in rure, videlicet in duabus medietatibus Halegghelandiæ

l) lege omnino: Hofutey, Asloen, dyoc.

diæ *m*) & in duabus medietatibus Naumdale simul cum hiis in omnibus octo provinciis Trondheimiæ, Nordmære & Sunmære, Fyrda fulke *n*) Sogne, Vos, Nordhordaland, Sunhorduland, Ryggia fulke, *o*) Agdem, *p*) in omnes, inquam, has provincias, & in respectu quoad quamlibet Skipreide *q*), quam continent, persolvi fecimus trium marcarum pretium in annona. Istis autem super addidimus: quod cum nos ex hac vita, vocante domino, migrare contigerit, *apud Fratres Minores Bergis ecclesiasticam, providente domino, eligimus sepulturam.* & in hac electione sepulturæ prohibemus firmiter auctoritate Dei Patris omnipotentis, quod nullus nostrorum, quacumque nos propinquitate aut cognatione contingens vel familiaritate, obicem nobis præsumat opponere contrariæ voluntatis. Set & executoribus testamenti nostri, Dominis *Asloensi & Bergenfi* Episcopis, quos per præsentis non solum instituimus, set etiam institutos confirmamus, in mandatis super animas suas injungimus, ne hanc nostram ultimam voluntatem & ordinationem permittant aliquatenus irritari; præsertim cum super hoc litteras a sede Apostolica optinuimus speciales. quarum litterarum formam, ad maiorem facti evidentiam & firmitudinem, huic nostro testamento decrevimus inferendam; quæ talis est: Clemens *r*) Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, *Asloensi & Bergenfi* Episcopis, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Digna consideratione pensantes claræ devotionis & fidei puræ merita, quibus carissimus in Christo filius noster, Magnus Norvegiæ Rex Illustris, circa sedem Apostolicam, veluti catholicus princeps fulget: dignum ducimus, ut vota sua effectu adjuvare favorabili studeamus; in hiis præcipue, quæ ad salutem suam pertinere conspicimus;

m) rectius: Haleghelandiæ, unico g. uti superius.

n) Superius Firda fulke extat, idque melius est.

o) Ryggia fulke scribendum, unico g. uti prius est notatum.

p) in codice est Agdem, quod aliter legi nequit quam Agdem, melius tamen esset Agdom vel Agder.

q) Skipreidam appositum magis esset, ut vocula Latino more flecteretur.

r) Est is Clemens Papa IV. qui sedere coepit An. Chr. 1265. die 22 Febr. obiit An. Chr. 1268. die 29 Novembris.

spicimus; quam affectione paterna quærimus & zelamur. Ex insinuatione siquidem Regis ejusdem intelleximus, quod ipse humani perplexitatem exitus, quo nil est incertius, circa dispositionem certam rerum sibi desuper traditarum, consulte deliberans prævenire: de bonis propriis condidit testamentum, ad cujus executionem Vos specialiter eligendos providit, tanquam illos, de quibus inter alios gerit fiduciam plenior. Quare ad supplicationis instantiam Regis ipsius, Fraternitati Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus laborem suscipientes hujusmodi sustinendum, testamentum ipsum, quantum ad bona illa, quæ memoratus Rex locis aut personis ecclesiasticis, religiosis, vel aliis piis locis legavisse provide dinoscitur, sive alias in pios usus erogare decrevit, postquam Regem eundem de seculo isto nequam, jubente domino, migrare contigerit, diligenter ac efficaciter, perseverante Rege in eadem voluntate, exequi studeatis: non obstante, si aliquibus prædicta est sede indultum, quod interdicti excommunicari nequeant vel suspendi per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam de indulto hujusmodi mentionem; contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Viterbii, Octavo Idus Augusti, Pontificatus nostri anno Quarto. s) Ut autem hoc nostrum testamentum robur optineat firmitatis, ipsum sigillo nostro & aliis subpendentibus fecimus communiri, sub interminatione nichilominus anathematis prohibentes, ne aliquis nostrum t) jam dictam ordinationem & testationem præsumat scienter, sub prætextu alicujus temporalis honoris aut commodi, vel alicujus immutationis, irritare. Actum Tunsbergis, Anno ab Incarnatione Domini *Millesimo ducentesimo septuagesimo septimo*, in Vigilia Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, Anno regni nostri Quartodecimo: præsentibus in nullo nobis aut nostræ ordinationi præjudicantibus, si aliquid aliud in futurum, inspirante eo, a quo justa sunt opera & recta consilia, videbitur ordinandum.

K k 2

Arnonis

s) Id est: die 6 Augusti, An. Chr. 1268.

z) nostram melius quadrare videtur.

Arnonis Episcopi Skalholtensis indulgentiæ datæ iis qui ecclesiam Sti Swithuni Stavangrensis visitaverint & manus adiutrices porrexerint.

Ex Autograph. membran. Fascic. XXVI. No. 9.

1280. die 24 Julii.

U niuersis xpi fidelibus presens scriptum visuris vel audituris *Arno* diuina miseratione *Scalotensis* episcopus, Salutem in eo qui Salus est omnium fidelium Animarum, Cum loca sanctorum omnium pia deuotione a xpi fidelibus sint ueneranda & humana deuotio prompto affectu debeat honorare, ut quod possibilitas nostra non obtinet eorum nobis intercessione donetur. Cum igitur ecclesia sancti Swithuni cathedralis, *Stauangrensis* dyocesis nouiter sit combusta nos quidem cupientes ut ipsa ecclesia ampliori ueneratione & elemosinarum largitione consoletur & congruis honoribus frequentetur, omnibus vere penitentibus. & confessis qui dictam ecclesiam in omnibus summis festiuitatibus & in utroque festo sancti *Swithunij* & cotidie infra octauas, prioris festi In die dedicationis ipsius ecclesie, In quatuor festiuitatibus beate Virginis, In festo sancti Michaelis, In festo sancti Andree Apostoli, In festo sancti *OLAUI*, & sancti *Nicholai*, In festo sancti *Vincentij* martiris, In festo sancti *Katerine* singulis Annis, deuotionis causa visitauerint, uel manus adiutrices eidem ecclesie porrexerint, XX, dies de iniuncta sibi penitentia ad ratihabitionem dyacesanorum suorum misericorditer relaxamus, In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum *Bergis* Anno Domini M,CC,LXXX. IX kalendas Augusti Pontificatus nostri Anno. XIJ.

Sigillum ceræ albæ impressum loro membraneo appendet.

Haqviui Ducis Norvegiæ edita Incolis Heidmarkiæ & Thothniæ data.

- 1) Ne citatis in iudicium domi manendi uenia detur.
- 2) Ne jus gratia, muneribus, uel odio dicatur.
- 3) Ne quæstores incolarum quendam citent ad legiferum, nisi in eadem tribu habitet, & causa sit notoria.
- 4) Injuriæ verbales, unde tot uenere cædes & tot mala, non modo pecuniaria sed etiam corporali expientur pænis, præsertim quæ euenerint inter Nuptias, in Gildis, Festo Natalitiorum, aliisque conuentibus.
- 5) Homines petulantes viros probos dictariis proscindentes, modo non maiorem injuria data subierint ultionem, poenas impune luant; gravior vero & modum excedens vindicta reo inflictæ, legiferi, & bonorum hominum iudicio submittatur.
- 6) Vicario quæstoris munere coloni fruantur antiqua fide & moribus inter contribules noti; enim hoc officium ab Aulicis geri, erit minus utile, nam avaris & bene doctis fraudes rusticos simplicitate venerandos, & juris scientiæ expertes committere damnosum.
- 7) Quæstor a Comitibus redux coram contribulibus novas leges & edita publice exponat; si secus fecerit munere privetur.
- 8) De tradendis ad expediendum iter Ducis eqvis, tam longo ante tempore incolæ moneantur, ut facile ad statum diem atque locum iussa præstare possint.
- 9) Qui tales ducentes eqvos, in viis aggrediuntur, ut mandata principis eludantur, verbera vulneraque, modo non fuerint lætalia, sibi ipsis imputent.
- 10) Litteræ, quibus, aliis equi gratis pro itinere conceduntur, rarissime edantur, & numerum eqvorum, quos incolæ alternent, ne unus omne onus ferat, tradendorum, definiant.
- 11) Monetæ, quam etsi nunc tam bona sit, ac sub patre *MAGNO*, incolæ querantur esse minoris iusto pretii, in statu suo maneat, donec consiliis optimorum virorum argenti valor poterit augeri in salutem Regni.
- 12) Lances tam majores quam minores *Hamariæ* sub custodia Legiferi semper asserventur, æquales *Osloensibus*.
- 13) Lanx quæ butirum ponderatur, singulas *spannas* indicare debet, quarum quatuor & dimidia unam *Hæfseldam* faciunt & hæc pondera in pactis, quæcunque demum fuerint, eadem, mutationis nescia manebunt.
- 14) Ubi incolæ frumenti indiguerint, portiones plurimum iudicio virorum, qui probitate cluent, inter egenos dividantur & pretium, quod illi statuerint, solvatur, ante quam frumentum ablatum fuerit; unius autem duorumve in hoc casu arbitrium non audiat.

- 15) Plures in expeditiones ire, quam princeps ipse iusserit neutiquam cogantur, sed decumbentis morbo vices alter tamen subeat.
- 16) Qui minorem duarum marcarum bolo terram arat, simplicem expeditionem præstet, donec his dimidia marca bol accesserit, nam ut terra illi crescit, onus expeditionis adaugetur.
- 17) Liberi alterutro, aut utroque parente orbat, simplici expeditioni obnoxii sunt, quamdiu omnes communi mensa utuntur.

Ex Codice membran. legati Arna Magn. Fol. 309. Apograph.
Chart. 8vo. No. 35.

1293. die 30 April.

Hakon med guds miskunn Noregs Hertogi son *MAGNUS* konungs hins koronada sänder ollum mannom. j. *Haidmarkar* fylghi oc a *Þothne* þeim. sëm þetta bref sia eda höyra. Q. G. ok sina. Ver kannæmzt vidr, at þat ær skylda vor, ok sannr vili, at vita þæghna vara, oc hughlæida þæiræ ganghz oc nytsemdar, sëm os ero med þæghnskyldu undherlaghdir, oc fyrer þæfs saker komon ver her at sinni, at skoda, oc ranzaka hvat fram hefuer farit wm ridir, æda huerir lutir, ydr være naudsynlighazster, gefe gud at uer mættom nokot gera sëm ydr mætti koma til ganghs oc nytsemdær a langframa. Hafue þer oc jdugleggha bedet os sidan ver komom hengat at ver skildum huglæida vm þa luti sëm ydr være ganghsam leggher, ok her til hafa ueret med minni grein oc lyfing, en ydr þörf væri til, oc af því hafum ver þar vm hughsat, med godhra manna, Rade oc tillaughu, varom herra Ihu xpo til sömdar oc ollum os til ganghsæmdar at þæsor vor skilningh, oc skipan skal standæ vm þa luti sëm þer hafuer bædz af os, oc ver hafuum saman latet sætia, fyrst at ver hafvum firerbødet en af nyia læik at sylsummern eda adrer Rettar þeir sëm her voru ifuer skipader taki fyr þa sætt sëm os höyrir til, en þeim se adr dömdær sinn Rettar, er fyrer vanuyrdingh vard. Þat firerbiodom ver at sylsumenn, eda adrer rettær, eda leensmenn dirfuizt þæs at lofua nokorom manne hæima at sitia sëm til lagha verdr stæmndær sua at sa faæ æi rett sin er kæræ a. Vilium ver þat med ænggho mote þola att Rettrynde manna drepiezt nidær saker mutu, uinato,

úinato, eda gíafua eda annara luta, er ægi ero víðær kómelegh er.
 Þat firerbíodhum ver ok at fýslomen eda leensmen stæfni noko-
 rom bonda til loghmanz; uttan loghmadr se innan þæirra logh-
 foghnar sëm han er ífuir íkipader, ok þo með, þvi mote, at
 bondanom se þar fullar ok allar a nemdar saker gefnar hæimæ
 ader en han se stemndær, ok ægi fai rett af honom. En fa leens
 madær er stæmfuir kome mote honom forfalla laust, eda suare
 stæmfuufalle sem adrer men. En af þvi at af illum ordom koma
 ophleggha mandrap oc annar vond verk þa ber ægi at su sætt min-
 kizt er þar liggr vídr. Þviat hon er íkipat godom mannom ok
 lutvandom til frialsis en vondom oc hæimskum til víðærsionar. oc
 þvi ber at þær pinizt likamliggha, oc sva at, þæninghum, oc,
 fiarfgialldum er með illum ordum uækkia stor vandræde, oc er
 þat íafnan mykill haske oc vade einkanliga mest i brullaupum,
 gildum, eda jolom oc j allum adrum samfýndum þar sem fiöl-
 menne komer saman, oc hvor sem samuisku hefuer til giörla at
 skila þa er þetta mykil Rettærböt. Ollum spakum mannom oc
 sídsamum þæim sík vilia til nyttra luta hafa. Sua vilium ver,
 oc at þer vitir at þær sëm hæimsker menn oc snaper rade upp a
 íaklausu menn oc hæfnæsz þær sín er a værder radet, eda en
 laghabot koma j millum, oc værdær hæmden ægi mæira en hin
 hafdi til giört adr. þa skal sa vera íaklaus er hæmdizst sín. En
 þa er mæiri værder hæmden, þa fare æftær miskun, oc loghmans
 orskurd, ok þæirra íkilrika, manna, er þa værder domrenn j
 hænder fenghen. Þa íkipan hafuum uer oc agert um lens menn
 at þær íkulu uera teknir til íkilriker böndær þær sëm ero ættæ-
 der oc röynder i bygðhar laghe at godom meðfærdum, oc lag-
 hum ok Rettyndi vilia svara víðær almughæn. Enn handgenghnir
 menn varer vilium ver eighi at hafue þat íarfue þær sëm agiarnir
 menn oc prettuísir ero at liggia um kotkarlin. Þat sëm annat-
 huart kann litit til lagha elleghær alz ækki. Sva vilium uer at
 huaruitna sëm menn koma saman hæim af loghþinghi se fýslu-
 madr íkylder til at lýsæ fyrer bondom oc tía þæim hvariar lagha
 bötor eda nymæli þa hafa gordz oc huerfu böndr íkulu fókiaz
 loghlegha eda ueriaz. En hver sëm adruvis gerer íkal firer gört
 hafua

hafua þeirri fylgu oc læne, sām ver hafum fengit honom. Sva
 hafum ver gort rad firer hværn tima er ver þurtum sialfer ræid-
 skiotar vidr, skulum ver saighe lara ydr sva langre stund firer,
 at þer megorr godo tome ræidæ till sialfue ydr, ok hestæ ydræ
 ef ofs ber ægia æina hueriar skiotleggar naudtyniar. Vilium ver
 at þa kome skiotren greidligha til var en ægi se af sumum undan
 löyndr ok hinir sömi geri æ iarnnan. Fantar þeir sām læggiaz utt
 a vegho at taka ræidskiot oc þo at þeir fai högg oc saar oc genger
 þeim ægi til bana þa skal sa ekki gialda firer er þat gerer oc a
 sinu hallde, oc göimi þæs allir at skiotrin komi timalegha þar sām
 ver erum firer. En hver sem fyrri far af hendi þa er sām ógert
 se. Sva oc ef ver faom nockorom manne ræidskiota bref fyrer
 naudsynar vara saker, þa skulum ver anemna i brefeno huerfu
 margha hesta sa skall hafua. Skulu böndr þan skiot gera at jam-
 nade, en eigi þan same jarnnan. En ver skulum sva skipa at þes
 þursue sām sialdes vider. Enn um peningh sām þer hafuer talat,
 at han gialder litit. þa er þat gudi kunnið oc godom mannom at
 hann er iarngodr nu, sām þa er hann var bædzr um dagha fadrs
 vars, ok ær þat meztær skade okkar beggia brödrene at hann ær
 litils verdær þvæt ver takum flesta inn. þan tima sām gud lofuar
 os at sinnast skulum ver med hinna bædzta manna rade oc tillag-
 hum þa vegho tilfa at sylfar gangren meghi til meiri nytsemðær
 verda badom okrom bröðrom oc þeim sām rikit bygghia allum.
 þa skipan hafum guer oc agertat skipbundare oc smörbundare
 skulu liggia i *Hamre* under göymslu þæs loghmans sām ver
 skipum þar. þa skal skipbundare sliker at uoghi vera sām skip-
 bundare i *Oslo*. En smörbundare skal vera a þren hatt at spæ
 hvert skal vera utveghit a honom, sva ær hvar hafsæde skal
 standa halfr finta span utveghet allra imellum, i landskyldir kupa
 oc sælia, en landskuld lukiz vt æfter þvi sām huer hefuir skilit i
 sinu takumale. Sidan sa takumale er uti þa sām landdrotten oc
 læighlendinghar gerdu um landskylder æfter þeim Bundare sām her
 skal ganghæ. Sva hofum ver rad firer gert um ranzak a korne ef
 almuge þarf þes vidher at þeir skulu skilriker men ifuerganghæ
 þeir sām med jarnnade vilia skifta þeirri imellum sām þursu oc
 ægitaka

ægi taka sialfum sér til handa oc slíkt verd a leggja sem þa gengher almennelega manna i millum en ægi æfter æins manz æda tvoggia manna mete. Þær skal oc værdæt æftær ligghia sãm kornit vædr tæikit adr enn brot fare. Sva ok vm nemndir ef þes þarf vidr þa vilium ver med ængho mete at fleiri se nemdir er ver biodom þ brefe varo utan æinhver siukiz sidan nemdt er, þa vilium ver an nor sætízt a stadæn. Vili oc styrimadr hafua I svæin æda tva þa næmni bændr því færrer en æi vilium ver at bondom se afarkoster görver sidan þær koma til skíps. Þa skipan hafum ver oc agert at hvar sem fær minna en. II. marka bole, skal gæra æinvirkis gærd framan til þes, er hann hefuer en halfrær mærkur boll. sidan skal falla fiordungren or æinvirkisgerdenne vidr hveria öyris læighu sem minka jardhar hæfuet. En þa vægd oc miskun hafuom ver a gört at þar sem börn missa fadr sin æda modr sin, ok ero þau öll um bunadi oc um æitt bord, oc þat hiuna sem æfter lifir, þa skullu öll eina gerd gera. en ef börnin hallda sér bord öll saman, elleghar ero þau med adrum mannum oc a til XII marka huert þæirra æda meira, þa skulu þau öll gæra æina gærd fram til þes, ær ægi a huert þæirra meira en til þriggia marka ok skulu þa gera alz ekki. En þau skiliaz at sin a millum geri hvar til þæirra fulla gærd er a til XII marka æda meira. Enn einvirkis gærd hvart þæirra er minne a æfter því sem skilord er adr sagt. Vilium uer þessar rettar bötor gærna hallda vidar alla dug handæ menn þa sãm i lydni vilia uera vidær gud oc rettre þegna skylldu vidr os oc med godum lutum auka uidr þa med badztra manna rade oc tillaghum sãm framazt ber os til at ofkaddre vore sæmd ok rettendom varom æfterkomandom. Þackum ver ydr mykilegha fyrer somalegha vidrtaku lydni oc æfterlæti er þer hafuet til os bædi nu oc hvarn tíma fyrmær er uer hafum til ydhar komit æda varn bodskap til ydhar. Vilium ver at til vitnisburdhar ligghi þetta bræf i *Hamre* under göymflu herra biskups oc loghmanz var þetta bræf gört i *Hamre* þa er lidet var fra burd vars herra Ihu xpi M. vettra. CC. XC vettra oc IIJ. vetter þorsdaghin næsta fyrer litla ganghdaghe a XIII Are rikis vars hertogadomes. Herra Ake Diokn Canzeler var jnsigladhe.

ERICI Regis Litteræ monitoriæ ad Dnum *Erlendum Amundi* filium, *Nicolaum & Elivum* Legiferos, ut Canonicos *Nidrosienses* ab injuriis defendant & tueantur.

Ex Autographo membran. Fascic. I. No. 3.

1294.

EIRIKR MAGNUS með guds miskun. Noræghs konongr-
sun *MAGNUS* konongf. fændir Herra *Ærlandi Amundasy-
Niculase* logmanni- oc *Eilifi* logmanne- Q. G. oc sina- af þui at
ver hafum tekit korsbrödr i *Nidarosse* vndir vart vald oc konong-
lægt traust- þa vilium ver oc biodom- at þer styrkit þa til laga oc
rettrynda oc hialpet þæim vid- æf þæir kunna þæfs vid at þurfa-
at jngi af læik mannom gæri þæim nokot vald æda fordz- huartke
a sialfum þæim- suæinum þæirra æda goz þui sæm þæir æigu ret-
læga at hafa- oc geret þætta sua sæm þer vilit hafa vara vinatto-
þætta bref var gort i *Bjorgvin*- Peters voku dag- a XIII. are rikis
vars- Herra *Bardr Særks* sun Kanceler var jnsiglade *Jon* klærkr
ritade.

Sigilli ceræ albæ impressi fragmentum loro membranæ ex-
ciso appendet.

Ivari Straumi ejusque conjugis *Jardrudæ* litteræ, quibus *Eriko* Abbati
de *Munkalife* IV manada matbol prædii *Ridhasvolli* uendunt pro
V. Vaccis.

Ex Codice Diplomati. Munkalifensi.

1299.

Ollum monnom þeim sem þetta bref sia edher höyra sender
Ivar Straumir oc *Jardrudr* hufpröyia Q. G. oc sina vith gerom
idhr kunnykt at uith seldom herra *Eiriki* Abota at *Munkalifui*
IIIJ manada mata boll i iordh þeirri er heiter *Ridhasuöllr* huert
manada mata boll firer. V. kyr oc tokom upp þeghar i hendr alla
aura með godhum greid skapp. þessom monnom i hia uerandhom
meistara

meistara Eiriki brodher *Petre*. Brodhir *Jware* Sira *Jone* Preste
Pale Skæif Bergþori klerk *Andrese* radhara *Herdifi*. oc af þui at
 uith attom eighi incigle þa badhom uith herra *Bardh* Abota at
Jonskyrkiu setia sit incigle Var þetta bref gort þa er lidhit var
 fra burdh vars herra ihu xpi M.CC.XC oc niio vätir,

Hetlandiæ incolarum testimonium Judiciale *Ivarum* de *Eide* & *Haraldum*
 de *Borgarfiorde* a Domino Thorvaldo Thoreris filio, in jus citatos
 asseruisse, se præsentes fuisse in domo ducali in papeya die Lunæ
 septimana muta 3: proxima ante Pasca, ubi *Ragnhilda Simonis* filia
 publice postulaverat, villam *Brekaseter*, in fraudem Ducis, canonem
 annuo non esse subjectam, & dominum *Endridum* ex Norvegia illuc
 nulli bono advolasse; nec non dominum *Thorvaldum* die postero
 duritiei in subjectos insimulasse; se uero postquam legitime probatum
 erat, singula Papeyæ jugera non majoris a tempore immemoriali
 æstimata esse, quam marcæ auri defæcati, canonem uero fuisse unum
 & dimidium modium ex terra singularum marcarum defæcatarum
 five ex singulorum numinorum terra duo sald soluenda; hoc testi-
 monium edidisse, ut valeat dominus Thorvaldus coram Duce rem-
 rite exponere.

Ex Autograph, membran. Fascic. C. No. 3. a

1299.

Allum þeim mannum sem þetta bref sia eda heyra senda allir
 lögdingif menn af *Hiatlandi*. Q. G. oc fina. Þat se ydr kunnikt at
 a þui are er lidet uar (var) burd uarf herra ihu xpi. M.CC.XC. oc IX
 uetr. let herra Þorualldr Þorif. s. bera uitni firer oss a log þingi.
 ord þau sem *Ragnhildr Simunar dotter*. hafdi talat. baro þeir sua
 uitni *Juar* bonde a *Eidi* oc *Haraldr* i *Borgarfirdi* at þeir uaro hia
 i stofuni a hertoga bonum i *Papey* manadagen i dymbildaga uiku
 er *Ragnhildr* tok sua til orda at *Brekasatr* uar ecki i leigu med
 skat jordu upi i hufi oc hertogin skyllði taka fulla leigo þot *Breka*
satr uæri ecki med. en Þorualldr sagdi. her hafa sua marger godir
 menn um uellt sem uar Þorkell i *Nesi* herra *Eiriki* *Sigurdr* Erki-
 diakn herra *Eindridi* oc marger adrer dugandi menn þeir er hafdo
 umbod minf herra hertoganf huilika landskyllð þeir toko honom

til handa i *Papey*. firer meir. *Ragnhilldr* svaradi. Ek önti ecki *Eindrida* önum. er han liop austan or *Noregi* oc uissi alldri fagnat. en þer allir sem uissud þa hafa suikit hertogan. en *Sueinn* prestur oc *Halfdan* a *Bruarsætri* baro sua at þeir uoro hia þui um morgon-
nen efter a tyfdagenn uti i tuninu a fyrfagðum bo er *Ragnhilldr* sagdi sua til herra *Þorualldr* at þu skalst ecki uera monnum uidaf þott þu ser hertoganf oc þessi ord uirnadi herra *Þorualldr* a alla þa sem nær uoro. Prouazt oc alldri meiri uerdaurar a allri *Papey* en sua sem iafnan hefer gengit at fyrnd. mörk gullz brendri mot uelltu iordu huert penings land. en i landskyllð halffannarf mælis nærd af huerri mörk brendri oc er þa .II. solld a hueriu pen-
ningf landi. Nu af þui at herra *Þorualldr* oc þeir fleiri sem hann hafdi til talat. vilia ganga logliga dul firer sialfum herroganum. þa gafum uer þetta ranzaks bref til uarf uirdulegs herra Hertog-
anf um fyr sögd mælefni. oc þui at uer hofdum eigi logþingis infigli þa settu þessir af uarum kumpanum sin infigli fyrer þetta bref til sanz vitnisburdar herra *Eiriks* ungi. *Gregorius Benedictz.*
sun. Juar Sperra. Magnus Hognasun. Erlendr Geirmundarjun.
Gunni Agnipum. Erlendr Alfettr.

Sigillum 1. 6 & 8. ceræ albæ impressa loris membraneis ap-
pendent. cætera defunt.

Leges Convivarum (ni fallor De Onarheim.)

Ex Tomo Bartholin. K. p. 273. manu Arnæ Magnæi qui eas descripsit ex
Volumine *Elie* Loff Bergensis.

Incerti Anni.

Ver hofum fya mælt ok heitit gudi ok sancta *MARIU* ok hinum
helga *OLAVE* konongi at ver skolum eiga gildi vart sumar huert
a tolf manofum til Crist heilax þacka ok fru sancta *MARIU* ok
hins helga *OLAVS* konongs ok kirkiu drotten var er. ok til heilsu
ok til ars ok frdiar ok til allrar miskunnar guds bædi þessa heims
ok annars. Ver hofum sua mælt at ver skolum fund varn eiga.
VII nattom firer stefnu vara nema fram færzlo men vili losa nocko-

rom

rom heima sitia. Ver skolom hafa vet malz firer at sumri en þrigia þvita vet. hvart sem er karl eda kona oyris væge vagz mes hvert ok trog þat er liggi. IJ. spon. malt skal alt fram coma firer heitu gialda firir halfs mic (anat mat) ef efter kömer heitu. Malt skal alt got uera, ef þat er nokor er gildom synist eigi tökt uera oc fram færzlo men vilia eigi við taka þat skal fara a gilda stefnu ok skolu gildar um döma. En ef gildum synist eigi tökt vera þa skal gialda M. ok malt verþ. En ef malt er egi heilt þa skal gialda firir. IJ. Me. eða halda eipi firir. Framförzlo men skulu aller her vera. er við malte er tekit X. en ef nokor nemest þeirra er fram eigu at föra starfet þa gialde IJ Me. Þan skolu sin hava hvarer gildar ok gerdar men en þeir skolu þo fram föra at þeir se halfu ferre. en ef þeir vilia eigi fram fara þa gialde IJ Me. huer þeirra. en ef fram förslomen skorter. luti or nesto fueit sva marga sem þarf. ortog firer trog hvert er eikömr. en IJ. ef leker Ertog firir öyris væge vags ef ei kömer ok giallda þo vax verþ. Börn skolu eigi hingat fara ellri en þrevet er nema fylgi tveggia þvitna vet malt. En ef eigi er firir börn skotet gialde halvan öyre. Maþer skal hava son sin i gildi til þess han er XII vetra gamall þa skall han kaupa hus ok ganga i gildi ok eigi eip vinna fyrri en hann er .XV. vetra. Malt skall allt fram allra gilldanna nema þeir se utanlansz eða siukir liggi. Uer skolum aller gildar her uera hvert sumar nema stor nauþsynar stande firir. Sva er ok mælt at konor skolu rapa för sinni til gildis, skivta þo malte ok ollom skotom. Sva er ok mælt at madr skal taka hus æftir födr sin ok engi madr vid honom telia ef han hefir födr sinn ærfþan ok i þa sveit ganga er faþir hans var i. taka hinn elsti sonr ef hann vil eða fa er nestr er honom at alldri. Kona skall taka kus efter moþor sina ef hon er erfþ hin elsta fyrsta sumar hvart sem er karl æða kona an hus sins ef eigi er erfþum upp haldett ok taka hus at fyrsta sumri. Ef maþr uil ganga i gildi uart han skal hafa uppi mal sitt inni við mattborþ æða a gillda stefnu. hann skall þviat eins na gildis viß at engi maþer teli at við han. En þeir menn er ganga i gildi uart. þeir skolu greiða hufa uerþ slikt sem uer leggium a. þeir menn aller er i ganga gilldet skolu ganga til hansals ok til gil-

broðra lags. Men skolu aller fatter uera i gildi, eigi þretta ne fenna hvarke karl ne kona, gialda firer halfom öyri ef byðr vepian ok sia vel firer orþom. þviat þat er gott um morna at muna er um qveldum qveþr. Engi maþr skal bera utt oll vart nema have löyfi til gialde firer halfs m^t ef han hefir egi loysi til. Gilda stefnu skulu ver hava iafnann er ver vilium hver er til kallar. ok vera þar aller, gialda ertog ef eigi er þar a gilda stefnu nema han have logviti til. Engi maþr skal hava hengat uopn sinn gilfastra manna, gialde firer ærtug. Engi maþr skall synia gagna sinna gilfastra nema vili gialda firer halfs m^t ef syniar en þeir skolu abyrgiaft heil heim ofter iamgoþ sem þeir toko er gerþar men ero. Ef maþr slær niþer mungate sva vitt at ei ma hylia lova sinum gialdi IIJ. p. Ef hundr manz eþa haukr kömr i gildaskala siþan er borþ ero framlogþ lati utt fera ok gialdi IIJ. p. En ef nokor maþr sitr gilda skala meþan prester blezar kristminni ok mariu minni, ok sva ef uti ero meþan firer er mælt gialdi IIJ p. Sa er borþa sýslu lyter han skal ringia til borþa at miþium degi, ok þa skolu allir gildar þar vera. Nu skolum uer Crist miskunnar biþia ok til kirkiu ganga, en sa er egi kömr til ottu saungs gialdi IIJ. p. sva ef egi kömr til mello fyr en lesit er, gialde IIJ. p. Sva ef egi komr til eftanslóng gialde IIJ. p. en ef egi kömr fyr en lokit er gialde. V. p. Vitum ollum gegna gester iumvel sem gildbröper. Ver skolum abyrgiaft hus gilda vars þat er han soþer i hiun ok gesti ok flor hans. Ver skolum fara til ok gera upp iamgoþan sem oþer, þat tre skal hver til fa sem sa vill er atte ok kærð næfra giallda firer halfs m^t hver er næmist at bæta hanum hus sinn. Ver skolum fylgia gilda varum innan fylkis sva margir men sem han nemnir til, han skall fa ofs allan farar beina, giallda firer halfs m^t hver er fornemst. Brenner kornlaþe manns firer joll, hver gilda skal bota honum mele korns, ef brener efter Ioll böte halfu minna. En hver þeira er nemest at bota honum skapa sin gialde firer halfs m^t ok böte honum þo skapa sin. En ef hoylaþe brener skolum ver taka bufe hans IIJ. men kugildi ok föpa til þefs er anordt er at abyrgiaft sem fulgubufe. Ef fall kömr i bu gilda vars fellr til IIJ. kua eþa

IIJ fleira. uer skolum bota honum meli korns hver var gildanna nema hann bui a fall jörðu þa abyrgist han sialfer. En kaupmen tyna fe sinu gilfaster við ofls. tyna til IIJ marka eða IIJ fleira. uer skolum böta þeim skapa sin mele korns huer var. Ef þeir uerða firer ranom æða skipbrotom nema þær fare a ofritt land abyrgist þeir sialfir fe sitt. en þeir gildar er ei vilia böta þeim skapa sinn gialdi firer halfs m^t ok böte þeim þo skapa. En ef þeir fara af lande brott vilium ver eigi abyrgiaft lenger fe þeirra enn eina XII manape. En ef gildi var uerþr hertekinn ok er a lande ofriðu, uer gildar skolum fa fe til a loysa han halfs m^t huer uar; En fa er eigi vill luca, han er sækr við gilda halfs m^t ok þo gelda sculd sem apr en erfingiar þeir ero skyldugir eftir at fara æða fa er vill. Nu ef han fær af landi brott ok fær hann æigi lyctt æða er han laus æða huervir hann fyr after þa skolu uer eignast fe uart. ef gildi var verdr uegin, ok uegr fa maþr er ei er gilfaster uer skolum fylgia efter mælandandum allir gildar ok ueita hanum liþ þat er uer megom. en þeir er ei vilia fara, þa ero þeir sekkir við ofls gildana m^t ok so þeir er fara ok ueita oliþ. nema þeir eigi frensemi ueganda at IIIJ manne æða magfemd eigi, moþor manz æða dottor æða systur. þa skolu þeir ueita hvarum liþ er þeir uilia at ofektu. En ef gildi uegr gillda sinn: vegande skal brott fara ok uera nidingr allra gilda ok koma aldrigi her síþan. Nu ef eitt-hvert gilsyðskinanna andadst þa skall erfingi upskera boþ. ok skulu aller gildar fylgia liki til legstaþar er boþ komer til hus alla gialde ertog ok leggist þat til salo siþss ok late allir gilbröþr syngia salomeffo firir fall gilbröþr siins. Þeir menn sem eigi ero a gravar backa gilda sins eða gilsystur gialde. IJ. erttog. kroupi með salo mello firer fall allra gilbröþra, nema þeir se uttan soknar menn. Nu ef maþr fer or gildi varo ok ganga honum egi nauþsýniar til ok vill han þat afrökiaft han er sekr við ofls gildana IIJ m^t. Ver skolum þat fe sökia sem vita fe. Ef gildi var er afundaþr, ok ofunndar annar gildi han. ver skolum þa setta. En fa þeirra er eigi vil gilda moll nyta, han skal fara or gildi varo. gildar skolu lata sæti i skala. ok þar sitia með sina sueit huer er lyter.

lyter. Men skolu ei qvatro löfl i gilda skola nema gialda vili. X. p. Vitni skal engi gilda bera a hendr oþrum nema ver eigim sanlig moll saman. Alt þat er ofs skil á, skolu gildar ofs fætta firer uttan iarþar mall. en þeir er eigi vilia gilda moll nyta, þeir skolu fara or gildi varo. Salo messlo skall syngia einn hvern dag i gildi ok þar vera allir gildar. en sa er ei er, gialdi. X. p. Viti öll þau er sannlega ero fott, þa skolu aukast helmingi ef vorn er mote boþen, öll þau viti er meiri ero en ertog þau skolu leggiaft til gagna koups. en þau til gerþarmanna er minni ero en ertog. Gögn vor skal engi maþr brot taka, nema gialda vili firer halfs m^{at} uttan löyfi vart gildanna. Salo... skulu allir luta þo at engi se ærfþr i gildi ok lata salomesslo syngia firir fall allra gildanna guði til lofs ok dyrþar ok enum helga *OLAUE* konongi er bæþe er lands konongr var ok laga. Sva hofum ver melt at ver skolum hvaruetna auka log var er ver vilium gildarner ok sva aftaka. En guþ ok en helgi *OLAFR* styrki ok esli til goþs þan varn er þessi log heldr þessa heims til ars ok friþar ok allrar sældar. Enn annars hæims til himirikis ingangu uttan enda Amen.

INDEX
DIPLOMATARII ARNA-MAGNÆANI
CHRONOLOGICO-CRITICUS.

1146. **E**UGENII Papæ III. Bulla protectoria (*) Monasterio Sti
Michaelis Archangeli Bergis. Datum Laterani vii. Idus
Januarii, Indictione viii. Incarnationis Dominicæ Anno (**)
M.C.XL.V. Pontificatus anno primo (***). P. 1.

(*) Fundat. ab Augustino s. EYSTENO Rege, MAGNI Nudipedis fi-
lio mortuo 1122. vid. p. 127.

(**) sc. computationis Romanæ, nostræ vero 1146.

(***) Suum, quod secutus sum, Apographum, descripsit Arnas
Magnæus ex Cod. Diplom. Monasterii Sti Michaelis s. Mun-
kalifensi membræneo.

1154. ANASTASII Papæ IV. Fundatio Archiepiscopatus Thrundhe-
mensis, illius metropoli subjiciens, *Asloensem*, *Hamarco-*
piensem, *Bergenensem*, *Stawangriensem*, Insulas *Orcades*, In-
sulas (*) *Guthraie*, Insulas *Islandensium* & *Grenlandie* Episco-
patus; adiecta lege (**) ut ad Romanum pontificem, donum,
(non domum, ut in apographo perperam legitur) consecratinis
recepturi adeant solum & ei subiecti semper existant. Datum
Laterani [- - - Kal.] Decembris Indictione III. Incarnationis
Dominicæ Anno M.CLIIIJ. Pontificatus Anno II. Pag. 3.

(*) *Guthraie* quæ fuit insulæ, haud facile dictu esset, nisi abunde noverimus *Sudreys* s. *Hæbudas* Regi Noro paruisse, & earum curam Archicathedræ Trundhemensi diu incubuisse. vid. pag. 193. 194.

(**) Hanc legem etsi GREGORIUS IX. an. 1237. abrogaverit, Raynald. Annal. Ecclesiast. T. XIII. p. 457. Archielecti tamen semper Romanam adire sequenti ævo curiam. Vid. Vita HAONIS HAONIDIS Ms.

1174. MAGNI *Erlingii* Litteræ, quibus Regnum Norvegiæ Sancto OLAVO & Metropolitanæ Ecclesiæ Nidariosiensi offert, obligans se suosque successores illud seu fevdom excepturos & privilegia hic inserta servaturos. Actum (*) MCCLXXVI. X. Kal. Aprilis. in Vestiario Ecclesiæ Nidrosiensis. - Pag. 8.

(*) Præter errorem numeri, pro quo, MCLXXIV. substituendum erit, vid. illustriss. P. Fr. Suhms og G. Schönnings Forbedringer i den Danske og Norske Historie p. 428. 31. etiam moneri possit contra diploma ipsum, figmentum esse sequioris ævi, quo ius sibi adfereret clerus, regnum cui vellet, deferendi. Si non ita esset, cur Tunsbergæ 1277. ubi tandem civilibus bellis vaga Regum successione oriundis metam posuit lex lata pag. 66. illud producere nequit Præsul Thrundhemensis, ut omne Regi adimeret dubium expresse fatenti, *habere se rationes, si super hiis coram iusto iudice duceret contendendum, & maxime contra electionem & subiectionem corone, de quibus vix vel nunquam posset probari ecclesiam Nidrosiensem in possessione eam habuisse.* vid. pag. Diplom. 67.

1189. CLEMENTIS III. Bulla prohibitoria ne clerici arma in expeditione assument. Dat. Laterani. V. Kalen. Februarii. Pontificatus Anno Secundo. - - - - Pag. 11.

1190. PAULI Episcopi Bergensis Litteræ, quibus testatur se scotasse monachis Bergensibus villam *Mor* in *Hardranga*, eos vero sibi pro illa tradidisse *Herdla*, (*) Ecclesiæ Christi perpetuo possidendam unacum dimidia marca auri, siquidem proventum *Herdla* minorem dat, quam villa *Mor*. Declaratque mendacium

dacium esse villam *Oo* dictam, ab Ecclesia villave *Herdlenfi* aliquando possessam fuisse (**). - - - Pag. 11.

(*) *Ecclesia Christi* Norveg. *Kristkirkiu* rectius ecclesiae Cathedrali: siquidem hic *Krist* formatum est a *Krofs* & hoc iterum a *Kor* Capitulum, ita ut in diplomatibus & historiis; *Kristkirkia*, *Korskirkia* & *Krofskirkia* nihil aliud sibi velit, quam ecclesiam cathedralem: Capitulum habentem. Vel id inde patet, quod. Ecclesia *Trundhemensis* b *Mariae* & *Sto Olavo*, *Bergensis Apostolis*, *Stavangrensis Svithuno*, & *Asloensis Halvard* dedicatae fuerint, omnes vero *κατεξοχην* *Krist* & *Krofskirkiur* appellatae.

(**) Ex mente b. Arnæ Magnæi datum est circa 1190. qui rationes non attulit. nec obstat dici commutationem factam esse consilio & consensu Æ. 5: *Eysteni* Archiepiscopi, qui nocte festum S. Pauli Apostoli sequente 1188 vita functus est. P. F. Suhms og G. Schönnings *Forbedrinper i den Danske Historie* p. 447. Etenim haud difficulter concluditur, litteras longe post rem actam esse editas, ut haberent Monachi Sti Michaelis, quæ probare possent contra quorundam mendacium recentes petitiones, prædium *Oo* ad ecclesiam de *Herdla* nunquam pertinuisse.

1194. CELESTINI Papæ III. Bulla protectoria *Erico* Archiepiscopo Nidarosienfi eiusque successoribus data inter privilegia eidem concessa, conceditur venia aves, (*) falcones scilicet & *Astures* & *Griceos* emendi. Dat. Romæ. XVII Kal. Julii Incarnat. Dominicæ M.C.XCIV. Pontificat. Anno IV. - Pag. 13.

(*) Hæc Sanctione pragmatica Tunsbergenfi confirmatur. Pag. 69. Lege Gulathingensi a MAGNO Legum, Reformatore lata Tit. de locat. ad dominum fundi pertinebant Accipitres & falcones, quos si vendere captos vellet, Regi primum offerendi erant. Cur vero caput Ecclesiæ Norvegicæ tale sibi privilegium expetierit, duplex potest esse causa. 1) ut in cæteris, ita in hoc æmularetur Reges, regnum vero beneficiario iure *Sto Olavo* debito teneri tacite ostenderet. Quomodo *Haconus Comes* quinquaginta falcones *Haraldo* Regi Daniæ, a quo ille Norvegiam optinuit, dare necessum habebat. Snorro. T. I. 2) Ut exterorum Principum amorem falcones iis offerendo conciliaret sibi. Nam inter dona principibus digna fuisse docet, præter Snorro

nem T. II. *Giraldus Cambrensis* in *Itinerario Cambriae*. Lond. 1585. p. 156. ubi fatalem *Accipitri* Norvegico venationem describit his verbis: accipitrem Norwagiensem generosum & grandem *Henricus II.* in Hiberniam transiens gestabat, quem ut falconem nobilem in saxo quodam sedere vidit. Rex læva proiecit. Falco vero quanquam inprimis tardior, ad alta tamen vix subvectus iraque vindice vice versa de præda prædo iam effectus, a summis impetuosius ad ima descendens quadrati pectoris vehementi præpositaque talarum armatura talionem reddens, ad pedes Regis accipitrem confodiendo prostravit. Huic meliorem sortem habuere forsitan albi illi gryphophalones, Griecique, quos Magnus Rex Norvegiæ Regi Angliæ Edwardo inter alia dono misit 1276. vid. *Analecta mea* p. 158.

1196. CELESTINI Papæ III. Bulla, qua prohibet & interdicat, ne quis laicus in Diocesi Nidarosensi jurisdictionem ecclesiasticam exerceat. Datum Laterani XVI Kalen. Aprilis. Pontificatus anno quinto. - - - - - Pag. 17.

1202. (*) HAONIS SVERI filii patriæ turbis a clero motis exhaustæ miserati compositio inita cum *Erico* Archiepiscopo *Nidrosiensi*, qua Privilegia ecclesiæ Norvegicæ a Regibus EYSTENO, SIGURDO & INGIO coram Cardinalibus *Nicolao* & *Fidentio* Jure jurando concessa, & a MAGNO *Erlingi* filio, SVEROQUE litteris confirmata stabiliuntur, clero debita Regi officia promittente. Pag. 18.

(*) In Apographo, *Vidisse* vulgo dicto, quod *Eylifus* Archiepiscopus Nidrosiæ edidit in vigilia Scti Petri 1324, unde in Codicem allegatum emanasse crediderim, HAQVINO, SVERI ex filio nepoti, hæ litteræ tribuuntur. Sed quominus, id verum sit, ordo rerum vetat. HAQVINUS, SVERI ex filio HAQVINO nepos nascitur 1204 & regio nomine insignitur 1214. *Ericus* vero cuius hic fit mentio in Archicathedra Trundhemensi 1188. *Eylifo* succedit, & post multas in Reges seditiones motas, circa 1206 moritur. vid. F. Johannæi *Histor. Ecclesiast. Island.* T. I. p. 277. Est igitur, si alias huic ulla fides, (nam Archipræsulem *Eylifum* in historia sedis suæ ignarum adeo fuisse, mihi non persuadeo) HAQVINO SVERI filio adscribendum. Hoc remedio voluit

voluit Rex optimus finem malis facere, postquam *Ericum* in Svecia & Dania exulantem anno 1202 domum revocaverat, rei publicæ saluti nihil carius, nihil prius habens.

1207. PHILIPPI Regis Interdictum, ne *Morsdalenses* Fratribus monasterii *Höfudey*, ex capite villæ *Aspar* in agro *Follensi*, iis a Rege *INGIO* oblatæ, aliquo modo graves sint aut actione, aut iniuria eorum fundis, sepibus & clatris illata, nisi poenas capitis & membrorum amputationis dare maluerint. (*) f. a.
Pag. 19.

(*) *Philippus* Rex *Baglorum* 3: Cleri a *Bagall* pedum episcopale vulgo dictus, *Sarpsburgi* eligitur 1207. lequentis autem anni initio Regium nomen abiuravit. vid. *Torfæi Hist. Norveg. Lib. III. Cap. 7. 11.* conf. *Gebhardi Norske Historie. T. II. p. 12.* Autographum asservatur in musæo Reg. Societatis Danicæ.

1220. HACONIS HACONIS filii Jus monetam cudendi datum *Guthormo*, Archiepiscopo *Norvegiæ* & Ecclesiæ *Nidrosiensi*. (*) f. a.
Pag. 20.

(*) Quando hocce privilegium datum sit, non dixerim. *HAQVINUS* Anno 1214 Regis nomine insignatur, & eum *Guthormo* Archiepiscopo id habet negotii, quod non finit credere Regem illi ante annum 1220 privilegia quædam contulisse. Enim hoc tandem anno Regem *Guthormus* agnoscebat, & ut si posset fieri, sopirentur de regia dignitate rixæ, auctor illi fuit, ut filiam *Sculonis* Comitis in matrimonium sumeret. Cuius benivolentiæ hoc ius monetam cudendi, munus forsan erit. Haud multum est recentius, nam *Guthormus* 1224 vitam cum morte commutavit. *F. Johannæi Hist. Eccl. Island. T. I. p. 228.*

1220. *Biarni* Episcopi *Orcadum* Litteræ, quibus villam *Holandad* sinum *Dalsfiörd*, monasterio *Bergensi* in honorem dei & Sti Michaelis pro sua, parentum. fratrum & cognatorum animabus offert, tali conditione, quod singulis autumnis *Agneta* Octo mensium cibaria, si tanti elocari potuerit villa, accipiat, si minoris, minus; residuum vero Monachi sumant, villam

tueantur, elocent & *Agneta* mortua perpetuo possideant a cuiusvis impetitione liberam. (*) f. a. - - Pag. 21.

(*) Ex mente Arnæ Magnæ circa 1220.

1225. *Sculonis* Comitis donatio duarum marcharum & undecim orarum terræ in villa *Siætnum* ad *Tildras*, & quinque orarum terræ *Flegstadis* in *Frosta*, facta Capitulo Nidrosiensi eodem (*) autumno, quo eius filia MARGARETA, HACONI Regi nupsit, sub conditione, ut fratres pro donatore vivo preces funderent; mortuo anniversarium campanis pulsatis per totam civitatem celebrarent; singulis in urbe sacerdotibus dimidiam libram ceræ & tres nummos ponderatos argenti annuatim solverent; ipsique die Sti Andreae, dum viveret, postea vero die anniversario quot annis in sui memoriam læti convenirent. f. a. Pag. 22.

(*) HAQVINUS Rex *Margaretham* Comitis filiam matrimonio sibi iunxit 1225 in festo Sanctæ Trinitatis, vid. Thorfæi Historia Norveg. T. III autumno vero proxime sequenti litteræ dabantur.

1227. HACONIS Regis Confirmatio Privilegiorum, quæ MAGNUS Rex *Erlingi* filius *Sto Suituno* & Episcopis *Stavangrensis* dederat, secundum quæ *Stavangria*, Sedes Episcopi, *Sto Suituno* oblata cum tributo expeditionis atque mulctis in perpetuum possidenda permaneret, tali conditione, ut *Askelus* Episcopus, cuius petitione commotus Rex hæc concedit, curet nomina *Sveris*, avi sui, *Haconis* patris sui, suumque nomen inferri Obituariis diocesis *Stavangrensis*, & pro iis orationes singulis diebus dominicis fundi. (*) f. a. - - Pag. 23.

(*) Post annum 1226, quo *Askelus* in Episcopum *Stavangrensem* eligitur, datum est, sed postea quando? latet, vixit vero Episcopus ad annum 1254. Annal. MSS. Nec maior est certitudo, quo tempore MAGNUS *Erlingi* Ecclesiæ *Stavangrensi* dederit hæc privi-

privilegia, nisi quis id factum credat 1181; tunc enim Stavgriam veniebat, & ab *Erico* Episcopo loci, postea Nidarosiam translato, magnifice excipitur. Vita *Sverri* Regis MSS.

1228. GREGORII IX. Bulla protectoria data Ecclesiae & Hospitali Stæ Crucis de *Fan* ab Episcopo Bergenfi de novo fundatis. Datum Perusii. VI. Kal. Augusti. Pontificatus Anno secundo. Pag. 25.

1234. GREGORII IX Bulla monitoria ad HACONEM Regem, ut damna Episcopo Hamarensi illata compenfer & in integrum restituat. Datum Perusii. III. nonas Octobris. Pontificatus Anno VIII. - - - - - Pag. 26.

1246. INNOCENTII IV. Bulla, (*) qva defectus Natalium HAQVINO Regi Norvegiæ supplet, eiusque proli legitimæ Jus in Regnum succedendi adserit. Datum Lugduni VI. idus Nouemb. Pontificatus Anno IV. - - - - - Pag. 27.

(*) Jus Succedendi in Regia stirpe sanctum semper, & adeo inviolabile, ut quævis, Regis sanguine non ortum, ad regnum admittere religioni duxerint Cives, hinc regnum semper hæreditarium erat & in nothos Regum filios æqua sorte derivatum ex lege primi acqvirentis Haraldi PULCHRICOMI & OLAVI Sancti. Agnovit hoc *Guthormus* Trundhemensis Archiepiscopus; & Iudices Regni in causa inter HAQVINUM & SCULONEM Comitem Regnum impetentem idem dixerunt omnes. Tu vero, inquit præsul, regni habenas moderaris, & omnes amici æque ac inimici dicunt Tibi uni Norvegiam deberi a patre maioribusque tuis ab Haraldo plucricomo linea recta natis iure hæreditario relictam. Ut vero sæpius Comitum & Baglorum fraudes natalium macula velatas Rex expertus erat, & ratione inde ducta, proli, & cariori patriæ, eadem mala olim metuebat, quæ Norvegiam triginta fere lustris, misere attriverant, coronatione assequi, quod deesse postulabant hostes, sapienter studuit. Nam quæ unctionis vis, quæ potentia, in maiorum animis antiquitus fuerit *Erlingii* ad *Eystenum* Archiepiscopum verba docent. Si, inquit, *Magnus filius meus a vobis coronatus fuerit, & solenni ritu*

ritu inauguratus, nemo jure cum a regno postea & Regio solio de-
 turbabit: *Wilhelmus* nothus non erat Regis filius, sed Rex Angliæ
 inauguratus unctusque sibi & suæ prosapia istud Regnum proprium
 fecit: *Sveno Ulfonis* filius: Rege non erat editus, ritu tamen co-
 ronationis inauguratus est, omnesque ejus post illum filii. conf.
Raynald. Annal. Ecclesiast. T. XIII. p. 113. ubi de sacra unctionis
 mysterio. Et nequidquam sibi posset objici, nam *Avi Sveri* in-
 augurationem clerus dixit manu sacrilega factam; *Magnum* vero *Er-*
lingidem unctione patriam vendidisse notum; a summo post ipsum
 Papam ecclesiæ Principe Mysteria unctionis celebrari voluit. An-
 nuere videbatur Tarpei montis custos, verum ut Romanæ sedi
 in rebus humanis summa deberi monstraret, res hucusque a
 Rege gestas, indolem & cætera, quæ illum concernerent, exa-
 mini clericorum lynceo subjecit. vid. *Raynaldi Annales Eccle-*
siast. T. XIII. p. 383. conf. *Mamrique Annal. Ord. Ci-*
stertiens. T. IV. p. 426. Quo examine peracto nihil præter
 natalium defectum, ne vel coronatione aboli valentem in-
 ventum est, quo regia petitio impediri posset: hinc præ cunctis
 bullæ opus, quæ novam Jus publicum in successione Regum epo-
 cam inciperet, modo vellent posteri ista lege uti. Sed nulla ejus
 postea erat observatio, & *Magnus Legum Reformator Cod. Leg.*
Tir. de Successione Regia lege VII jussit, ut Regi succederet fi-
 lius nothus, sed a patre agnitus, modo nec incestus esset, aut
 adulterinus. Ne vero hac una vice talem bullam edidisse cre-
 dantur Pontifices, adeantur *Raynaldi Annales Tom. XIII. p. 266.*
 ubi *Ferrandus Castellæ Rex* pari decoratur.

1247. *Wilhelmi* Episcopi Sabinensis Statuta, ut Jus patronatus eccle-
 siarum ad Episcopos pertineat: exceptis tribus Capellis, in qui-
 bus Regina Norvegiæ ejusque filii ius habeant, dum vivunt,
 Episcopo Stavangrensi postea cessurum; ut Causæ in Archie-
 piscopum motæ coram Papa; in Episcopum coram Archie-
 piscopo; & cæteræ omnes ad ecclesiam ejusque personas per-
 tinentes, coram Dicecesano peragantur &c. Datum Bergis
 XVII Kal. Septembris. Pontificatus Domini INNOCENTII Papæ
 quarti anno quinto. Pag. 29.

1247. *Wilhelmi* Episcopi Sabinensis Statuta de operibus diebus festis exercendis; de redditibus ecclesiarum; de Decimis; & de earundem possessionibus per Episcopos minime minuendis. Datum Bergis XVI Kal. Septembris. Pontificatus Domini Innocentii Papæ Quarti. Anno quinto. Pag. 30.

(*) De operibus diebus festis exercendis Leviticam sequebantur majores legem. vid. Jus Ecclesiast. Vicense. Sed hoc rigore liberavit Norvegiæ incolæ MAGNUS ERLINGI filius consiliis patris ductus, accedente auctoritate *Eysteni* Archiepiscopi Anno 1163 confirmata haud multum post litteris Alexandri Papæ. Vid. Jus Ecclesiastic. Frostathingense. Þetta er su lidan oc miðkun er ALEXANDER Pape iatte *Eysteini* Erkebiskupi at gera um *Sildfiski* i Noregi efter bæn *Magnus* Konungs oc *Ærlings* Jarls födors hans, oc *Eysteins* Erkebiskups. At sild skal fiskia hvert sinn er a land gengr fyrer utan agæzto daga: en thesser ero their dagar er hann let undan af papans hende, at egi se fixt á. Exaltatio sancte crucis, Michialsmessu dagr, Allraheilagra messu dagr, Andreas messu dagr, fiorer hiner firstu messu dagar i Jolum. attunde dagr Jola, threttande dagr. Annuntiatio sancte Marie, Paschadagr, Inventio Ste Crucis, helgi thorsdagr, oc Hvitasunnu dagr. Joansmessa oc Petrusmessa, Olafsmessa hin firri. Mariumessu hvartveggi a haust 3. Hæc est illa venia & misericordia, quam Alexander Papa permisit *Eysteno* Archiepiscopo facere de captura halecium ad preces MAGNI Erlingi filii, Erlingi Comitis, patris ejus, & ipsius Archiepiscopi. Ita ut post hæc halecium captura licita semper esset, quando littora accedunt exceptis diebus maxime solemnibus. Qui sunt jussu papæ a piscatione immunes. Exaltatio sanctæ Crucis: festa Sti Machaelis, Omnium sanctorum, Andrea, Quatuor Natalitiorum primi, octavus & decimus tertius. Annuntiatio Stæ Mariæ, Primus dies Paschatos, Inventio sanctæ Crucis, Dies sanctus Jovis 3. Viridium, Dies Pentecostes, festum Sti Petri, Sti Olavi prior, Stæ Mariæ uterque Autumno.

1247. HÆCONIS Regis confirmatio Constitutionis *Wilhelmi* Cardinalis de operibus diebus festis, de redditibus Ecclesiæ pastore mortuo; de decimis & possessionibus eiusdem per Episcopos non minuendis. Var þetta bref gort ok gefuit. j. *Biarghwin*
Dipl. Arn. Magn. Vol. II. b firtan

simtan nattom fyrer *Egidii* möllo. a. v. are Pauadoms vars her-
ra Pauans Innocency hins IIIJ Paua. Pag. 31.

1247. HACONIS Regis Constitutio 1) de Decimis iuste solvendis,
ita ut pro singulis animalibus nummus numeratus tradatur an-
nuatim, optimo in singulis tribubus viro, qvi Sedi Sancti OLA-
vi Nidrosiam duos trientes, reliquum Sto *Halvardo* mittat.
2) de Oblationibus Sto OLAVO & Sto *Halvardo* faciendis.
Pag. 33.

1248. INNOCENTII IV. Bulla confirmatoria statuti *Wilhelmi* Cardina-
lis de operibus festis diebus licitis. War þætta bref gort ok
gefit j Lionsborg. Mariu möllo æftan. a. vii. are vars Paua-
doms. Pag. 34.

1250. HACONIS Regis Privilegia *Lubecensibus* data mercimonia libe-
re ducendi, & vendendi in Norvegia. Datum apud Bergaf
Pridie Non. Octobris. Anno Domini M.CC.L. Coronacionis
nostre Quarto Anno. Pag. 36.

1250. INNOCENTII IV. Bulla prohibitoria ne aliquis, etiamsi per
litteras Apostolicas præbendam obtinuerit, in Ecclesia *Nidro-*
siensi, potentia seculari, se audeat intrudere. Datum Lug-
duni III Kal. Decembris. Pontificatus Anno Octauo.
Pag. 38.

1252. *Serlonis* Archielecti Nidrosiensis fundatio Communis mensæ
Canonicorum, ipsis ad hoc decimis Episcopalibus ecclesiarum
Sanctæ *Crucis*, Sancti OLAVI, Sancti *Clementis* Nidrosiæ &
ecclesiæ b. Petri de *Stein* concessis. Datum Nidrosiæ. Anno
domini M.CC.LII. Pag. 39.

1253. *Serlonis* Archiepiscopi Nidrosiensis Confirmatio fundatæ a se communis mensæ Canonorum Nidrosiensium. Datum Nidrosiæ. Anno domini. M.CC.LIII. Pontificatus Anno I.

Pag. 39.

1253. INNOCENTII III. Privilegia Ecclesiæ Nidrosiensis Metropolitana, Data Perusii V. Kal. Martii. Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno M.CC.LII. Pontificatus vero Domini Innocentii Papæ III anno Decimo.

Pag. 41.

1255. ALEXANDRI Papæ IV. Confirmatio constitutionis *Serlonis* Archiepiscopi de communi mensa canonorum Nidrosiensium. Datum Neapoli iiii Kalendas Martii Pontificatus Anno Primo.

Pag. 45.

1255. *Knuti* Comitis, *Haconis* filii, Litteræ donationis, super unius Marcæ Bol in villa *Fiskin* in tractu *Surnadalsen* Nordmeriæ, hæreditate sibi relicta a matre sua, oblato Ecclesiæ Christi pro parte villæ *Heggina* ad *Æggam* in *Sparabui*, quam Comes *Sculius* illi obrulerat pro anima *Ingeridis* filiæ suæ, uxoris vero Comitis *Knuti*. Anno Domini. M.CC.LV. fyrsta vætr. Ærkibiskupsdoms herra. Æ. Ærkibiskups.

Pag. 46.

1260. ALEXANDRI IV. Bulla, quæ Capitulum Nidrosiense ab omnibus expensis, & provisionibus Legatorum, aliorumque immune declarat. Datum Anagninæ. XVI. Kalendas Augusti Pontificatus Anno sexto.

Pag. 46.

1264. *Birgeri* Archipostulati Nidrosiensis confirmatio fundatæ a *Serlone* Archiepiscopo communis mensæ canonorum Nidrosiensium, restitutis eidem omnibus, quæ per *Enarum* suum prædecessorem iniuste fuerant ablata. (*) f. a.

Pag. 47.

(*) *Enaro Smörbako* metropolim Nidrosiensem Regenti ab anno 1253 ad Annum 1263 *Birgerus* electione Capituli succedere desti-

destinatur. Sed consecrationem nunquam obtinuit, morte interveniente. Hoc igitur vel sequentis anni initio litteras præsentis dedit: etinim hoc Pallio decoratus Roma domum rediit eius successor. vid. F. Johannæ Hist. Eccl. Island. T. I. p.

1264. *Birgeri Archipostulati Nithrosiensis Compositio inter Canonicos & Fratres Prædicatores Nithrosienses.* - Pag. 48.

1264. *Hæconis Episcopi Osloensis Litteræ donationis factæ Canonicis Asloensibus Anno 1261 super IV Marcabol in Hæggæimis emtis a Fratribus ordinis prædicatorum; II Marcabol in Klanafladis acceptis a Sigurdo Jvari pro exsequiis sibi persolvendis; XII Orarum Bol in villa Berga, accepto ab Ecclesia Sti Nicolai pro I Marcæbol in Birka quam solverat Steinar Lassauki; & dimidiæ Marcæ Bol in Solbergis; VI Orarum Bol in eadem villa Berga commutato a Beino Sacerdote pro VI Orarum Bol in Solbergis; X Orarum Bol in Bærgslyckia obtento ab Ecclesia Sti Clementis pro I Marcæ Bol in Birka, & II Orarum Bol in Solbergis; tota insula Bædio. Pro quibus bonis Canonici ad Stum Halwardum anniversarios donatoris, eiusque matris singulis annis solemniter celebrent tribus missis, Elemosina XXX pauperibus eroganda, & oblatione candelarum, quarum singulas unam marcam ponderantes singulæ Ecclesiæ Osloenses cum una ora argenti ponderati accipient. Actum hieme Episcopatus XVII. sed a Nativitate Dni M.CC.LX. & IV hiemibus elapsis. Pag. 49.*

1265. *MAGNI Regis Hæconis filii Litteræ protectoriæ datæ Capitulo Nidrosiensi apud Stum OLAFUM. Actum Anno Dni M.CC. LXV. secunda hieme Regni.* Pag. 51.

1265. *MAGNI Regis Hæconis filii Litteræ Commutationis super villa Vatn ad Asos tradita Capitulo Nidrosiensi pro ista parte villæ Fiskir, quam a Knuto Comite acceperant Canonici.* Pag. 52.

1265. CLEMENTIS IV. Bulla protectoria data Capitulo *Nidrosiensi*.
Datum Perusy iij Kl. Aprilis pontificatus anno primo.

Pag. 52.

1266. *Thoreri* Episcopi *Stavangrensis* Litteræ Donationis factæ con-
silio MAGNI Regis, Capitulo *Stavangrensi*, super parte Deci-
marum Episcopaliū in *Finöya*. Datum Bergis Anno Do-
mini. M.CC.LXVI. Pontificatus Anno IX.

Pag. 53

1266. CLEMENTIS IV. Bulla confirmatoria constitutionis Serlonis Ar-
chiepiscopi de Comuni mensa Canoniorum. Dat. Viterby
viij Kal. Octobr. Pontificatus anno secundo.

Pag. 54.

1267. *Haconis* Archiepiscopi *Nidrosiensis* litteræ donationis factæ
Capitulo *Nidrosiensi*, super Ecclesia beati *Andree de Haug*
ab eodem libere possidenda, excepta Episcopalis procurationis
debita portione, Datum *Nidrosiæ* Anno Dni M.CC.LX.
VIJ. XVIIJ. Kal. Septembris. Pontificatus anno primo.

Pag. 55.

1268. CLEMENTIS IV. Bulla protectoria data capitulo *Nidrosiensi*. Dat.
Viterby v. Id Augusti pontificatus Anno Quarto.

Pag. 56.

1268. CLEMENTIS IV. Bulla confirmatoria super Ecclesia b. *Andree*
de *Haug* oblata Capitulo *Nidrosiensi* per *Haconem* Archiepi-
scopum *Nidrosiensem*. Var þætta brefgort. j *Urbe veth.* a iijj
Idus dægi Augusti Manadar. a iijj are vats paadömes.

Pag. 56.

1270. *Thoreri* Episcopi *Stavangrensis* Fundatio Nosocomii ad Eccle-
siam Sui Petri in usus Civium *Stavangrensiū*, datis in hunc fi-
nem, præter Ecclesiam Sui Petri, Regis MAGNI hereditariam,
prædiis, *Ingiallsvag* ab omnibus oneribus Regio iuri debitis
liberum; *Scialgsnæsi* parte ad ecclesiam non pertinente: insula
Foldöy dimidia; *Oganæs*; *Vidarack*; *Stolbiargir*; *Saxland*;

agro ab utroque latere viæ ad rivum ducentis; silva necessaria
& duobus pratis. - - - Pag. 58.

1271. *Askatini* Episcopi Bergensis Litteræ donationis factæ Comuni mensæ Canonorum Bergensium super *Ecclesia* sanctæ Trinitatis, minori, & medietate *Ecclesiæ* sanctæ Crucis. Datum Bergis Anno ab incarnatione Domini M.CC.LXXI. tertio Kalendas Maji. Pontificatus Anno Primo. - Pag. 59.

1273. *Th. Stavangrensis* Episcopi Litteræ donationis super *Ecclesia* de *Sola*, oblata communi mensæ Capituli *Stavangrensis*. (*) Datum apud Brua. anno domini. M.CC.LXXIII. Pontificatus Anno XVIII. - Pag. 60.

(*) Aliud huius diplomatis adest Autographum in Fascic. XXVI. No. 4. Datum apud Stawangriam. Anno Domini M.CC.LXXIII Pontificatus nostri anno XVIII. hiis vero testibus presentibus. Magistro *Amundo*. *Dagfinno* Capellano. *Erlingo* presbitero. *Johanne Albo* & aliis fide Dignis. Cui Sigillum corda sericea rubri viridis & flavi coloris appender.

1274. MAGNI Regis Litteræ Foundationis *Ecclesiæ* Duodecim Apostolorum Bergis. (*) f. a. - - - Pag. 61.

(*) Quo hoc anno actum fuerit docent Annales Mss. Hiemem 1272 & 73. communem *Tunsbergæ* Rex egit sed vere novo *Bergas* iter faciebat, ubi eius auctoritate *Rafnus Oddi* filius & *Thorvardus Thorarini* mutuo juramento, mutuam sibi amicitiam promiserunt. Sequenti hieme 1273. - 74. *Magnus* Rex Bergis erat & hac Capella Regis ad ædes Regias intra castellum structa perfecta que. 1274 circa festum Omnium sanctorum a Lugdunens. concilio rediit *Johannes* Archiepiscopus ferens secum partem ipineæ coronæ domini. Cuius Rex certior factus ex templo Apostolorum soleuni processione. Sanctis istis reliquiis obviam invit Proxima vero hieme Bergis transacta, Nidrosiam vere proficiscitur. Unde (ædificio templi Apostolorum ad finem perducto) litteras foundationis Anno 1274. a Rege datas esse patet.

1275. *Johannis*, Archiepiscopi *Nidrosiensis* Indulgentiæ XL dierum datæ iis, qui Ecclesiæ *Sri Swituni* Stavangrensis noviter combustæ manus porrexerint adiutrices. Datum Nidrosie Anno Dni. M.CC.LXX.V. XVI Kalendas Septembris. Pontificatus Anno VII. - - - Pag. 62.

1277. MAGNI Regis, HÆCONIS filii Fundatio *Hospitalium* ad *Vagshotnum Bergis*, Dedicatorum *Omni*bus *sanctis* & *Stæ Catharinæ*. Actum Bergis dimidio mense post Pascha a Nativitate Dni M.CC. hiemibus LXX hiem: & VII hiem. Anno Regni XIII. - - - Pag. 63.

1277. *Johannis* Archiepiscopi *Nidrosiensis* Litteræ donationis super Ecclesia *Stæ Mariæ & Mæren* oblata *Cum*mun*i* mensæ *Canonicorum* *Nidrosiensium*. Datum apud *Tunsbærg*. VI idus Julij. Anno ab incarnatione Dni. M.CC.LXX.VIJ. Consecrationis anno decimo. - - - Pag. 65.

1277. Compositio inita super dissidiis inter Regem MAGNUM & *Johannem* Archiepiscopum de variis Capitibus Juris Civilis & Canonici; præsertim de Electione Regum, eorumque Vassallagio Patrono Regni minus iuste adserio. (*). - Pag. 66.

(*) Alia hanc compositionem præcessit anno 1273, quam apud Raynald. Annald. Eccl. T. XIV. pag. 209. iisdem fere verbis conceptam legimus. conf. Th. Torfæi Historia Norveg. T. IV. p. 354. Ut vero eam sedis Romanæ auctoritate sua munire non placuit, novam consensu mutuo Rex & Archiepiscopus æternam duraturam commun*i* utriusque consiliatorum voluntate & consilio inierunt. Magna sunt, quæ cedantur clero verum maiora Regi. Posthoc enim tempus nec venalis morte Regum corona esse potuit, nec in Regnum successio ut olim vaga. Unde in dies Ecclesiæ usurpata hucusque auctoritas potentiæ crescenti Regum in tantum succubuit, ut *Terundus* Archiepiscopus Comitum Dignitate investiri honore sibi duxerit, eius vero successores Absque consensu Regis neminem a Capitulo eligi, electumve consecrari posse judicaverint. vid. Litteræ, quæ *Marcellus Schallotensis*, *Thorlacus Vibergensis*, *Gunnarus Stawangrensis*, *Hemmingus*

mingus Farenfis, Mathens Holenfis, Epifcopi, Alverus Sanctorum Apostolorum Bergenf. Gunnarus Afloenfis Regalium Capellarum collegiatarum præpofiti decernunt electionem *Olavi Thrunderi* a Capitulo Nidrofienfi factam, ob defectum confenfus regii effe jure nullam. Nidrofie Anno Dni M.CDL. die feptima menfis Aug. Autogr. membr. cum VII Sigg. in Archivo Reg. affervatur. Quam fic MAGNUS mulcendi artem animos a patre doctus tyrannidem feliciter infringere coepit, pofteri juftis limitibus defcripferunt. Nec mora: rediit mox alma Themis civilibus exulata diu bellis, & regnum floruit, donec Præfules (ut verbis utar CHRISTIANI III. in litteris ad *Esgerum Bilde*, datis in monafterio *Westerwig* fecunda die Paschatos 1537) Iterum imperandi libidine & licentia fummis ima miferent, & certam patriæ ruinam minarentur, quæ caufa fuit, cur ſeculares regni ſenatores, Nobiles omnes, civitatum rurisque incolæ, in comitiis 1537. Epifcopalem dignitatem, munus, nomen, lege abroga verint.

1277. *Johannis Archiepifcopi Nidrofienfis* Confirmatio contractus commutationis factæ inter Rectores *Ecclefie Crucis & Arnæ Blikafolum*, qui pro prædio *Blikar* in tractu *Strindensi* iis partes villarum *Skærdings ſcæidia*, *Vidum* in *Skaun*, & *Aſe* libere poſſidendas tradit, data ſimul venia incolis villæ *Leiræ* ſilvam *Blikenſem* in uſus neceſſarios vertendi. Actum Nidrofie a nativ. Dni M.CC. hiemibus LXX hiem. & VII hiem in Vere in die *Frejæ* 3: Veneris. Anno Archiepiſcopatus IX. Pag. 73.

1277. MAGNI Regis Litteræ, quæ uſuras pecuniæ & rerum inanimatarum interdicit, ſub poena amiſſionis rerum tali modo elocatarum, divendarum inter Regem & Epifcopum. (*) ſ. a. Pag. 75.

(*) Ut hæ litteræ colloquio cum Viciſibus & Haugenſia Tunsbergæ celebrata comitia frequentantibus, habito nituntur, crediderim eas eodem ac Compositionem præcedentem anno datas eſſe.

1277. MAGNI Regis Litteræ, quibus *Johanni* Archiepiscopo suis
que successoribus concedit.

- 1) Jus sumendi totam mulctam, quam sui famuli pro vulneribus,
& plagis sibi invicem illatis soluerint, nisi delictum fuerit
commissum in præsentia Regis; quo casu Rex dimidiam mul-
ctam capiat, omnem vero, si vitæ membrive jacturam inter
eos quis fecerit, etiam absente Rege.
- 2) Jus eos, qui citati coram Archiepiscopo & Capitulo apparere
noluerint; eadem, quam Jus civile statuit, mulcta pecuniaria
plectendi.
- 3) Jus monerandi *Nidarosia* tantam pecuniæ bonæ & dativæ sum-
mam, quantum unus monetarius cum famulo eudere potuerit.
- 4) Privilegium, quo singuli lapidicidæ, lignarii, & operarii qua-
dra Archiepiscopi victiantes, & qui ecclesiæ Sti OLAVI & Sedi
Archiepiscopali quotidianas operas collocant, ab expeditioni-
bus, & tractione navium eximuntur.
- 5) Liberam possessionem communis fundi in campis *Fluvollum*,
ubi Archiepiscopus extrui fecerat Hospitale in usus paupero-
rum, nec non ædium lateritiarum citra ripam amnis Niden-
sis, quas *Johannes Tinskasuin* quæstor Regius *Einaro* Archi-
episcopo olim collocaverat. Actum Bergis elapsis a Nativ.
Dni M. hiemibus CC. hiemibus LXX hiemibus & VII hiemi-
bus in Vigilia Crucis in Autumno. Anno Regni XIII. Pag. 76.

1277. MAGNI Regis Litteræ, quæ Civis Borgarthingensis secun-
dum Compositionem *Tunbergensem* decimas solvere jubentur.
Actum Bergis in festo Sti *Mauricii* Anno Domini M.CC.
(LXX) VII anno Regni XVIIJ. [XIII] Pag. 79.

1277. MAGNI Testamentum. Bergis MCCLXXVII. Kal. Augusti.
Pag. 251.

1278. *Johannis* Archiepiscopi *Nidrosiensis* Litteræ, quibus incolas
superioris partis territorii *Sparbuenfis* Ecclesiæ de *Mæren*, cu-
jus turris præterita hieme collapsa, haud modicis sumptibus
extruenda erat, solvere jubet dimidiam partem oblationum
singulis ecclesiis in eodem territorio debitarum, ut olim factum

est; etiamsi per aliquod tempus isthoc jure suo dicta ecclesia non usa sit. Actum Nidrosiæ in hieme, in secunda septimana post festum Julense 3: Natalitia, elapsis a Nativit. Dni M hiemibus CC. & LXX. hiem. & VII hiem. anno Archiepiscopatus XI. Pag. 80.

1278. MAGNI Regis Privilegia Civitatibus Hanseaticis, præsertim vero Lubicensibus data. Datum Tunsbergis anno domini Millesimo. ducentesimo. septuagesimo. octavo. quinto decimo kalendas Augusti, Anno Regni nostri Quinto decimo. Pag. 82.

1278. Petri Episcopi *Orchadensis* Indulgentiæ XL dierum, datæ iis, qui *Ecclesiæ Sancti Svithuni* noviter combustæ elemosinis subvenerint. Datum Tunsbergis Anno Dni M.CC.LXX VIIJ. IIJ. Nonas Septembris. Pontificatus anno IX. Pag. 83.

1278. *Andree* Episcopi *Osloensis* Indulgentiæ XX dierum datæ iis, qui *Ecclesiam Stæ Trinitatis* Stavangrensem visitaverint. Datum Tunsbergis anno domini M.CC.LXX.VIIJ.VIJ. Idus Septembris, Consecrationis anno XIJ. Pag. 84.

1278. MAGNI Regis Litteræ, quæis se suosque successores obligat, Præpositum Ecclesiæ Apostolorum Bergis, Episcopo & Capitulo ecclesiæ cathedralis præsentare, ab iisdem confirmandum. (*) Pag. 85.

(*) Ex mente *Arnæ Magnæi* ad hunc annum pertinet.

1280. Capituli Nidrosiensis testimonium de immunitate bonorum Ecclesiæ Cathedralis intra *Trandhemiam*, a tributis, tallis & quibuscunque collationibus, ita ut, neque Regi, neque alicui alteri, quam Ecclesiæ, eius coloni aliquid unquam solvant. Actum Nidrosiæ in auditorio domini archiepiscopi. Pridie Idus Martii Anno domini. M.CC.LXXX. Pag. 86.

1280. *Nervæ* Episcopi Bergensis testimonium de concordia ab Archiepiscopo frustra tentata inter ecclesiam & imperium super nova lege tributa & tallias clericis & eorum prædiis imponenti. Datum Bergis. XVI. Kal. Aprilis, Anno supradicto. Pag. 89.

1280. *Thorfinni* Episcopi Hamarensis Indulgentiæ datæ iis, qui ecclesiæ *Sti Swithuni Stavangrensis* Cathedrali manus porrexerint adiutrices. Dat. Bergis, Anno domini. M.CC.LXXX. pridie Idus Julii. - - - Pag. 91.

1280. *Forundi* Episcopi Holensis Indulgentiæ datæ iis, *Ecclesiæ Sti Swithuni Stavangrensis* Cathedralis manus porrexerint adiutrices. Datum Bergis Anno domini M CC.LXXX pridie Idus Julij. Pontificatus Anno (numerus deest). - - - Pag. 92.

1280. *Arnonis* Episcopi Skalholtensis Indulgentiæ datæ iis, qui ecclesiam *Sti Swithuni Stavangrensis* visitaverit. Bergis. Anno Dni M.CC.LXXX. IX Kal. Augusti. - - - Pag. 160.

1280. Septem Episcoporum testimonia de Juramento *ERICI* Regis, Ecclesiæ & Archiepiscopo, 1280. in festo *Sti Swithuni*, inter sacra Caronationis Bergis, præstito. Actum Bergis VIII. Kal. Augusti. - - - Pag. 92.

1280. Capituli Nidrosiensis testimonium de monitione Dominis *Hallkelo* & *Johanni* Baronibus atque *Erlendo* Ballivo facta ab *Johanne* Archiepiscopo, ne ecclesiam ejusve possessiones & personas talliis, aliisve oneribus gravarent. Domini MCCLXXX. III. Nonas Octobris. - - - Pag. 94.

1281. *Audeni Hugleiki* filii Litteræ donationis Monasterio *Munkali-fensi* Bergis, super. V. manadamata bol villæ *Vnnarsetri* in *Stafsneso* ad *Sunfiordas*, in gloriam dei, parentum & uxoris suæ

suæ *Gyridis* factæ. Actum anno domini M.CC.LXXXJ. in festo sanctorum Cosme & Damiani Martirum. - Pag. 96.

1282. *Erlingi, Petri* Episcopi e fratre nepotis, personæ ecclesiæ beatæ *Mariæ*, quibus *Erico* Abbati & monasterio *Munkalifensi* prædium *Rossanæs* pro III marcis argenti puri, unacum parte prædii *Pornsey* dicti, vendit atque scotat. Actum anno domini M.CC.LXXX. secundo. - Pag. 96.

1283. *ERICI* Regis & *Haconis* Ducis Noruegiæ Litteræ protectoriæ datæ Ecclesiæ & Capitulo *Nidrosiensi*. Actum Bergis (*) elapsis a Nativitate Dni M. hiemibus CC.LXX hiem. & III hiemibus, Anno Regni IV. - Pag. 97.

(*) De modo veteribus Danis, Norvegis & Islandis solenni computandi Annos per hiemes vid. Lackmanni Tractatum. Kilix hac de re editum 1746.

1283. *Arnonis* Episcopi *Stavangrensis* litteræ donationis super terra *Faxstadr* in parochia de *Sand*, factæ communi mensæ Canonorum Capituli *Stavangrensis*. Datum M.CC.LXXXIII. In exaltatione sanctæ Crucis, consecrationis anno VII apud *Stavangriam*. - Pag. 97.

1283. *Olasi Erlendi* filii, *Ingeburgis Johannis*, & *Ingeburgis Amundi*, testimonia, super donatione II manadamata bol prædiorum *Vilreidhi*, & *Langakir* in Præfectura navili *Gemlastadensi* ad *Nordfiordas*, facta Monasterio *Munkalifensi* a *Steinvora Osteni* filia. Scriptum *Kirkiueidhe* die proxima ante festum undecim milium Virginum Anno Regni *ERICI* Regis Norvegiæ IV. - Pag. 98.

1284. *Aslaci* (*) *Johannis Tuiskaueni* filii Testamentum, quo relinquitur *Eilifo* legifero culcitra sua maxima, securis, gladius. tresque clipei; illius vero conjugi *Ferdrudi* tapetes & tentoria ædis inferiora, culcitra simplici velamine obducta, aliaque minor. Ecclesiæ cathedrali, ad quam sepeliri voluit, cista & rose

rosæ duæ argenteæ inauratæ, quibus redimantur in usus clericorum & ædituorum funeri obviam euntium libra ceræ & quatuor marchæ argenti; Canonicis pro anniversario celebrando I marchæ bol prædii *Krokstadorum* in *Skauna* & dimidiæ marchæ bol prædii *Saltnefi*: Sto OLAVO & ecclesiæ Cathedrali uncia argenti; Ecclesiæ Sti *Olavi Nidrosiæ* IV Ortuga bol prædii *Strönd* pro pice, quæ obducatur, coimenda: Altari Sti OLAVI in eadem ecclesiâ, peristroma & frontale (**) sericum. *Augmundo* ad ecclesiâ Sti *Clementis*, crux & tunica: Domino *Erlingo Hildæfilio* Jus, fibulam auream, (***) sceptrum & cornu pro XIII marchis retinendi. ERICO Regi & *Audeno Hugleiki* filio Jus & cura patrimonium suum, hæreditatem & donationem sibi a sorore lege relictam petendi & dividendi, ut & obligatio debita, æs alienum, in eventum, si Rex sibi successerit, unius marchæ bol prædii *Saltnefi*; & Domino (****) *Audeno Hestakorn* alterum ejusdem loci marchæ bol. f. a. Pag. 99.

(*) In Diplomate anni 1277. vocatur *Tinskarin* Qvæstor Regius. vid. p. 76 - 78.

(**) De serici usu vestuario apud antiquos valde frequenti vid. *Snorro.* in vitis MAGNI Nudipedis, & HARALDI Gilli Regum. *Njal-saga* pag. 125. & illustris *Lagerbring* in notis ad Monumenta Scanica T. I.

(***) *Spira* tam sceptrum quam baculum notat, & sine dubio hic baculus intelligitur, qui homini privato magis convenit.

(****) Ex nomine *Audeni Hestakorn* colligitur circa hoc tempus litteras esse datas, nam paucis posthæc annis mortuus est.

1284. *Ferundi* Archiepiscopi *Nidrosiensis* Litteræ, quibus *Arnæ* Episcopo Ecclesiæ Cathedrali *Stavangrensi* prædium *Sunnana* in *Vikadale*, illis a Domino *Sigurdo* consensu sororis suæ *Ingeburgis* oblatum adjudicat, illudque ab *Ingemundo* & *Osmundo* ejusdem ecclesiæ Canonicis restitui jubet, pecunia, quæ prædium emerant, ab ecclesiâ accepta. Actum *Stavangriæ* die (*) *Frejæ*, ante festum Trinitatis anno Archiepiscopatus IV.

Pag. 101.

(*) Nor-

(*) Norvegi dies Romano more Deorum nominibus vocarunt sequenti ratione; *Sunnudagr* iis erat Dies solis; *Mánudagr* dies lunæ; *Tírsdagr* dies *Tiri* s. Martis; *Odinsdagr* dies *Odini* s. Mercurii; *Þorsdagr* dies *Þori* s. Jovis; *Freydagr* dies *Freyæ* s. Veneris; *Laugardagr* dies lavationis: fordibus per præcedentes contractis, abjiciendis destinatus. In *Islandia* vero mos ethnicus lege abrogatus est seculo XI auctore Sto *Johanne* Episcopo *Holensi*. Est igitur in hunc diem apud eos *Drottinsdagr*, dies dominica. *Annardagr viku*, secunda dies septimanæ. *Þridiudagr* tertia dies. *Midvikudagr* dies septimanæ media. *Fimmtudagr* dies quinta. *Föstudagr* dies Jejunii sc. Veneris. *Þvattudagr* dies lavationis s. *Laugardagr* dies lavacri sc. Saturni.

1284. *Amundi Harald* filii & N. Sacerdotis, Regis Norvegiæ Nuntiorum Litteræ, quæ *Petrum* de Ordine fratrum Minorum in *Horsnæs* & Advocatos Regis Norvegiæ in *Noriutia* monent, ut bona in *Rolde*, *Skandthorp*, *Thrywad*, *Byrsting*, *Flö*, *Hyldislöff*, *Methalby*, *Rostveth* & *Agisthorp*, Domicellis *Jutta* & *Agneti*, *ERICI* Regis filiabus loco patrimonii adserta, iis, earumve nuntiis libere resignent, nec in posterum de eis aliquatenus se intromittant, - - - Pag. 102.

1285. *Nervæ* Episcopi *Bergensis* Confirmatio Commutationis bonorum inter Claustrum monialium *Bergense* & monasterium *Sui Michaelis* ibidem, quæ *Ericus* Abbas *Munkalifi* quartam partem prædii *Skeidi* in *Cormta* (cuius reliquum prius tenuit,) ab *Afa Eilifi* filia Sororibus datam, accepit, pro V manada mata leigu prædii *Lodhuthueitt*, & V. marchis argenti *Norvegici* defæcati. Actum a Nativit. Dni M.CC.LXXX & V. hiemibus. Die Lunæ in Septimana muta, 5: proxima ante Pascha. Pag. 103.

1285. Magistri *ERICI* Præpositi territorii *Lifensis* Litteræ, quibus *Erico* Abbati Monasterii *Munkalifensis*, *Bergis*, prædium *Auridhadal*, emptum ab *Amundo* de *Fættenom* & *Roari* filiis, pro XV Marcis argenti puri, quas se accepisse profiteretur, vendit.

dit. Actum elapsis a Nativitate Dni M.CC.LXXX & V. hiemibus. in Vigilia Sti *Hallvardi*. - - Pag. 104.

1285. *Ingeburgis* Reginae *Norvegiæ*, *Erici* Abbatis de *Munkalife* & *Erici Dugalli* filii, Litteræ, quibus *Nervæ* Episcopo Bergenfi & domino *Bernoni Erlingi*, filio Nuntiis Regis *Norvegiæ* in *Sveciam* euntibus, in mandatis dant. I) Si litteræ, quas secum ferunt, non adprobentur, compositionem quomodo velint, dummodo de milite conducto mentio non fiat, cum Rege *Sueciæ* ineant, & tempus foederis utrinque sancienti ad festum *Johannis Baptistæ* constituent. II) Regem *Daniæ* adeant mutui foederis svasores, illique *Ordostam*, cum *Tiorna* si necessitas urserit, pro sex mille marchis, quarum tamen pars *Norvegis* damna passis cedat, oppignorent; caventes, ne Rex *Daniæ* ante, quam termini pecuniæ solvendæ, sive tot anni, quot sunt millia marcharum, præterlapsi fuerint, dictis terris suos præficiat homines: dieque Sti *Canuti* ad *Gulbergsheidam* foedus pangi postulent. III) *Salvum Conductum* *Hanseaticis* pacem postulantibus nomine Regis polliceantur. IV) Regi *Daniæ* foedus proponant mutuae defensionis, quo caveatur, ne alteri sine alterius consensu cum *Hanseaticis* pacem ferire liceat. Anno VI Regni *ERICI* Regis. M.CC.LXXXV. Pag. 104.

1285. MAGNI Regis *Sveciæ* testimonium, mutuam in commerciis libertatem *Norvegos* inter, & Civitates *Slavicas*, foedere Anno Dni 1285 vigilia omnium *Storum Calmariae* pacto, initam fuisse. Actum *Calmariae* Anno Dni M.CC.LXXXV. Pag. 106.

1286. *Honorii* IV Bulla. qua Regem *Norvegiæ* rogat, legem *Sterlingos* argentumve clericis vendi caventem aboleat, cum ea in rerum terræ Sanctæ dispendium vergeret. Datum Romæ apud S. Sabinam Nonis Januar. Anno I. - - Pag. 107.

(*) conf. Raynaldi Annal. Eccles. T. XIII. ad hunc annum.

1286. *Brinjulfi* Episcopi *Skarenfis* Indulgentiæ datæ iis, qui Ecclesiæ *Sti Svithuni*, Stavangriæ noviter combustæ manus porrexerint, adiutrices. Datum apud *Liudusiam*, Anno Domini M. CC. LXXX. VI. VI. idus iulij. Pag. 108.

1287. *Gautonis* Junioris, Baronis *ERICI* Regis Norvegiæ, Litteræ, quibus Domino *Erico* Abbati de *Munkalife* scotasse testatur XX manada matabol prædii *Horgalandi*, cuius partem dimidiam olim monasterio vendiderat. Bergis, elapsis a Nativitate Dni M. CC. hiemibus LXXX. hiemibus & VII hiemibus die Lavationis: Saturai in Septimana Paschatis. Pag. 109.

1287. *ERICI* Regis & *Haconis* Ducis Litteræ protectoriæ de *Stigoto Andreæ*, *Nicolao Knuti*, *Micolao Hallandsfar*, *Petro Jacobi*, *Petro Pors*, *Stigoto Nicolai*, *Aghoni Cake* & *Raoni Johannis*. Datum, Tonsberg Anno Domini Millesimo Ducentesimo Octogesimo septimo. in Crastino Natiuitatis beati *Johannis Baptistæ*. Pag. 110.

1287. *Haconis* Ducis Privilegium Lubicensibus, aliisque Civitatibus Slavicis datum commercia in suo ducatu libere exercendi. Dat. *Alloia*. Anno Domini M. CC. LXXXVII. tertia feria infra Octavas assumptionis b. Marie Virginis. Pag. 111.

1288. *Johannis* Abbatis de *Lysa*, totiusque conventus Litteræ, quibus *Erico* Abbati de *Munkalife*, prædium *Haughaland* in *Framnteso* sibi suisque fratribus a Dno *Primo Gautonis filio* pro sustentatione filii sui Dni *Johannis* datum, tradit, pro *Nedrehus* & præstanda ab hoc servitute, eodem modo, quo illud a Dno *Gautone Unga* coemerunt. Actum a Nativitate Dni M. CC. LXXX & VIII hiemibus, die *Fabiani & Sebastiani*. Pag. 112.

1288. *Magnildæ Halkeis* filia litteræ, quibus *Erico* Abbati & monasterio *Munkalifensi Bergis*, X *manadamatabol* in prædio *Se-me* in *Sognia* pro XLV marcis argenti Norvegici, quarum tres una marca argenti puri valent, vendit & scotat lege re-luitionis, post quinque annos faciendæ, ita tamen; ut Abbati ante *noctem sanctam* re-luitio declaretur. Actum die *Frejæ* Anno Dni M.CC.LXXXVIIJ. - - Pag. 113.

1288. *Haconis* Ducis Norvegiæ Privilegium datum Septem Civita-tibus Slavicis, *Lubeck*, *Rostock*, *Stralsund*, *Wisnar*, *Gripeswold*, *Rige* & *Wisby*, quo a telonii solutione, quæ in captura halecium fieri solet, eximuntur, donec pecunia a *Nor-vegis* dictis ciuitatibus secundum foedus *Calmaricæ* factum de-bita, numerata fuerit. *Dunnersbork* in festo *nativitatis beatæ virginis* sub anno Domini M.CC.LXXXVIII. Pag. 114.

1289. *Ewindi* Episcopi *Asloensis* Indulgentiæ datæ iis, qui Ecclesiam *Sti Swithuni Stafangrensis* cathedralem devotionis causa annua-tim visitaverint. Datum *Asloia*. Anno domini M.CC.LXXX. IX. XVI. Kalendas May. - - Pag. 117.

1289. *Haconis* Ducis Norvegiæ litteræ, quibus *Vidaro*, suo ho-spiti, & *Ragnildæ*, uxori *Thoralfi* aream *Osloæ* ad *Lidas* boream versus sitam, perpetuo possidendam confert. Actum *Osloæ* elapsis a *Nativitate* Dni M. hiemibus CC. hiemibus. II. X. decadib, hiem. & IX hiemibus. VII Noctibus ante festum *Pen-tecostes*. - - Pag. 116.

1289. *Haconis* Ducis Norvegiæ litteræ, quibus *Arnæ Gasse* II. ora-rum bol prædii *Greinarud* in *Folla* siti, tamdiu locat, quamdiu censum a *Quæstore* petiitum erogare valuerit; datque ve-niam conductori terræ desertæ ad Ducem pertinentis partem, quantam potuerit maximam cultura subijciendi, conditione adjecta, ut pars dimidia Duci, quando voluerit elocanda affig-netur,

d

Dipl. Arn Magn. Vol. II.

netur; alteram vero *Arnas*, sui que hæredes retineant offerendam Duci, quando eandem abalienare voluerint. Datum Osloæ die Lunæ proxima post Festum Michaelis. Anno Ducatus X. Pag. 117.

1290. *Magnildæ Halkelis* filiae litteræ quibus *Erico* Abbati de *Munkalife* XIV manada matabol prædii *Sæimar* in *Vikia* ad *Sogniam* siti, pro XII oris argenti defæcati singula vendittali conditione, ut dictum prædium Abbati per quinque hiemes tenere liceat, post id uero tempus *Magnildæ* illud ante noctem sanctam reluere integrum sit pecunia æque bona, cuius tres marchæ Noruegicæ unam defæcatam valeant. Anno domini M. CC.XC. Pag. 118.

1290. *Hæconis* Ducis Norwegiæ lex operaria, jubens

- 1) Viris plena mercede operas elocantibus in *Heidmarkia* & *Hadelandia* solvi unidiam *Hæfsældam* butiri pro II oris; V. ulnas lintei aut XII ulnas panni cannabei pro I ora, unacum tribus oris argenti; in *Raumarikia* vero, III oras panno domestico, linteove secundum consuetudinem antiquam, & III oras argenti, numerari; atque in *Gudbrandsdalia* XII ulnas panni domestici, & III oras argenti, dari
- 2) Eos, qui ædes hominibus operi subeundo aptis locant, I Marcæ argenti mulctam Regi pendere
- 3) Pacem agrariam ad quatuordecim post festum Sæi Halvardi dies extendi debere. Datum Osloæ VII noctibus post festum Candelarum Anno Ducatus XI. Pag. 119.

1290. *Jerundi* Holensis & *Arnæ* Skalholtensis Episcoporum Litteræ quibus perhibent se variorum testimonia audiisse, dicentium, Archiepiscoporum procuratores (*) pacem Julensem die Sancti Thomæ in foro semper, nunquam vero officiales Regios, Nidrosiæ proclamavisse. Actum Nidrosiæ in prima (sc. Quadrage-

dragesimæ) septimana Jejunii post nativitatem Dni M. hiemibus
CC.XC hiemibus. - - - Pag. 121.

(*) De pace Natalitiorum festo Leges *Bergenses* sec. XIII Capitibus primis quinque agunt. In primis lex esto, ut conventus celebratur publice die S. Thomæ, & pax tribus septimanis duratura solenniter indicatur: quæ si fracta fuerit operibus injuriisve mulctæ in duplum augeantur. Plateæ vacuæ sunt, nec naves, nec tigni trahuntur, quæstori, si secus factum fuerit, cessuri. Nocte nullus exito, aliorumve ædes frequentato. Stans in porta foribusve examini subicitur. Causæ jure personarum rerumque ex capite furti legitime aguntur. Pacta civibus utilia, dextris stabilita, vim & effectum sortiuntur. Ebrii five viri five fæminæ per urbem vagantes recta ducuntur domum, si loqui valuerint; si non, in proxima domo, deponuntur donec lingua redierit, secus faciens marca argenti mulctator. Per festum Natalitiorum excubiis securitas civium sacra esto. Plura huc facientia desiderans adeat Jac. *Bircherodii* Palæstram Antiquariam Havn. 1688. p. 66. seqq. & J. *Loecenii* Antiquitates Svio-gothicas. Lib. I. Cap. 5

1290. ERICI Regis, & *Hæconis* Ducis Norvegiæ Edictum, quo Jus Ecclesiasticum vetus, circa decimas & poenas episcopis cleroque a laicis debitas solummodo observari jubetur, posthabita compositione Tunsbergensi (pag. 66.) cui in his articulis, pactum cum *Jorundo* Archiepiscopo ejusque suffraganeis omnibus initum vim deesse sanxit. Actum Bergis VII (*) noctibus post festum Pentecostis Anno Regni XI. - Pag. 122.

(*) Ut Norvegi annos secundum *hiemes* semper fere numerabant, sic non Dierum numerum, sed noctium computant, sic constituunt sic condicunt, ut nox diem ducere videatur. Utrumque in Islandia hodie est in usu.

1290. *Hæconis* Ducis Norvegiæ litteræ, quibus *Andree*, hospiti suo aream Osloæ in *Lyckium* sitam donat. Actum Tunsbergæ post nativ. Dni M. hiemibus ducentis hiemibus & Nonaginta hiemibus, in Vigilia festi Trinitatis Anno Ducatus XI. Pag. 123.

1290. *Terundi* Archiepiscopi Nidrosiensis litteræ, quibus notum facit, se jussisse dominum *Beronem* de *Gizka*, per Dominum *Lodium* de *Vigr* & Dominum *Johannem Birkebeinum Nidrosiæ* ad festum Sui Petri in Cathedra, comparere; ut vero non venerit, fecisse tamen ejus in ecclesiam crimina variorum testimoniis juramento confirmatis extra dubium poni. Quod scilicet

1) Privilegium a MAGNO Rege Ecclesiæ super jure monetam cudendi, Bergis datum revocaverit

2) In Comitibus *Brudarbergæ* ad (*) *Vagas* celebratis, prohibuerit Ecclesiæ decimas de lucro, de premio vaccarum elocatarum, de caseis, & de phocis solvi, nec de rebus cæteris, ante, quam expensæ fuerint subtractæ.

3) Usus libri *Vagensis* civibus interdixerit, affirmans Regem vel le unum Jus per totum Regnum observari.

4) Jus Ecclesiasticum Verus tempore *Hæconis* Regis & *Sigvardi* Archiepiscopi usu receptum jussit solum vim habere, præpositos, & decimas, quas illud nescit, abrogando.

5) Causas fori ecclesiastici iudicio seculari subesse sanxerit, & multas Archiepiscopo debitas extorserit. Dat. Nidrosiæ Post. Nativit. Dni M. niem. CC. niem. XC niem. in septimana post festum Omnium sanctorum. Pag. 124.

(*) Emporium *Sundmöræ* celeberrimum olim. Vid. Celeberr. J. Strömii *Beskrivelse over Sundmör.* p.

1290. *ERICI MAGNI* Regis & *Hæconis* Ducis litteræ Protectoriæ datæ Monasterio Sui *Michaelis* Bergis, sub nomine *Munkalif* ab *EYSTENO* Rege primum instituto, quibus mulctæ a familia monasterii Regi solvendæ, illi remittuntur. Datum Bergis MCCXC. Anno Regni XI. Pag. 127.

1291. *ERICI* Regis Litteræ protectoriæ datæ monasterio *Munkalif*, quibus capturam phocarum & piscium, (*) ovorumque collectionem in fundis monasterii, præsertim in prædiis *Laghöy* & *Feöy*,

Feöy, omnibus aliis interdicat. Anno Regni XI in septima-
na Paschatis. Pag. 128.

(*) Ovorum Anatis molissimæ cuius in Norvegia septentrionali &
Islandia benefica munera plumarum ovorumque a fundorum do-
minis multi æstimantur.

1291. *Nicolai* IV Bulla indulgentias I. anni & XL dierum iis con-
cedens, qui Ecclesiam Monasterii *Scti Johannis* Bergis Ordi-
nis *Scti Augustini* visitaverint, eique manus adjutrices porrexe-
runt. Dat. apud *Vrbem* veterem. XV. Kal. Octobris pontifica-
tus Anno tertio. Pag. 128.

1292. *Hakonis* Ducis Norvegiæ Litteræ protectoriæ datæ Canonicis
Ecclesiæ *Stavangrensis*, quibus eosdem, a tributis, & expe-
ditionibus, iis exceptis, quas summa patriæ necessitas exege-
rit, immunes esse jubet. Actum *Stavangriæ* Post nativit. Dni
M. hiem. CC hiem. & IX decad. hiemum, & II hiem. die Lu-
næ ante festum *Hallvardi*. Anno Regni XIII. Pag. 131.

1292. *ERICI* Regis Norvegiæ litteræ protectoriæ datæ Civibus *Bre-
menfis*, quibus theloneum quinque denariorum Sterling:
pro singulis allecium lastis solvi jubet. Datum in Civitate *Ber-
genfi*. Anno Dni M.CC. Nonagesimo secundo, ydus Julii.
Anno regni tertio decimo. Pag. 131.

1292. *ERICI* Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ privilegium *Lube-
censibus* datum, quo mercatoribus per castrum *Hunals* & *Hialm*
transeuntibus securitatem promittunt, officialibusque injungunt
prouidere, ut pretia rerum a *Lubecensibus* venditarum vendi-
toribus prompte solvantur. Datum *Tunsberg* Anno domini
M.CC. Nonagesimo secundo in Crastino *Laurentii* Martyris.
Pag. 133.

1292. *Haquini Ducis Norvegiæ privilegia Civibus de Gripsvold data, qveis*

- 1) eximuntur a necessitate homines capite plectendos ad supplicium educendi,
- 2) libertate donantur, merces in terram exponendi venia a Ballivis non petita, ut &
- 3) hæreditatem in Norvegia relictam, per procuratorem auferendi
- 4) Crimen falsi ex capite farinæ aliarumve mercium juramento eluendi
- 5) Foederis Calmariae arbitrio MAGNI Svecorum Regis initi, participes declarantur. Datum Tunsbergis, Anno Dni. M.CC. Nonagesimo secundo, in die Assumptionis Mariæ Virginis gloriosæ. - - - - - Pag. 134.

1293. *Johannis Nicolai dicti Birkebein testimonium* 1) *Johannem* Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo medietatem Ecclesiæ Sti OLAVI obtulisse. 2) Capitulum decimas ac proventus Ecclesiæ b. MARIE de *Merin* per aliquot annos libere recepisse. 3) Canonicos a tempore immemoriali pactum in curia Archiepiscopali in summis anni festivitibus habuisse, & in coena domini eorundem quemvis XX sterlingos & de *majori altari* Nidrosiæ in Ecclesia cathedrali unam marcham argenti puri talentumque ceræ accepisse. 4) Archiepiscopum Jurisdictionem Ecclesiasticam in sua diocesi nunquam sine consilio capituli exercuisse, officiave alicui contulisse. 5) Canonicos auctoritate propria clericos in civitate delinquentes, sæpius & vinculis puniri, & de iis poenas sumi, curavisse. Actum Nidrosiæ. X. Kal. Martii, Anno domini. M.CC.XC. (*) tertio Indictione Septima. - - - - - Pag. 135.

1293.

(*) tertio ad autographum pag. cit. restituendum.

1290. *Erici Abbatis de Munkalife* totiusque Conventus litteræ, quibus suos in *Huitingseyis* fundos locant sc. *Reidaro*, *Midlyngh* pro VII Pund, *Thoraldo* & *Auduno*, *Norflaböö* pro XI Pund; *Havardo*, *Haland*, pro dimid: lesta minus I Vætta & *Erico Yslabö* pro I Vætta & Pund; *Bernoni Rossøyam* pro III & dimidio pund, ea conditione 1) ut monachorum dominio ædes omnes reliquantur inquilinorum impensis, in eodem quo tunc erant statu semper conservandæ 2) fundi filio aut filiis nepotibusque dictorum virorum, quos Conventus aptos esse duxerit, futuris temporibus successive elocentur. 3) Lumina ecclesiæ singuli pro rata fundorum offerant. 4) Insula *Hæggeitill* prædiis *Midlung* & *Haland* pascui vice fungens cedat. Datum a Nativit. Dni M. hiem. CC. XC hiem. & tribus hiemibus. Die Martis ante medium Jejunii. - Pag. 137.

1293. *Oddi Forunnæ* filii & ejus conjugis *Ulfuildæ*, litteræ, quibus se suæque bona monasterio *Munkalifi* offerunt: scilicet I manada mata leigu prædii *Sæltum*: II & dimid. manadamata læigu prædii *Milliofstunni*: IX manadamata læigu prædii *Krangöyen*: IIIJ manada mata læigu prædii *Næstöyen*. Actum a Nativitate Dni M. CC. XC. hiemibus & tribus hiemibus. Die Jovis ante medium Jejunium. - Pag. 138.

1293. *Johannis* Notarii, *Ormi Kastle* & *Svenonis Beronis* filii testimonia se vidisse *Sigurdi* legiferi Sententiam, qua prædium *Birkjar* fratribus *Oddo* de *Rogne*, *Hallrodo* de *Ringæimi* & *Enaro Pinning*, seu ejusdem allodii dominis adjudicaverat, confirmatam litteris *Erici Magni* Regis & *Haquini* Ducis Norvegiæ. Datum Bergis die Martis in tertia septimana Jejunii longi. Pag. 139.

1293. *Erici Abbatis de Munkalife* litteræ, quibus profitetur se ab *Guthormo Hallvardi Bollæ* filio, vigilia S. Thomæ emisse II manada mata leigu prædii *Odrin* in *Listå* sit, pro IX marchis argenti

argenti currentis, quæis victum festo Natalitiorum adhibendum redimeret; die vero *Valentis* subsequente reliquam ejusdem prædii partem sc. IX & dimid. manada mata bol, singula pro IV. & dimid. marchis: tali conditione, ut allodii dominis dictum prædium quando placuerit, jus retrahendi esset. Datum Bergis Post nativit. Dni M.CC.XCIII hiemibus die Tiburtii & Valeriani. - - - Pag. 141.

1293. *Haquini* Ducis Norvegiæ literæ protectoriæ datæ Canonicis Vibergensibus in *Læsö* existentibus. Datum Wæthæl Anno Dni M.CC. nonagesimo tercio, in die beati Bartholomei Apostoli. - - - Pag. 142.

1293. *ERICI* Regis Norvegiæ Treugæ cum civitatibus Vandalicis. Datum in civitate Bergen, sub anno Dni M.CC. nonagesimo tertio proxima sexta feria ante festum beator. Viti & Modesti Martirum die & anno supradictis. Anno vero Regni quartodecimo. - - - Pag. 142.

1293. *Einari* Abbatis de *Munkalifé*, litteræ, quibus profitetur, se suumque conventum a *Johanne Kar*, prædium *Ryoseter*, ea conditione argento Norvegico emisse, ut venditor per sex hiemes illud inhabitaret, mercedem monasterio solveret, ædesque suis sumtibus factas rectas conservaret: isto vero tempore elapso, intra tres proximas hiemes propria pecunia dictum prædium relueret, omni secus in posterum illud redimendi spe resecta. Ut vero hæc eo certiora essent, *Johannes*, monasterii oeconomus, Abbati. V. orarum Bol prædii *Moom* vadimonio dedit. Dat. est hoc Cyrographum Anno Graciæ M. CCXC, tertio. die Katherine Virginis. - - - Pag. 144.

1294. *ERICI* Regis Jura *Bergensibus* data, quibus

- 1) Clerici aulicique pro suis in urbe ædibus expeditiones faciant, aliaque onera postulati subeant, a quæstore, modo secus fecerint, cogendi, pignus ædi, citatione quinque noctium, imponendo.

ponendo. Contumaces tribus marcis, & ejectione ex domo per concives facienda puniantur.

2) Tam extranei quam indigenæ sub poena exilii, honorumque conventus aut factiones non ineant, legesve aut statuta condant, scientes in Rege solo esse jus ferendi leges.

3) (*) Computationes, & Gildæ Nuntiis, Aurifabris, *Angliam* frequentantibus, famulis, testibus, quæstoris emissariis, omnesque id generis prohibentur.

4) Tabernæ publicæ, ubi collatitia pecunia bibitur, jure fruuntur veteri.

5) Arma præter quæstorem, eius mandatorios, horumque famulos, quibus cura urbis publicæque securitatis incumbit, nemo portet, sub poena III marchar. & amissione armorum.

6) In litore, foris, aliisve locis publicis præter veniam a Rege impetrandam ædes nemo educat.

7) Unde examini Jus eorum, qui domos ad litus posuerint, diplomate regio carentes, subijciatur: quorum, pro re nata, alii ædibus litteris Regiis munitis fruuntur, alii ædes amittere jubeantur.

8) Qui loca publica aliaque jura Regis hæreditaria aliis contulerit, reus læsæ maiestatis habeatur.

9) Consules juri dicundo maiorem, idque magis seriâ, quam antea operam navent, cuius fidem juramento electi præstent, velint nempe Jus civibus sine ullo discrimine dicere, quæstorique & legisfero petentibus ope & consilio semper adesse.

10) Magistratus ab expeditionibus exemptus sit, ut officio eo maiori cura vacent.

11) Civium consilio magistratum alternari, desides amoveri & novos eligi Quæstor & Legisfer faciant, Rege non præsentem.

Actum Bergis die mediæ septimanæ proxima ante medium junium Anno Regni XIV. Pag. 145.

(*) *Gildas* in Norvegiâ primus introduxit *OLAFUS*, qui etiam hunc in finem *Nidrosiæ* coenaculum convivii celebrandis strui fecit,

fecit, necnon in emporiis alia plura, quibus in locis computationes circum circa per domos vagatae fuerant, nec ulli licitum fuit computationes celebrare nisi in his coenaculis, quae in Regis tutela erant. Vid. Snorr. T. III. p. 180.

1294. ERICI Regis & *Haqvini* Ducis Norvegiae Privilegia data Civitatibus Hanseaticis (*). Datum anno & loco superscriptis in octava beatorum Petri & Pauli Apostolorum anno vero regni quinto decimo. - - - Pag. 147.

(*) Vid. J. C. H. Dreyeri Specimen Juris Publici Lubicensis circa inhumanum Jus Naufragii p. 94.

1294. ERICI Regis Edicta Islandis data. Actum Tunsbergæ a nativitate Dni M.CC. Novem decad. hiemum & (*) III hiemibus in Vigilia Svithuni Anno Regni XV. - - - Pag. 153.

(*) Hic sine omni dubio IV legendum est, ut cum æra regni numerus annorum conveniat.

1294. ERICI Privilegia Bremensibus data, quibus 1) eos in familiarissimos & speciales amicos recipit, & pro cunctis mercatoribus Angliæ & Teutoniæ familiaritatis suæ consortio aggregat. 2) telonium trium solummodo denariorum pro singulis allecium lastis eos solvere jubet. Datum Tunsbergis XII Kalend. Augusti Anno Dni M.CC. nonagesimo quarto, Anno regni XV. Pag. 155.

1295. *Arnonis* Episcopi Stavangrensis Apostoli dati suis Canonicis super appellatione ab sua sententia super decimis in *Finöy* per *Thorgillum* Episcopum, a Cathedra abalienatis. Datum Stavangriæ Anno domini, M.CC.XC. quinto. tercio Idus Januarij, Pag. 157.

1295. *Erici* Abbatis de Munkalife Sententia, qua, auctoritate *Haconis* Ducis Norvegiæ fungens, Ecclesiæ de *Sande* piscationem in amne inter *Sande* & *Faxstados*, Litteris Domini *Halthoris* legiferi *Suldali* colonis minus juste adjudicatam restituit. Actum Sta-

Stavangriæ IX noctibus post diem *Hulwardi*. A nativitate Dni
M. hiem. CC. hiem. XC. hiem. & V hiem. Anno Ducatus
XVI. Pag. 158.

1295. *Nicolai de Husabö, Vilhelmi de Torgis, & Elsi* Legiferi te-
stimonia, se a Canonicis Nidrosiensibus rogatos Archiepiscopo
obtulisse compositionem actarum inter eos litium, sed nihil
profecisse, Archiepiscopo a Canonicis mille marchas & perfe-
ctam obedientiam postulante. Actum Nidrosiæ A nativitate
Dni M.CC.XC hiem. & V. hiem. VII noctibus ante festum
Barnabæ. Pag. 160.

1295. *Arnfinni* Abbatis de *Utsten*, *Johannis* Abbatis de *Halno*, *Si-
gurdi* Archidiaconi de *Hetlandia*, testimonium se affuisse, dum
Ericus Abbas monasterii de *Munkalife* ab *Ingeleifa Arnberni*
filia consensu *Thyostolfi* mariti sui emebat VI manada matbol
prædii *Straumahuerue*. III manadamarleigu prædii *Vætrasæ*,
& III manadamataleigu prædii *Sigridhusatre*, pro XXX mar-
chis argenti currentis, quæ tunc VI marchis defæcatis vale-
bant. Elapsis a nativitate Dni M. hiem. CC.XC. & quinque
hiemibus, in crastino Sti Jacobi. Pag. 162.

1295. PHILIPPI (*Pulchri*) Francorum Regis Foedus initum cum
ERICO Rege Norvegiæ, cui subnexæ sunt ERICI Regis Litteræ
procuratoriæ datæ *Auduno Huglaci* filio, in Galliam ablegato.
(*) Actum Parisius sabbato post festum beati Lucae evangelistæ.
Anno domini Millesimo ducentesimo nonagesimo quinto.

Pag. 162.

(*) Hoc Norvegos inter atque Gallos foedus nemo Historiæ patriæ
scriptor quantum sciam, huc usque tetigit, est vero ante hoc edi-
tum in *Histoire de la Ville de Nismes*.

1295. *Hallonis* Abbatis de *Howodöy* confirmatio terminorum inter villam *Markam*, & monasterii prædium *Aspa*, qui communi viriusque possessoris consensu describebantur a lapide ad marginem viæ occidentalem apud *Röysi* sito, austrum versus usque ad colliculum, qui semitæ per *Raudakleisam* ducenti ab oriente astat, inde vero deorsum in rimas apud *Myragard*. Actum Anno Dni M.CC.XC.V. in vigilia Laurentii. - Pag. 168.

(*) Mirum est, quantis scateat diploma hoc mendis præsertim in vocibus exoticis, & ignorantia imputandum, quod pro Dno Dan ubique occurrat, ad cætera inde concludendum ducit statuto Jerundi Archiepiscopi dato Asloia II. Nonis Julii Anno Dni M.CCC sexto, ubi inter cætera, *Item perpendentes quantum dampni & detrimenti Monasteria in spiritualibus & temporalibus per Nidrosiensem provinciam constituta, patiantur, propter inscientiam ac literarum ignorantiam fratrum degentium in eisdem, statuimus, ut de singulis monasteriis personæ a loci Dyocesano eligantur aptiores, quæ in bonis monasterii ac sumptibus moderatis ad studia ipsis competentia mittantur extra Regnum.* Posthæc non solum Cantabrigiæ studebant verum etiam Parisiis impensis Capitulum, exemplo sint *Gisbertus Erlendi* & *Thrando Thrandonis* Haqvini Bergensis Episcopi Clerici speciales Parisias studiorum gratia Anno 1341 adeuntes, & Clericus Bergensis A. Cantabrigiæ musis operam impendens 1329.

1296. BONIFACII VIII Bulla ad Episcopos *Asloensem* & *Hamarensensem*, Abbatemque Monasterii *Howedey*, qua Iudices delegati constituuntur in causis pecuniariis, inter Episcopum *Stavangrensem*, ejusdemque ecclesiæ canonicos, obortis. Datum Romæ apud sanctum Petrum XIII. Kalend. Februarii Pontificatus Anno secundo. - Pag. 169.

1296. *Olavi* de *Sto Olawo* aliorumque Rectorum ecclesiarum Civitatis Nidrosiensis literæ ad dominum *Johannem Elg*, Canonicum Nidrosiensem a dno Papa Iudicem delegatum in causis inter Archiepiscopum & Capitulum Nidrosiense, quibus eum certiorum faciunt, se nescire, quid facere debeant in negotio.

ex-

excommunicationis in dnum *Paulum Biert* plebanum Ecclesiæ
Scti Petri de Olvishog denunciandæ, sibi ab illo dato Nidrosiæ
 1296 die 21 Febr. cum Archiepiscopus id severe interdixerit
 die 24 Februarii. Datum kalend. Martij. Anno M.CCXCVI.
 Pag. 170.

1296. *Petri Gudlæiki filii, Erici legiferi, Rydgæiri de Sveinsgarde,*
Hæinzii Græivii & Hæinzii Sartoris Litteræ, quibus pro Teu-
 tonicis, ob denegatas Canonicis Nidrosiensibus decimas, ex-
 communicatis spondent, & in se suscipiunt solutionem decima-
 rum, si ad festum Omnium Sanctorum dictis Canonicis non
 satisfactum fuerit. Actum Bergis die Thori proxima ante
 Pentecosten elapsis a Nativit. Dni M. hiem. CC. hiem. XC.
 hiem. & VI hiem. Pag. 173.

1296. *ERICI Regis Haqvini Ducis Noruegiæ* Litteræ Confirmatoriæ
 datæ Sororibus Sæ *Claræ, Roskildis*, super bonis in *Buchtorp*,
 quæ Domina *Agnes*, eorum matertera dictis sororibus obtu-
 lerat. Datum Bergis in Vigilia beati *Jacobi* apostoli Anno
 Dni MCC. Nonagesimo sexto. Pag. 174.

1296. Attestatio Dominorum *ERICI Regis & Haqvini Ducis Norve-*
giæ, quod Dominus *Ericus Dux Langlandiæ* & domina *Sophia*
 eiusdem confors approbauerint collationem bonorum in *Buk-*
kathorp factam sororibus sanctæ *Claræ Roskildis* a Domicella
Agnete, & quod eadem bona nunquam impetant. Bergis in
 Claustro Fratrum Minorum in vigilia beati *Jacobi* Apostoli
 Anno Domini M.CC. nonagesimo sexto. Pag. 174.

1296. Privilegium *ERICI Norwegiæ Regis*, datum (*) *Hamburgen-*
sibus. Datum Berge Anno Domini Millesimo ducentesimo
 nonagesimo sexto pridie Kalendas Augusti Anno regni Deci-
 mo septimo. Pag. 175.

(*) Conf. illustr. Jac. Schubachii Comment. de Jure Littoris. p. 274.

1296. *Arnbiörni Gyrdi filii & Ingridæ Thorsteini filiæ literæ, quibus Erico Abbati de Munkalife, VIII manada matabol, prædii Ospusæter pro XI Marchis argenti currentis vendunt, tali conditione, ut sibi integrum sit quandocunque voluerint, dictum fundum propria pecunia, minime vero mutuo accepta, re- luere. Actum in vigilia Laurentii M.CC.XCVI. Pag. 177.*
1296. BONIFACII VIII. Bulla, qua Episcopi *Asloensis & Hamarensis*, Abbasque Monasterii *Howedey* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum *Stauangrensem & Ingemunium de Skaganom*, delegantur. Datum Rome apud sanctum Petrum, IIJ idus Nouembris, Pontificatus anno secundo. Pag. 178.
1296. BONIFACII VIII Bulla, qua Episcopi *Asloensis & Hamarensis* cum Abbate monasterii de *Hovedey* Judices in causis inter *Arnonem* Episcopum *Stavangrensem & Canonicos ejusdem, ecclesiæ obortis*, delegantur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. IIJ ydus Nouembris Pontificatus anno secundo. Pag. 179.
1296. *Mariæ Comitissæ de Ingniaci Literæ procuratoriæ datæ Magistro Johanni de Forestis Clerico, & sociis, Ablegatis Regis Franciæ ad Regem Norvegiæ, ad tractandum super Matrimonio Isabellæ filiæ suæ ineundo cum Haquino Duce Norvegiæ, dotalitiisque ab eodem illi conferendis. Actum Parisius in octavo festi Sancti Martini hiemalis Anno Domini M.CC.XCVI. Pag. 180.*
1296. *Haconis Ducis Norvegiæ Confirmatio latæ ab Acone Cancellario sententiæ super controversis inter Arnonem Episcopum Stavangrensem & Capitulum Decimis in Finöy, quas Canonicis solummodo solvi jubet sub poena dupli & XIII marcharum pro violatione edicti; Dno Basso & Dno Amundo Sigurdi filio, aulicisque omnibus injungit, Canonicos promoveant, & ab iniuriis*

iuriis Episcopi tueantur; & exilii reum esse declarat, qui damna Clero intulerit, pace & patria exuendum, donec mulcta qua lex rapinam sancit & Duci & læsis numerata fuerit. Actum Stawangriæ in Vigilia Katherinæ Anno Ducatus XVII. Pag. 181.

1296. *Akonis* Cancellarii Ducis Norvegiæ Literæ monitoriæ ad Episcopum Stavangrensem, ut abstineat a petendis seu extorquendis a Capitulo Decimis in Finöy, quas auctoritate Apostolica illi adjudicaverat. Actum Stawangriæ in Ecclesia beati *Martini* in die beatæ *Katerinæ* virginis summo mane. Anno dni. M. CC XC. sexto. - - - Pag. 182.

1296. BONIFACII VIII. Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii de Nidarholm, ut litem inter Canonicos Nidrosienses & Nicolaum Goliam Presbiterum ejusdem Dioecesis super Ecclesia Stæ *Margaretæ* de Merene ad Canonicos pertinente, ortam examinet & decadat. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. XVII. Kalend. Januarii Pontificatus Anno secundo. - Pag. 183.

1296. BONIFACII VIII Bulla mandatoria ad Episcopos Asloensem & Hamarensem, Abbatemque de *Howudey*, ut actionem Spolii a Canonicis Stavangrensis ecclesiæ in suum Episcopum motam auctoritate apostolica audiant, & appellatione remota debito fine decident. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum. XV. Kal. Decembris, Pontificatus anno secundo. - Pag. 184.

1296. *Ægidii* Archiepiscopi Buturicensis aliorumque Prælatorum Indulgentiæ, datæ iis, qui in præsentia *Haquini* Ducis Norvegiæ, conjugisve missam audierint, & pro iisdem vivis atque mortuis, proliisque salute orationem dominicam cum *salutatione Angelica* mente pia dixerint. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno domini. M.CC. nonagesimo sexto. Pontificatus Domini BONIFACII Papæ VIII anno secundo. Pag. 185.

1296. *Ogmundi de Hæsbö Signiferi, Omundi de Byre, & Sigurdi de Rödom* Testimonia, se Canonicis *Stavangrensis* ex mandato Dni *Arnonis* Episcopi, optulisse prædia *Klæp* in *Jadre* & *Skrattaland* in *Agdis*, ad satisfaciendum Sententiæ ab Episcopis *Asloensi* & *Hamarensi* Auctoritate Apostolica inter eos latæ; eos vero petiisse latas in se ab episcopo sententias ante omnia rescindi & datas sibi Testamento MAGNI Regis XII Marchas pendi. Circa Annum Dni MCCXCVI. - Pag. 186.
1297. BONIFACII VIII. Bulla mandatoria *Bardoni Serci* Canonico *Bergensi* missa ut causam a Canonicis *Nidrosiensibus* in *Jerundum* Archiepiscopum motam examinet, & fine debito decidat. Datum *Rome* apud Sanctum Petrum. Kalend. Februarii Pontificatus anno Tertio. - Pag. 187.
1297. *Johannis Kolli & Petri Bothildis* filii testimonia Episcopi *Stavangrensis* domesticos, auditis literis protectoriis Capitulo ab *Haquino* Duce datis, ligna, quæ a *Sigmundo de Helli* legitime emerant Canonici, domum transtulisse; & Magistrum *Stenonem*, recitata a *Johanne Kollo*, mandatario domini *Bassi*, citatione ex capite protectorii violati cavillando respondisse, opus ligna transferendi omnibus præponendum esse & literis protectoriis, & citationi. Actum elapsis a Nativitate Dni M. II. centenariis XC. hiem: & VII. hiem. Die Lunæ proxima post *Agathæ*. - Pag. 188.
1297. *Haquini* Ducis *Norvegiæ* literæ, quibus Dominum *Bassum* jubet, curet mensurari aream *Stavangriæ*, sitam ex uno latere inter coemiterium & rivum, ex altero inter sepimentum agri hospitalis & plateam ad Coemiterium Ecclesiæ Sui *Suithuni*, ut eandem literis apertis capitulo *Stavangrensi* offerre possit. Actum *Osloæ* Die Cinerum *Odini* Anno Ducatus XIIIX. Pag. 188.

1297. *Johannis Rognvaldi, Auduni & Bardi, Viglæiki filiorum atque Elifi Legiferi testimonia Canonicos Nidrosienses talem cum Elifo Skuadra, dextris datis, super testamento Dni Marci iniisse pactum, ut non modo IV Spanna leiga Prædii Velli in Renabui Canonici acquirerent, verum etiam alia duo ibidem. præmia vero locationis ad præsens usque tempus Elifo cederent. III Noctibus post festum *) Gregorii. Actum die Lavationis M. hiem. CC.XC.VII. hiem. Nidrosiæ. Pag. 190.*

*) Quis *Gregorius* ille sit, Papa, an *Nazianzenus*, non facile quis dixerit, nisi dies Lavationis s: Saturni tribus sequens noctibus expresse nominaretur. Illi festa incidit dies in XII Martii qui Anno MCCXCVII erat dies Martis, quem a saturno noctes quinque sejungebant; Huic autem VII Id. Maii sacra erat, quam diem utpote jovis, anno superius adducto Dies saturni tribus noctibus sequebatur.

1297. *Eivindi Episcopi Asloensis, Hallonis de Hævdöyia Abbatis & Gerlaci Canonici Asloensis, Judicum delegatorum & subdelegatorum Litteræ mandatoriae ad Abbatem Monasterii Sti Laurentii de Utstein & Rectores ecclesiarum de Thiorum & Hylu ut Arnonem Episcopum Stavangrensem in jus citent ad respondendum coram se Asloæ super decimis de Finnöy, quas ademptas sibi querebantur Ecclesiæ Stavangrensis canonici. Actum in curia episcopali Asloie, anno domini, M.CC. nonagesimo, septimo, proxima secunda feria, post festum Assensionis domini. Pag. 191.*

1297. Compositio inita auctoritate ERICI MAGNI Regis inter *Jerundum* Archiepiscopum Nidrosiensem & Capitulum ibidem. Actum *Tautræ* A nativitate Dni M. hiem: CC hiem.XC & VII hiem. in pervigilio Johannis Baptistæ. - Pag. 123-94.

1297. ERICI MAGNI Regis mandatum ad *Elivum* Legiferum Nidrosiæ, & *Elivum* Skodram, ut, quid sciant de testamento Domini Marci, ab Archiepiscopo & Canonicis postulati testentur, *Dipl. Arn. Magn. Vol. II.* f &

& data ecclesiae sine mora solvant. Actum *Bergis* in decollatione Johannis Baptistae anno Regni XVIII. - Pag. 197.

1297. *Jerundi* Archiepiscopi Nidrosiensis Indulgentiae XL dierum, datae iis qui Altare Sti Spiritus, in Ecclesia Stawangrensi cathedrali, visitaverint. Datum *Bergis*. Anno domini. MCC. XC. VII. Nonis septembris. - - Pag. 168.

1297. *Bernonis*, Prioris de *Sancta Sede*, *Audeni* & *Bardonis Viglaeki* filiorum testimonia se praesentes fuisse ubi mandatum ERICI Regis coram *Eliso* Legifero & *Eliso Skuadra* de perhibendo testimonio, super testamento Dni *Marci*, recitatum fuerat; *Elisumque* Legiferum testatum esse dictum *Marcum* ecclesiae Cathedrali Nidrosiensis testamento reliquisse. V. *Spannaleigu* praedii *Velli* in *Raennabue* siti, ita ut. II. *Spannalæiga* Ecclesiae, I. Sepulcro Johannis Archiepiscopi, & reliquae II Comuni mensae canonicorum cederent: sextam vero Ecclesia Stae *Mariae* Nidrosiensis caperet. Quam donationem fratris *Elifus Skuadra* ratam esse jussit. Actum Nidrosiae VII Noctibus ante festum omnium sanctorum elapsis a Nativitate Dni M. hiem. CC. XC. & VII hiemibus. - - Pag. 199.

1297. *Haconis* Ducis Norvegiae Rescriptum ad Incolas fundorum Capituli Stavangrensis, quo prohibet, ne ulli alii, quam dicti Capituli mandataris canones annuos, aliave debita solvant. Actum *Astloæ* Die *Frejae* proxima ante festum *Mariini*, anno Ducatus XIIIX. - - Pag. 201.

1297. ERICI MAGNI Regis Literae protectoriae, datae iis, qui Stum OLAVUM Nidrosiae visitaverint. Actum *Bergis* elapsis a Nativitate Dni M. CC. IX decadibus & VII hiemibus in die *Katherine* Anno Regni XVIII. - - Pag. 201.

1297. *Bassi Guthormi filii citatio Salomoni, Stenio, Arnoni Sacerdoti, Gunnaro Sacerdoti, Andreae Diacono, Petro Kusa, Thorstano Urkar aliisque correis facta, ad comparandum Osloæ coram Haquino Duce Norvegiæ & Canonicis Stavangrensibus mense proximo ante Pascha, & respondendum iis, de auxiliis & armis, eorum inimicis datis. Actum elapsis a nativitate Dni M. hiemibus CC hiemibus XC & VII hiemibus. quatuor diebus post diem Andreae.* - Pag. 203.

1298. *Arnonis de Grasgarde, Erici Legiferi, Consulumque Bergenium testimonia Erlendum de Belszase vendidisse Dno Audeno Huglæiki filio, III Spanna læigu prædii Æggium in Skaun sito pro XXIV Marcis. Actum tribus noctibus post diem Agathæ anno Regni ERICI Regis XIX.* - Pag. 204.

1298. *Petri Sacerdotis & Canonici Asloensis. Amundi Ragnildæ filii Legiferi & Petri Digri Præfecti Asloensis testimonia Styrem Hospitem, confessum fuisse se a Monachis & Abbate Monasterii de Hovedey pretium accepisse venditorum iisdem VII orarum bol in prædio Solbergis, in Valle Syllingadal sito. Datum Anno dni M.CC.XC, Octavo, pridie. Kal. Marcii.* Pag. 204.

1298. *Haconis Ducis Norvegiæ literæ donationis factæ Amundo Slup super fundo in Civitate Asloensi, boream versus apud Lidam sito; conditione addita, ut fundus, antequam Duci, suisve successoribus oblatus fuerit justo pretio redimendus, in neminem transferri valeret. Actum Osloæ die Thori in hebdomate Paschatis, elapsis a nativitate Dni M. hiemibus CCIX decad. hiem. & IIX hiemibus, anno Ducatus XIX.* - Pag. 205.

1298. *Ewindi Episcopi Asloensis, Hallonis Abbatis Monasterii de Hovedey Abbatis & Gerlaci Canonici Asloensis mandatum ad Arnbernum de Thiorum, Wilhelmum de Hylju & Ericum de Gond Ecclesiarum Rectores, ut Arnonem Episcopum Sta-*

vangrensem, & Capitulum ejusdem ecclesiæ moneant, ut proxima die iuridica post dominicam Sæ Trinitatis in Consistorio episcopali Asloia compareat, ad respondendum de causis, quæ inter eos vertebantur. Actum apud civitatem Asloensem. In episcopali consistorio ibidem Anno domini millesimo, ducentesimo Nonagesimo Octavo Kalendis Maij undecimo, proxima secunda feria ante festum beati Georgij martiris. Pag. 206.

1298. *Arnberni de Thiorom, Wilhelmi de Hylu & Erici de Gond* Ecclesiarum Rectorum monitio ad *Arnonem*, Episcopum & Capitulum ecclesiæ Stavangrensis, ut die proxima iuridica post Dominicam Trinitatis in Consistorio Episcopali *Asloæ* compareant ad respondendum de causis inter eos subortis. Actum Stawangrie in episcopali consistorio ibidem nonas Mayij anno Domini Millesimo. ducentesimo. nonagesimo octavo. P. 208.

1298. *Audeni & Bardonis Viglæiki* filiorum, & *Alfonis* de *Kroke* ad *Bernonem* de *Biarkey* & Incolas *Summaria* litteræ, quibus testantur se vidisse Librum Communitati fratrum Nidrosiensis Capituli pertinentem, compositum auctoritate *Sigurdi* Archiepiscopi 1244. Cui omnes fundi, omniaque bona non modo communis eorundem mensæ sed & unius cujusque Canonici proventus adscripti erant; & cuius Exemplar autographum nunquam cistæ Canoniorum communi auferretur, nisi nova inscribenda essent bona; apographum vero quotidiano inserviret usui. Secundum vero utrumque ad Capellam Sui *Halluardi* ab *Johanne Elgo* Canonico possessam pertinuisse prædia *Æmflapætre Alrekskoge & Valsfiord*. Actum Nidrosiæ duabus noctibus ante diem *Gregorii* elapsis a nativitate Dni M. hiem. CCXC. hiem. & VIII hiemibus. Pag. 210.

1298. *Anberni de Thiorum, Wilhelmi de Hylu & Erici de Gond* Ecclesiarum Rectorum litteræ ad *Ewindum* Episcopum Asloensem sociosque iudices, quibus eos certiores faciunt, se ex mandato processisse

cesisse contra hos, qui vim intulerant Capitulo Stavangrensi, & inquisitione facta invenisse, Dominum *Ericum Gæster* Presbiterum jussu *Arnonis* Episcopi Stavangrensis decimam fabricæ ecclesiasticæ ad Capitulum pertinentem octo marcarum percepisse; sancivisse vero excommunicatione, ne id ulterius fieret. Quærun denique modum agendi contra *Suenonem* sacerdotem, quem Ecclesiæ de *Haland* ad Capitulum pertinenti, præter ejusdem scitum, Episcopus præfecerat. Actum Stawangriæ in festo sanctorum *Nerei & Achillei*. Anno Domini M.CC.XC. octavo. Pag. 211.

1298. *Ewindi* Asloensis, *Thorstani* Hamarensis, Episcoporum, & Fratris *Hallonis* monasterii de *Howdøy* Abbatis Sententia interlocutoria, qua *Arnonem* Episcopum Stavangrensem contumaciæ reum XV. Marcas denariorum usualis monetæ Capitulo pro expensis occasione istius contumaciæ soluere jubent; Capitulum vero mittendum esse in possessionem causæ rei servandæ quorundam agrorum juxta ecclesiam S^{ti} OLAVI Civitatis Stavangrensis, ut & trunci apud Majus altare positi in ecclesia cathedrali; nec non in possessionem prædiorum *Horn*, *Rossavik*, *Miolhus* & *Ormstader*. Actum & datum in Consistorio Episcopali *Aslöyæ*. Anno Domini M.CC. Nonagesimo octavo, proxima Sexta feria ante festum beati *Bothulphi* Abbatis. Pag. 214.

1298. *Ewindi* Asloensis sociorumque Judicium Sententia, qua Appellationem *Arnonis* Episcopi Stavangrensis, ad Curiam Romanam, per procuratores *Salomonem* & *Thorbergum* interpositam, frivolam esse decernunt. Datum in consistorio Episcopali *Aslöyæ*, Anno Domini M.CC. nonagesimo octavo proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 215.

1298. *Ewindi* Asloensis Episcopi & cæterorum Judicium Litteræ mandatoriæ ad *Thorkillum* dictum *Kota* de *Kinsarvik*, *Bardo-*

nem de Awatznese ac *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut coram Episcopo Stavangrensi, Stavangriæ, clericis & laicis convocatis, latas inter eum & Canonicos sententias legant, eumque & universos moneant ecclesiasticis fore censuris ligatos, qui occasione dictarum causarum vim posthæc Capitulo intulerint, distulerintve præstare rem judicatam. Actum in Episcopali Consistorio Asloyæ, Anno Domini M.CC. Nonagesimo octavo, Proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 221.

1298. *Ewindi* Asloensis & cæterorum judicum literæ mandatoriæ ad dominos *Thorkillum* de *Kinzarvik*, *Bardonem* de *Awatznæfs* & *Ericum* de *Gond* Ecclesiarum Rectores, ut Raptores lignorum Capituli Stawangrensis, & Episcopum *Arnonem* ob res, Ecclesiæ b. Virginis Stawangrensis ablatas publice denuncient excommunicatos, ni læsos in integrum extemplo restituerint. Datum in Consistorio Episcopali Aslöyæ, Anno Dni M.CC.XC. octavo, proxima sexta feria ante festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 123.

1298. *Ewindi* Episcopi Asloensis & cæterorum Judicum Literæ ad *Arnonem* Episcopum Stawangrensem, queis eum in Episcopali Consistorio Asloïæ proxima die juridica post festum Nativitatis b. Virginis proxime futurum comparere jubent, ad docendum de grauamine, quod sibi, suisque procuratoribus *Salomoni* & *Thorbergo* ab iis factum esse dixerat. Datum in Episcopali consistorio Asloyæ. Anno Dni M.CC. Nonagesimo, octavo die Sabati proxima post festum beati *Botulphi* Abbatis. Pag. 225.

1298. *Thorkilli* de *Kinzarvik*, *Bardonis* de *Awallznæfs* & *Erici* de *Gond* Ecclesiarum Rectorum literæ ad *Ewindum* Episcopum Asloensem & conjudices, queis eos certiores faciunt, se eorum man-

mandatis satisfecisse publice denuntiando *Bilewum* sacerdotem Vicarium in Ecclesia b. *Martini* & correos, post quindenam, frumentum & saccos Capitulo Stawangrensi violenter ablatos restituere detrectantes, excommunicatos. Anno Dni M.CC. XC.VIII. quarto Idus Septembris. - - Pag. 226.

1298. *Salomonis de Slidr, Anberni dn Thiorum, Willialmi de Hylu, Arnulfi* Scholastici Stawangriæ, testimonia, Dominos *Thor-*
donem de Mollum. Ecclesiæ Rectorem, *Suenonem* Presbiterum
de Hald, Juarum, Thoriam, Gunnarum, Bilwarum & Ber-
thorum Vicarios Ecclesiæ b. *MARIE* Stavangrensis ad Sedem
Apostolicam appellasse, ubi in Ecclesia Cathedrali in festo Sto-
rum Proti & Jacinthe a Dominis *Thorkillo de Kinzarvik* &
fociis excommunicati publice denunciabantur. Stawangriæ.
Anno domini M.CC.XC.VIII, sabbato post nativitatem beate
virginis Marie. - - - Pag. 229.

1298. *ERICI MAGNI* Regis Rescriptum ad *Thrundhemenses*, quo Ca-
nonicis *Nidrosiensibus* intimis suis Capellanis jus dicendi excep-
to homicidio, mutilatione membrorum aliisque id generis ne-
fandis sceleribus, concedit in VI viros, quorum famulatio opus
quotidie habuerit communis eorundem mensa, & potestatem
largitur causas ad Regem pertinentes, quæ in Aedibus mensæ
Communis, Alimentariorum Hospitalis, & in cæmeterio ad
Ecclesiam cathedralem boream versus sita acciderint, agendi &
decidendi, sibi que multas pecuniaras & mobilia sumendi, re-
lictis Regi ædibus & fundis. Quibus privilegiis, quousque da-
tori placuerit, quiete fruantur. Actum Bergis binis noctibus
post festum Martini. Anno Regni XIX. - Pag. 230.

1298. *BONIFACII VIII* Bulla mandatoria ad Abbatem monasterii Sui
Michaelis Bergenensis, ut injurias verbales *Ketillo de Agadum*
Canonico Stavangr. illatas ab *Arnone* dicto *Cuculla*, examinet
&

& fine debito decidat. Datum *Reata* X Kalend. Decembris.
Pontificatus anno quarto. - - - Pag. 232.

1296. *Nicolai Gisonis* de *Apinian* in curia Romana procuratoris Li-
teræ, quibus fatetur se a *Thorfino* dicto *Brige* XIIIJ. solidos
sterlingorum recepisse nomine salarii sibi debiti, ratione pro-
curationis gestæ pro Canonicis ecclesiæ *Stawangrensis*. Pag. 232.

1299. *Thorstani* Episcopi *Hamarensis* & Fratris *Bardonis* Abbatis de
Howedey Judicium delegatorum literæ monitoriæ ad Dnum
Bassum, ut ambos claves ædis, ubi frumentum ex agro, Ec-
clesiæ Sii *Olavi* ad occidentem sito, (in ejus possessionem an-
no priori sententia lata missi fuerant Capitulum *Stawangrense*)
perceptum in euentum causæ condebatur, Canonicis postula-
tus tradat. Actum *Alloæ* Anno Dni MCC.XC. nono. Die Tiri
proxima ante Diem *Palmarum* solis. - - - Pag. 233.

1299. Capituli *Stawangrensis* testimonium se vidisse *Thorstani* Epis-
copi *Hamarensis* & *Bardonis* Abbatis de *Howedey* mandatum
ad Dominos, *Thorkillum* de *Kinsarvik*, *Arubernum* de *Thio-*
rum, & *Johannem* de *Hialmaland* Rectores Ecclesiarum, ut
Arnonem Episcopum *Stawangrensem* & fautores amicosque
excommunicatos publice denuntient, nisi tempore statuto plena-
rie satisfecerint Capitulo *Stawangrensi* atque *Ingemundo*, ejus-
dem Canonico. Actum & datum *Alloye* in Consistorio no-
stro. Anno Domini MCCXCIX. Tercio Idus Maii. Pag. 234.

1299. *Thorlaci* de *Eizsu*, *Enari* Junioris, & *Simonis Gesti* testimo-
nia se vidisse litteras *Thorstani* Episcopi *Hamarensis* &c. moni-
toriales ad Dnum *Bassum* vid. supra pag. 233. Die post festum
Halwardi. - - - Pag. 239.

1299. *Nerwæ* Episcopi *Bergensis* & *Petri* dicti *Mata* Canonici ejus-
dem ecclesiæ, Judicium delegatorum Sententia, qua *Jerun-*
dum

dum Archiepiscopum Nidrosiensem Capitulo reddere jubent.
 CCLXXVI. Marchas monetæ usualis; Sigilla Capituli; Juris-
 dictionem & beneficiorum collationem; & denique, Ecclesiam
 de *Mæren*, expensarum taxatione Sedi Apostolicæ reservata.
 Lata & pronunciata fuit hæc sententia nobis pro tribunali se-
 dentibus in cathedrali ecclesia Nidrosiensi anno dni. M.CC.XC.
 IX.IIIJ. ydus Junii. Pag. 240.

1299. *Thorstani* Episcopi Hamarensis & *Bardonis* Abbatis de *Howe-*
dey Judicum Apostolicorum mandatum ad Dominos *Arnber-*
num de *Thiorum* & *Thorkillum* dictum *Kotam* ecclesiarum re-
 ctiores, ut *Erico* Rectori Ecclesiæ de *Gond*, ideo quod man-
 datis apostolicis obedierat ab Episcopo Stavangrensi ab officio
 deposito, præbendam restituant, nec patiantur *Juarum Steinra-*
darson excommunicandum isto munere fungi. Datum Aslöyæ in
 curia nostra. XIIIJ. Kal. Julii. Anno dni M.CC.XC.IX. Pag. 243.

1299. *Thorstani* Episcopi Hamarensis, & *Bardonis* Abbatis de *Ho-*
wedey Judicum delegatorum Sententia lata inter *Arnonem* Epi-
 scopum Stavangrensem & ejus Capitulum, qua Canonici in
 possessionem mittuntur collationis omnium beneficiorum ec-
 clesiasticorum, & jurium, quæ de jure communi ad eos spe-
 ctant; nec non in possessionem agrorum juxta ecclesiam *Sti*
Olavi Stavangrensis eorumque fructuum; in possessionem
 prædiorum de *Horn* de *Rosjuik*, *Miolhus* & *Ormstader*. Da-
 tum Aslöyæ. Anno domini M.CC.XC. nono, tercio decimo
 Kal. Julij. Pag. 244.

1299. Capituli Aslöensis Vidisse literarum *Thorstani* Episcopi Ha-
 marensis & Fratris *Bardonis* Abbatis de *Howedey* Judicum de-
 legatorum, quarum posteriori excommunicationis sententiam
 minantur Dominis *Arnberno* de *Thiorum* & *Johanni* de *Hial-*
maland, nisi domino *Thorkillo* dicto *Kota* de *Kinzarwik* a Ca-
 pitulo Stavangrensi requisiti executionum suarum aggravatio-
 nes
Dipl. Arn. Magn. Vol. II. g

nes adimpleverint. Actum & Dat. Asloia in consistorio nostro, Anno Dni M. CC. XCIX, in vigilia sancti Johannis Baptistæ. Pag. 247.

1299. *Nicolai Legiferi, Alfi de Kroke, Endridhi Hwiti* Testimonia se adfuisse, ubi *Helgus Hwitus* data dextra a Domino *Petro Gudleiki* filio XIV manada matbol prædii *Eidi* ad *Nordfiordas* pro XXI march. argenti defæcati emerat, iis tamdiu fruiturus, donec venditor eandem pecuniæ summam simul & semel circa festum crucis venum rependerit. In Vigilia Stæ Mariæ Priori æstivali anno Regni *ERICI* Regis XIX. Pag. 248.

1299. *Thorkilli* Rectoris Ecclesiæ de *Kinzarwik* testimonium se in præsentia Dni *Sigurdi* legiferi de *Röndom* & *Haquini* de *Ripue*, literas *Thorstani* Episcopi Hamarensis &c. vid. pag. 247. supra. coram Dno *Arnone* Episcopo Stavangrensi in curia sua publice perlegisse. Pag. 248.

1299. *Ivari Straumi* ejusque conjugis *Jardrudæ* literæ, quibus *Eriko* Abbati de *Munkalife* IV manada matbol prædii *Ridhasvolli* uendunt pro V. Vaccis. Actum a Nativit. Dni M. CC. XC. novem hiemibus. Pag. 266.

1299. *Herlandiæ* incolarum testimonium Judiciale *Ivarum* de *Eide* & *Haraldum* de *Borgarfiordo* a Domino *Thorvaldo* Thore-
ris filio, in jus citatos afferuisse, se præsentem fuisse in domo ducali in *Papeya* die Lunæ septimana muta 3: proxima ante Pasca, ubi *Ragnhilda Simonis* filia publice postulaverat, villam *Brekafeter*, in fraudem Ducis, canoni annuo non esse sub-
jectam, & dominum *Endridum* ex Norvegia illuc nulli bono advolasse; nec non dominum *Thorvaldum* die postero duritiei in subiectos infimulasse; se uero postquam legitime probatum erat, singula *Papeyæ* jugera non majoris a tempore immemo-
riali

riali aestimata esse, quam marchæ auri defæcati, canonem uero
fuisse unum & dimidium modium ex terra singularum mar-
carum defæcatarum sive ex singulorum nummorum terra duo
Sald soluenda; hoc testimonium edidisse, ut valeat dominus
Thorvaldus coram Duce rem rite exponere. A Nativitate
Dni MCCXC & IX hiemibus. Pag. 267.

Incerti anni. Leges Convivarum (ni fallor De Onarheim.)
Pag. 268.

APPENDIX.

1224. Nicolai Episcopi Osloensis literæ, quibus oblata in honorem
beatæ Virginis & Sancti Edmundi ab *Uddardo* monasterio de
Höwdöy dimidiæ marchæ bol prædii *Vælli* in Parochia *Grafen-*
si, & aliud dimidiæ marchæ bol prædii *Skipæimi* in *Folunda*,
confirmat. Anno ab incarnat. Dni MCCXXIII. Pag. 250.

1224. HAONIS Regis HAONIS filii literæ, quibus piscaturam in
Diupvica Regibus olim possessam, nunc uero ad ecclesiam per-
tinentem, illique a Regibus HARALDO, INGONE, SVERRE
MAGNO & MAGNO *Erlingi* confirmatam, omnibus interdicat
& quietum ejusdem usum ecclesiæ adserit. Circa MCCXXIV.
Pag. 251.

1264. MAGNI HAQVINI filii literæ protectoriæ datæ Monasterio Sti
Michaelis de Munkalife. Actum a nat. Chr. M. hiemibus
CC & LX & IV hiemibus. secunda hieme Regni. Pag. 252.
1280.

1280. *Arnonis* Episcopi Skalholtensis indulgentiæ datæ iis qui eccle-
siam S^{ti} Svithuni Stavangrensis visitaverint, & manus adjutri-
ces porrexerint. Datum Bergis Anno Domini M.CC.LXXX.
IX Kal. Augusti Pontificatus Anno XIJ. Pag. 260.

1293. *Haqvini* Ducis Norvegiæ edita Incolis Heidmarkiæ & Thoth-
niæ data, elapsis a Nativit. Dni M. hiemibus CCXC hiem. &
III hiemib. die Jovis ante minorem Rogationum diem. Pag. 262.

1294. *ERICI* Regis literæ monitoriæ ad Dnum *Erlennundum Amun-*
di filium, *Nicolaum* & *Elisum* Legiferos, ut Canonicos Ni-
drosienses ab injuriis defendant & tueantur. Actum in Vigi-
lia Petri Anno Regni XIV. Pag. 266.

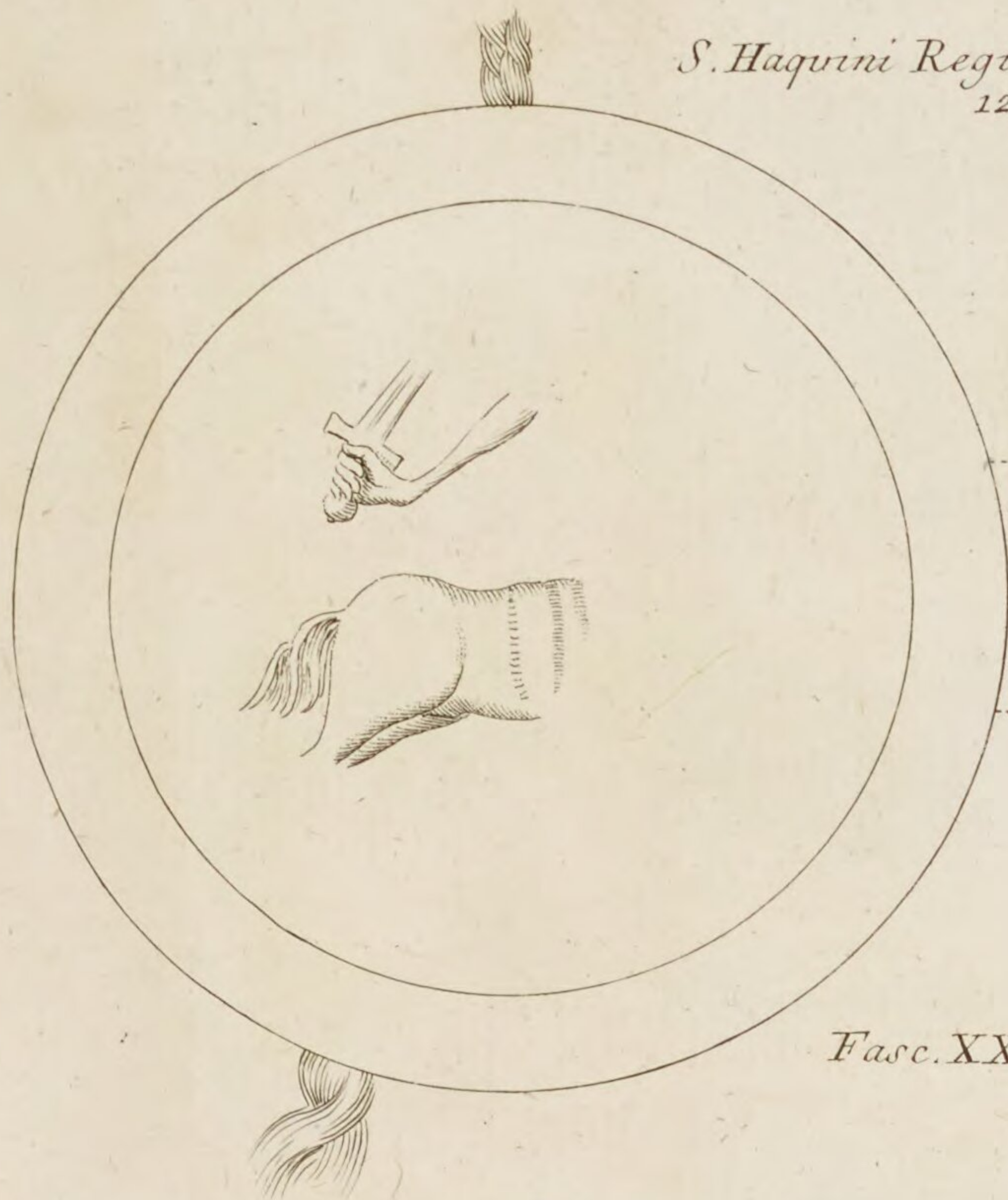
Menda extantiora Tomi II.

Pag. 16.	lin.	ultim.	Panvinum leg.	Panvinum
17	- 24	terminari	-	terminari
21	- 24	Episcoposi	-	Episcopi
36	- 21	uoluntati	-	uoluntati
39	- 20	Arciepiscopi	-	Archiepiscopi
44	- 2	nulli	-	nulli
52	- 1	Commutationis	-	Commutationis
69	- 4	juris patronatus	-	juris patronatus
73	- 18	Commutationis	-	Commutationis
79	- 1	Borgarthingensis	-	Borgarthingenses
87	- 10	peruenientes	-	i peruenientes
89	- 20	Nerwo	-	Nerwa
90	- 3	oilli	-	illof
	21	suffraganeis	-	suffraganeis
114	- 24	inducias	-	inducias
129	- 29	peccaminuri	-	peccaminum
205	- 11	pretis	-	pretio
	29	atta tigr	-	niu tigr
243	- 30	demandasse	-	demandasset
247	- 16	Fascic. XXIX No. 5.	-	Fascic. XXIX No. 7. pag. 244.
249	- 6	pag. 224.	-	pag. 244.
255	- 6	Arnæ Magnæana	-	Arna Magnæana
260	- 20	sancti	-	sancte

Sigilla Regum Norvegiæ Sec. XIII.

S. Haqvini Regis Senioris
1252.

S. Magni Haqvini
1265.

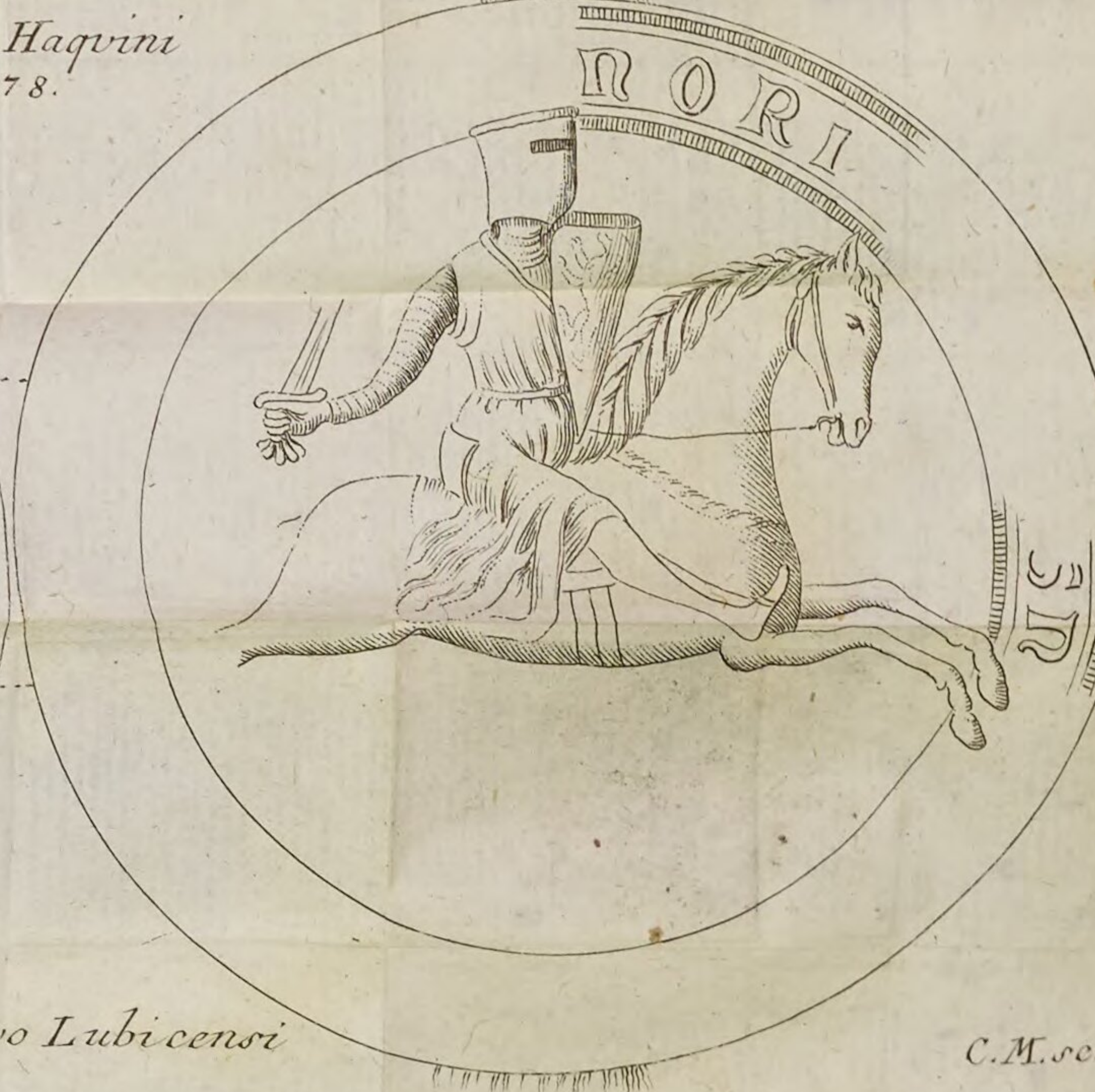
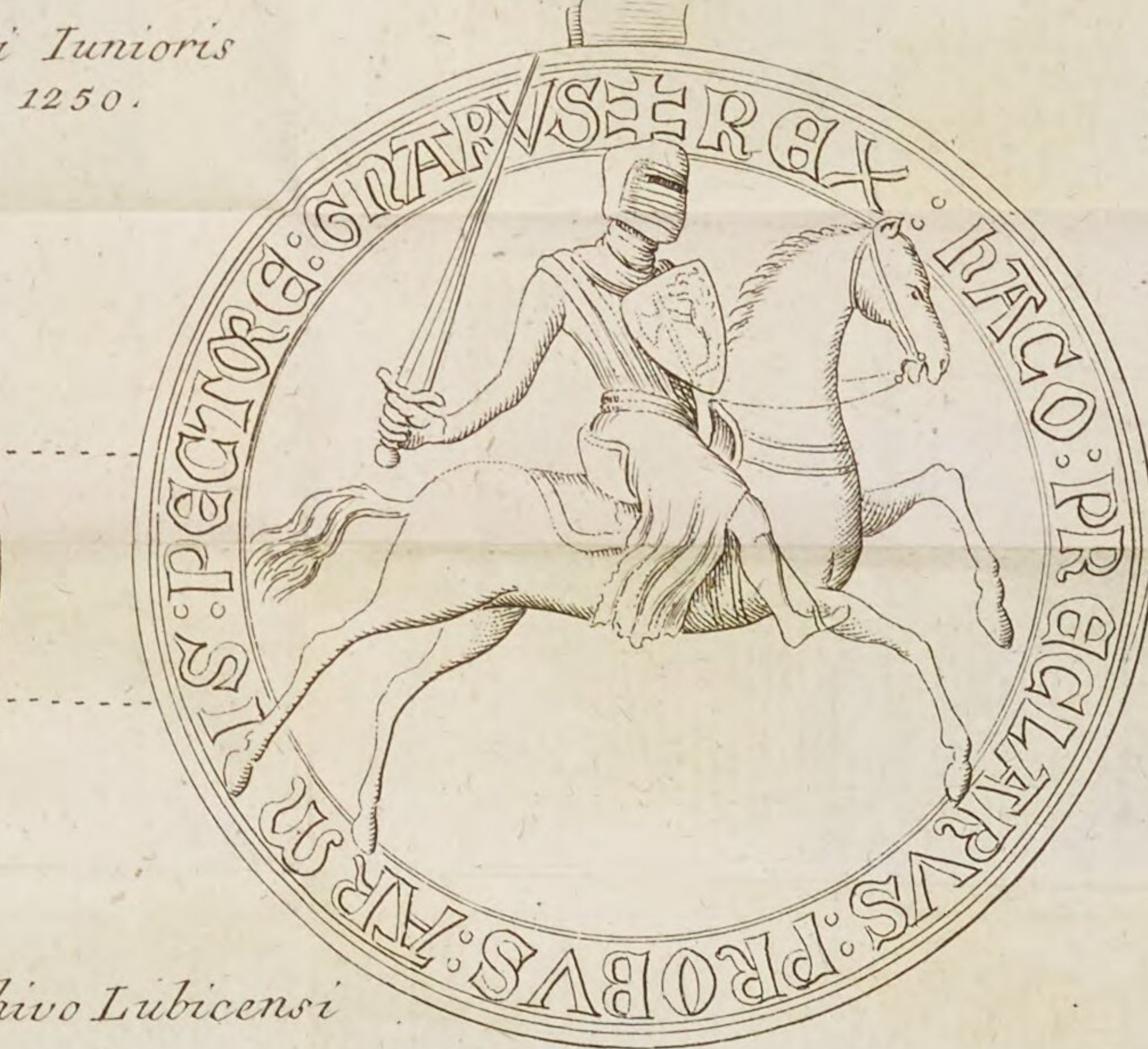

Fasc. XXVI. N° 1

Fasc. I. N° 4.

S. Haqvini Junioris
1250.

S. Magni Haqvini
1278.

Ex Archivo Lubicensi

Ex Archivo Lubicensi

S. Eriki Hagvini filii
1283

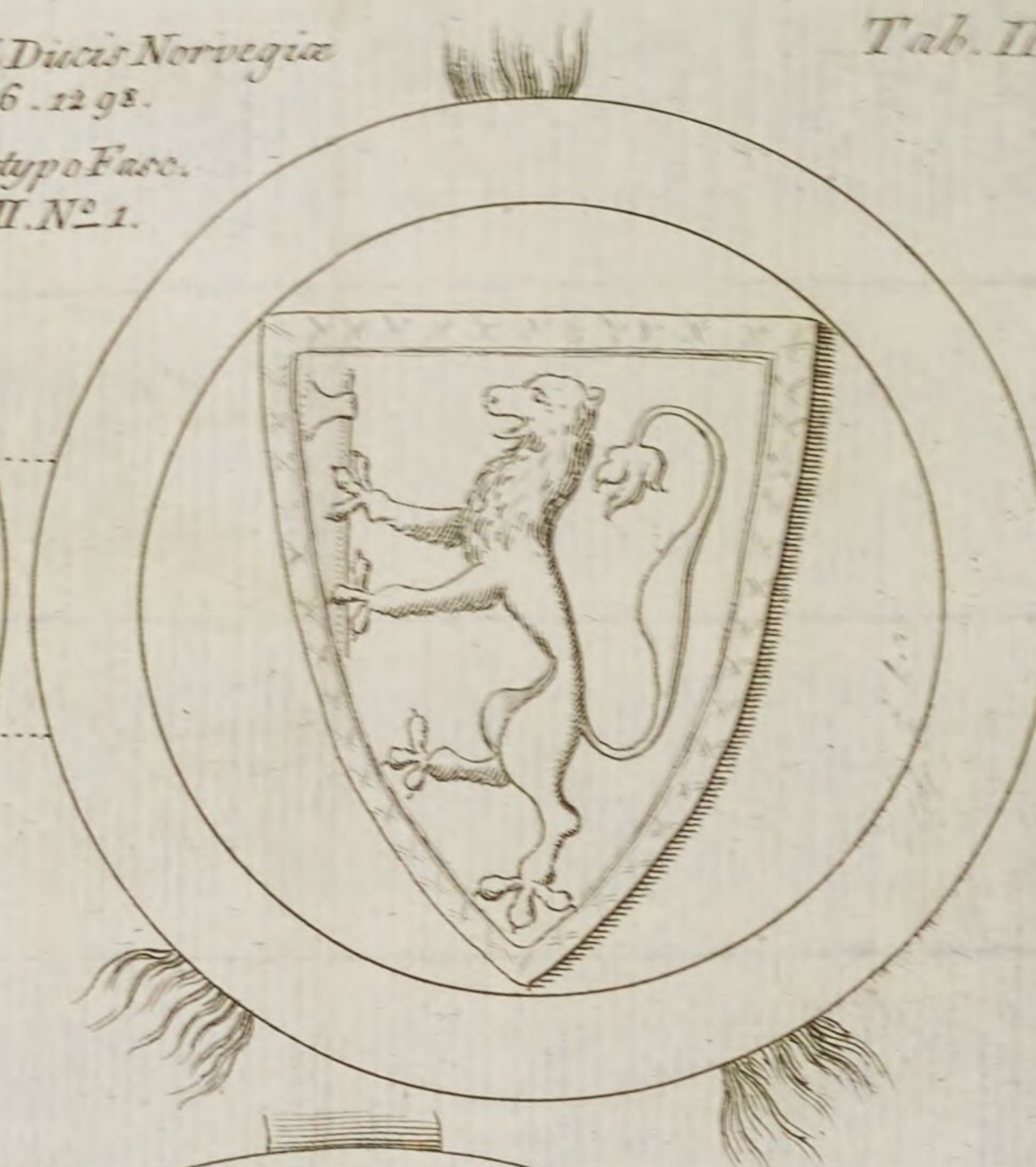

Ex Ectypo Fasc. I. N° 2.

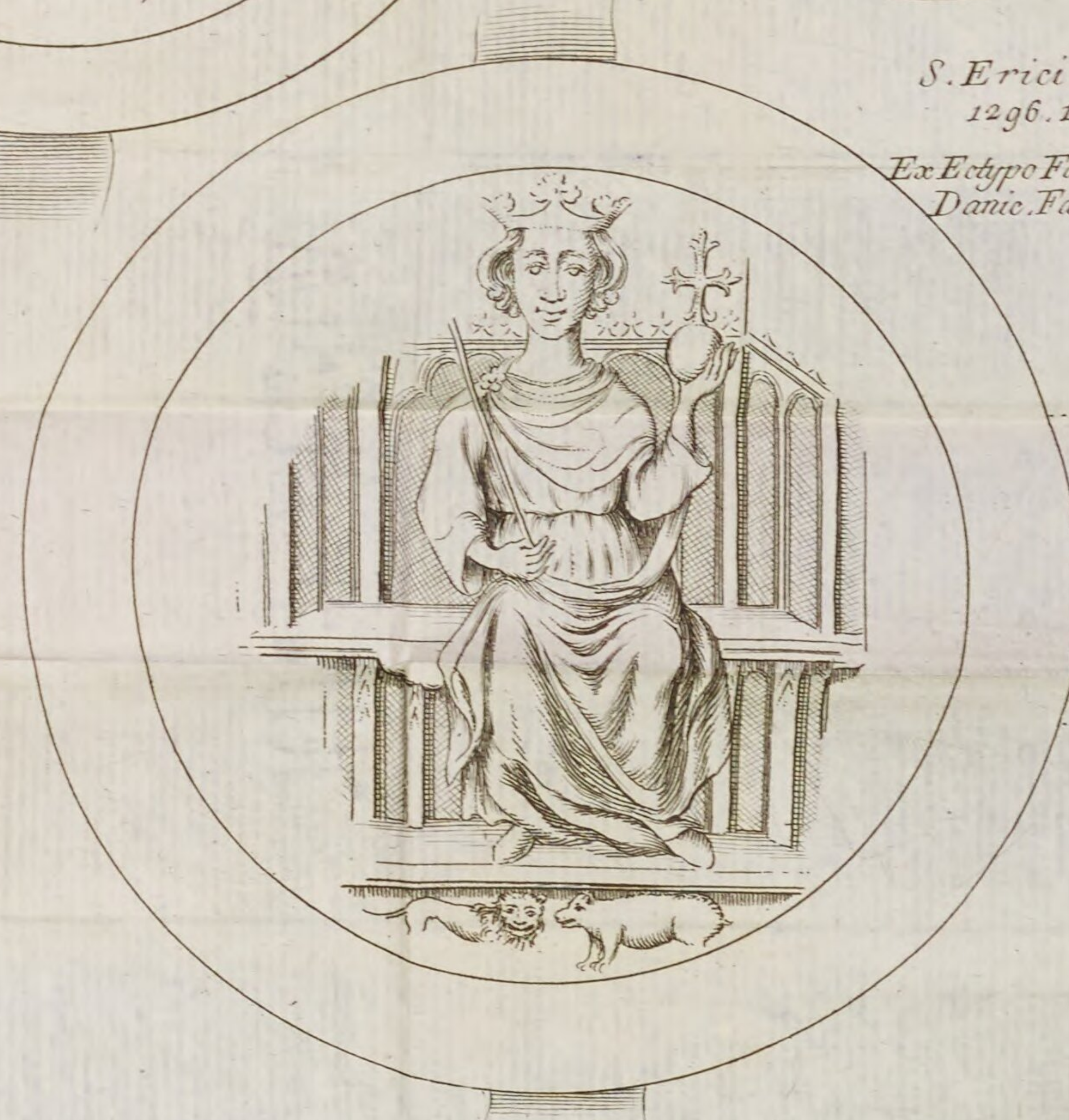
S. Hagvini Ducis Norvegie
1296. 1298.

Ex Ectypo Fasc.
XXVII. N° 1.

S. Eriki Hagvini
1296. 1298.

Ex Ectypo Fasc. LIII. N° 7.
Danic. Fasc. I. N° 10.

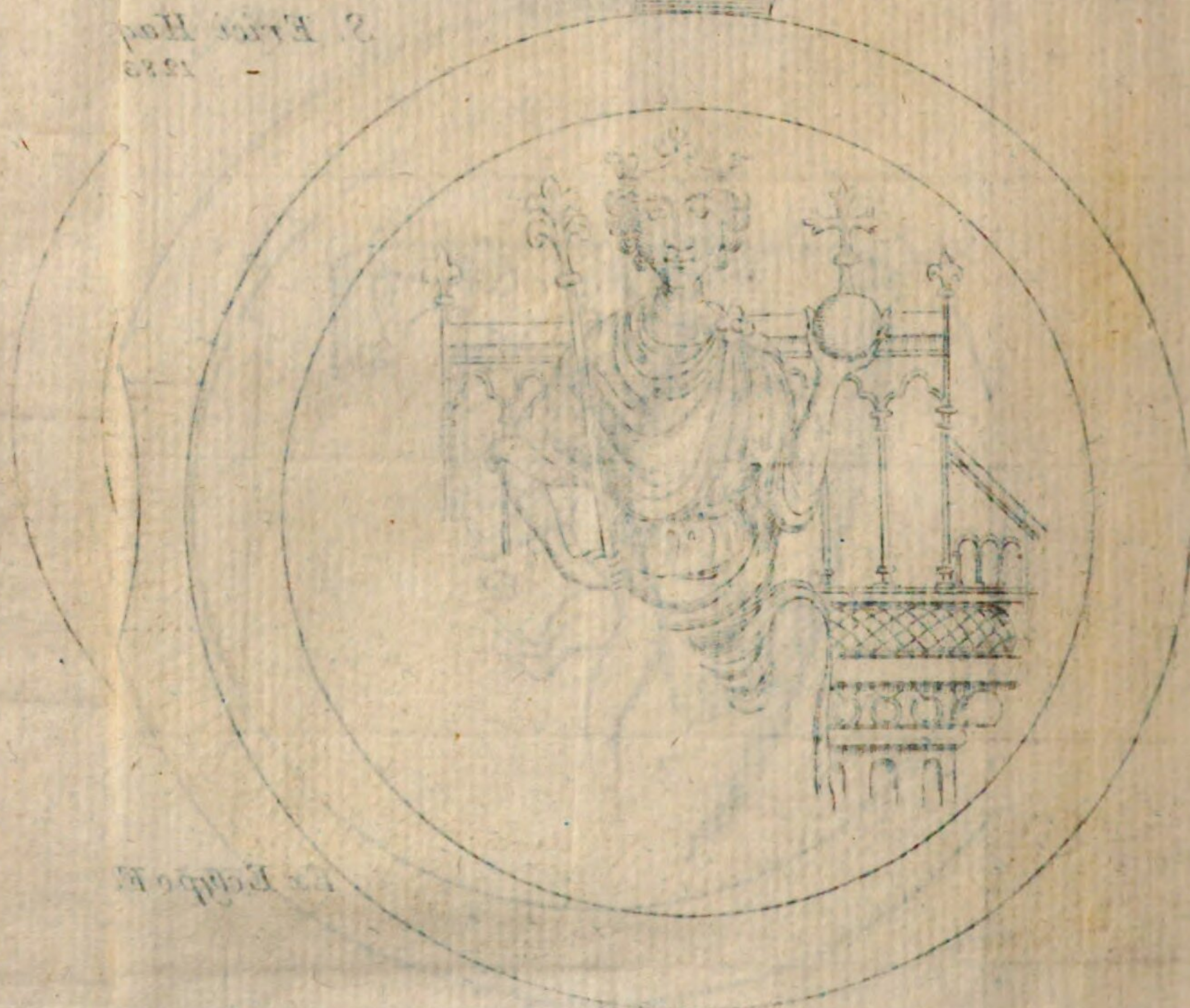
S. Eriki Hagvini filii
1294.

Ex Ectypo Fasc.
= I. N° 3.

2. Fyrie Hod
1983

Ex. Fyrie Hod

2. Fyrie Hod

2. Fyrie Hod

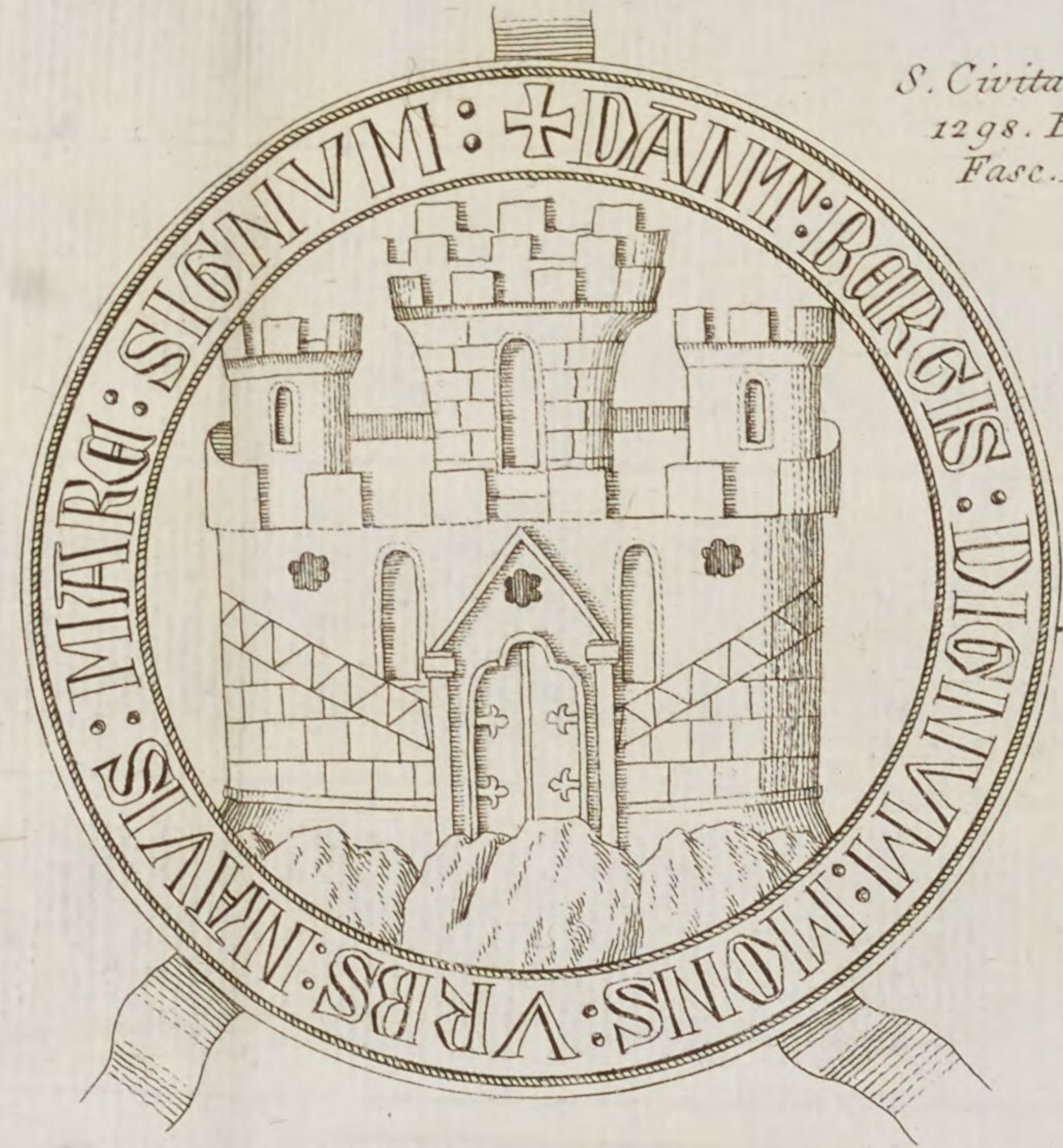
S. Haqvini Ducis Norvegiæ
Ex Delin. Archiv. Reg.

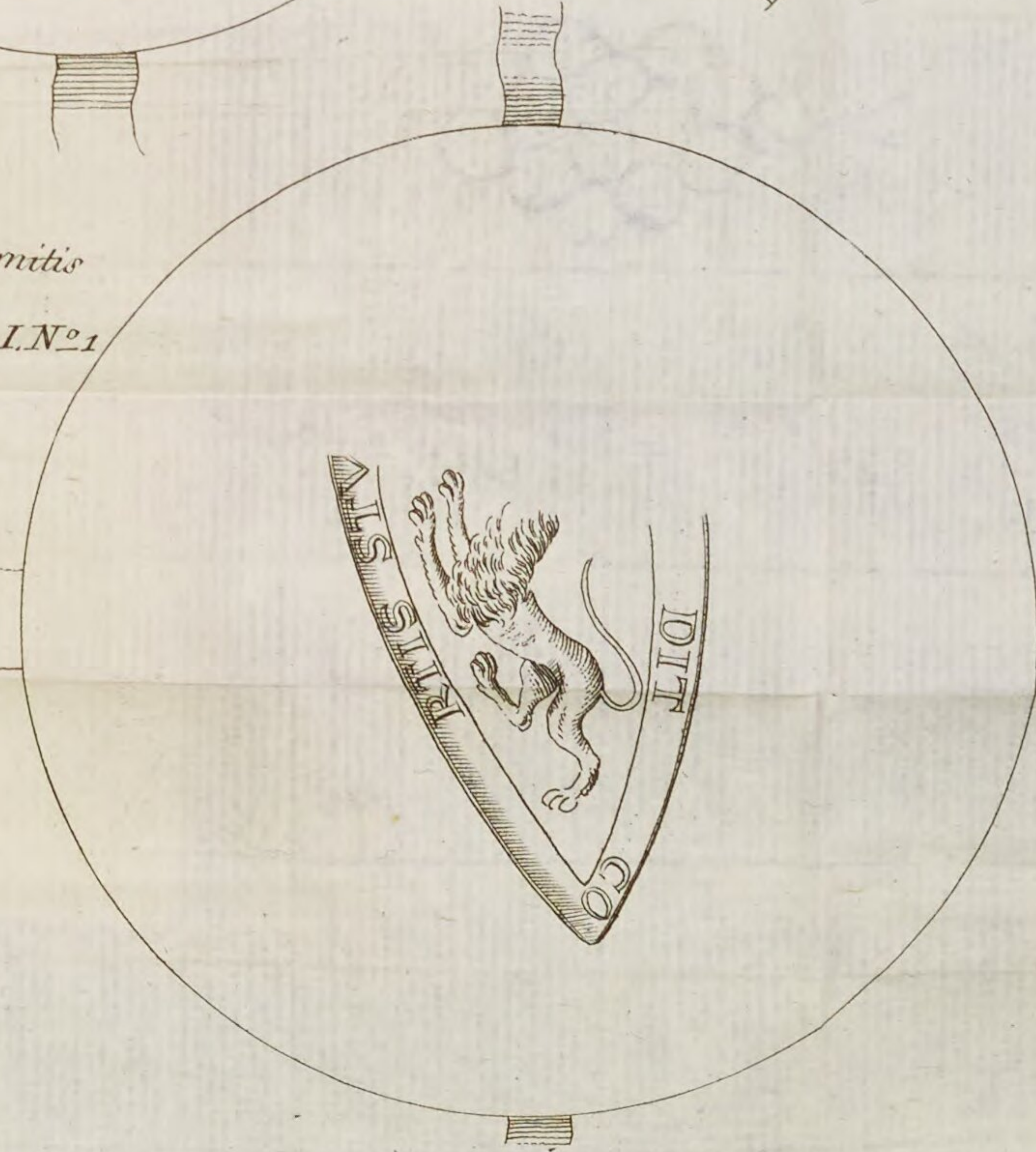
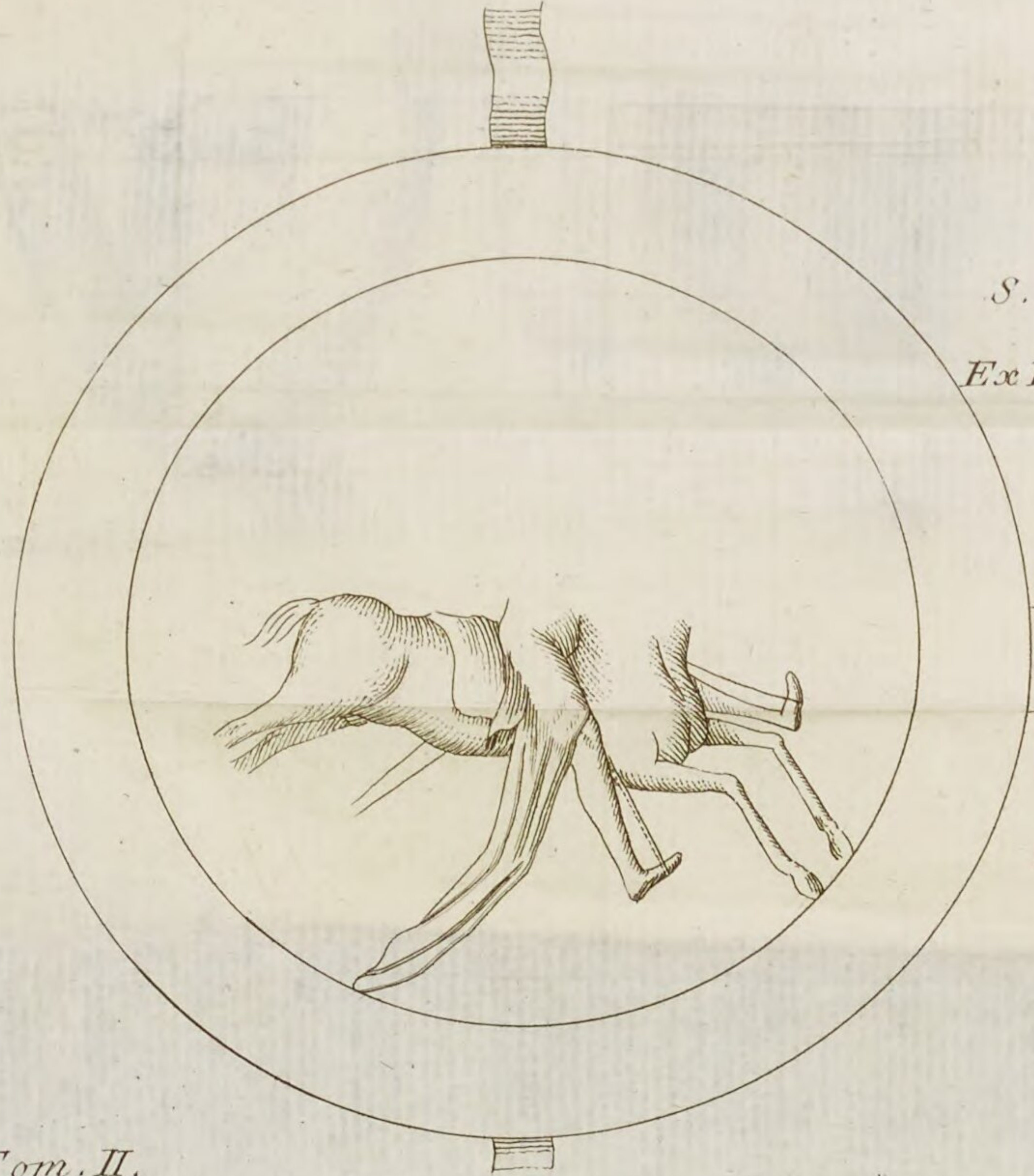
S. Knuti Comitis
Haqvini filii 1255.
Ex Ectypo Fasc. I. N° 1

S. Civitatis Bergensis
1298. Ex Ectypo
Fasc. I. N° 4.

S. Sculonis Comitis
1225.
Ex Ectypo Fascic. I. N° 1

S. Dni Bernonis Erlingi de Biarkoi
1297. Ex Ectypo Fascic. I. N° 5.

Handwritten text, possibly a title or address, located at the top of the page.

Small handwritten text or signature located at the bottom right of the page.

*S. Serlonis Archiepiscopi Nidrosiensis. 1253.
Ex Ectypo Fascic. V. N° 3*

*S. Hagvini Archiepiscopi Nidrosiensis. 1267.
Ex Ectypo Fascic. V. N° 4*

*S. Iohannis Archiepiscopi Nidrosiensis. 1277.
Ex Ectypo Fascic. V. N° 5*

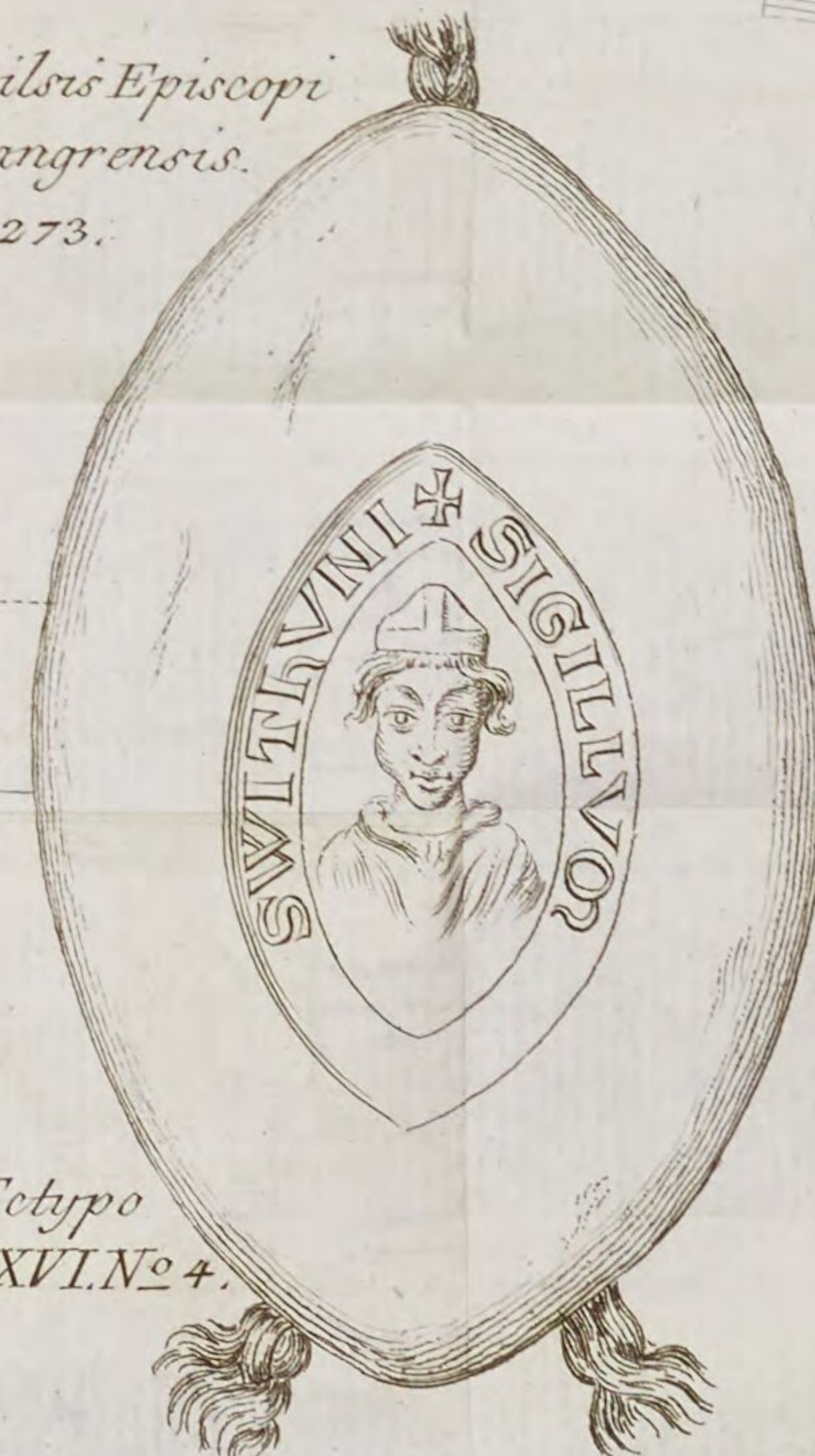
S. Hagvini Episcopi Asloensis. 1264. Ex Ectypo Fascic. XXVI N° 1

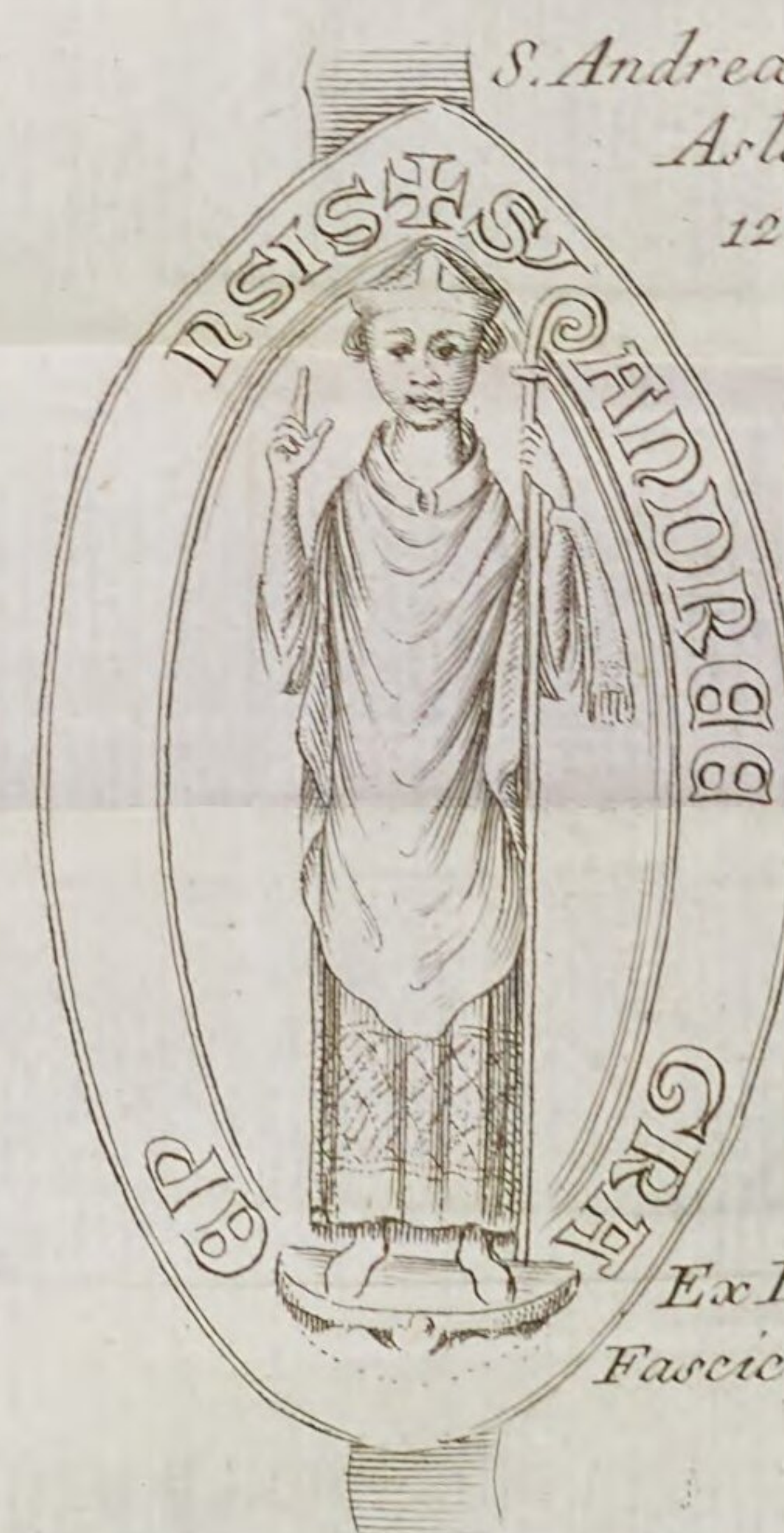
S. Ierundi Archiepiscopi Nidrosiensis. 1280. Ex Ectypo Fascic. XXVI N° 14.

S. Thorgilsis Episcopi Stawangrensis. 1273.

Ex Ectypo Fascic. XXVI N° 4.

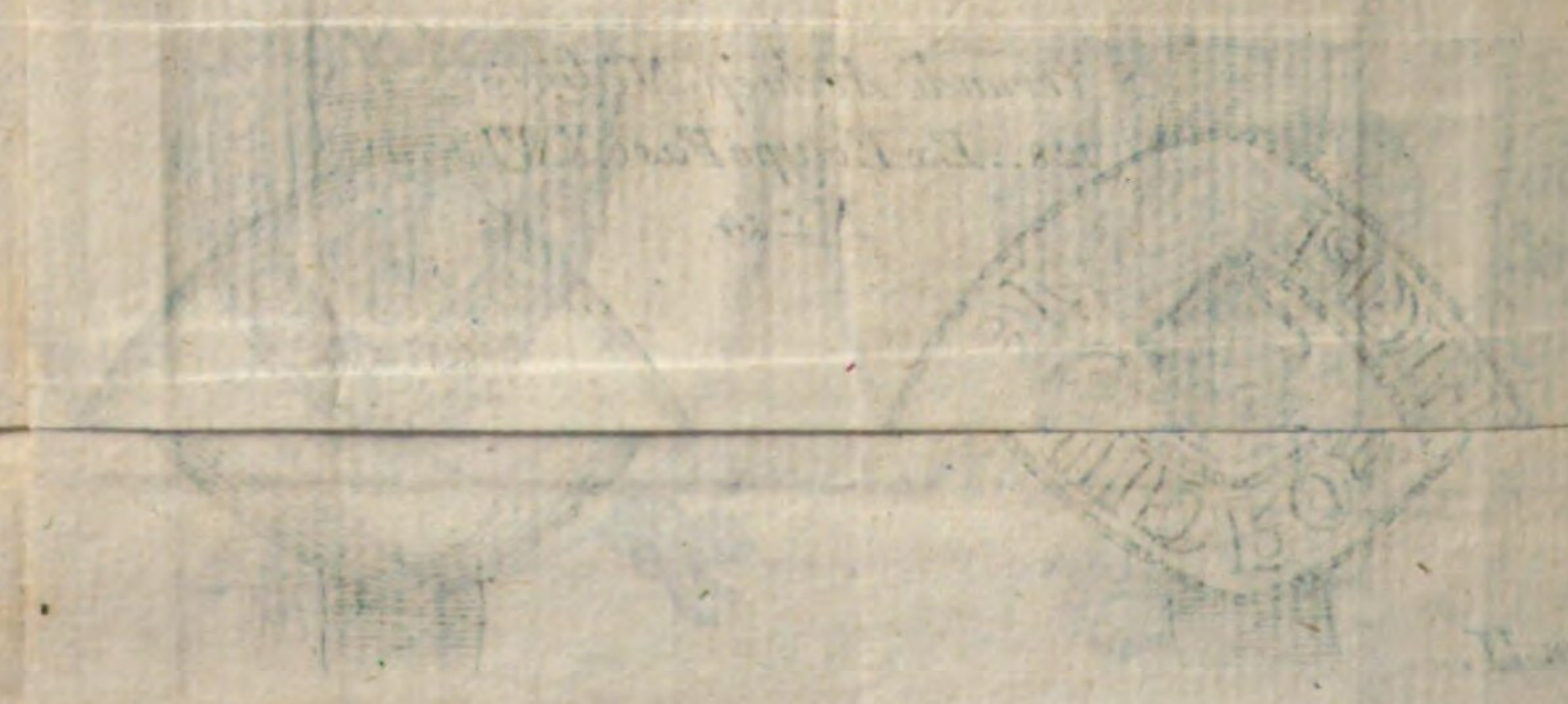
S. Andreae Episcopi Asloensis. 1280.

Ex Ectypo Fascic. V. N° 8.

S. Ewindi Episcopi Asloensis. 1289. Ex Ectypo Fascic. XXVI N° 13.

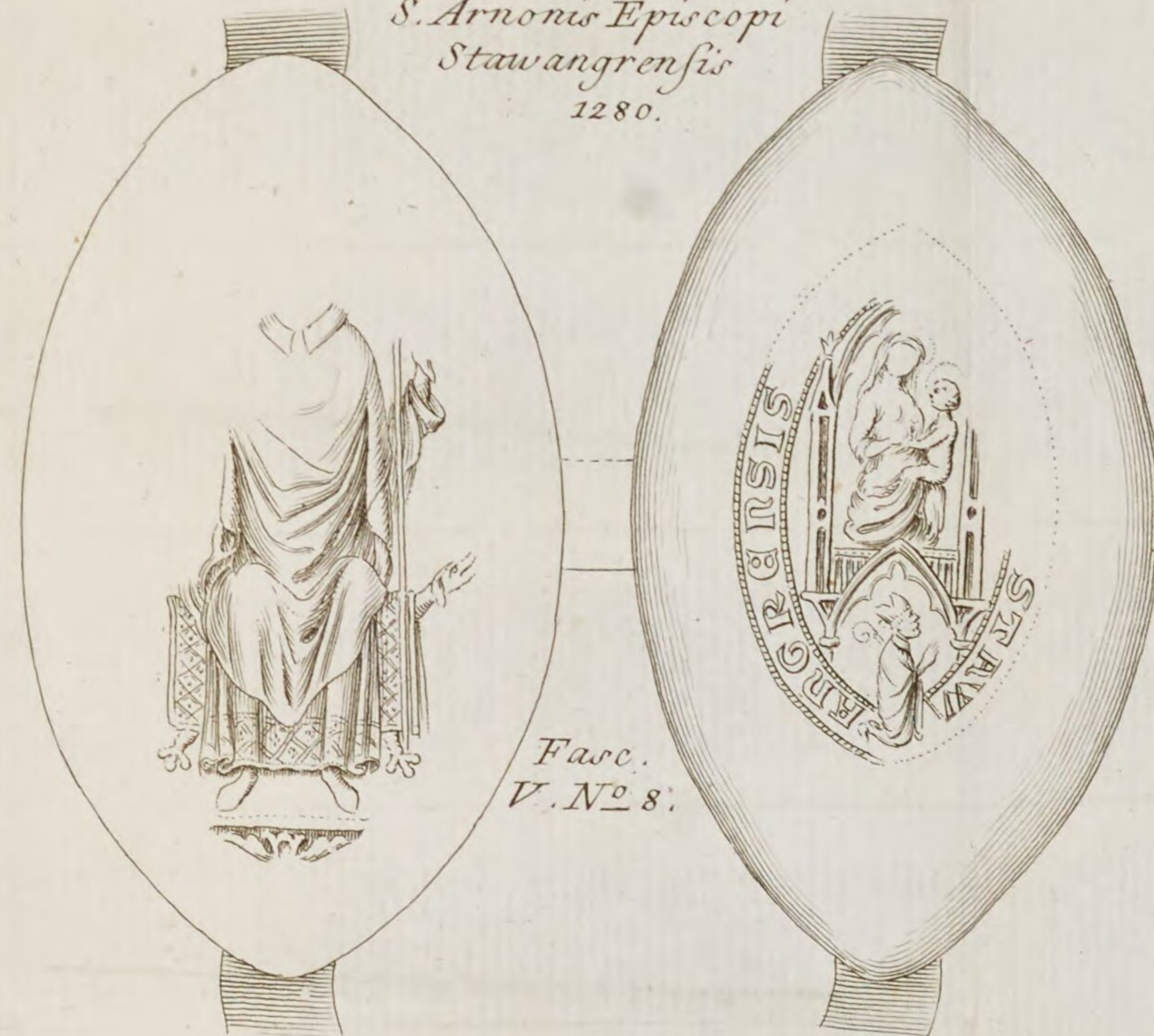

*S. Nervæ Episc.
Bergensis
1280.*

*Fasc. V.
Nº 8.*

*S. Arnonis Episcopi
Stawangrensis
1280.*

*Fasc.
V. Nº 8.*

*S. Arnonis Episcopi
Schaltholtensis 1289
Fascic. XXVINº 9*

*S. Torundi Episcopi
Holenfis
1290.*

*Fascic.
VI. Nº 1.*

*S. Arnonis Episcopi
Schaltholtensis
1290.*

*Fasc. VI.
Nº 1. et 2.*

*S. Iohannis Birkebein
1293. Fascic. VI. Nº 3.*

*S. Thoriae Abbatis
de Tuta inoula
1280. Fasc. V. Nº 9.*

*S. Abbatis de Nidarholm
1280. Fasc. V. Nº 9.*

*S. Throni Prioris
de Sta Sede 1280.
Fasc. V. Nº 8.*

*S. Aconis Cancellarii
1296. Fascic. XXXVII. Nº 3*

James Smith
Proprietor
1822

James Smith
Proprietor
1822

Page 11

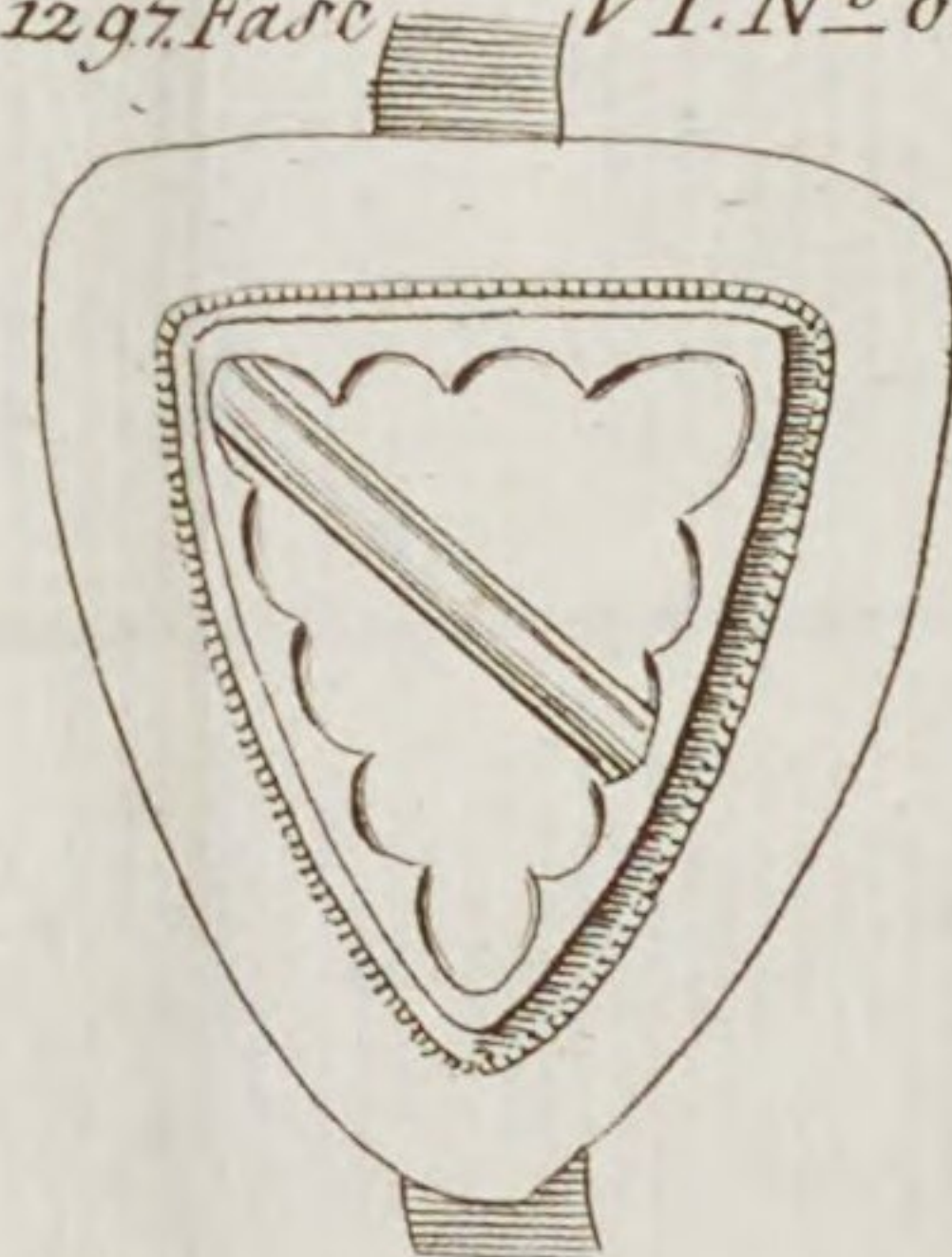
S. Capituli Nidrosiensis. 1260.
Ex Ectypo Fasc.V.N^o1 et 11.

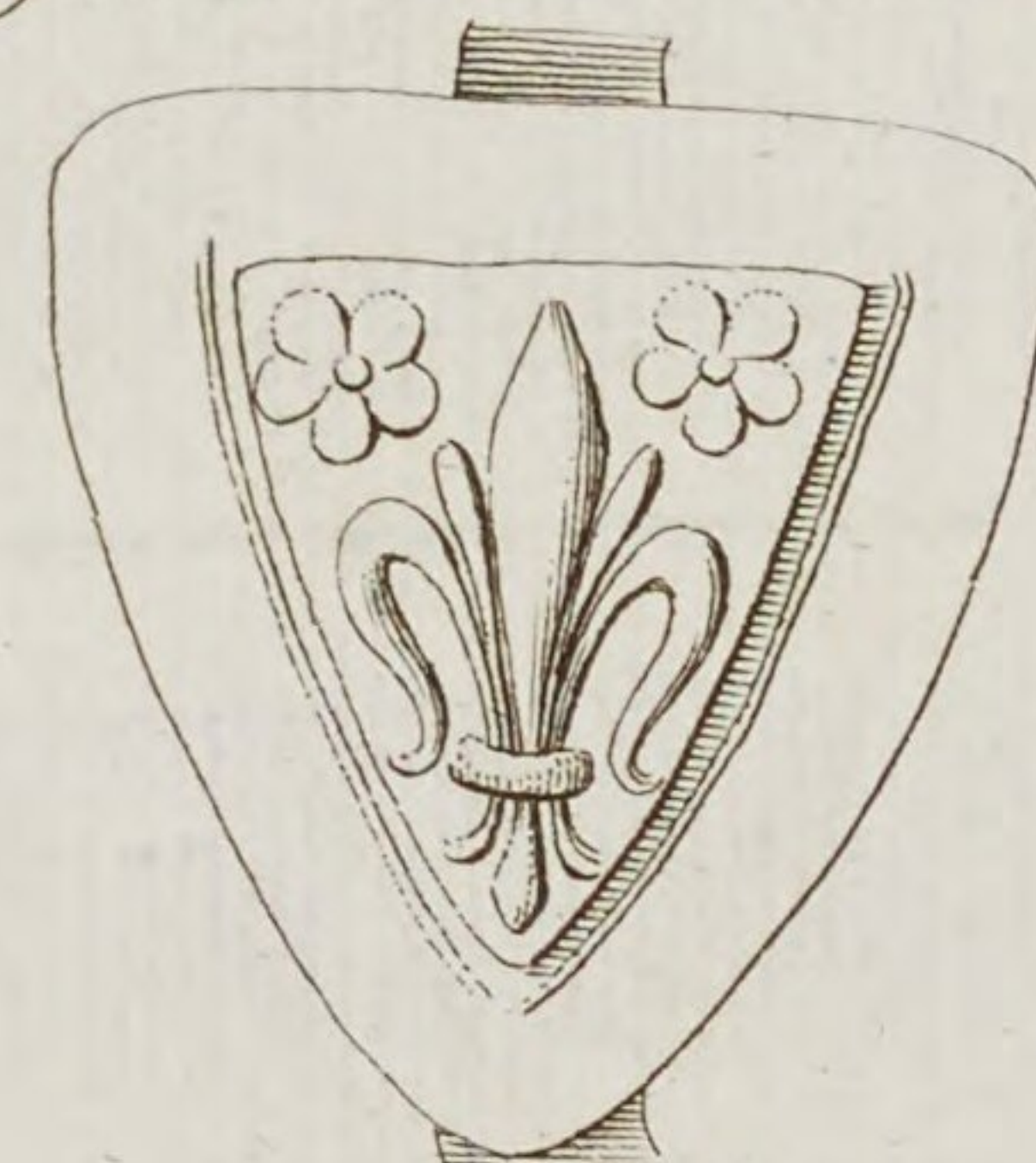
S. Capituli Nidrosiensis. 1280.
Ex Ectypo Fasc.V.N^o1.

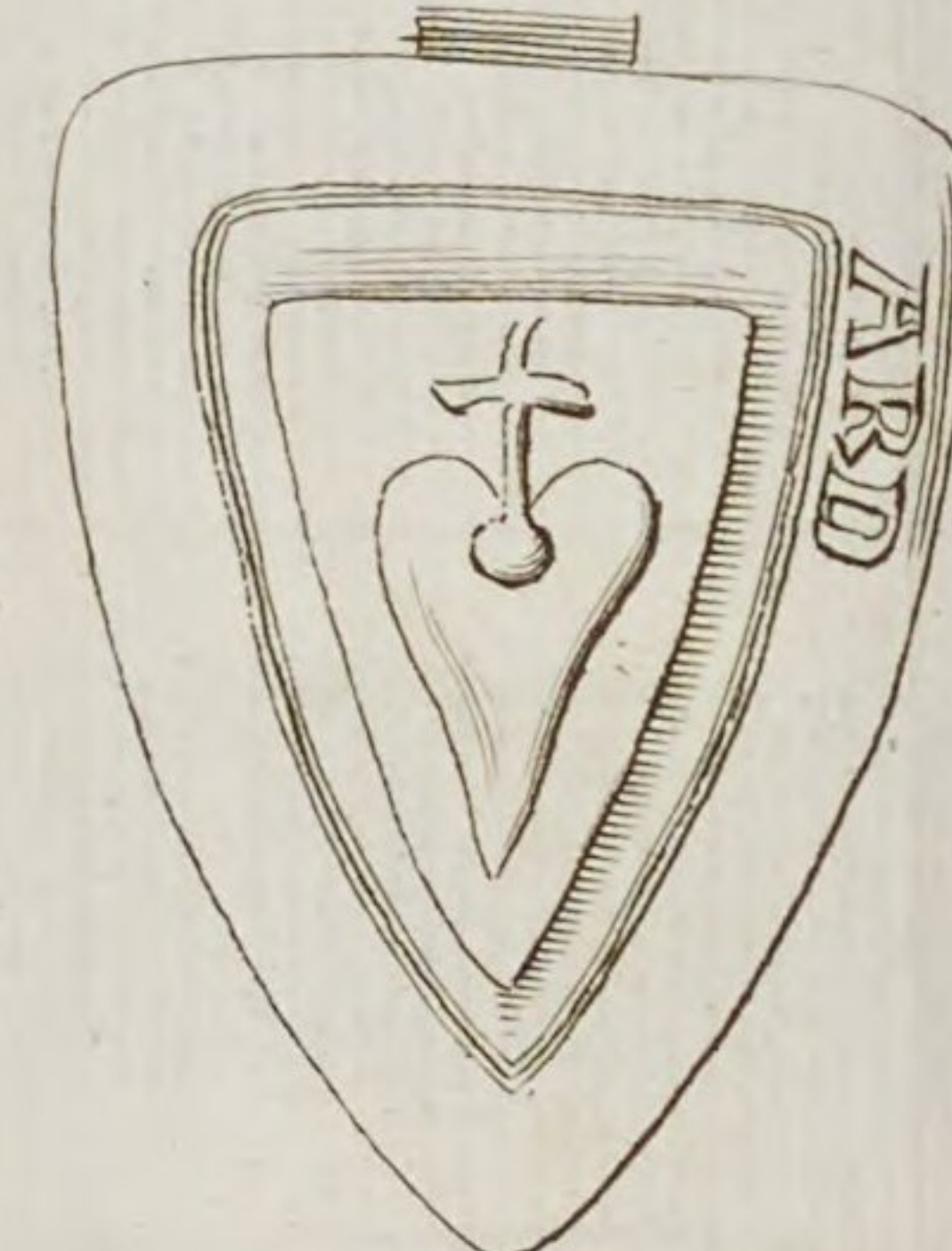
S. Iohannis Rognvaldi
1297. Fasc. VI. N° 6.

S. Aslaci Iohannis Thriskaueni
filii circa 1280. Fascic. XXN^o 7.

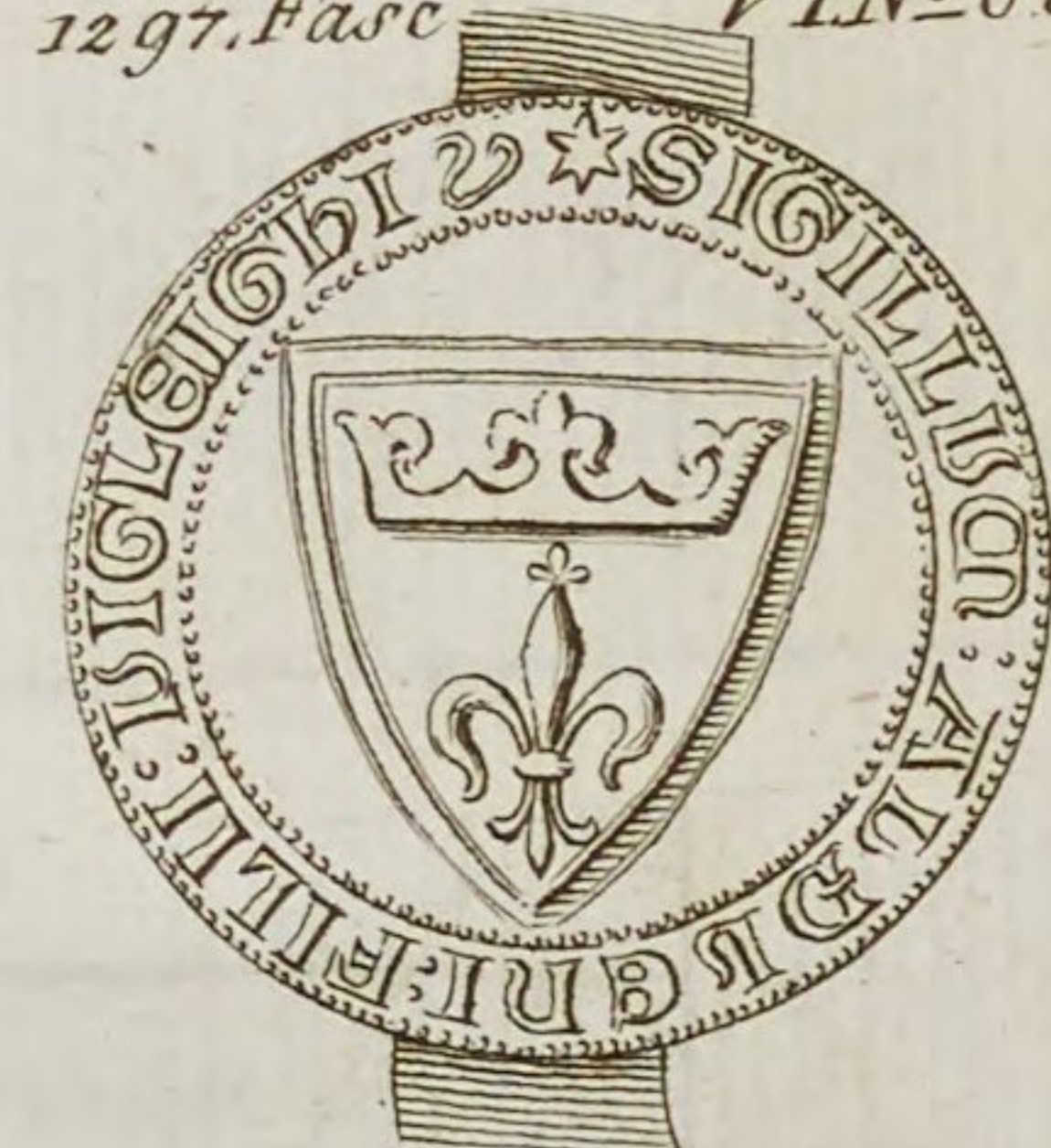
S. Bar di Vigleiki filii
1297. Fasc. VI. N° 6. et 7.

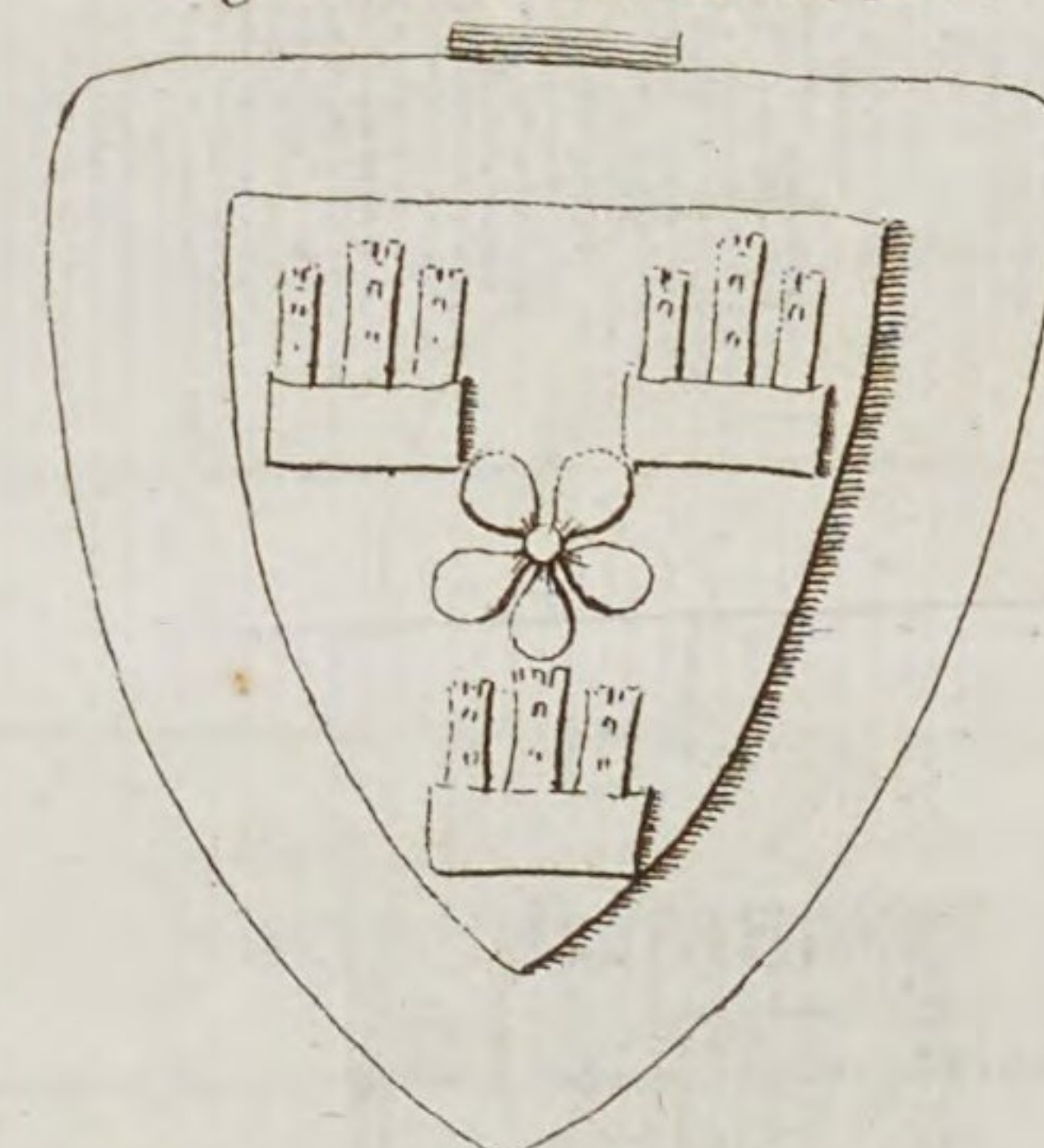
S. Ormonis Kafle
1293. Fascic. XXI. N° 2

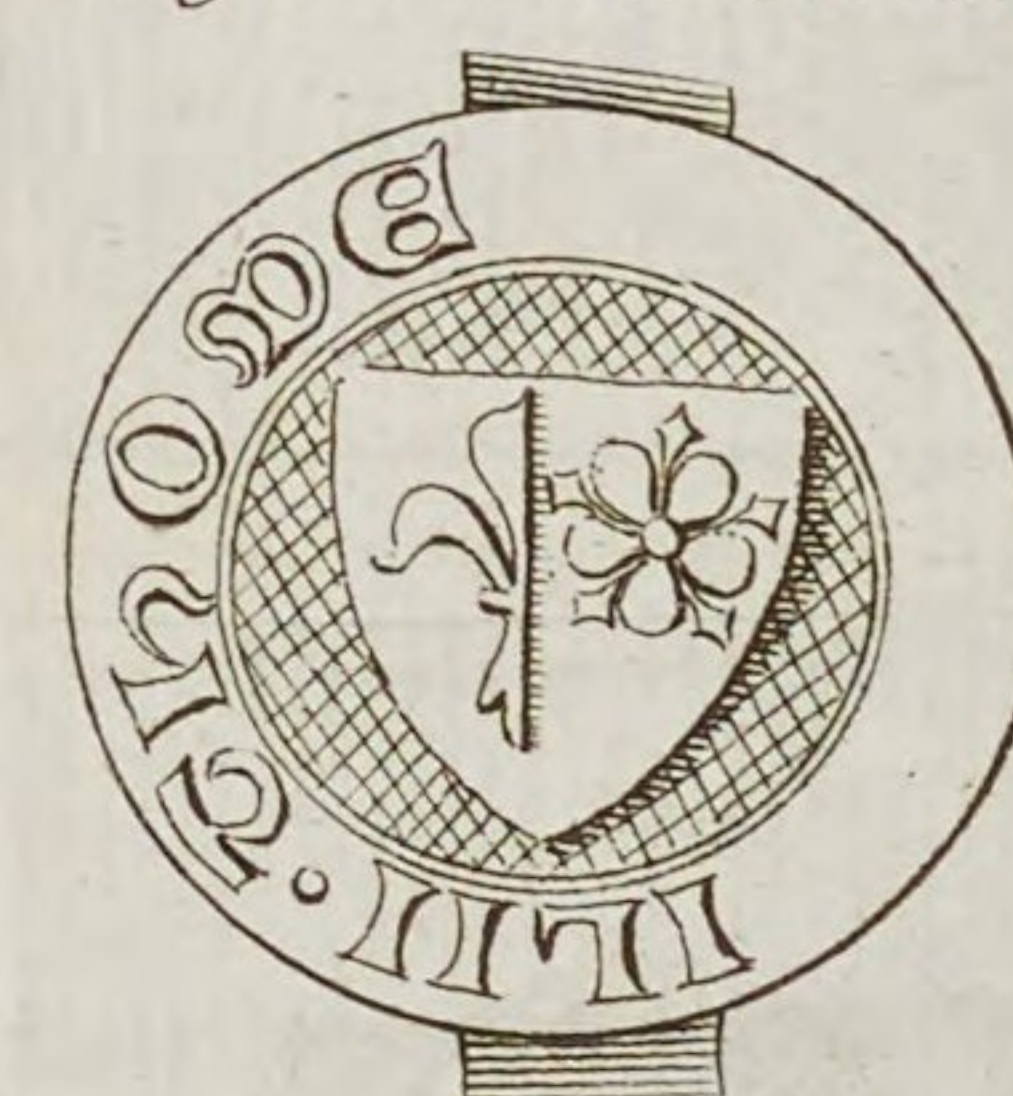
S. Auduemi Vigleiki filii
1297. Fasc. VI. N° 6 et 7.

S. Arnonis de Grasgarde
1298. Fasc. XXI. N° 4.

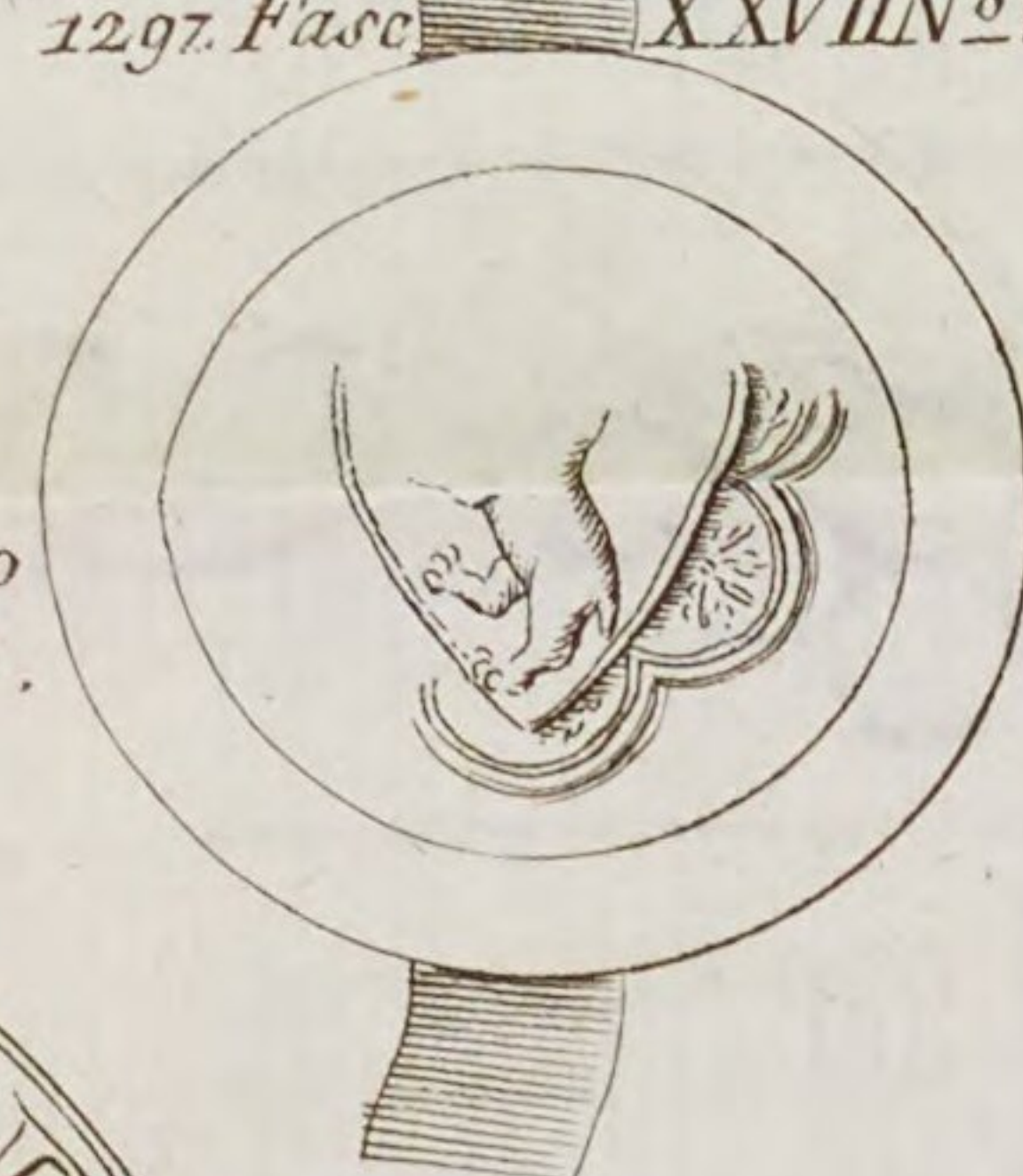
S. Petri Digri Thomæ filii
1298. in Societ. Danica

S. Iohannis Kollii.
1297. Fasc. VI. N° 5. b.

S. Bafsi Guthormi filii
1297. Fasc. XXVIII. N° 8.

S. Suenonis Bernonis filii
1293. Fasc. XXI. N° 2.

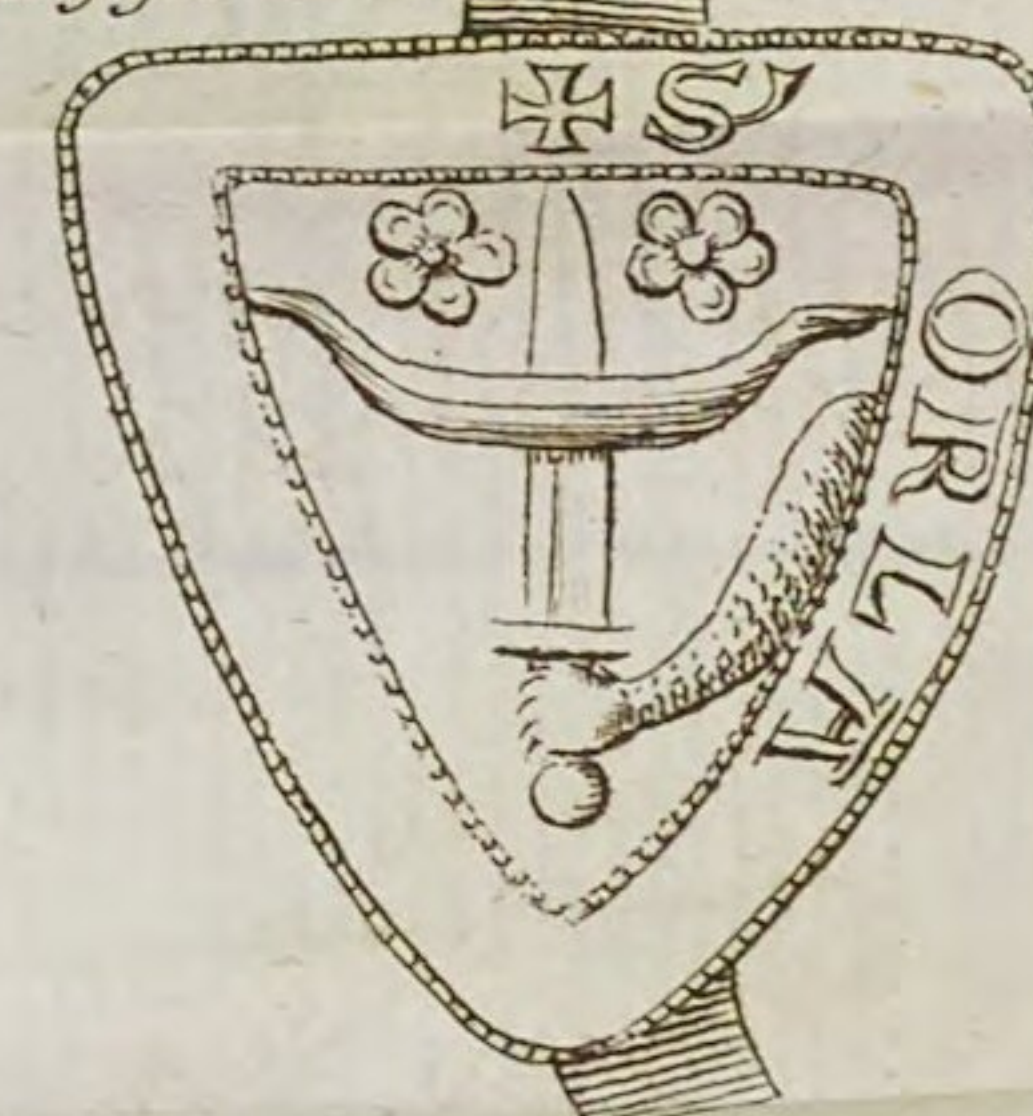
S. Gunnonis de Gnipurum
1299. Fasc. C. N° 3. a.

S. Hagvini de Ripue
1299. Fasc. XXIX. N° 8.

S. Thorlaci de Eizsa
1299. Fascic. XXIX. N° 9.

S. Capituli Osloensis. 12...
Ex Ectypo Legati

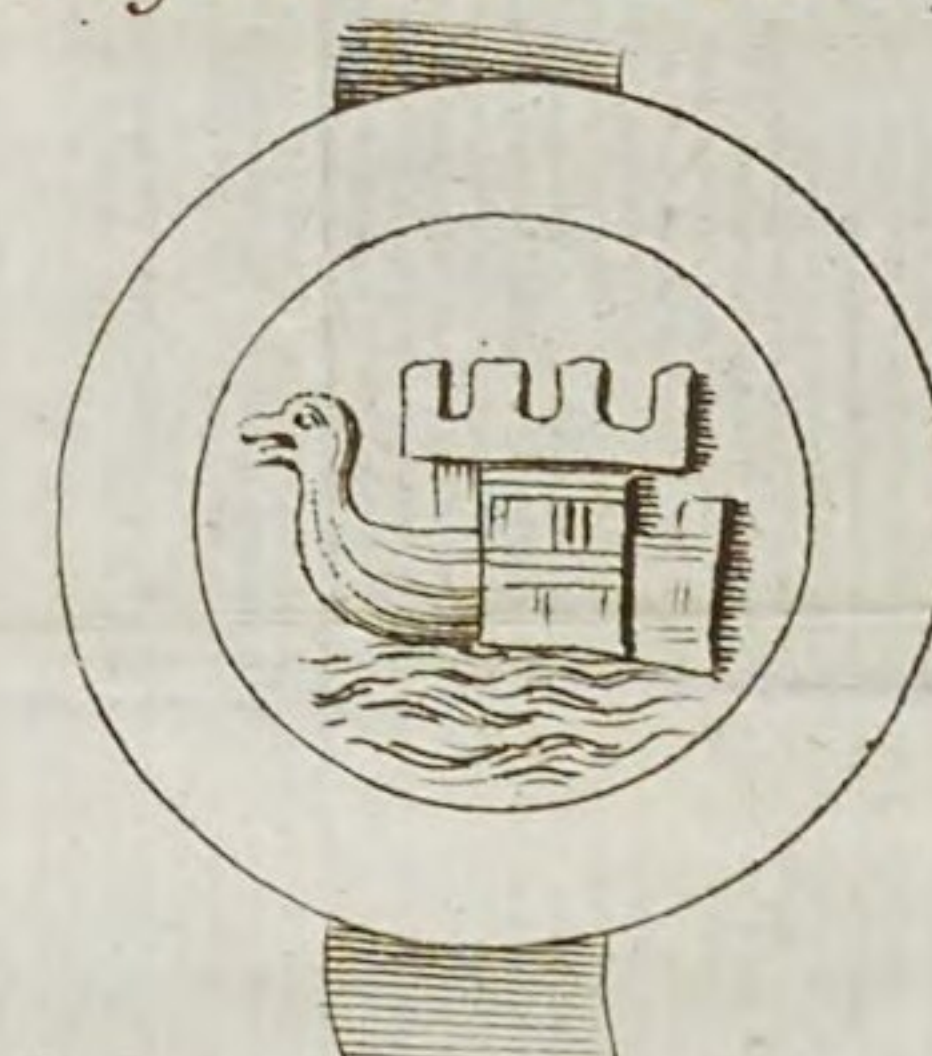
S. Capituli Bergensis 1280
Ex Ectypo Fasc.V.N^o1.

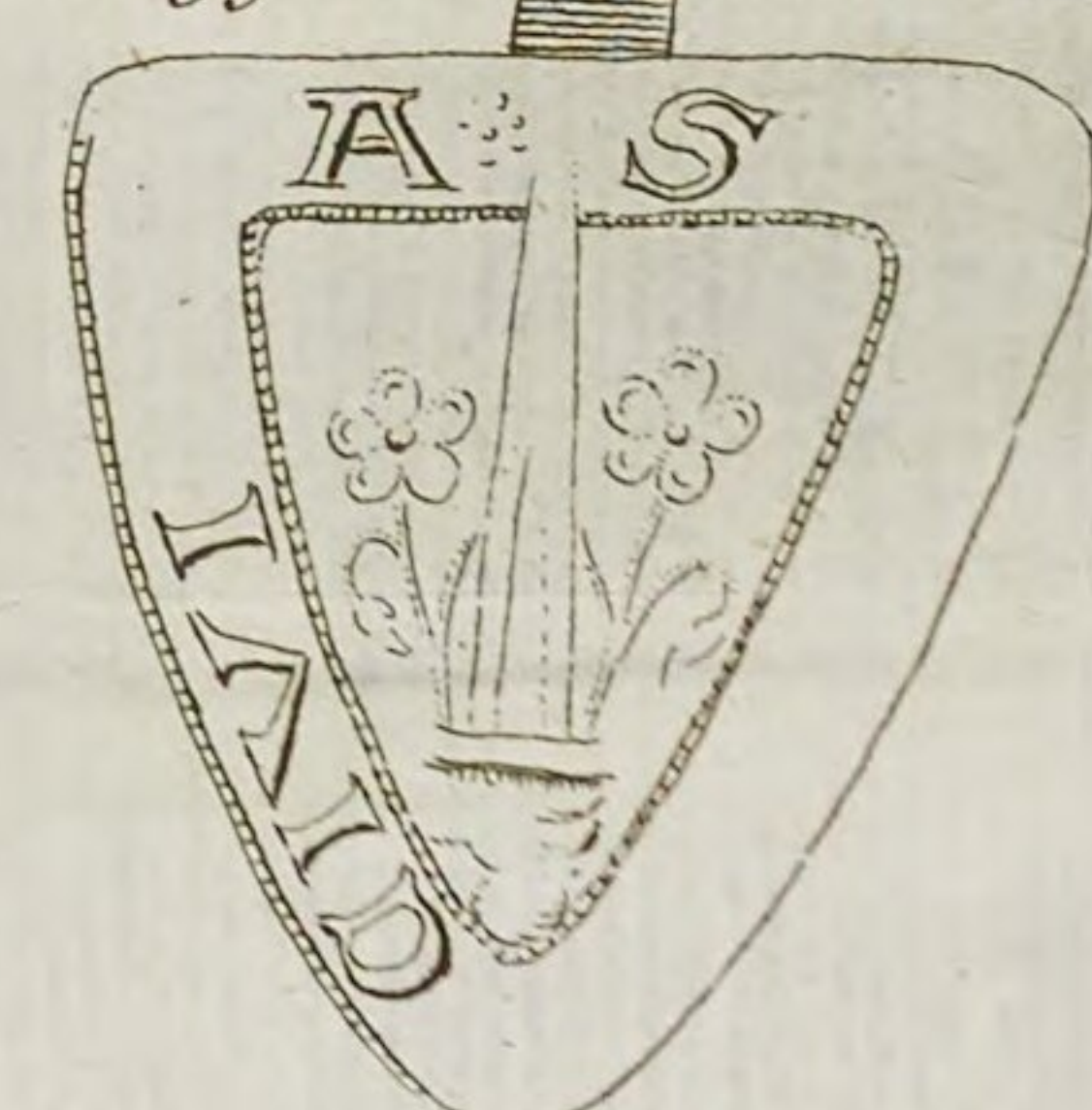
S. Sigurdi Legiferi de Randis
1299. Fasc. XXIX. N° 8.

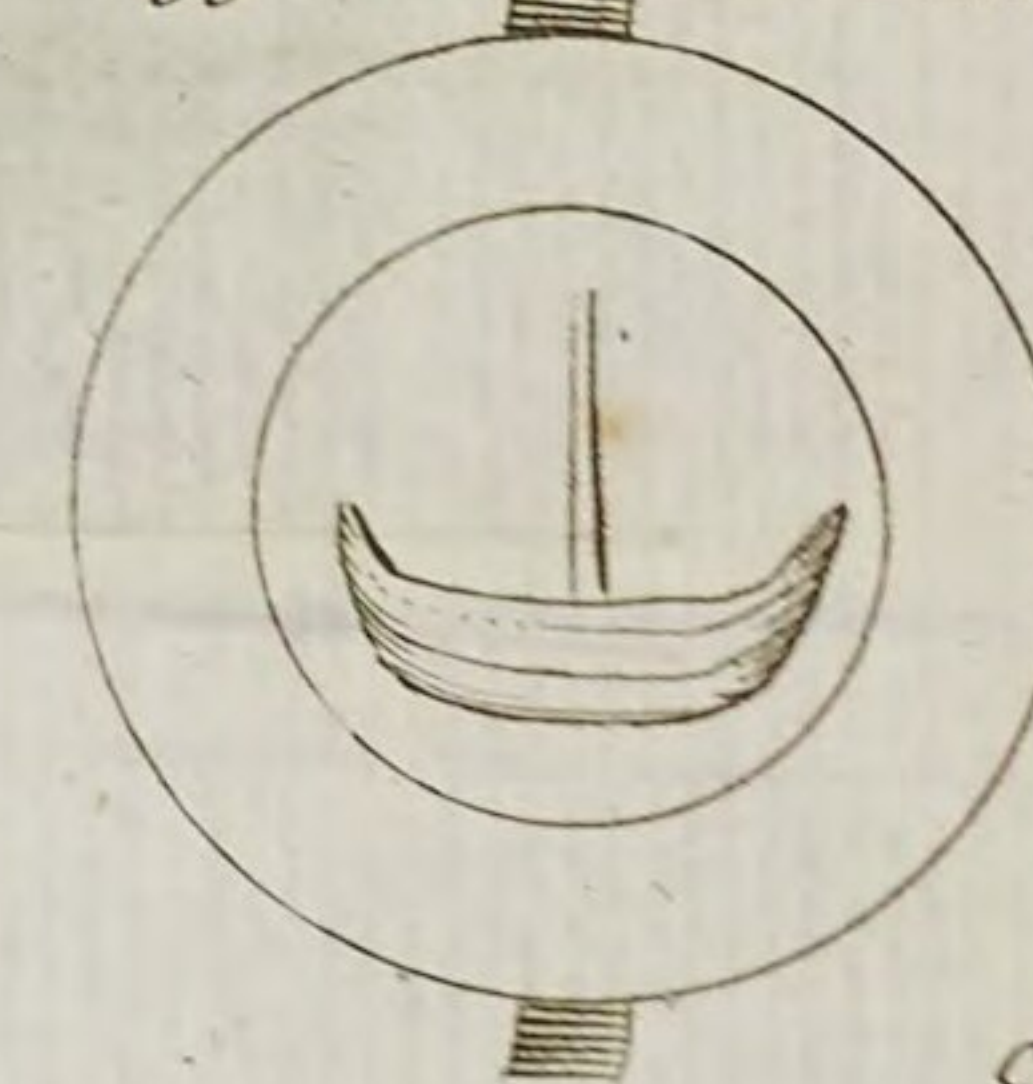
S. Eriki Legiferi
1298. Fascic. XXIX. N° 4.

S. Eriki Vnga
1299. Fasc. C. N° 3. a.

S. Erlendi Alfetti
1299. Fasc. C. N° 3. a.

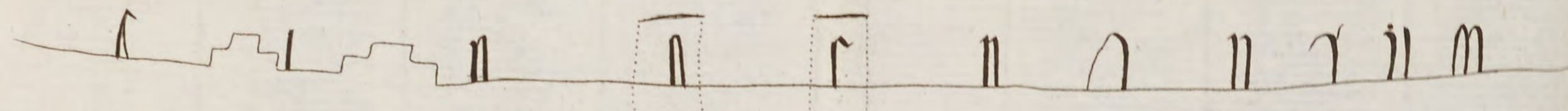

11 1007

Fascic. I. N° 1.

1225. *Stallbrøder. I. h. s. sandor lardom 2 lendo allø perando 2 yde komando Q. C. 2. S. Ver piliu ydr kunnat gera at þat sama
hauft æt er. h. kondre hafið gætt brullaup þat til dromungareniar fru margrettar dotte þarrar. þa gæddo per þessa skipan me*

Fascic. XXIV. N° 1.

1252 H. kn. f. h. tes send. h. ra. d. be. f. p. ang. f. arkidiacne. 7 ollu ko' brodrö. lardö. 7 lendö buandü 7 buþagnö. verandum oc
ætlýs þagnadar. En þessir ero yttis men at þessir groj. Magrota drotneng Gaur. Soanþ. f. þal þagafcaline. Spar nax
Veistare. Vilhalmu. Vilhalmu bote kapat tes. Johan bulu hufþa. tes. 7 marger dörr dugada m. lardö. 7 olerder.

Fascic. V. N° 2.

1252 S. dei gratia Nidosiensis ecclie Archiepiscopus omnibus ad quos presens scriptum aduenierit.
Datum. Nidosie Anno domini. M. cc. l. ii.

Fascic. V. N° 3.

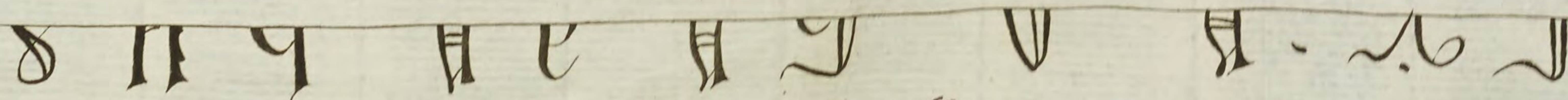
1253. *Fascic. V. N° 3.*
 Tunc hic xpi fidelibz has litteras iussuris uel audientis Serlo in gra Hydorhensis ecclie archieps salutem in dno nro xpo.

Fascic. I. N° 1.

1255. K. Axel sunn Hakonar fælls lærd Munn Værdungz z þiðkomundum þæi þæm þætt þæz
 Anno Domini. M. c. l. v. Hýrta væn
 Arkibps Voms Gra. Arkibps g.

Fascic. V. N° 1.

1260

B. með guds miskunni ærkiþps emni oc aller koesbroðr at kristzkk i Nidarose Benda allum lærdū mannum i ærkiþps domenum þæi sem under þæurra ræðe oc j. orsio wgu at vera. O. G. 7 sina. ver þilium yðr kunnukt ga

II
aller køestbrode at
i rade oc jorsto ælge

Árni Magnússon, 1663-1730 / Árni Magnússon, / Thorkelin, Grímur Jonsson

Diplomatorium Arna-Magnaeaeum exhibens monumenta diplomatica, quae
collegit ... Arnas Magnaeus historiam atque iura Danieae, Norvegiae et
vicinarum regionum illustrantia ...

Bd.: 2

Havniae ; Lipsiae (1786)

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- 4 Gs 2330

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11212392-7

VD18 80231292-001